

Yang Isinulat Ni LUCAS Natetenged Tung Ni Jesu-Cristo

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Yang nagsulat yang librung naa ti Lucas ang sasang duktur ig tumatalig tung ni Ginuung Jesu-Cristo atiang tukaw. Yang pinaeklan na yang librung isinulat na ya ra yang sasang kailala nang nagaranan tung ni Teopilo (1:1). Tung pagintindi yang mga sagad tung kasulatan, ti Lucas belagan Judio yang nasyun na, kung indi, taga dumang nasyun. Yang pagintindi nira tung ni Teopilo, sasang taga Roma ang abwat ta pagkabetang ig may kaya nang magpabuat ta mga kupia yang librung naa ugud magkarabasa ra ta dakeleng mga tau. Yay pinaeklan ni Lucas ay gustu nang mamaresmesan na ta mupia kung tinu pa enged ti Jesus, kung unu pay ipinagtulduk na tung mga tau, kung unu pay nagkarabuat na, kung unu pay kapulutan yang pangingtau na, ig kung unu pay pinakawut yang pagpakugmatay na may yang pagkabui na si kang uman (24:45-47).

Kung tinu pay magbasa yang isinulat ni Lucas ang naa, asan da nga bilugay na ang ti Jesus ya ra ka man yang Mananapnay ang pinangakuan yang Dios disti pa atii tung katebtewan. Mabilugan na ra ka ang yang inangay ni Jesus taa tung kaliwutan ang naa ay ugud magsagyap da tung mga taung nagkaratalang da tung Dios ang para ya ray tapnayan nang ipaulik tung anya ang pinagpalawiran da rin nira (19:10).

Yang kapanawan ni Jesus ang atia, inimpisaan ni Lucas tung uras ang atiang indi pa nganing nagipangana ang pagkatapus asan da tapusay na tung uras ang ipinagbalik na tung ni Ama na duun tung langit. Dispui klaradung pisan tung isinulat na ang yang Matinlung Balita natetenged tung ni Jesus para tung ikaayen yang tanan ang mga tau, maskin unu pang nasyunay, maging mga Judio kag belag, maskin unu pang pagkabetangay nira maskin pagatelangan ang abwat, maskin nagalamkung araneK ig makinasalananen pa.

Yang Kamtangan Yang Sulat Ang Binulus-bulus

1:1-4 Intrada Yang Sulat

1:5-2:20 Natetenged Tung Pagkapangana Tung Ni Juan Ang Manigbenyag
Duruu Ni Jesus Ang Yay Nagdasun Tung Anya

- 2:21-52 Natetenged Tung Pagkamula Ni Jesus
 3:1-20 Natetenged Tung Bitalang Ipinagpakawut Ni Juan Ang Manigbenyag
 3:21-4:13 Natetenged Tung Pagpabenyag Ni Jesus, May Yang Listaan Yang
 Mga Kinaampu Na, Ig Yang Pagtagam Ta Tuksu Ni Satanas
 Tung Anya
 4:14-9:50 Natetenged Tung Nagkarabuat Ni Jesus Pati Yang Nagkaratulduk
 Na Duun Tung Parti Galilea
 9:51-19:27 Natetenged Tung Pagdistinu Ni Jesus Duun Tung Jerusalem Ang
 Liit Tung Parti Galilea
 19:28-22:38 Natetenged Tung Napanawan Ni Jesus Duun Tung Jerusalem
 22:39-23:56 Natetenged Tung Pagdeep Tung Ni Jesus Ig Tung Pagbista Tung
 Anya Ang Asta Ilinansang Da Tung Krus
 24:1-53 Natetenged Tung Pagkabui Si Kang Uman Ni Jesus Pati Yang
 Pagpailala Na Tung Mga Tauan Nang Asta Nagpaabwat Da
 Duun Tung Langit
-

Yang Pasanag Ni Lucas Ang Aywa Napagsulat (1:1-4)

1 ¹ Maginuung Teofilo,
 Nagaskean mu ra ka ang dakeleng mga aruman yamen ang
 namagprusigir ang namagsulat natetenged tung kapanawan yang mga
 bagay ang nagkamatuud da tani tung yamen ang ya ka man mismu ay
 nagkaraulang tukaw. ² Yang pinausuyan nirang namagsulat, ya ra yang
 balitang ipinagintriga tung yamen yang mga kaarumanan ni Jesus ang dati
 ang disti pa tung primiru yay nangaita yang tanan ang atia ig tung nira ra ka
 ipiaray na ang para ibalita nira tung mga tau. ³⁻⁴ Purisu, Maginuung Teopilo,
 naisipu ra ka ang matinlu ka siguru ang yuu si kay magsulat natetenged tung
 kapanawan yang mga bagay ang atii ay natetenged pinagpasadsaranu ra ta
 mupiing sinulipet, magimpisa pa tung kapungul na ang asta tung tumbung
 na. Isinulatu ra nganing tiang sinugpat-sugpat ta maayen ugud asan da nga
 siguruay mung talagang matuud yang ipinagtulduk yang duma tung nuyu.

Yang Nagipaintindi Ni Gabriel Tung Ni Zacarias Natetenged Tung Ana Na Ang Yay Maging Palaskaw Ni Ginuung Jesus (1:5-25)

⁵ Atiing paggaraemen ni Gubirnadur Herodes tani tung intirung Judea,
 may sasang pari ang nagaranan tung ni Zacarias. Tanya sakep yang
 sasang grupu yang mga pari ang pinamuaran ni Abias ang tukaw. Ti
 Zacarias ang naa may kasawa nang nagaranan tung ni Elisabet. Tanya
 sasa kang ana ta pari ang pariu ka tung kasawa na. ⁶ Yang duruang
 magkasawang naa, parariung matandes tung pagterelengen yang Dios ay
 matinumanen tung tanan ang mga katuwulan na. ⁷ Andang pisan ay ana
 nira ay natetenged ti Elisabet bakyaw ra kang lagi ig numanyan masyadu
 ra ka atiang pagkamemepten nirang durua.

⁸Taa numanyan, kinawut da yang uras ang ipagsirbisyu yang grupu na Zacarias tung seled san linggu tung katalungaan yang Dios duun tung pagtuuan ang atiang pinakalusu. ⁹Taa simanyan sigun tung ugali nirang mga pari ang mamagburunutan, ti Zacarias ya ray natemengan ang magpatawuk yang paamut^a. Purisu dayun dang nagpakled tung pagtuuan nira tung ni Yawi ang atiang pinakalusu ang para magpatawuk yang paamut. ¹⁰Numanyan yang mga taung buntun ang namagsaragpun duun tung lua yang pagtuuan, pamagarampuen da ay ya ray uras ang nagipagpatawuk yang paamut duun tung kakleran. ¹¹Mintras pagpatawuk ni Zacarias yang paamut, may sasang angil ang nagatuwul yang Dios ang yay nagpaita tung anya. Yag kekdeng tung tapalang ni Zacarias tung binit yang kuari lamisaan ang pagpatawukan na ta paamut ang ampir tung wala na. ¹²Pagkaita ni Zacarias, ya ra ngaklag ig binalayan da ka ta eled nang duru. ¹³Maganing yang angil ang nagbugnu tung anya, “Zacarias, india ra ilem mageled ay kipurki pinamati ra yang Dios yang ipinagampu mu. Yang kasawa mung ti Elisabet, mangana ra ka engaged ta ana mung lalii. Mapangana na ra nganing tia, paaranan mu tung ni Juan. ¹⁴Sadyaana rang pisan tung uras ang atia ig duru kang mga taung panadyaan da ka natetenged tung pagingtau na. ¹⁵Kipurki yang ana ming atia, abwat yang katengdanan na tung pagterelengen yang Dios. Dispuis yang ugali na, talagang inding pisan manginem ta binu, maskin unu pang irinemenay ang pamuu, kung indi, manguluang dang lagi yang Espiritu Santo, maskin tung tian pa ni nanay na. ¹⁶Purisu ekel tung bitalang ipagpadapat na tung mga masigkanasyun nang mga Israel, duru rang mamagsugat ang mamagbalik tung ni Yawi ang ya kang lagi ay Dios ang pagatuuan nira. ¹⁷Tanya magyaring palaskaw na. Paktelen ta mupia yang Espiritu Santo yang bitalang ipagpakawut na ang katulad ka tung pagpadlut na tung bitalang ipinagpakawut ni Elias atiang tukaw^b. Purisu asan da magurulikan ta kinaisipan may kinaisipan yang mamagama ang yang pagaranaan nira narangga ra rin^c. Pati yang mga taung pagpasuag tung kalelyagan yang Dios, mamanmanan da ka yang mga isip nira ang asta eyangan da ka ta pagirintindien ang magkapariu ka tung mga kaarumanan nirang matinumanen. Kipurki yang sikaren nang magparakawutun ta maning tia, ay ang para simpan da yang mga taung mamagpauyun da tung ni Ginuu tang magkakawut^d,” agaaning duun yang angil tung ni Zacarias.

¹⁸Maganing ka ti Zacarias ang nagtimalas, “Ya pa agaring masiguruu ang atia mainabu ka man tung yamen ang magkasawa? Ay naang

^a 1:9 Yang paamut ang atiang nagipatawuk na, ya ray kapananglitan na yang pagarampuen yang mga tau ang nagipakawut na tung Dios. ^b 1:17a Mateo 17:11-13
^c 1:17b Malakias 4:5-6 ^d 1:17k Malakias 3:1

maepetaw ra ka pa man. Maski yang kasawaw, maepet da ka,” agaaning. ¹⁹Maganing ka yang angil ang nagtuwal, “Nagatkean mu, yuu ti Gabriel ang pirmiaung yag kekdeung tung katalungaan yang Dios. Tanya ra nganing ay nagtuwul tung yeen ang magpakigkawut tung nuyu yang balitang atiang durug tinlu. ²⁰Naa wa ya ray tandaan mu. India ra maimung magbitala ang asta kawutun da ilem yang uras ang magkamaningan da yang mga bagay ang atiang ipinagngelu tung nuyu. Ya ray mainabu tung nuyu natetenged india ra nananged tung ibinitalaw tung nuyu, ang yay magkamatuud da ka enged tung uras ang ipinagtipu yang Dios,” agaaning yang angil duun tung anya.

²¹Simanyan yang mga tau duun tung lua, pamagelat da tung ni Zacarias ang lumua. Durung pagkabereng nira kung unu ray agabuayan na duun tung kakleran yang pagtuuan. ²²Simanyan paglua na, naa pala indi ra mabitala tung nira. Asan da nga simanay nira ang may ipinadakat yang Dios tung paneleng na duun tung kakleran. Numanyan kumus indi ra mabitala, nagintra ra ilem sinyas tung nira.

²³Simanyan atiang pagkumplitu ra ni Zacarias yang panirbian na duun tung pagtuuan, dayun dang minulik. ²⁴Numanyan pagulik na tung balay, tung pira pang bulan, namuu ra ka man ti Elisabet ang kasawa na. Tung seled limang bulan, nagpameneng da ilem asan tung balay nira. ²⁵Maning taa yang ikinesen-kesen na tung isip na, “Numanyan ang mga uras ang naa, durug tinlu yang pagtarawangen ni Yawi tung yeen. Naang kakaeyakenu rin tung mga arumanung mga baway ang indiaw mangana, kinuat na ra,” agaaning.

Yang Bitalang Nagipagpakawut Ni Gabriel Tung Ni Maria Ang Tanya Mangana Tung Mananapnay (1:26-38)

²⁶Numanyan, atiang pagenem dang bulan yang pagmaratungun ni Elisabet, naang angil ang naang ti Gabriel, tinuwul si yang Dios ang mangay duun tung sasang lansangan ang pagguguuayan ang Nazaret ang yay lugud tung sinakepan yang Galilea. ²⁷Ay may bitalang ipakawut na tung sasang daralang nagaranan tung ni Maria. Tanya binalay yang sasang laliing nagaranan tung ni Jose ang yay sasang kanubli ni Adi David. ²⁸Numanyan, pagkawut ni Gabriel, dayun dang nagbugnu tung ni Maria ang maganing, “Numanyan yang mga taung buntun ang namagsaragpun duun tung lua yang pagtuuan, pamagarampuen da ay ya ray uras ang nagipagpatawuk yang paamut duun tung kakleran,” maganing. ²⁹Pagkagngel ni Maria tia, ya ray naliwegan na ta mupia. Ipinagkesen-kesen na ra ilem tung isip na yang ibinugnu nang atia tung anya kung unu pa kayay gustu nang ianing. ³⁰Maganing yang angil ang nagsugpat, “Maria, india ra ilem mabereng ay pinilika ra yang Dios ang pakdulan ta dakulung kaayenan mu. ³¹Anday duma, magmatunga

ra. Pagkatapus kung kuwutun da nganing yang uras, manganaa ra ta sasang lalii ang yay paaranan mu tung ni Jesus. ³²Yang ana mung atia magkatinir ta katengdanan nang abwat. Aningen nganing yang Dios ang Makagagaem ang ya ra yang paganingen nang Ana Na natetenged yay papanublien na tung pagaradien ni Adi David ang kinaampu na. ³³Purisu yay maggaraemen ang asta tung sampa tung nasyun ming mga kanubli ni Jacob. Anda enged ang pisan ay katapus-tapusan yang paggaraemen na,” maganing.

³⁴Maganing ti Mariang nagtimales, “Abee, ya ra agari wasung magkamaninganaw ra ang katulad ka tung inaning mung atia sindu anda ngani ay laliing nagasaplid tung yeen?” ³⁵Maganing yang angil ang tuminuwal, “Maria, yang Espiritu Santo yay maglampud tung nuyu ang para yang ketel yang Dios ang makagagaem, yay masirungan mu. Purisu yang mulang ipangana mu limpiung pisan yang pagkatau na. Aningen nganing yang Dios ang ya ray paganingen nang Ana Na enged. ³⁶India ra ilem mabereng kung balitaana ra yeen yang natetenged tung nainabu tung sasang kaparintian mung ti Elisabet. Maskin maepet da, piru numanyan pagpanaw ra tung enem ang bulan yang pagmaratungun na, agad paganingen da ka rin ang bakyaw. ³⁷Kapurisu asan da ka ngaintindiay mu ang andang pisan ay indi kayanan yang Dios,” maganing. ³⁸Maganing ti Mariang minles, “Simpanaw rang magpaturuwulun tung ni Yawi ang kumpurming unu pay lalang na tung yeen. Magkamaninganaw ra tia tung inaning mung atia tung yeen,” agaaning. Pagkagngel yang angil tia, dayun dang nagliit.

Yang Pagbisita Ni Maria Tung Ni Elisabet (1:39-45)

³⁹Taa numanyan tung mga kaldaw ang atii, ti Maria nagapura rang nagpanaw ang para mangay ra tung ni Elisabet duun tung sasang lansangan ang nabtang tung kabukiran ang yay lugud tung sinakepan yang Judea. ⁴⁰Pagkawut na duun tung balay na Zacarias, dayun dang nagpakdul ta mupiangan kaldaw tung ni Elisabet. ⁴¹Pagkagngel ni Elisabet yang busis ni Maria, yang mula tung tian na, gulpi ra ilem ang nangiswal-kiswal. Pati ti Elisabet tanya, dayun dang minanguluan yang Espiritu Santo. ⁴²Purisu napagbitala ra ta maknul ang maganing, “Maria, tung tanan ang mga baway, yawa enged ay nagapakaayen yang Dios. Pati yang mulang atiang ipangana mu, pakaayenen na ka. ⁴³Nagaberengaw ta dakulung pagkabereng ang aywat yuung araneke ang pisan ta pagkabetang, yuu pay nagabisitaan mu ang yaway magyaring nanay ni Ginuu tang maggaraemen tung yaten. ⁴⁴Kipurki teed mu, Maria, ta nungaynang pagkagngelu yang pagpakdul mu ta mupiangan kaldaw, yang mulang pagimatungu, dayun dang inampayan ta kasadyaan nang nangiswal-kiswal tung tianu. ⁴⁵Teed mu tiang kasadya yang isip mung

nanangera rang lagi ang magkamatuud da yang pinaganing tung nuyung liit tung ni Yawi,” maganing.

Yang Kamtangan Yang Nagipagpabantug Ni Maria Tung Dios (1:46-56)

⁴⁶Maganing ti Mariang nagbitala,

“Agdayawenu ta mupia ti Yawi.

⁴⁷Agaampayanaw ra ta kasadyaanung duru natetenged tung anyang yay Mananapnay.

⁴⁸Ay kipurki maskin yuu sasang turuwulun nang arane ang pisan ta pagkabetang, piru dinemdemaw ra ka engaged anya. Teed mi, magimpisa simanyan, maskin pira-pira rang esleb ta mga taung mamagsurubli-sublian, yuu ra aganingay nirang tanan ang sasang pinasadyaan engaged yang Dios ang pinakaayen ta mupia.

⁴⁹Ya ray maaning nira natetenged tung bagay ang naang durung pisan agkatinlu ang binuat tung yeen yang Dios ang Makagagaem ig durug kasagradu.

⁵⁰Maskin pira-pira rang esleb ta mga tau ang mamagsurubli-sublian, anda engaged ay kabentuk-bentukan yang kaildaw na ang nagipaita na tung kumpurming panggalang tung anyang may ekel na kang pageled na.

⁵¹Kapurisu asan da nga siguruayu ang indi ra ilem buay, ipalapus na ra engaged yang pursora na. Pangaskasen na rang pangwasaken yang mga taung masyadug abwat yang pagpabetang nira tung mga sadili nira.

⁵²Pati yang may mga katengdanan ang abwat, ipampalagpak na ra kang panguaten tung mga katengdanan nira. Piru yang mga taung arane ta pagkabetang ya si ay ipampalandaw na.

⁵³Yang mga manggaranen pampaliiten na ang andang pisan ay mabitbit nira. Piru yang mga taung nagapasaran ta suwuk, ya ray asikasuen na ta mupia tung tanan ang mga kaministiran nira.

⁵⁴⁻⁵⁵Kipurki yang nasyun tang naang Israel ang yay pinilik nang tukaw ang para magpaturuwulun tung anya, ya ray tawangan na ta mupia.

Ay indi na ra malipatan yang pinangakuan na tung ni Abraham ang tukaw ang tanya pati yang mga kanubli na, pangildawan na ang asta tung sampa ang katulad ka tung nagkaraulit na tung mga kinaampu tang namagsurubli-subli tung ni Abraham,” agaaning duun ti Maria.

⁵⁶Taa simanyan nagpadayun ti Maria tung na Elisabet ta mga tulung bulan, baklu pa minulik duun tung Nazaret.

**Yang Pangana Tung Ni Juan Ang Yay Palaskaw
Ni Ginuung Jesus (1:57-66)**

⁵⁷Taa numanyan ti Elisabet tanya, kinawut da yang uras ang ipangana na ang pagkatapus nangana ra ka man ta ana nang lalii. ⁵⁸Simanyan yang mga

kamalay na may yang may mga kaampiran tung anya, pagkagngel nira yang balita kung ya pa agarig katinlu yang kaidaw ang ipinagpaita yang Dios tung anya, namagpakigdamay ra ka tung anya tung kasadyaan na. ⁵⁹Pagkatapus numanyan, pagkawut da yang yawalung kaldaw, namagbalik si tung balay na Elisabet ang para yang mula pabuatan da ta tanda tung tinanguni na. Naa pala, yang duma may planu ka nira ang kung tapus da nganing yang pagurubraen ang atia tung mula, paaranan da nirang ipatukayu tung ni tatay nang ti Zacarias. ⁶⁰Numanyan pagkasiman yang nanay na, dayun dang nabngang maganing, “Eey, belagan ang yay aran na tia, kung indi, ti Juan yang aran na,” maganing. ⁶¹Maganing si ka tanirang namagtimalas, “Ya pa agari tia, sindu yawa anday may kaampiran tung nuyu ang maning tia yang aran na,” agaaning. ⁶²Dayun da nirang sininyasan yang tatay yang mula kung unu pay nagalelyagan nang ipaaran na tung ana na. ⁶³Nagsinyas da ka ang tanya pakduluan da ta pagsulatan na. Numanyan anday dumang isinulat na duun, kung indi, ya taa: “Yang aran na ti Juan.” Pagbasa nira yang aran na, durug dakul yang pagkabereng nirang tanan. ⁶⁴Pagkasulat ni Zacarias tia, lagi-laging nabutayag da yang busis nang napagbitala. Yang primirung nainambit na, nagintra ra dayaw tung Dios. ⁶⁵Numanyan, pagkagngel yang mga kamalay nira ang napagbitala ra ti Zacarias, nangabereng da ta mupia ay nasiman da nira ang yang nainabung atia sasang patakaran yang Dios. Purisu ibinalita-walita ra nira ang asta nagsarambung da duun tung banwang atiang Judea, basin ay pang kabukaturanay na, basin ay pang kalegnaanay na man. ⁶⁶Kumpurming nagngel yang balita, ipinagkesen-kesen nira tung mga isip nira kung unu pa kayay luan na yang mulang atia, ay bistu ra nira yang pirsua yang Dios ang pagerekelen tung anya.

Yang Nagipagula Ni Zacarias Natetenged Tung Ana Na (1:67-80)

⁶⁷Ibalik ta ra kanay tung uras ang atiang pagsaragpun nira tung balay na Zacarias^e. Numanyan ti Zacarias ang naang tatay yang mulang atia, kumus nagamanguluan da yang Espiritu Santo ang nagapasanagan yang pagparainu-inuen na, napagula ra ta maning taa:

⁶⁸“Itang mga nasyun ang Israel, dapatitang magdayaw tung ni Yawi ang yay Dios ang nagatuuan ta. Kipurki ta yaten ang mga tauan na, palengtanita ra anyang ipalibri.

⁶⁹Ay paangyanita ra anya tung sasang maktel ang manigpanapnay tung yaten ang yay sasang kanubli ni Adi David ang sasang turuwulun na atiang tukaw.

⁷⁰Yang pagpaangay na tung anya, uyun ang pisan tung ipinaula nang tukaw tung mga taung pinamilik nang magpalatay yang bitala na.

^e 1:67 Balikan ta yang 1:59.

⁷¹Napagpangaku ra ang ipalibriita anya tung kemkem yang mga taung pamagdemet tung yaten ekel tung manigpanapnay ang atia.

⁷²⁻⁷³Simpri demdemen na ra ka engaged yang nabitalaan na tung mga kinaampu ta ang yang nasyun ta ildawan na. Kegngan na ka engaged yang pinangakuan nang atiang sagradu, ang ya ra kay pinabaked nang sinumpa pa tung ni Abraham ang yay namuad tung nasyun ta.

⁷⁴⁻⁷⁵Ay yang pinangakuan na tung anya, ang ta yaten ang mga kanubli na, bawienita anya tung kemkem yang mga taung pamagpakigsuay tung yaten, ugud erek-erek tang magtuu tung anya ang anda ray eldan ta ang bilug ka yang mga isip tang magtuman yang magkatama ang uyun tung kalelyagan na, mintras buiita pa,” maganing.

⁷⁶Atii, dayun dang inaning ni Zacarias yang ana na ta maning taa:

“Pati yawa duduy, puidia ra kang ulaanu ang buaten ra yang Dios ang makagagaem ang yaway sasang manigpalatay yang bitala na tung mga tau. Purki yaway maging palaskaw ni Ginuu ta ang para yang maning pa tung dalan ang panawan na simpanen mu. ⁷⁷Bilang yaway magpaintindi tung mga masigkanasyun tang mga Judio kung ya pa agaring mampatapnay tanira tung Dios ang asan da nga patawaray na tanira tung mga kasalanan nira. ⁷⁸Anday dumang ipagtapnay na tung yaten ang mga tau, kung indi, yang kakaildawen nang duru. Ay ekel tung kakaildawen nang atia, paangayanita ra anya tung sasang manliit tung langit, ang yang kaalimbawaan na pariu tung kaldaw ang baklung pagmura. ⁷⁹Ay yay magpasanag tung mga kinaisipan tang nagakiklepan ekel tung pagpaalawid ta tung Dios. Ya ray papanaw nang magmangulu tung yaten ang asta matultulan ta ra yang dalan ang pagbalikan ta tung Dios,” maganing duun ti Zacarias ang pinapagula yang Dios.

⁸⁰Taa numanyan, naang mulang naang ti Juan, nagdakul dang nagdakul. Mintras pagdakul, yang pagirintindien na tung Dios pagdakul ka. Atiing dakulu ra engaged, nagtinir da tung mga lugar ang palag-palag yang mga tau na ang yay pinagpalakted-lakteran nang asta kinawut da yang uras ang ipaglua na tung mga masigkanasyun nang mga Israel.

Yang Pagkapangana Tung Ni Jesus (2:1-7)

2 ¹Taa numanyan, tung uras ang atii, yang Maginuung Ading Pinakalandaw duun tung Roma ang nagaranan tung ni Agosto, ya ray naglansar ta sasang urdinansa ang yang tanan unung mga kinasakpan na, maskin ay pang banwaay, dapat unung mamagpasalista. ²Yay primirung pasalista atiating ti Quirinio yang Gubirnadur duun tung banwang paganingen ang Siria^f. ³Purisu numanyan anday duma, yang tanan ang mga tau duun,

^f **2:2** Ya ray pangguuy yang mga taga Roma tung sasang banwang ginaeman nira ang yang pinakasiudad na duun tung Antioquia. Lugud tung Siria yang Judea may yang Galilea.

kung ay pay dating banwang natauan yang mga kinaampu nira, duun ka namagarangayan ang para mamagpasalista. ⁴Asta naang ti Joseng naang binalay ni Maria ya ka. Kumus tanya sasang kanubli ni Adi David, anday duma, nagliit da duun tung lansangan ang Nazaret ang lugud tung sinakepan yang Galilea ang para magdistinu duun tung sasang lansangan ang pagguguuyan ang Betlehem ang lugud tung sinakepan yang Judea. Ay yay banwang natauan ni Adi David ang kinaampu na atiang tukaw. ⁵Ay duun magpasalista, durua tanira ni Mariang binalay na ang paranganan da. ⁶Purisu numanyan, atiang pagkawut nira duun tung Betlehem, kinawut da yang uras ang ipangana ni Maria. ⁷Purisu duun da ilem nangana ta ana nang lalii ang ya ray ana nang pangulu. Pagkapangana na, dayun na rang sinawed-saweran ta mga gaygay ang pagkatapus ipinalwug na ra ilem tung sasang pasungan. Ay ya pa agari, andang pisan ay lugar ang masaleetan nira tung balay ang darayunan ta mga dayuan ay getek dang pisan ta mga tau.

**Natetenged Tung Nagibalita Yang Mga Angil Tung Mga
Manigpastur Ang Ipinangana Ra Yang Mananapnay (2:8-21)**

⁸Taa numanyan, duun tung banwang atii, may mga manigpastur ang pagberelesan ta pagpulaw tung mga kaayepan nira duun tung lua yang lansangan. ⁹Numanyan limput da tanira ta sasang angil ang tinuwul yang Dios. Atiang lagi nasinggatan da tanira ta durug sulaw ang ya ra yang kasusulawen ang pagatiniran yang Dios. Purisu pinamalayan da ta eled nirang duru. ¹⁰Maganing yang angil ang nagbugnu tung nira, “Indiamu ra mageled ay yuu may sasang ibalitaw tung numyung durug tinlu ang yay makasasadyang pisan ta mga isip yang tanan ang mga masigkanasyun mi. ¹¹Kipurki numaan ang lawii, ipinangana ra yang manigpanapnay tung numyu ang ya ra yang paganingen ang Cristong pinilik yang Dios ang maggaraemen tung numyu. Duun da ipinangana tung Betlehem ang ya kay pinanganaan ang tukaw tung ni Adi David ang kinaampu na. ¹²Para mapruibaan ming matuud yang nagipaganingung naa tung numyu, may mulang maita mi duun ang sinawed-saweran ta mga gaygay ang ya kag lulwug tung sasang pasungan,” agaaning. ¹³Numanyan pagkatapus ta pagbitala yang angil, nainali rang inugpuan ta mga kaarumanan nang paneng ang pisan ang irigkit yang paglinya-linyaan nira, ang duun da ka mamansiliit tung langit. Pamagdayaw tung Dios ang maganing,

¹⁴“Salamat! Nainabu ra yang sasang ikadengeg enged yang Dios duun tung kaabwat-abwatan. Ig yang pakawutun na tung kaliwutan, puidi ra maulkan yang rilasyon yang mga tau tung Dios ang kumpurming magrisibi tung kaneeman na,” maganing yang mga angil ang atiang namagdarayawen tung Dios.

¹⁵Taa numanyan, pagliit da yang mga angil ang atiang namagbalik da duun tung langit, naang mga manigpastur namagaraning-aningan

dang maganing, “Amus ta ra, mangayita ra duun tung Betlehem ang para insapuen ta ra yang nainabung naang ipinakdek da yang Dios tung yaten,” maganing. ¹⁶Purisu namagapura rang namansiayang duun tung Betlehem ang pagkatapus nasagyapan da ka man nira ti Maria durua ni Jose. Pati yang mula naita ra ka nira ang asan ka man tung pasungan aglulwug. ¹⁷Atiing pagkaita ra nira yang mulang atia, dayun dang namagbawalitaen natetenged tung nagngel nira tung mga angil ang natetenged tung anya. ¹⁸Purisu numanyan yang tanan ang nagkarabalital-walitaan da, nangabereng da ta mupia natetenged tung ibinalita yang mga manigpastur ang atia. ¹⁹Ugaring naang ti Mariang naa, pinagpaneem-neeman na ta maayen yang tanan ang atia ang ya ra kay ipinagkesen-kesen na tung isip na kung unu ra ilem ay pakawutun na. ²⁰Numanyan, yang mga manigpastur ang atia, namagbalik da ka tung mga kaayapan nira. Durung pagdarayawen nira tung Dios natetenged tung tanan ang atiang nagkaragngel nira kag nagkaraita nira ang ya ray nagkatunung pisan tung pinaganing yang angil tung nira.

²¹Taa numanyan, kinawut da yang yawalung kaldaw ang iparanganaen tung mulang atia, ya ray uras ang ipagbuat ta tanda tung tinanguni na. Pagkatapus tia, dayun dang pinaaranan da yang ginikanan na tung ni Jesus. Ay ya ra kang lagi ay aran ang sinambit yang angil tung ni Maria ang ipaaran na tung anya atiating indi pa nagimatung na^g.

Ti Jesus Nagiprisintar Da Yang Ginikanan Na Tung Dios (2:22-38)

²²⁻²⁴Taa numanyan kinawut da yang uras ang ipagtuman nirang magkasawa yang sasang urdinansang ibinutwan ni Moises sigun tung sasang baway ang baklung nangana. Usuyun nira tia ugud liwianu rang magtuu tung Dios tung pagtuuan ang atiang pinakalusu duun tung Jerusalem. Kung unu pay magkatamang ipadasag nira duun, maning taa yang napabtang tung urdinansang atiang ipinakdul yang Dios tung nira: “Kung belagan duruang bilug ang kalapati, maskin duruang bilug ang ladeng mga butu pa^h.” Kapurisu numanyan tanirang magkasawa namansiayang ra ka man duun tung Jerusalem ang para mamagtuman da yang katuwulan ang atia. Pati yang ana nira, ingkelan da ka nira duun ugud iintriga ra ka nira dayun tung Dios. Ay may sasa kang katuwulan yang Dios ang ubligadung tumanen da ka nira ang maning taa yang palaksu na: “Kung tinu pay mamlak tung tinanguni ni nanay na, kung lalii, yay dapat ang ipatugay yang mga ginikanan na tung Dios ang para magamit na sigun tung planu na tung anyaⁱ.”

^g 2:21 Balikan ta yang pasanag tung 1:59. ^h 2:22-24a Duun da nga basaay ta tung Levitico 12:8 yang urdinansang atia. ⁱ 2:22-24b Duun da nga basaay ta yang urdinansang atia tung Exodo 13:2, 12, 15.

²⁵Taa numanyan, duun tung Jerusalem, may sasang maepet ang nagaranan tung ni Simeon. Bilug yang isip na tung Dios ig durug katinumanen tung mga katuwulan yang Dios. Dispuis, durung pagpakbat na tung pinangakuan yang Dios ang tung uri ta kaldaw, yang nasyun nirang Israel, bawien na rang ipaltaw. Dispuis pa yang taung naa, nagapasanagan yang Espiritu Santo yang painu-inu na. ²⁶Purisu may sasang ipinasanag na tung anya ang baklu ra unu mapatay tanya, kung nabilugan na ra yang paganingen ang Cristong pinilik yang Dios ang magbawi. ²⁷Naa pala tung uras dang atii, ti Simeon ang naa pinaisip da yang Espiritu Santo ang magpakled tung pagtuuan ang atiang pinakalusu. Atiing nabuay-wuay ra tung kakleran, asan da ka magpapakled yang ginikanan ni Jesus ang para mamagprisintar da yang ana nirang pangulu tung Dios ang katulad ka tung kinaugalian nirang mga Judio ang napabtang tung katuwulan. ²⁸Numanyan pagkaita ni Simeon yang mula, diritsyu rang dinawat nang sinapupu, ang pagkatapus nagintra ra dayaw tung Dios ang maganing,

²⁹“Numanyan Yawi, ta yeen ang sasang turuwulun mu, maskin tugtanaw ra nuyung pablag da ay malimeng da yang isipu. Tatal kindengan mu ra yang pangaku mu tung yeen.

³⁰⁻³¹Kipurki sinakep da ta mataw yang Mananapnay. Pinagsimpan mu ang para tung ikaayen yang tanan ang mga nasyun yang kalibrian ang tukurun na.

³²Tanya maning pa tung sasang kaas ang yay magparasanagen tung mga kinaisipan yang mga taga duma-rumang nasyun ugud matultulana ra ka nira ig ya ra kay magpakdul ta kadenggan tung nasyun yamen ang naang Israel ang ya ray mga tauan mung sadili,” agaaning ti Simeon ang nagdarayawen tung Dios.

³³Numanyan, yang ginikanan yang mula, nangabereng da ta mupia tung inaning ang atia ni Simeon natetenged tung ana nira. ³⁴Numanyan nagampu ra yang maepet ang tanirang sam pamilya pakaayenen yang Dios ta mupia. Pagkatapus, dayun da kang nagbugnu tung ni Maria ang maganing, “Teed mu, yang ana mung atia, pinilik yang Dios ang yay pagbelaganan ta kinasipan may kinaisipan yang tanan ang mga masigkanasyun tang mga Israel. Ay natetenged tung pagpabetang nira tung anya, dakele ra yang magkaralambeg tung kadiaduan ig dakele ra ka yang magkaratapnay. Tanya maning pa tung sasang pruibang ang ipaita yang Dios ang pagkatapus ya pa kay kuntraen ta kadaklan. ³⁵Purisu ta yawa, maning pa tung asan da nga saksakay ta matarem yang pupusukun mu. Pinilik man nganing yang Dios yang ana mung magkamaningan da ta maning tia ay ugud yang laksu yang pagirisipen yang tanan ang mga taung taluk pa rin, duun da ngalwaway,” agaaning duun yang maepet.

³⁶⁻³⁷Taa simanyan, may sasang baway ang nagaranan tung ni Anna ang duun da ka nga sakpay tung uras ang atii. Tanya sasang

manigpalatay yang bitala yang Dios ang yay nagipasanag na tung painu-inu na. Yang tatay na ti Fanuel ang sasang kanubli ni Aser. Yang baway ang naa, masyadu ra yang pagkamaepet na. Ay pagidaran da ta walung puluk may epat ang takun. Dispui, tung tantung kabuay ra yang ibaraluen na, ay pitung takun ilet yang pagkasawa nirang magkasawa pagkatapus nabalu ra. Taa numanyan yang ugali yang baway ang naa, muya-muyang pagpakled tung pagtuuan ang atia ang para magtuu tung Dios maskin kaldaw maskin lawii. Tung pagturuuen na tung Dios duun, pirming pagampu ang kung kaisan, pelek yang pagparanganen na natetenged tung kadererepen nang pagampu. ³⁸Taa numanyan tung uras ang atiang pagkapisintar nira tung ni Jesus, lumimput da yang maepet ang naang baway ang nagpalenget tung nira. Pagkaita na yang mula, ya ray pinasalamatan nang dinayaw tung Dios natetenged yang nagaelatan na kuminawut da. Magimpisa tung kaldaw ang atii nagintra ra bawalitaen natetenged tung mulang atiang naita na tung kumpurming pagpakbat tung paganingen ang Cristong magpalibri tung nasyun nirang Israel.

Yang Pagulik Nirang Sam Pamilya Tung Nazaret (2:39-40)

³⁹Taa numanyan pagtuman yang ginikanan yang mula yang tanan ang atiang napabtang tung katuwulan yang Dios, namansulik da tanirang sam pamilya duun tung Nazaret ang lugud tung sinakepan yang Galilea. ⁴⁰Yang mula tanya sigi-sigi yang pagdakul na. Pati yang pagirisipen na, pagdakul da kang pagdakul ang asta nagwayang ang pisan yang pagirintindien na. Ay tanya nagapadagen-dagenan ta mupia yang Dios.

Yang Pagpabutwan Ni Jesus Duun Tung Pagtuuan Ang Pinakalusu (2:41-52)

⁴¹Taa numanyan yang ugali yang mga ginikanan ni Jesus, takun-takun pansiangay duun tung Jerusalem ang para mamagpasakep tung pistang paganingen ang Taklib. ⁴²Kapurisu atiang ti Jesus pagidaran da ta sam puluk may duruang takun, sigun tung ugali nirang atia, namanungul-tungul da tanira duun tung Jerusalem ang para mamagpasakep tung pistang atia. ⁴³Atiang tapus da yang pista, namagurulikan da yang mga tau. Piru yang mula tanya, nagpabutwan da ilet duun tung Jerusalem ang indi ilet nangaske yang ginikanan na. ⁴⁴Kanisip nira takaa ka ilet tung mga kaarumanan nirang pamagpaluyug. Purisu sigi ra ilet yang pagparanawen nira ang asta naapunan da ilet. Atiang apun dang pisan ang namagtadeng da tanirang sam paluyugan, baklu pa ngainsapuyay nira yang mula kung asan tung may mga kaampiran tung nira ubin tung mga kailala nira. ⁴⁵Tay kumus indi nira naita, pangayag yang kaliwutan, diritsyu sing nansibalik duun tung Jerusalem ang para mamagdilem tung anya. ⁴⁶Tung yaklung kaldaw,

baklu pa nga sagyapay nira yang mula duun tung pagtuuan ang atiang pinakalusu. Yag kakarung asan tung kakngaan yang mga manigtulduk ang pamati tung nirang pamagkeresen natetenged tung pagirintindien nira tung Dios. Ang kaisan may nagatalimaan na ka tung nira. ⁴⁷Yang kumpurming nagngel tung anya, nabereng da ta duru natetenged tung isip nang durug tarem ig tung nagipanuwal nang asintadu tung nagipanalimaan nira tung anya. ⁴⁸Numanyan, atiang pagkaita yang mga ginikanan na tung anya, nangabereng dang pisan tung anya. Purisu ti nanay na dayun dang nagbasul tung anya ang maganing, “Duduy, aywa binuatanami ra nuyu ta maning tia? Duru rag kaaburidu yang mga kulu yamen ni ama mung pinapagsagyapami nuyu ang aria ra ilem agbebtang!” ⁴⁹Maganing ka ti Jesus ang tuminuwal, “Aywa nanay, indi mi naskean ang ariaw pa sagyapay mi? Indi mi pala siguru naintindian ang kung ay pay pagkeresenang yang nagadapat tung ni Ama, kaministiran ang duunaw ka,” agaaning. ⁵⁰Piru indi ra namaresmesan nira ta mupia kung unu pay linagpakan yang itinuwal nang atia.

⁵¹Taa numanyan ti Jesus nagpakignunut da ilem tung nirang namanuldak-tuldak duun tung Nazaret. Ay maskin unu pang bagayay mapinanangeren tung ginikanan na. Piru naang ti nanay na, yang tanan ang atiang nainabu, luwus ang nagipagkesen-kesen na tung isip na. ⁵²Numanyan, mintras pagdakul da ti Jesus, pagwayang da ka yang pagirintindien na. Ig mintras nagabuay rang nagabuay, mas pang nagauyunan ang nagauyunan yang Dios pati yang mga masigkatau na.

Yang Pagparakawutun Yang Palaskaw Tung Mga Tau (3:1-20)

Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Juan 1:19-28

3 ¹⁻²Taa numanyan, ilakted ta ra kanay tung kapanawan ni Juan ang atiang ana ni Zacarias. Atiang duun dag pagpaluyu-luyu tung banwang atiang palag-palag yang tau na, duun da intrigaay yang Dios yang bitala na ang nunut da ka ta pagpaktel na ang para simpan dang magparakawutun tung mga tau. Yang uras dang atii, ya taa yang mga taung pamangatengdanan. Yang pinakalandaw ang adi ang paggaem tung intirung sinakepan yang nasyun ang Roma, ya ra ti Adi Tiberio. Tung uras ang atii, pagpanaw ra ta sam puluk may limang takun yang paggaraemen na. Yang gubirnadur duun tung Judea, ya ra ti Poncio Pilato. Yang gubirnadur tung Galilea, ya ra ti Herodes. Yang gubirnadur tung Iturea may tung Traconite, ya ra ti Felipe ang putul ni Herodes. Yang gubirnadur tung Abilinia, ya ra ti Lisanias. Dispui duun tung Jerusalem, yang mga paring pinakalandaw ta katengdanan ya ra ti Anas duruang magminagad ni Caifas'. ³Purisu numanyan ti Juan ang naa, kumus pagatuwul da yang Dios, anday duma,

J 3:1-2 Ti Anas yay dating paring pinakalandaw, piru ti Caifas, pinilik yang mga taga Romang pamaggaem.

nandanek da duun tung kakunayungan yang subang paganingen nirang Jordan. Nagparakawutun da tung mga taung pamagarangayan tung anyang maganing, “Kaministiran manlignaamu ra tung mga kasalanan ming magbalik tung Dios ang pagkatapus ya ra kay papruibaan ming magpabenyang ang para patawarenamu ra anya,” agaaning. ⁴Naang pagparakawutun ni Juan ang maning tia, naula kang lagi ni Isaias ang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios ang tukaw ang maganing,

“May sasang taung magparakawutun tung mga tau duun tung banwang kapas ta maning taa:

‘Katulad ka tung pagsirimpanen tung sasang dalan ang panawan ta sasang Adi ang yag tatlengay, kaministiran kang simpanen mi ra ka ta mupiangan tatlengen yang mga kinaisipan mi ang para magpaayunamu ra tung ni Ginuu tang magkakawut da.

⁵ Purisu kung ay pay nagdaleman, kaministiran ang yay panampekan. Kung ay pay napabukid u napabukatud, kaministiran kang yay pamantagen.

Kung ay pay napakilu, kaministiran kang yay panadlengen.

Kung ay pay napalebeng-lebeng, kaministiran kang yay pamantayen ang asta magdalanu.

⁶ Kumpurming tinu pay magsimpan yang isip na ta maning tia, anday dumang mabilugan na, ya ra yang kalibrian ang pagiparawat yang Dios tung anya,’ maganing.”

Atia yay naula ni Isaias natetenged tung ni Juan ang naang nagparakawutun^k. ⁷Kapurisu simanyan duru-durung mga tau ang namagdaragumukan duun tung ni Juan ang para masigpabenyang da ka rin tung anya. Ang pagkatapus, ya ra aganingay nang, “Yang kaalimbawaan mi maningamu ra ilem tung mga iraw ang pamagpalibri tung kirib ang nagasiruk. Tinu pa kayay nagpaetad tung numyu ang basta magpabenyagamu ra ilem, indiamu ra sakpen yang sintinsiang ipadangat yang Dios? Talagang belagan yuu. ⁸Kaministiran bakluamu ra nga benyagayu kung may pruibang ipinaita mi ra tung mga ubra-ubra mi ang talagang panlignaamu ra ka man ang matuud tung mga kasalanan mi. Muya maglaumamu ra ilem ang kumus yamu mga kanubli ni Abraham, indiamu ra sakpen yang sintinsia ang atia. Uay, maski nganing yang mga batung atia, iugtulu tung numyu, sarangan ang papagingtauen yang Dios ang para buaten nang mga kanubli ni Abraham. ⁹Yang sintinsia nang atia, maskin nganing simanyan, yang kaalimbawaan na, maning pa tung parakul ang nabiwat dang ipatpa ra ilem tung kapungul yang sasang ayu. Kumpurming unu pang ayuay ang belagan

^k 3:6 Isaias 40:3-5

matinlu yang burak na, ya ray pelaren ang sirukun tung apuy,” maganing ti Juan tung nira. ¹⁰Atii muya-muyang mamagtalimaan yang mga tau tung anya ang maganing, “Tay kung maning tii yang bitala mu, unu pa wasu ay dapat ang buaten yamen ang para indiami ka magkamaningan?” ¹¹Maganing ti Juan ang nagtimalas, “Maning taa yang dapat ang buaten mi. Kung tinu pay nagduruay lambung na, yang sam bilug itunggal na tung aruman nang anday lambung na. Kung tinu pay may pamangan, kaministiran mamarti tung aruman nang andang pisan ay mapangan na,” maganing. ¹²Taa numanyan, may mga tau asan ang pamamati ang yang pangabui nira mga manigpanukut ta mga balayaran tung gubirnu. Yang inangay nira asan, mampabenyag da ka rin tung ni Juan. Ya si kay namagtalimaan tung anyang maganing, “Ay yami wasu, Ameey, unu pay dapat ang buaten yamen?” ¹³Maganing ka ti Juan ang nagtimalas, “Indi mi ra pagsukutun yang mga taung subra ra tung urdinansang ipinakdul tung numyu,” maganing. ¹⁴Taa numanyan may mga sundalu ka asan ang pamamati ang ya si kay namagdasun ang namagtalimaan tung anyang maganing, “Maskin yami pa rin, kung puidiami ka rin nuyung mapainunukan, unu pa wasu ay dapat ang buaten yamen ang para indiami ka magkamaningan ang katulad ka tung inaning mu nungayna?” Maganing ti Juan ang minles, “Tabtawen mi ra atiang panlepes mi tung mga tau ang yang дума ya rag palegay mi ang para mamakdul ta kuarta tung numyu, ang yang дума kung indi mamakdul, ya ra ileg dataay mi ta kasalanan ang para ipakawut tung abwat. Dispuis yang magkatama, kumpurmi ra ilem yang nagisuildu tung numyu, ya ra ilem ay pasalamatan ming risibien,” maganing ti Juan tung nira.

¹⁵Taa numanyan, yang pinakawut yang pagparakawutun ni Juan ta maning tia, ya ray pinanlatayan yang mga isip yang mga tau tung paganingen ang Cristo ang ya kang lagi ay pagaelatan nira. Ti Juan ya ray nagapagkesen-kesenan yang mga isip nira kung nusias ya ra. ¹⁶Purisu inagapan ang lagi ni Juan yang mga paglaum nirang maning tii ang inaning, “Tung bagay may katengdanu ka man ang magpamenyag tung numyu taa tung waing naa. Piru may sasang taung nagauri pa tung yeen ang mas abwat ta katengdanan tung yeen. Indiw ang pisan magkabagay tung anya, basin nganing tung paguwad da ilem yang lakgeng yang sandalyas na¹. Yang anyang katengdanan maning pa tung magberenyagen ka tung numyu ekel tung pagpatinir na tung numyu yang Espiritu Santo u kung indi, apuy ra yang gamiten na. ¹⁷Yang kaalimbawaan na, maning pa tung sasang taung pagekel ta linung magkaap yang paray ang gineyek

¹ 3:16 Atii kanay duun tung banwa nira, yang panguat ta sandalyas yay ubligasyon ta sasang kirepen ang pinakaaranek ang klasi ta ubra. Matapus na ra nganing ta panguat, ugasan na ra ka dayun yang kakay yang agalen na.

na. Yang timlat ya ray ipabtang na tung tambuwu na. Piru yang kaap ya ray pagkalan na ta apuy ang anda enged ay kapugdaw-pugdawan na,” agaaning duun ti Juan. ¹⁸Kapurisu tung pagparakawutun ni Juan yang matinlung balita tung mga tau natetenged tung paganingen ang Cristo, sari-saring papanaw nang nagpaktel tung mga isip nirang mamananged da.

¹⁹Maski ti Herodes ang atiang Gubirnadur tung Galilea, tung kauri-urian da yang pagparakawutun ni Juan, pinaintindi na ka natetenged tung kasalanan nang nangasawa tung ni Herodias ang ya ra rin ay kasawa yang putul nang ti Felipe. Pati yang kadaklan ang nagkarabuat-buat yang Gubirnadur ang mga malalain tung pagterelengen yang Dios, ya kay ipinatalunga ni Juan tung anyang ipinagpaaman. ²⁰Ang pagkatapus ti Herodes ang atia, inunung mas pang nagdulang yang kasalanan na, ang ti Juan ya ra ipakalabusay na.

Yang Pagpabenyang Ni Jesus Tung Ni Juan (3:21-22)

Mateo 3:13-17; Marcos 1:9-11

²¹⁻²²Taa numanyan, balikan ta ra kanay yang kapanawan ni Juan ang indi pa rin nagakalabus. Atiing duru-durung mga taung namampabenyang da tung anya, pati ti Jesus nagpabenyang da ka. Pagkatapus ta pagpabenyang na, dayun dang nagampu. Mintras pagarampuen, yang langit maning pa tung inaling nagabri ra ang duun da manliit yang Espiritu Santo. Diritsyung nagparanek ang nangapun tung ni Jesus ang napapariu ra tung kuari kalapati. Pagkatapus may busis dang nagngel ang liit tung langit ang maganing, “Yaway paganingenung anaw ang nagapabuyukanu ta gegmaw ay yawa ra kang lagi ay nagauyunanu ta mupia,” maganing.

Yang Listaan Yang Pinanliit-liitan Ni Jesus (3:23-28)

²³Naa ti Jesus, atiing pagpabenyang na ang ya ra kay paglua na tung mga tau, yang idad na mga tulung puluk dang takun. Yang pagterelengen yang mga tau tung anya, tanya unu ana ni Jose. Piru kung usu-usuen ta yang pinanliit-liitan na, duun da impisaay ta tung apu na ang yay ama ni nanay nang nagaranan tung ni Eli. ²⁴⁻³⁸Kung ya ipabalikay tang pagusu-usu tung mga ginikanan nirang nagdarasun-dasun ya ra taa yang listaan yang mga aran nira. Ti Eli, ti Matat, ti Levi, ti Melqui, ti Jana, ti Jose, ti Matatias, ti Amos, ti Nahum, ti Esli, ti Nagai, ti Mahat, ti Matatias, ti Simi, ti Josek, ti Juda, ti Yohanan, ti Resa, ti Zorobabel, ti Sealtiel, ti Neri, ti Melqui, ti Adi, ti Cosam, ti Elmadam, ti Er, ti Josue, ti Eliezer, ti Jorim, ti Matat, ti Levi, ti Simeon, ti Juda, ti Jose, ti Jonan, ti Eliakim, ti Melea, ti Mena, ti Matata, ti Natan, ti Adi David, ti Jesse, ti Obed, ti Boaz, ti Salmon, ti Naason, ti Aminadab, ti Admin, ti Arni, ti Hesron, ti

Perez, ti Juda, ti Jacob, ti Isaac, ti Abraham, ti Tera, ti Nahor, ti Serug, ti Reu, ti Peleg, ti Eber, ti Sela, ti Cainan, ti Arpaksad, ti Sem, ti Noe, ti Lamek, ti Metusela, ti Enoc, ti Jared, ti Cainan, ti Enos, ti Set, may ti Adan mismu ang yay primirung taung inimu yang Dios.

**Ti Jesus Nagatagaman Ta Tuksu Ni Satanas Ang Para Magpanadili Ra
(4:1-13)**

Mateo 4:1-11; Marcos 1:12-13

4 ¹Taa numanyan, ti Jesus atiang pagpabenyag na duun tung subang atiang paganingen ang Jordan, kumus nagamanguluan da yang Espiritu Santo, nagliit da duun ang para mulik da tung banwa na. Atiing magulik da rin, ingkelan da yang Espiritu Santong ipinaski duun tung banwang palag-palag yang tau na. ²Atiing duun da, pinalengtan da ni Satanas ang pinagintraan na tuksu tung seled epat ang puluk ang kaldaw. Numanyan tung mga uras ang atii, ti Jesus andang pisan ay pangan-pangan. Purisu atiang patapus-tapusun da yang mga kaldaw ang atii, duru rang kasusubkun na. ³Maganing ti Satanas tung anya, “Ta, kung matuud ang yawa ka man yang paganingen ang Ana Yang Dios, abir, lalangan mu ra kanay yang batung atiang magyari rang tinapay,” maganing. ⁴Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, “Aa, indiwaw, kipurki may bitala yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang belagan ilem unu pamangan ay impurtaen yang sasang tau ang para ikalayun na^m.” ⁵Pagkatapus, dayun dang ingkelan ni Satanas duun tung rugal ang durug kaabwat. Ipinaita na tung anyang kinalitan yang tanan ang inadian tung bilug ang kaliwutan. ⁶Maganing ti Satanas tung anya, “Yawa ray papgesenu ta kagaeman mu tung tanan ang atiang nagaita mung durug katitinlu. Kipurki tia, luwus dang ipinagintriga tung yeen. Purisu numanyan puiding ipakdulu tung kumpurming tinu pay nagalelyaganu. ⁷Purisu baskin yawa, basta magtuuua ilem tung yeen, ipakdulu ra tung nuyu yang tanan ang atia,” maganing. ⁸Maganing ti Jesus ang nagtimalas “Aa, indiwaw, kipurki may bitala tung kasulatan ang anda unu ay dumang luuranung tuuan, kung indi, ultimu ra ilem ti Yawi ang yay Dios ang may kalalangan tung yeen,” maganing^a.

⁹Taa numanyan, dayun sing ingkelan ni Satanas duun tung Jerusalem, duun enged tung sagpaw yang pagtuuuan ang atiang pinakalusu. Maganing tung anya, “Ta, kung matuud ang yawa ka man yang paganingen ang Ana Yang Dios, abir, pabugsua ra kanay asan. ¹⁰Kipurki may bitala yang Dios tung kasulatan ang patuwulana unu anya tung mga angil nang pabantayan. ¹¹Sarepena ka unu nira ugud indi ka matigbak

^m 4:4 Duun ngaeklay na tung Deuteronomio 8:3. Maayen kang ikumpalar tung Mateo 4:4.

ⁿ 4:8 Deuteronomio 6:13

yang kakay mung tempa tung kabatuan,” agaaning^o. ¹²Maganing ti Jesus ang minles, “Indiaw, kipurki may dumang bitala tung kasulatan ang dapat unu indiaw magtagam ta ingawus tung ni Yawi ang ya unu ay Dios ang may kalalangan tung yeen,” agaaning. ¹³Kapurisu atiang nalwusan da ti Satanas ta taktika ang sarang gamiten na tung ni Jesus, pinawaya-wayaan na ra ilem kanay asan ang binutwanan ang asta may ketat na si.

Nagimpisa Ti Jesus Yang Pagurubraen Na (4:14-15)

Mateo 4:12-17; Marcos 1:14-15

¹⁴Taa numanyan, ti Jesus, nagpadayun da yang pagparanawen nang minulik duun tung Galilea. Pirming nagamanguluhan yang Espiritu Santo ang yay pagpaktel ta mupia tung anyang pagpalua ta mga pruibang makabewereng. Purisu indi ra ilem buay nagsarakmu ra yang balita natetenged tung anya duun tung banwang atii pati duun tung mga banwang kakunayungan na. ¹⁵Sigi-sigi ka yang pagparakawutun na yang bitala yang Dios tung mga tau ang pamagsaragpun-sagpun tung nira-nirang mga balay ang pagsaragpunan. Anday dumang dinangat na durung pagdarayawen nira tung anya.

Nagapangindian Da Ti Jesus Yang Mga Masigkabanwa Na (4:16-30)

Mateo 13:53-58; Marcos 6:1-6

¹⁶Pira pang kaldaw minangay ra ti Jesus duun tung Nazaret ang yay banwang pinagdakulan na. Pagkawut yang kaldaw ang nagipamaenay, nagpakiglaket da duun tung pagsaragpunan nira ay ya ra kang lagi ay ugali na. Numanyan dayun dang kumindeng asan tung parada ang para magbasa tung nira yang bitala yang Dios. ¹⁷Anday dumang ipinarawat tung anyang basaen, ya ra yang isinulat ni Isaias ang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw. Taa numanyan, anday duma, dayun na rang sinulwaran yang kasulatan ang atiang yag lululun ang asta nasagyapan na yang sam bulus ang gustu nang basaen ang maning taa yang napabtang:

¹⁸“Yang Espiritu Santong ipinagpatinir da ni Yawi tung yeen^p, ya ray pagmangulu tung yeen ang pagpaktel. Ay yuu ra kang lagi ay pinilik ni Yawing magparakawutun yang Matinlung Balita tung mga taung araneK ta pagkabetang ang simpan da ti Yawing magtawang tung nira. Tinuwulaw ra ka anyang magpasanag tung mga taung nagakemkem ta mga tau ang tanira ipampaluas da ni Yawi tung kumpurming unu pay pagpakemkeman nira. Pati mga buray, paintindienu ra ka ang tanira pamuskaren da ni Yawi yang mga mata nira. Pati yang mga taung nagadegdegan ta duma, pasanaganu ra

^o 4:11 Mga Karantaen 91:11-12 P 4:18 Balikan ta yang sinambit tung 3:22.

ka ang tanira ipampalibri ra ni Yawi. ¹⁹Bilang tinuwulaw ra anyang magbandilyu tung tanan ang mga tau ang kuminawut da yang uras ipagpaita ni Yawi yang kaneenman na tung nira^a,” agaaning.

²⁰Numanyan, pagkatapus ta pagbasa na, dayun na rang linulun yang kasulatan ang atiang ibinalik tung manigepet. Pagkatapus, kuminarung da ilem asan ang para magturuldukanen da tung mga tau. Yang mga mata nirang tanan, maninga isinamwag da tung anya. ²¹Numanyan dayun dang nagbitala tung nirang maganing, “Numaan ang kaldaw ang naa, mintras pamatiamu tung yeen ang pagparakawutun, nagaimpisaanu rang agmatuurun yang naulang atiang baklung binasaw,” maganing. ²²Numanyan yang mga taung atiang pamamati, pinaninluan dang namagdarayawen tung anya, ay naberengan nira ta mupia yang kinatakwanan nang pametang-betang ta mga bitala. Ugaring ang naisip da nira yang linaggakan na, unawis pinaninekan da. Dayun dang namagaraning-aningan ang maganing, “Belag bang yang taung naa ana ni Jose? Aywa, tanyang sasang masigkatau ta ka ilem magambu pa ta maning tia?” ²³Atii dayun dang nagtimaales ti Jesus ang maganing, “Muya pasulitanaw pa numyu yang sasang sarabyen ang yang sasa unung manigbulung, dapat unu ang yang tukawen nang pamaayenen, ya ra unu yang sadili na mismu. Muya aningenaw ka numyu ang yang mga pruibang atiang makabewereng ang nabalitaan ming ipinagpaluaw duun tung Capernaum, dapat taa si kay ipalapusayu tung sadiling banwaw,” maganing. ²⁴Pagkatapus dayun na rang sinugpatan yang bitala nang maganing, “Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, anday manigpalatay yang bitala yang Dios ang nagagalang tung sadiling banwa na. ²⁵Isipen mi ra ilem ta maayen yang ipademdemung naa tung numyu kung indi magkatirnung pisan tung numyu. Atiing panimpu pa ni Elias atiing inding pisan pinakuran yang Dios yang banwang naa tung seled tulung takun may tenga ang puirti ra yang panuwuk ang kuminawut tung intirung banwa tang naang Israel, duru kang mga balung mga baway ang nagkaraliwagan ta duru’.” ²⁶Ang pagkatapus andang pisan ay pinatuwulan ni Yawi tung ni Elias ang tawangan, kung indi, suluminti ilem yang sasang balung baway ang belagan ka pa man masigka Judio nira ang pagtinir tung lansangan ang Sarepta duun tung sinakepan yang Sidon, ya pay pinatuwulan na tung anyang tabnyun^s. ²⁷Dispuis pa atiing panimpu ni Eliseo duru kang mga taung may dispirinsia nirang makamamansa tung mga ulit nira taa tung banwa tang naang Israel, ang pagkatapus, anday kinuatan na ta dispirinsia nirang atia, kung indi,

^a 4:19 Isaias 61:1-2; 2 Corinto 6:2 ^r 4:25 Ti Elias sinambit ni Jesus natetenged tanya diniskumpiar ka yang mga masigkabanwa na atiang tukaw ang katulad ang pisan tung ni Jesus. ^s 4:26 1 Mga Adi 17:8-16

suluminti ilem ti Naaman ang taga Siriang belagan ka pa man masigka Judio na^t,” maganing.

²⁸Numanyan yang mga tau asan tung pagsaragpunan, pagkagngel da nira yang inaning ni Jesus ang atia, ang midyu tanira nagaliig-liig na, pinanungkukan da ta kasisilagen nirang duru tung anya^u. ²⁹Anday dumang binuat nira, diritsyu rang namagkererengan ang ipinagtulmun da nira ti Jesus duun tung lua yang lansangan. Duun da ideldelay nira tung palda yang bukid ang nabtangan yang lansangan nira ang para duun enged tung napatipay na ilambegay nira. ³⁰Piru naa ti Jesus tanya, dayun da ilem ang nagbira ang duun da ilem tung nira nanayang-seyang ang asta pinamutwanan na ra ka ilem tanira.

Nagapamaayen Ni Jesus Yang Taung Dinimnyu Rin (4:31-37)

Marcos 1:21-28

³¹Taa numanyan, diritsyu rang nanuldak duun tung Capernaum ang sasa kang lansangan ang lugud ka tung sinakepan yang Galilea. Pagkawut yang kaldaw ang nagipamaenay, dayun dang nagturuldukanen tung mga tau. ³²Pagkagngel nira, nangabereng ta mupia tung pasais nang nagturuldukan tung nira. Ay ya pa agari, yang pagturuldukan na may builu nang maktel ang yay pagpailala ang tanya may katengdanan na ka man ang ipinakdul yang Dios tung anya. ³³Taa numanyan duun tung pagsaragpunan ang atii, may taung agdimunyueng ang ya ray naglelpaken ta mupia ang maganing, ³⁴“Aay, Jesus ang taga Nazaret, aywa agapasilabtanami pa nuyu? Aywa, yaming mga dimunyu yay katuyuan mu taa ang para diaduenami ra nuyu? Sampa india mailalaw? Yawa yang pinilik yang Dios ang magpundar yang paggaraemen nang baklu!” ³⁵Atii, dayun dang sinambeng ni Jesus ang inaning, “Ipes! Maglayasa ra ilem asan.” Atii, yang dimunyu dayun na rang ibinegsak yang taung atia asan tung pinagtaralungan nira na Jesus, baklu nagliit tung anya. Piru indi ka natigbak yang tau, agad ibinegsak na pa. ³⁶Pagkaita yang mga tau, nangabereng da tanirang tanan. Namagaraning-aningang dang maganing, “Unu pang kalalanganay tia? May katengdanan na palang magpalayas tung mga dimunyu. Sam pabitala na ilem, paglayas dang lagi!” maganing. ³⁷Kapurisu yang balita natetenged tung binuat ni Jesus ang atia, indi nabuay-wuay ang nanlakted-lakted tung mga banwang atiang kakunayungan yang Capernaum.

Dakeleng Mga Taung Nagapampamaayen Ni Jesus (4:38-41)

Mateo 8:14-17; Marcos 1:29-34

³⁸Taa numanyan, atiiing pagliit ni Jesus tung pagsaragpunan ang atii, minangay ra duun tung balay ni Simon. Pagkatapus ya ray natakwalan

^t 4:27 2 Mga Adi 5:1-14 ^u 4:28 Yang palaksu yang pagirisipen nira magkapariu ka tung mga masigkanasyun nirang namagdeep tung ni Pablo ang duun da nga basaay ta tung Mga Binuat-buatan 22:22-23.

na yang punyangan nang baway ang pagkiniten ta duru. Purisu numanyan anday duma, ya ray ipinatawang nira tung anya ang para pamaayenen na. ³⁹Purisu pagpalenget na, pagsurung na, diritsyung nagkalalangan dang “Magliita ra asan ang kinita.” Pagkatapus lagi-laging naumpawan da yang maepet. Pagkaumpaw na, atiang lagi nagbangun dang nagasikasu tung mga bisita na. ⁴⁰Taa numanyan, atiang pagsantek da yang kaldaw, yang tanan ang mga taung pamaglaru ta sari-sari, ipinampadangep da asan tung ni Jesus yang mga aruman nira. Pagkatapus, anday dumang binuat ni Jesus, pinandeen-deenan na sasa may sasa ang pinampamaayen. ⁴¹Dakele kang mga taung pinampalayasan na tung mga dimunyu. Kung maglayas da nganing, maglelpaken dang maganing, “Yawa pala yang paganingen ang Ana Yang Dios!” maganing. Namagbitala ta maning tia ay natetenged nagaskean da nira ang ti Jesus ya ra yang pinilik yang Dios ang magpundar yang baklung paggaraemen na tung bilug ang kaliwutan. Piru indi na ra tinugtan ang magbawalitaen natetenged tung katengdanan na, kung indi, sinambeng na rang lagi ang inampalar.

**Yang Pagliliwutun Ni Jesus Ang Pagparakawutun Tung Intirung
Kabawanwaan Yang Mga Masigkanasyun Nang Mga Judio (4:42-44)
*Marcos 1:35-39***

⁴²Taa numanyan atiang paminag-binag da yang kaliwutan, luminua ti Jesus tung lansangan ang nagpaages duun tung lugar ang anday tatau na. Numanyan anday dumang binuat yang mga tau, namagsagyap da tung anya ang asta naita ra nira. Atiang pagkasagyap da nira, tinagaman da rin nirang inawiran ang indi ra ka magliit duun tung banwa nira. ⁴³Piru maganing ti Jesus ang nagtimaless tung nira, “Kaministiran mangayaw ra ka tung dumang mga lansangan ugud magparakawutunaw ra ka tung mga tau yang sasang matinlung balita ang yang Dios magimpisa rang magtukud yang paggaraemen nang baklu tung mga tau,” maganing. ⁴⁴Kapurisu numanyan nagliliwutun da ka man ti Jesus tung intirung sinakepan yang Judea. Nagparakawutun tung mga tau ang kada mamagsaragpun tung nira nirang balay ang pagsaragpunan.

**Yang Pagimbitar Ni Jesus Tung Mga Manigian Ang Para Mamagpaugyat
Da Tung Anya (5:1-11)
*Mateo 4:18-22; Marcos 1:16-20***

5 ¹Taa numanyan, may dumang kaldaw ang ti Jesus yag kekdeng tung binit yang awuyuk ang atiang paganingen ang Genesaret. Durug dakel yang mga tau ang pamagsereksekan ang pamagpalenget tung anya ang para mabilugan nira yang bitala yang Dios ang nagipagpakawut na. ²Numanyan may naita nang durua nga balangayan ang yag sasanglad asan tung bakayan.

Ay yang mga manigian, namansilampud da ang para mamamunlaw yang mga lambat nira. ³Purisu anday dumang binuat ni Jesus, dayun dang nagsaay tung sam bilug ang balangay ang yay balangay ni Simon. Pagkatapus, dayun na rang inaning, “Ungkuy, itulud mu ra kanay taning balangay mu ang ipaabwat-abwat ta gesye tung bakayan.” Pagkatapus, asan da tung abwat-abwat, dayun dang kuminarung tung balangay ay magpadayun da yang pagparakawutun na tung mga tau. ⁴Taa numanyan pagkatapus na ta pagbitala, dayun dang nagkalalangan tung ni Simon ang maganing, “Ala, magsaayita ra kanay ang pakbi. Ipataktak mu si yang mga lambat ugud maekelamu ta ian,” maganing. ⁵Maganing ka ti Simon ang nagtuwal, “Ameey, nagdamal yang bedlay yamen ang nagpapuyat. Andang pisan ay naeklan yamen may sam bilug. Piru kumus yaway pagkalalangan, ipataktaku ra ilem ugud,” maganing. ⁶Taa numanyan dayun da ka man ang namansisaay tung balangay ang namagpakbi. Pagkatapus dayun da kang namanaktak yang mga lambat nira. Numanyan pagguyud nira yang mga lambat, ya ray nasapulan nira yang mga ian ang paneng. Sam puntu ilem nagkarabakbak yang mga lambat natetenged tung kadaramelen yang mga ian. ⁷Purisu anday duma, dayun dang linambayan nira yang mga aruman nira tung sam bilug ang balangay asan pa tung bakayan ang para mamagtawang. Purisu pagkawut yang mga aruman nira, tinarawangan da nira yang mga ian ang asta napnuk da yang durua nga balangayan ang sam puntu ra ilem mansitegdang. ⁸Pagkaita ni Simon Pedro tia, anday dumang binuat na, ya ra ngalwu tung tuud ni Jesus ang luminuud ang maganing ang pagbitala, “Ay Ginuu, maayen pang pablaga ra ilem taa tung yeen. Indiaw magkabagay tung nuyu, ay yuu telewaw ang pisan ta kasalanan,” maganing. ⁹Napagbitala ta maning tia, ay nabereng da ta mupia tung mga ian ang naeklan nirang duru. Pati yang mga aruman na tung balangay na, ya ka, nangabereng da ka. ¹⁰Asta na Santiago, durua ni Juan ang mga ana ni Zebedeo tung sam bilug kang balangay ang yay mga kabakas ni Simon, ya ka, nangabereng da ka ta duru tung nainabung atia. Taa numanyan pagkagngel ni Jesus yang inaning ni Pedrong atia tung anya, dayun dang nagpaktel tung isip na ang maganing, “Simon, india magpaluway. Kipurki, magimpisa simanyan, belag da ian yang maeklan mu, kung indi, ya ra yang isip yang mga tau ang basi pa ra ilem mamansisuku ra ka tung yeen ang mamagpaugyat,” maganing. ¹¹Taa numanyan, namamparanek da tung bakayan. Pagkasanglad, dayun da nirang binutwanan yang tanan ang mga bagay ang para mamagpakignunut da tung ni Jesus.

**Nagapamaayen Ni Jesus Yang Taung May Dispirinsiang Tung Ulit Nang
Makamamansa Tung Pagkatau Na (5:12-16)**

Mateo 8:1-4; Marcos 1:40-45

¹²Numanyan may dumang kaldaw ang ti Jesus duun tung sasang lansangan. May tau asan ang may dispirinsia tung ulit nang

makamamansa ang leep da yang intirung tinanguni na. Pagkaita na tung ni Jesus, dayun dang nagluud tung pinagtalungaan nira ang nagpakiluuy tung anyang maganing, “Ameey, kung malelyaga ilem, agaskeanung sarangan mung kuaen yang dispirinsiaung naa ang yay pagpamansa tung pagkatauu,” maganing. ¹³Pagkatapus ti Jesus, tanya, dayun dang nagdeen tung tinanguni na ang maganing, “Agalelyagaw ka, kuatana ra yeen,” maganing. Pagkatapus lagi-laging nakuatan da ka man tung dispirinsia nang atia. ¹⁴Atii nagkalalangan da ti Jesus tung anya ang maganing, “Kuidaw, india ra enged magbawalitaen baskin tung ninu pa natetenged tung binuatung atia tung nuyu. Anday dumang buaten mu, mangaya ra kanay duun tung sasang pari ang magpateleng ang yawa limpiu ra. Pagkatapus magpadasaga ra ka dayun tung anya ta sasang ayep ang iprisintar na tung Dios ang katulad ka tung sasang urdinansang ibinutwan ni Moises ang tukaw” ugud asan da nga kumpurmiay yang mga tau ang anda ray dapat ang likayan nira tung nuyu,” maganing. ¹⁵Piru naa pala, ang ay pa tiing sinambeng ni Jesus, duun da nagsarambung yang balita ang asta kuminawut da tung mga banwang alalawid. Kapurisu anday dumang dinangat na, nangiklep da ilem yang mga tau ang namagsaragpun ang para mamagpamati tung anya. Yang may mga laru tung nira, namagdangep da dayun tung anya ang para pamaayenen na. ¹⁶Ugaring ti Jesus, kung kaisan, yang pagabuat na, pagpalikay-likay ang pagpaalak-elak duun tung banwang palag-palag yang tau na, ang para mabugus na yang isip na tung pagarampuen na.

**Nagapapruibaan Da Ni Jesus Ang May Katengdanan Nang Magpamunas
Ta Mga Kasalanan (5:17-26)
Mateo 9:1-8; Marcos 2:1-12**

¹⁷Taa numanyan may dumang kaldaw ang ti Jesus pagturuldukanen tung mga taung nagkarasagpun tung balay. May duun kang mga Pariseo ang kumarungan asan, kasiraan da ka tanira yang mga sagad. Duun mamananliit tung maskin ay pang baryuay ang lugud tung sinakepan yang Galilea pati Judea. Yang duma duun mamananliit tung siudad ang Jerusalem mismu. Taa numanyan ti Jesus nagapaktel da yang Dios ang para mapagpamaayen tung mga taung may mga masiit nira. ¹⁸Naa pala may sasang taung namamilay ra yang mga tinanguni na ang ya ra ilem agidangepay yang mga aruman na duun tung ni Jesus. Numanyan pagkawut nira duun tung balay, tinagaman da rin nirang ipakled ang para ipakawut tung ni Jesus. ¹⁹Piru indi ra ka enged nangaselsel ay natetenged yang balay getek ang pisan ta tau. Purisu anday dumang rimidyu ang binuat nira, namansitakwal da ilem duun tung aldan ang

v 5:14 Levitico 14:2-32

panganing tung sagpaw yang balay^w. Pagkatapus ya ray pinangukab nirang inabrian ang duun ka ipapanaway nirang ituntunay yang aruman nirang yag lulwug tung papag ang asta nadasen da tung kakngaan yang pagtaralungan na Jesus may yang mga tau. ²⁰Numanyan pagkasiman ni Jesus ang tanira may pagtalig nira tung anya, dayun na rang binugnu yang aruman nirang paglaru ang inaning, “Putulu, nagapatawara ra yeen tung mga kasalanan mu,” maganing. ²¹Numanyan yang mga sagad may yang mga Pariseo, pagkagngel nira yang inaning ni Jesus tung taung atia ang maning tii, ya ray ipinagkesen-kesen nira tung mga isip nira ang maning taa: “Abaa yang tau kang naa ka! Unu ray pagpabetang na tung sadili na ang yang pagkadios yang Dios ya rag pagtiwakaway na? Aywa, tinu pa pay sarang ang magpatawad tung mga tau tung mga kasalanan nira kung belagan ultimu ilem yang Dios?” ²²Kumus nagadeep da ni Jesus kung unu pay palaksu yang mga pagirisipen nira, dayun na rang binugnu ang inaning, “Aywat maning da tia yang nagipagkesen-kesen mi tung mga isip mi?” ²³Kanisip mi ang sungaw ra ilem yang inangu tung taung naa ang pinatawaru ra tung mga kasalanan na? Piru kung aningenu si ang magbangun dang magpanaw, asan da ngaskeay mi kung yang bitalaw sungaw ra ilem u kung may kamatuuran na. ²⁴Purisu papruibaanu ra numanyan tung numyu ang yuung paganingen ang Maninga Tau, may katengdananu ka man taa tung katanekan ang magpatawad tung mga tau tung mga kasalanan nira,” maganing. Pagkatapus diritsyu rang pinaganing na yang taung atiang pamamilay yang mga tinanguni na, “Ala, magbanguna ra. Eklan mu ra tiang lulubgan mung mulik,” maganing. ²⁵Pagkatapus yang taung atia, pagkagngel na yang inaning ni Jesus tung anya, lagi-laging nagbungkaras da tung pinagtaralungan nirang tanan ang pagkatapus dayun na rang ingkelan yang limbugan nang minulik. Yang pagulik na, ya kay pagdarayawen na tung Dios ta duru. ²⁶Numanyan yang mga taung atiang nangaita, pinangampayan da ta pagkabereng nirang duru ang nunut da ka ta pagdarayawen nira tung Dios. Nangaimakluan da tanira tung pagterelengen nira tung ni Jesus natetenged tung binuat nang atia. Namagaraning-aningan da, “Durung pisan agkabewereng yang naita ta numaan ang kaldaw ang naa,” maganing.

Natetenged Tung Inangay Ni Jesus Tung Kaliwutan Ang Naa (5:27-32)

Mateo 9:9-13; Marcos 2:13-17

²⁷Pagkatapus tia, ti Jesus, dayun dang naglampud tung balay ang nagpanaw ang asta luminua ra tung lansangan. Duun may naita

^w 5:19 Yang pagbaralayan duun tung nira pinaya, anday sabungan na ig yang pinakasagpaw na ya ray pagpalimasman nira ubin pagkeresenang nirang mga lawii.

nang sasang manigpanukut ta mga balayaran tung gubirnu ang yay nagaranan tung ni Levi. Yag kakarung tung upisina nang pagpanukut tung mga tau. Maganing ti Jesus ang nagbugnu tung anya, “Amus, magpakignunuta ra tung yeen ang magpaugyat,” agaaning. ²⁸Numanyan ti Leving naa, anday dumang binuat na, dayun dang kumindeng ang nagpakignunut tung ni Jesus. Andang pisan ay binalikid na, kung indi, luwus na rang binutwanan ang para tanya magpakignunut da tung ni Jesus. ²⁹Pagkatapus ti Leving naa, anday dumang nabtang tung isip na, nagtukud da ta punsiun ang dakulu asan tung balay na ang para tung ni Jesus. Numanyan duru rang mga kaarumanan ni Leving mga manigpanukut asta yang duma pang mga tau ang namagpakigsaru ra ka tung na Jesus. ³⁰Numanyan atiing pamagsararu ra tanira, may mga Pariseo kang pamagpaniid, kasiraan da ka tanira yang mga kaarumanan nirang mga sagad. Pamagistinggir tung mga taung pamagpaugyat tung ni Jesus ang maganing, “Ba tia, aywa asanamu rag pagpakigsaru tung mga manigpanukut ang atiang mga mandaraya may tung mga ugpu nirang atiang mga teleb ang pisan ta kasalanan^x?” agaaning.

³¹Numanyan ti Jesus ya ray nagtuwal ang asan da ipapanaway na tung sasang pananglit ang maganing, “Yang mga taung makektel anday kaministiran nira yang manigbulung, kung indi, ya ra ilem yang may mga laru. ³²Katulad ka tung yeen, ay yang inangayung magimbitaren belagan yang mga taung pagtalig tung sadili nira ang tanira maayen tung pagterelengen yang Dios, kung indi, ya ra ilem yang mga taung nagaskean nira ang tanira talagang makinasalananen ka man ang para manligna ra tung mga kasalanan nira,” maganing.

**Yang Dating Nagapgesan Ta Mga Tau May Yang Nagipatumen Ni Jesus
Ang Baklu Indi Enged Magkatunuan (5:33-39)**

Mateo 9:14-17; Marcos 2:18-22

³³Taa numanyan may mga tau asan ang nagriklamu tung ni Jesus ang maganing, “Yang mga taung nagapangugyatan ni Juan ang manigbenyag muya-muyang pamamlek tung pagparanganen nira ang nunut da ka ta pagarampuen nira, pati yami kang nagapangugyatan yang mga Pariseo ya kay nagusuyun yamen. Piru yang mga tauan mu pala, anda ra tung pagintindi nira yang riglamitung atia!” agaaning. ³⁴Yang tuwal ni Jesus tung nira, yang sadili na ipinananglit na tung laliing pangasawa. Agaaning tung nira, “Aywa, kung may kumbira, kanisip mi ang yang mga laliing pamagkumpanya tung aruman nirang pangasawa, bagay wasung

^x 5:30 Anday dumang nagipagistinggir nira ya ra yang nagapapaktelan nira ang kung tinu pa unu ay magpakisadu tung mga taung mga maning tiang makinasalananen, asan da unu nga saliray yang kasalanan nira ang asta indi ra ilem unu saptan yang Dios buat.

ampalaren tung pagsararuan nira ang ya pag teparay nira yang aruman nira? ³⁵Ugaring may uras ang kawutun ang yang aruman nirang atia lagunutun dang eklan tung tepad nira. Atia ya ray uras ang magkabagay rang pisan ang ipamlek nira tung mga pagparanganen nira natetenged tung kapupungawen da nirang duru,” maganing. ³⁶Pagkatapus nagpananglit si ti Jesus ang maganing, “Aywa, tinu pay nagaintindian ming tau ang may awel nang baklu ang ya pay lasiken nang pangkelan ta itambel na tung awel nang lagi-lagi ra? Kipurki kung ya pay buaten na tia, belagan ilem ang marangga ra yang awel nang baklu, kung indi, pati yang lagi-laging tinambelan na may yang baklung itinambel na, indi ra ka engaged magtirnuan. ³⁷Dispuis, tinu pay nagaintindian ming tau ang yang binung baklung ingkelan tung saralugan, asan da ilem papagbaalay na tung parabtangan ang lagi-lagi ra? Kipurki kung maning tia ya pay buaten na, kung mabaal da nganing tia, manleskag da yang parabtangan ang asta mablak. Anday duma, mailas da ka ilem yang binu, pati yang parabtangan, diadu ra ka’³⁸Kung indi, yang dapat ang buaten, yang binung baklu asan da ibukbukay tung parabtangan ang baklu ka. ³⁹Dispuis pa, tinu pay nagaintindian ming tau ang malelyag pang manginem ta binung baklung sinaruk ang ating naanad da tung binung baal da? Ay yang binung baal da yay paganingen nang mas masabur. Pariung pisan tung mga taung anad da tung pagurusuyun tung dating nagapgesan nira. Indi ra ka malelyag ang magusuy tung baklung sistimang naang nagitulduku,” agaaning ti Jesus.

**Pagkuruntraan Da Ti Jesus May Yang Mga Pariseo Natetenged Tung
Pagturbanan Yang Sasang Urdinansa Sigun Tung Kaldaw Ang
Nagipamaenay (6:1-5)**

Mateo 12:1-8; Marcos 2:23-28

6 ¹Taa numanyan tung sasang kaldaw ang nagipamaenay yang mga Judio tung pagurubraen nira, ti Jesus napanaw ra tung dalam ang naknga tung katrigan, kasiraan da ka tanira yang mga taung nagapangugyatan na. Numanyan tung pagparanawen nira, ya kay aplut-aplut yang mga aruman na yang mga kaluay yang trigu ang nagakerekese tung palad nirang pagadekem. ²Numanyan may mga Pariseo asan ang ya ray namagistinggir tung nirang maganing, “Ba tia, aywat paglampasamu ra tung sasang urdinansa ta ang bawal ang magurubraen ta maning tia tung kaldaw ang nagipamaenay?” maganing. ³Numanyan anday dumang nagtuwal, ti Jesus. Maganing tung nira, “Aywa, indi mi pa ka engaged nagamaresmesan yang sasang nabtang tung kasulatan natetenged

^y 5:37 Pariung pisan tung nagitulduk ni Jesus ang baklu ang indi ka engaged magkatunu tung dating nagusuyun nira ang katulad ka tung pamlek nira tung pagparanganen nira.

tung binuat ni David atiang tanya duru rang suwuk na pati yang mga aruman na? ⁴Indi wa, nagpakled tanya duun tung balay-walay ang atiang pinagtuuan pa rin yang mga tau tung Dios atii kanay ang pagkatapus yang tinapay ang atiang sagradu ang ipinabtang tung katalungaan yang Dios, ya pay pinisik nang pinangan agad bawal ang panganen ta duma ang belagan mga pari? Piru maskin bawal, ya pay pinangan na ig ipinapaan na pa ka nganing tung mga aruman na, piru indi ka ipinakusalak yang Dios tung nira^z. ⁵Purisu yuung paganingen ang Maninga Tau yuu ray pamala tung mga tauanu kung ya pa agari yang pagtukuranen nira yang katuwulan yang Dios natetenged tung kaldaw ang nagipamaenay,” agaaning.

**Nagapakusalak Yang Mga Pariseo Ti Jesus Ang Tanya Unu
Ay Naglampas Tung Urdinansa Nira Sigun Tung Kaldaw Ang
Nagipamaenay (6:6-11)**

Mateo 12:9-14; Marcos 3:1-6

⁶Taa numanyan, may duma sing kaldaw ang nagipamaenay ang kuminawut si. Ti Jesus tanya, nagpakled da duun tung sasang pagsaragpunan nirang nagparakawutun tung mga taung pamagsaragpun duun. Duun ka natagbu yang sasang taung napilayan da yang kalima nang tuu. ⁷May mga Pariseo kag mga sagad ang pamagpasakep ka. Nagapaniiran nira ta mupia ti Jesus kung magpamaayen tung kaldaw ang atiang nagipamaenay, ugud ya ray ipagpakusalak nira tung anyang ipagdimanda tung ustisia^a. ⁸Piru ti Jesus, kumus naskean na rang lagi yang nabtang tung mga kinaisipan nira, purisu dayun dang nagkalalangan tung napilayan yang kalima nang maganing, “Ala kemdenga ra kanay ang mangay tani tung parada,” maganing. Numanyan kumindeng da ka man yang napilayan ang minangay asan tung parada. ⁹Pagkatapus dayun dang nagbitala ti Jesus tung mga taung atiang pamagpaniid tung anya ang maganing, “Yuu may talimaanenu ra rin tung numyu. Ay pa wasu ay magkatamang buaten tung kaldaw ang nagipamaenay ang ita magbuat ta sasang ikaayen ta sasang masigkatau tang ilibri tung malain u ang ita magbuat ta sasang ikalain ta sasang masigkatau ta ang yay magakdan na ta ikadiadu yang pagkabetang na?” maganing. ¹⁰Numanyan pinaneleng-telengan ni Jesus tanirang tanan. Pagkatapus dayun na rang inaning yang napilayan ang, “Ala, iunat mu ra

^z 6:4 1 Samuel 21:1-6 ^a 6:7 Naang mga Pariseo may naang mga sagad, may urdinansang pinanubli nira tung mga kinaampu nira ang yay nagapapaktelan nira ta mupia ang yang laksu na maning taa. Kung may tau unung impurta ra tung kamatayen, yay puiding matawangan maskin tung kaldaw ang nagipamaenay. Piru kung belagan dilikadu ang puiding ielat tung dumang kaldaw, atia unu bawal ang tawangan, ay tia unu sasa unung ubra ang dapat amligan tung kaldaw ang nagipamaenay.

tiang kalima mu,” maganing. Tamang tamang agiunat na, naulikan dang pisan yang kalima na. ¹¹Numanyan yang mga Pariseo, pagkaita nira tia, pinanungkukan da yang mga isip nira ta kasisilagen nirang subra tung ni Jesus. Purisu numanyan, dayun da nirang pinagkeresenang kung unyen pa nira.

**Pagpamilik Ti Jesus Tung Mga Taraligan Na, Bilang Mga Apustul Na
(6:12-16)**

Mateo 10:1-4; Marcos 3:13-19

¹²Taa numanyan, may pira pang kaldaw ang nagtaklib, ti Jesus nagpaelak-elak da duun tung kabukiran ang para magarampuen da tung Dios. Nagdamal da duun tung pagarampuen na. ¹³Numanyan atiing kaldaw ra, yang mga taung nagapangugyatan na, ya ray pinaguuyan nang mamagpalenget tung anya. Pagkatapus ya ray pinamilikan na ta sam puluk may durua ang ya ray binuat nang mga taraligan na bilang yang paganingen ang mga apustul na. ¹⁴Ya taa yang mga aran nirang pinagpilik na. Ti Simon ang yay pinapuangaan na tung ni Pedro, ti Andres ang ari ni Pedro, ti Santiago, ti Juan, ti Felipe, ti Bartolome, ¹⁵ti Mateo, ti Tomas, ti Santiagong atiang ana ni Alfeo, may ti Simon ang atiang sam bilug ang kinasakpan da rin yang sasang partidung durug iseg yang pagbaratukun nira tung gubirnu yang mga taga Roma. ¹⁶Magdasun ya ra ti Judas ang atiang ana ni Santiagong sam bilug, may yang tukayu nang atiang sam bilug ang ti Judas Iscariote ang tung uri ya ra ka man ay nagyaring traidur tung ni Jesus.

**Yang Pagpamaayen Ni Jesus Tung Dakeleng Mga Taung May Mga Laru
May Tung Dumang Pagaekel-ekelan Ta Mga Dimunyu (6:17-19)**

Mateo 4:23-25

¹⁷Taa numanyan ti Jesus nagparanek da, kasiraan da ka yang baklung pinagpilik na. Mangalensad da nganing tanira tung datal, duun da ka kawutay nira yang mga taung buntun. Yang duma nagapangugyatan na kang lagi, yang duma duun mamananliit tung baskin ay pang banwaay tung sakep yang Judea, ang yang duma duun mamananliit tung siudad mismu yang Jerusalem. May duma pang alalawid pa ka enged yang pinanliitan nira ang ya ra yang siudad yang Tiro may yang siudad yang Sidon, ang yay nabtang tung binit yang bakayan. ¹⁸Yang inangay nirang tanan tung ni Jesus, ay gustu nirang mamagpamati tung anya ig tanira pamaayenen na tung mga laru nira. Ay may asan ka tung nirang pagaekel-ekelan ta mga dimunyu. Numanyan pagdangep nira tung anya, luwus dang pinampamaayen na. ¹⁹Dispuis tanirang tanan namagimpurta ra ang basta madeen ilem tung anya. Kipurki may ketel ang pagliit tung tinanguni na ang ya ray pinagmaayenan nirang tanan.

Binaliskad Ni Jesus Yang Ikasadya May Yang Panganugunan (6:20-26)
Mateo 5:1-12

²⁰Pagkatapus numanyan, ti Jesus naneleng-teleng da tung mga taung nagapangugyatan nang atia ang maganing tung nira, “Ta yamung kumpurming mga maliliwagan ang anda ray magtaligan mi tung mga sadili mi, teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan mi! Ay yang nagikatinlu na asan, luguramu ra tung mga taung pamagpagaem tung Dios. ²¹Ta yamung nagapasaran da ta pasuwuk numanyan natetenged ilem tung pagpakignunut mi tung yeen, teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan mi. Ay sipurki tung uri maning pa tung pabialenamu ra yang Dios tung sasang kaayenan ang indi enged ang pisan mapasiring-siringan. Ta yamung nagampayan da ta kapupungawen ming duru numanyan ang kung kaisan ya ray nagipanangit mi, teed mi tia agkatinlu yang nagabtangan mi. Ay sipurki tung uri talagang yamu ray patalangkaken ka enged yang Dios natetenged tung kasadyaan ming duru. ²²Dispuis, kung alimbawa, pakulainenamu yang mga masigkatau mi natetenged tung pagkererengen mi tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau, kung ya ra kay indi ipagsapet nira tung numyu, ubin ya ra kay ipaginsultu nira tung numyu ang yamu kaskasen da nirang maging malain tung pagterelengen nira, tay tia duru rag tinlu yang mabtangan mi. ²³Purisu kung buatanamu ra nganing nira ta maning tia, magpakasadyaamu enged ang yamu agalikting-likting. Yang ikasadya mi asan ay natetenged asan da nga pruibay ang may ibles ka man yang Dios tung numyung durung pisan agkadakul yang kantidad na ang ya ra kay nagibaratu na tung numyu duun tung langit. Kipurki pati nganing yang mga manigpalatay yang bitala na atiang tukaw, pinamuatan ka ta mga aruman nira ta magkapariu ka tung buwuatan yang mga kanubli nira tung numyu. ²⁴Piru ta yamung mga manggaranen ang yang kamanggaran mi yay nagapanaligan mi, kanugunamu. Ay kipurki nagapapsawan mi ra yang tanan ang kasadyaan ang tegka ra ka ilem asan. ²⁵Ta yamung nagapagpagustu ra numanyan tung tanan ang nagalelyagan mi, kanugunamu. Ay kipurki tung uri maning pa tung pasubkanamu ka enged yang Dios ay pakapasanamu anyang tung sasang kaayenan ang anda enged ang pisan ay katapus-tapusan na. Ta yamung panalig tung pagkabetang ming maayen numanyan, ang ya ra kay nagipagtalangkak-talangkak mi, kanugunamu. Ay kipurki tung uri papungawenamu ka enged yang Dios ta duru ay pawaraanamu ka anyang tung ultimung kasadyaan ang ya ray pagtangitan mi. ²⁶Dispuis, kung dayawenamung pirmi ta kadaklan, kanugun yang pagkabetang mi. Anday dumang panganugunan mi asan, ay natetenged tung uri, sasay panampetan mi yang mga tau ta namagtukaw ang namagimu-imu ta

bitala ang ya unu ay bitala yang Dios buat. Kipurki yang mga bitala nira, ya kay nauyunan ang ipinagdayaw tung nira yang mga masigkabanwa nira ang ya ra kay pinanliitan yang mga irinsia yang mga taung pamagdayaw tung numyu.

Ti Jesus Pagpasanag Ang Belagan Ilem Yang Mga Aruman Nira Ay Gegmaan Nira, Kung Indi, Pati Yang Pagpakigsuay Tung Nira (6:27-38)
Mateo 5:38-48

²⁷“Piru tung numyung pananged da tung yeen, nani yang pagianingu tung numyu. Gegmaan mi yang mga taung pagpakigsuay tung numyu, asta yang pagdemet tung numyu, buatan mi ka ta ikaayen nira. ²⁸Kung iampuamu ta duma tung Dios ang ituluy tung kalainan, anday dumang ibales mi tung anya, tanya si kay iampu mi tung Dios ang pakaayenen na. Asta yang mga taung mga manlelepes tung numyu, ya ka, iampu mi ka tung Dios ang para pakaayenen na. ²⁹Kung alimbawa may manampaling tung numyu, italiling mi yang duwaling emet ming ipatampaling. Kung alimbawa may magreges ang mangalaw yang panlamig mi, pawayaan mi ra ilem. Pati lambung mi, kung talagang eklan na ka, ipatugay mi ra ilem tung anya ta paluas. ³⁰Kung may mandawat tung numyu, pakdulan mi. Kung may mangkel tung mga kasangkapan mi, indi mi bawien tung anya, kung indi, pawayaan mi ra ilem. ³¹Yang dapat ang buaten mi tung duma ya ra yang matinlu ang yay nagalelyagan ming buaten nira tung numyu. ³²Elat kanay, kung yang gegmaan mi, ya ka ilem yang nagagegma tung numyu, unu pa pay dayawen yang Dios tung numyu asan? Ay napakitablaamu ka ilem tung mga taung pagpasuag tung anyang pagpakasalak. Kipurki maski nganing tanira, yang nagagegmaan nira, ya ka ilem yang nagagegma tung nira. ³³Dispui kung yang tawangan mi ya ka ilem yang mga taung pagtawang ka tung numyu, unu pa pay dayawen yang Dios tung numyu asan? Ay napakitablaamu ka ilem tung mga taung pagpasuag tung anyang pagpanandili. Kipurki maski nganing tanira, yang magtawangan nira ya ka ilem yang mga aruman nirang pagtawang tung nira. ³⁴Kidispui pa kung yang agapautang mi ya ka ilem yang mga taung nagakumpiansaan ming tagbayad, unu pa pay dayawen yang Dios tung numyu asan? Kipurki napakitepengamu ka ilem tung mga taung pagbatuk tung anyang pagpanadili. Kipurki maski nganing tanira, yang magpautangen nira, ya ka ilem yang mga kaarumanan nirang nagakumpiansaan nirang tagbayad. ³⁵Kung indi, ta numyu, gegmaan mi yang mga taung pagpakigsuay tung numyu, buatan mi ka enged ta ikaayen nira. Kung may magministir tung numyung mangutang, pautangen mi, maskin anday kumpiansa ming tagbayad. Ay kung maning tia yang usuyun mi, tung uri may ibles yang Dios tung numyung durug tinlu. Kipurki maning tia pagpailalaamu ra ang yamu

mga anaamu anyang matuud, ay pagsugutamu tung anya. Kipurki durug kaayen tung tanan ang mga tau, maskin tung mga malain ang mga tau ang indi maskeng magdemdem yang utang nirang kaneeman tung anya. ³⁶Kumus tanyang nagyari rang Ama mi, mainildawen tung tanan ang mga tau, yamung mga ana na, dapat kang sakaen mi yang ugali na ang yamu mainildawenamu ka tung mga masigkatau mi, maskin tung ninu pa.

Nagasambit Ni Jesus Yang Mga Pitik Ang Pagpasunairan Na Tung Mga Taung Nagapangugyatan Na (6:37-49)

Mateo 7:1-5

³⁷“Indiamu ra enged magtagam ta sintinsia tung mga aruman mi ugud indiamu ra ka sintinsiaan yang Dios. Kung may aruman ming nagbuat ta malain, indiamu ra maganing ang yay dapat ang parusaan ugud indiamu ra ka parusaan yang Dios. Patawaren mi ra ka yang kumpurming nagbuat ta malain tung numyu. Atia, bunayag da kang patawarenamu ra ka yang Dios. ³⁸Magpamakdulamu ka tung mga kaarumanan ming may mga kaministiran. Atia pakdulanamu ra ka yang Dios yang mga kaministiran mi. Yang kaalimbawaan yang pagparakdulun na tung numyu maning pa tung gantangan ang magykyeken na pang nagidasek ang pakuwungan na pa ngani baklu pa ibukbukay na tung bebtangan mi. Kipurki kung unu pang pitikay ang usuyun ming magpamakdul tung mga kaarumanan mi, ya kay usuyun yang Dios ang magpamakdul tung numyu,” agaaning.

³⁹Taa numanyan nagpanggel da ti Jesus ta sasang pananglit ang maganing, “Aywa, tinu pay nagaintindian ming buray ang magpangaas pang magguyud tung aruman nang buray? Kipurki kung ya pay buaten na, anday дума, matukaw-tukaw ra nganing, pariu ra ka ilem tanirang mangabugsu tung lungasug. ⁴⁰Yang sasang taung pagpaugyat belagan ang yay landaw tung pagugyat tung anya. Piru kung makumplitu na ra nganing yang pagpaugyat na, asan da magluang magkapariu ra ka ta ugali yang nagugyat tung anya^b.

⁴¹“Ta yamung naanad dang magtagam ta sintinsia tung дума, aywa kaya ang yang maning pa tung letek ka ilem tung mata yang putul mi, atii pala yay nagapadekdekan mi ang pagkatapus atia ngani tung mata mi may magabatang ang yag keketeg ang indi mi pala nagadipara?

⁴²Aywa palangaasan mi pa ka enged yang putul ming aningen ang ‘Maimu ilem putulu, kuaten ta ra tiang letek tung mata mu?’ Ang pagkatapus atia ngani tung mata mi may sasang magabatang ang yag keketeg ang indi mi pala nagadipara? Abaa, yamu ilem agpagpakaayen-ayen! Kaministiran ya ra kanay ay tukawen mi rang kuaten yang

^b 6:40 Maayen pang ikumpalar tung 1 Juan 2:6.

magabatang ang atiang yag keketeg tung mata mi. Atia manadlaw ra yang paneleng mi ang para tung matinlu yang panguat mi tung letek ang atia tung mata yang putul mu.

**Asan Da NGA Pruibaay Yang Sasang Tau Tung Nagibitala Na Kung
Matinlu Yang Pagkatau Na U Kung Malain (6:43-45)**

Mateo 7:16-20; 12:33-35

⁴³“Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay telengan mi ra ilem yang mga ayu. Anday ayung matinlu ang sayud yang nagipamurak na. Anda kay ayung sayud ang matinlu yang nagipamurak na. ⁴⁴Kipurki yang sasang ayu, tung burak na nga pruibaay kung matinlu u kung sayud. Simpri yang mga sapinit indi pamurak ta pumangga ig yang aruma indi ka pamurak ta langka^c. ⁴⁵Yang taung maayen, maayen ka yang nagipalua na, ay natetenged ang ya kang lagi ay nagipabalay na tung isip na. Pati yang taung malain, malain ka yang nagipalua na ay natetenged ang ya ra kang lagi ay nagipabalay na tung isip na. Ay simpri, kumpurming unu pay nagipabalay yang sasang tau tung isip na, indi maimu ang indi na ipalua ang ibitala.

**Duruang Klasi Yang Pagparamatien Yang Mga Tau Tung Bitala Ni Jesus
(6:46-49)**

Mateo 7:24-27

⁴⁶“Aywa, magkatama wasu ang aningenaw numyung Ginuu mi ang pagkatapus indi mi kag tumanen yang nagipanuwulu tung numyu? ⁴⁷Kung tinu pay pagpalenget tung yeen ang para magpamati tung nagitulduku ang pagkatapus ya ra kay tumanen na, yang kaalimbawaan yang taung atia maning taa. ⁴⁸Tanya maning pa tung sasang taung pagpakdeng yang balay na, ang yang akad na, durug dalem. Sinangkad na yang kabatuan ang ya kay pinamugsuan na yang mga adili na. Numanyan pagkatapus ta pagpakdeng yang balay na, kinawutan da ta palempan, pati yang balay na binungsaran da ka yang beek. Piru indi ka enged naunu pa ay durug baked yang pagparakdengen yang may balay. ⁴⁹Piru kung tinu pay pamati tung bitalaw ang pagkatapus indi na ra ka ilem tumanen, ya si kay nagipananglitu tung sasang tau ang tung pagpakdeng na yang balay na, ya ra ilem agiakarakaray na tung ulit yang tanek. Duun da ka ilem ipalguray na yang mga adili na. Pagkawut yang balyu, pati yang balay na binungsaran da ka yang beek, gulpi ra ilem ang nagkalipuat. Gewa rang pisan yang balay ang atii,” agaaning ti Jesus duun tung nira.

^c 6:44 Tung bitalang Giniriego maning taa: “Yang mga balagen ang tenekan indi pamurak ta ubas ig yang aruma indi ka pamurak ta igus.”

**Yang Pagtalig Yang Kapitan Ang Durug Dakul Yag Dayaway Ni Jesus
(7:1-10)**

Mateo 8:5-13

7 ¹Numanyan atiating tapus da yang tanan ang gustu ni Jesus ang ianing tung mga taung atiating pamamati tung anya, anday duma, dayun sing minangay tung Capernaum. ²Duun may sasang Kapitan tung sang grupung mga sundalung atiang taga Roma. Yang Kapitan ang naa, may turuwulun na ang yay nagamaal na ta mupia. Piru dinalpetan da ta laru nang matigbak ang pagkatapus tagumatayen da. ³Numanyan yang Kapitan ang naa, pagkagngel na yang balita natetenged tung mga buat-buat ni Jesus ang durug tinlu, anday dumang binuat na, nagpangay ra tung mga pamagpakigmaepet ang mga Judio ang para mamagpatawang da tung ni Jesus ang kung maimu ilem paawatan na ra kanay ang angayen yang turuwulun nang pamaayenen. ⁴Numanyan, pagkawut nira tung ni Jesus, dayun dang namagpakiildaw tung anyang maganing, “Naa ti Kapitan, magkabagay ang pisan ang tawangan mu. ⁵Kipurki durug kaginegmaen tung nasyun ta. Nagpadagen-dagen nganing tung yamen ang nagpakagasta tung pagparakdengen yang balay ang pagsaragpunan ta,” agaaning. ⁶Kapurisu numanyan ti Jesus dayun da ka man ang nagnunut tung nira. Numanyan atiating alenget da rin ilem tung balay na, yang Kapitan ang naa, ya si ay nagpangay tung mga ungkuy nang mamagpakigbagas da tung ni Jesus. Numanyan yang pagbagas nira tung anya, dayun da nirang binalitaan yang bitala ni Kapitan ang maganing, “Ameey, yang bitala ni Kapitan, anday bali unu, maskin india ra unu magpakabedlay ang magpakigkawut tani tung balay na, ay tanya unu belagan unu bagay tung nuyu ang yawa pay magtakwal tung balay na. ⁷Ya ra ka man nganing unu tia ang indi ra nagpakigbagas tung nuyu. Kung indi, maskin magkalalangana ra ilem unu asan, atia unu magmaayen da ka man yang turuwulun na. ⁸Kipurki maski nganing tanya unu, anad da ka unung magpalalang tung mas abwat tung anya, anad da ka unung magkalalangan tung mga sundalu nang mas araneke tung anya. Kung lalangan na unu yang sam bilug ang magpanaw, atiang lagi magpanaw ra ka man. Baskin yang sam bilug unu, kung guuyan nang magpalenget tung anya, atiang lagi unu magpalenget da ka man. Ang basin pa yang turuwulun na unu, kung lalangan nang magubra ta sasang bagay, atiang lagi, ubraen na ra ka man,” agaaning. ⁹Numanyan pagkagngel ni Jesus yang mga bitalang atia ni Kapitan ang pinagulit nira tung anya, ya ray naberengan na ta mupia tung ni Kapitan. Dayun dang nagbira ang nanalunga tung mga taung atiang buntun ang pamagpakignunut tung anyang maganing, “Iugtulu tung numyu, basin nganing tung numyung mga masigkanasyunu taa tung banwa

tang naang Israel, anda pay nagabagasung maning takaag dakul yang pagtaraligen na tung yeen,” maganing. ¹⁰Numanyan yang mga taung atiang pinanuwlul ni Kapitan ang mamagpakigbagas tung ni Jesus, dayun dang namansibalik tung balay ni Kapitan. Pagkawut nira duun, maita nira yang turuwulun na, maayen da ka man.

**Yang Pagpabui Si Kang Uman Ni Jesus Tung Ana
Yang Sasang Balung Baway (7:11-17)**

¹¹Pagkatapus tia, indii ilem nabuay, minangay ra ti Jesus duun tung lansangan ang Nain, kasiraan da ka tanira yang mga taung atiang nagapangugyatan na asta yang mga taung buntun. ¹²Numanyan tamang tamang magaalenget da tung purtang parakleran tung lansangan ang atia, naa pala, may sasang taung patay ra ang nagipalua nirang para ipalgud da tung leyang. Ya pa ka man ay bugtung ang anang lalii yang sasang baway ang nabalu. Durug dakel yang mga taga lansangan ang pamagkumpanya tung anya. ¹³Numanyan pagkaita ni Ginuu ta tung may ana, ya ra ngaildaw ang maganing tung anya, “Ineey, ustu ra tiang pagtarangiten mu,” agaaning. ¹⁴Pagkatapus dayun na rang pinalengtan yang kabaung ang inawiran ang asta namagtadeng da yang pamagtuang. Pagtadeng nira, dayun dang nagbugnu ti Jesus tung patay ang maganing, “Duduy, magtuwuluna ra yeen ang magbungkarasa ra!” ¹⁵Pagkatapus diritsyu ra ka man ang nagbungkaras yang taung atiang patay ra rin ang nagimpisa ra kang nagbitala. Numanyan dayun dang inintriga ni Jesus tung ni nanay na. ¹⁶Purisu numanyan yang mga taung atiang nangaita, luwus dang nangaimakluan da yang pagterelengen nira tung ni Jesus. Namagindra ra dayaw tung Dios ang namagaraning-aningan dang maganing, “Kinawutanita ra ta maktel ang manigpalatay yang bitala yang Dios. Itang mga tauan na, talagang nagapalengtanita ra anyang para tukuranita ra anya ta kalibrian ta,” agaaning. ¹⁷Kapurisu yang balita natetenged tung binuat ni Jesus ang atia, nagsarambung da tung intirung Judea ang asta duun da ka tung mga banwang nagtarambi tung Judea.

**Yang Nagituwal Ni Jesus Tung Pinanuwlul Ni Juan Ang Mamagpasiguru
(7:18-23)**

Mateo 11:2-19

¹⁸⁻¹⁹Numanyan ti Juan ang naang manigbenyag ang duun ka man tung kalabus, binalitaan da ka yang dumang nagapangugyatan na natetenged tung tanan ang atiang mga binuat-buat ni Jesus. Purisu numanyan, ginuuyan na yang durua tung nirang pinanuwlul ang mansiangay ra duun tung ni Ginuung Jesus ang para mamanalimaan tung anya kung tanya ya ra ka man yang paganingen ang Mananapnay ang nagapakbat

kang lagi nira u kung may duma pang dapat ang elatan nira. ²⁰Taa numanyan, pagkawut yang durua nga tauan ang atii tung ni Jesus, maganing tanira tung anya, “Minangayami ilem taa, ay tinuwulami ra ni Juan ang manigbenyag ang para mapasiguruana ra yamen kung yawa ra ka man yang paganingen ang Mananapnay ang nagapakbat kang lagi yamen u kung may duma pang dapat ang elatan yamen,” agaaning. ²¹Taa numanyan, yang uras dang atiang pagangay nira duun, nagkatuun ang duru-durung mga taung pamaglaru ang nagapampamaayen ni Jesus. Yang duma may mga laru nirang matitigbak, yang duma agdimunyuen, ig duru kang mga buray ang nagapampabuskad na yang mga mata nira. ²²Purisu numanyan, pagkagngel ni Jesus yang bitala yang durua nga tauan ang atiang tinuwul ni Juan, dayun dang nagtuwal ang maganing tung nira, “Ala, magbalikamu ra duun tung ni Juan. Balitaan mi yang kumpurming nagkaraita mi kag nagkaragngel mi taa. Aningen mi ang yang mga buray pagkaraita ra, pati mga barik pagkarapanaw ra ka, pati mga taung may dispirinsia tung mga ulit nirang makamamansa, nagakuatan da ka, pati mga bengel pagmaraanting da ka, pati mga patay pagkarabui ra ka. Asta yang mga taung aranek ta pagkabetang ang kumpurming nakapasan dang pisan ta magtaligan nira tung mga sadili nira, ya ra kay nagapampakawutan yang Matinlung Balita ang yang Dios simpan dang magtawang tung nira^d. ²³Kidispuis pa aningen mi ka dayun ang durug tinlu yang nagabtangan yang sasang taung indi engaged nagaplekan ta ipagtalig na tung yeen,” maganing ti Jesus duun tung nira.

Yang Pagdayaw Ni Jesus Tung Ni Juan (7:24-28)

Mateo 11:7-19

²⁴Taa numanyan, atiang namagliit da yang duruang atiang pinanuwal ni Juan, ya ray pagpasanag ni Jesus tung mga taung atiang buntun natetenged tung ni Juan. Maganing tung nira, “Ta, atiang pagangay mi tung ni Juan duun tung banwang atiang palag-palag yang tau na, unu pang klasiay ta tau ang nagalaum ming maita mi duun? Yang kalaum mi wasu tanya sasang taung guruyud-guyuran ta tau ang katulad ka tung tigbaw ang kung eyepen da nganing ta palet, pagpanunut-nunut da ilem? ²⁵Kung belagan kang ya tii yang katuyuan mi, unu pa wasu ay inangay mi duun? Gustu mi ilem basung magteleng tung sasang taung pagsuut ta durug tinlung awel? Belag ka siguru ay kipurki yang mga

^d 7:22 Kung mabalitaan da nganing ni Juan tia, asan da nga siguruay na ang ti Jesus ya ra ka man yang Mananapnay ang pinilik yang Dios ang yay nagaelatan na. Kipurki yang mga buat-buat nang atia, yang pisan ay pinagula ni Isaias ang tukaw ang yay ipalua yang Mananapnay kung kumawut da nganing. Duun da nga basaay ta tung Isaias 35:5 ig 61:1. Ikumpalar tung Lucas 4:18.

taung pamagbisti ta matitinlu ig pamagpapsaw tung kumpurming unu pay nagaleyagan nira, duun da ilem ngaitaay mi tung mga palasiu yang mga adi. ²⁶Kung belagan kang ya tii ay inangay mi, tay unu pa wasu yang katuyuan mi duun? Gustu mi wasung magteleng tung sasang taung tinuwul yang Dios ang magpalatay yang bitala na tung numyu? Anday duma, talagang yaa, ya ra ka man tii ay naita mi duun. Piru iugtulu tung numyu, yang taung atiang naita mi duun, landaw pa nganing tung mga manigpalatay yang bitala yang Dios ta namagtukaw ang mga panimpu. ²⁷Kipurki ti Juan ang naa ya ka man ay nagadapatan yang sasang inaning yang Dios tung aruman na ang napabtang tung kasulatan ang maganing,

‘May sasang taung tuwulunung magpalatay yang bitalaw tung mga tau ang yay ipatkawu tung nuyu ugud katulad ka tung sasang pagliway ta dalan, yay maning pa tung magliway tung mga isip nira ugud simpan da tanirang mamampauyun da tung nuyu,’ maganing^e. ²⁸Iugtulu tung numyu, tung tanan ang mga manigpalatay ta namagtukaw ang mga panimpu, anda ray lumandaw tung ni Juan ang naa. Piru maskin pang maning tia, yang sasang tauanung napalgud da tung palaksu yang paggaraemen yang Dios, maskin pagatelengan ang araneke ta pagkabetang, piru may nalandawan na pa ka enged tung ni Juan^f.

May Dumang Namanambing Tung Pinalanu Yang Dios Ang Ikaayen Da Rin Nira (7:29-35)

²⁹“Dispuis pa, papagsunairen ta ra kanay yang pagparamatien yang mga tau tung bitalang ipinagpakawut ni Juan tung nira. Yang kadaklan namampauyun da tung iningaluk yang Dios tung nira, kapin da enged yang mga manigpanukut ta mga balayaran tung gubirnu. Purisu namanligna rang lagi tung mga kasalanan nira ang pagkatapus ya ra kay pinapruibaan nirang namampabenyag tung ni Juan. ³⁰Piru naang mga Pariseo may naang mga sagad tung pinanubli, pagkapamati nira tung bitalang ipinagpakawut ni Juan, belag da ya mamagpauyun, ya ra mamagpasuag tung kalelyagan yang Dios para tung nira ang ya ra ka rin ay ikaayen nira. Ay indi ra

^e 7:27 Duun ngaeklay ni Jesus tung isinulat ni Malakias 3:1; anday dumang kakesen yang Dios tung uras ang atiang paganing na, ya ra ti Ginuung Jesus mismu atiang indi pa nagapagingtau. Ikumpalar tung Mateo 11:10 may tung Marcos 1:2 ang yang isinulat ni Malakias ang naa ya ra kay inulit nirang nagsulat. ^f 7:28 Yang nalandawan ni Juan tung kadaklan ang mga manigpalatay ang namagtukaw tung anya ay ultimo ilem tanya ay naging palaskaw ni Ginuung Jesus. Yadwa pa durug kaimpurtanti yang ipinagpalatay na tung mga tau natetenged tung anya. Dispuis yang nalandawan yang sasang tauan ni Ginuung Jesus tung ni Juan, yang kantidad yang nagipagpalatay na tung mga tau natetenged tung anya mas pa ka ta kantidad tung ipinagpalatay ni Juan.

namanligna tung mga ubra-ubra nirang makalalaway ta isip na, indi ra ka namampabenyag tung ni Juan. ³¹Purisu yang mga tau numanyan, unu pa pay mapananglitanu tung nira? Unu pa engaged ay mapapariuu tung nira? ³²Anday duma, tanira maning pa tung mga mamulang pamagkarayam tung plasa ang yang duma maskin unyen pa ta paiwan-iwan yang mga kakayam nira, indi ka engaged mapatunu-tunuan yang kalelyagan nira. Ya ra aganingay yang mga kaarumanan nirang, ‘Uay, duruamug kaduruma! Ang magtarangit-tangitenaming magurulimengmeng-ulimengmengen, indiamu malelyag ang magpakiiitra. Utru si, ang patikanamu yamen, indiamu si ka engaged malelyag ang magtaralekan.’ ³³Talagang yay magkatamang mapananglitanu tung mga taung atiang indi ra pamagpauyun ay kipurki atiang paglua ra ni Juan ang manigbenyag, maita nira yang ugali nang pamlek ang kaisan tung pagparanganen na ig indi ka panginem ta binu, indi ra nauyunan nira, kung indi, ya ra aganingay nirang pagaekel-ekelan ta dimunyu. ³⁴Utru si ang tung yeen dang paganingen ang Maninga Tau, tung pagluaw tung mga tau, maita ra nganing nira yang ugaliu ang indiauw pamlek tung pagparanganenu kag panginemaw kang kaisan ta binu, indiauw ra ka nauyunan nira, kung indi, yuu ka aganingay nirang takawaw ig bulatsiruaw pa kumus pagpakibarkadaw tung mga manigpanukut may tung duma ay ya ra kang lagi ay nagalamku nirang mga teleb ta kasalanan. ³⁵Piru yang planu yang Dios ang atiang nagapasuagan nira, duun da nga pruiabaay tung kumpurming pagpauyun tung yamen ni Juan ang talagang durug tinlung planu sigun tung pinakawut na tung nira,” agaaning ti Jesus duun tung nira.

Yang Pinatawad Ta Dakulong Kantidad Yay Mas Ang Magegma Tung Nagpatawad Tung Anya Kay Tung Pinatawad Ta Gesye (7:36-50)

³⁶Numanyan may sasang kinasakpan yang mga Pariseo ang napagimbitar da tung ni Jesus ang magpakigsaru tung balay na. Purisu ti Jesus nagnunut da tung anyang nagpakigsaru. ³⁷Duun tung lansangan ang atii, may sasang baway ang ilaladung makinasalananen. Numanyan pagkagngel na yang balita ang ti Jesus unu duun da tung balay yang Pariseo agpagpakigsaru, anday dumang binuat na, dayun dang minangay ang may ekel nang midyu tung praskung^g punuk ta paamut ang durug maal. ³⁸Numanyan pagpakled na tung balay, dayun dang nagpasagpi tung kakay^h ni Jesus ang yang mga luuk na duun da ka ilem nagkarapatak.

^g 7:37 Yang midyu tung praskung atia, sasang batung malemek ig malinang-linang ang pinuyukan ang binuat ang maninga butilya. Yang pangguuy nira tung parabtangan ang atia ay alabastru. ^h 7:38a Atii kanay, yang pusisiun nirang pagsararuan, tumiliran tung mga kutyun ang sumuyuran yang mga brasu nirang wala ang yang mga kakay nira munatan.

Pagkatapus nagatarapuan na yang bua na ang nunut da ka ta pagara-ara na tung kakay na ta muya-muyaⁱ. Ang pakatapus binukbukan na yang paamut ang atiang durug maal. ³⁹Numanyan naang Pariseong naang nagimbitar tung ni Jesus, pagkaita na tia, ya ray ipinagkesen-kesen na tung isip nang maganing, “Yang taung naa, kung talagang matuud ang prupita, maskean na ra ka rin kung unu pang klasiay ta baway ang pagdeen tung anya ang teleb ta kasalanan.” ⁴⁰Atii, nagbugnu ra ti Jesus tung anyang maganing, “Simon, kung maimu ilem, may sasang iksenu rin tung nuyu.” Agaaning ka ti Simon ang nagtimales, “Ala, Ameey, magbitalaa ra ilem asan ugud!” ⁴¹Numanyan, dayun dang nagpakdul ti Jesus ta sasang pananglit ang maganing, “May durua nga tauan ang nagkarautangan tung sasang taung manigpautang. Yang sam bilug may utang nang kinintus, yang sam bilug singkuinta. ⁴²Numanyan, yang duruang naa, kumus indi ra mangabayad yang mga utang nira, pariu ra ilem tanirang pinatawad yang pinangutangan nirang inimpas. Ta, tung nuyung pagintindi, tinu pa wasu tung nirang durua ay mas ang magegma tung nagpatawad tung nira?” ⁴³Agaaning ka ti Simon ang minles, “Tung yeen ilem ang pagintindi, siguru yang pinatawad na ta dakulong kantidad.” Agaaning ka ti Jesus ang minles, “Tama, ya ka man tia.” ⁴⁴Numanyan diritsyu rang minalyed ti Jesus tung baway ang sigi kang pakigkesen na tung ni Simon ang maganing, “Ta, Simon, telengan mu yang baway ang naa wa. Ta nungaynang pagpakleru taa tung balay mu, indiaw ra ka pinatuwulan mu tung turuwulun mung mangugas yang kakayu, agad yuu sasang imbitasiun mu. Piru yang baway ang naa, lumismu yang luuk na ya pay ipinangugas na tung kakayu, pati yang bua na, ya pay ipinagrapu na. ⁴⁵Pagpakleru taa, indiaw ra ka inistimar mung inara-araan agad imbitasiunaw nuyu. Piru tanya, yuu ilem ngakled, anday katadeng-tadengan yang pagiristimaren na tung yeen ang basin kakayu ra ilem, ya ray pirming nagara-araan na. ⁴⁶Pagpakleru taa, indiaw ra ka ginalang mung linangisan tung kuluu, agad bisitaw nuyu. Piru yang panggalang na tung yeen, mismung paamut ang durug maal, ya pay ilinangis na ang baskin tung kakayu ra ilem. ⁴⁷Kapurisu Simon, iugtulu tung nuyu, yang baway ang naa, yang paggegma nang naang durug kalutuk ang nagipaita na, ya ray pagpailala tung pagkamatuud ang tanya napatawad da tung mga kasalanan nang duru. Piru yang tau man ang pinatawad ka ilem ta gesye, gesye ka ilem yang gegmang mapaita na,” agaaning. ⁴⁸Pagkatapus, dayun dang nagbugnu ti Jesus tung baway ang maganing, “Ipag, pinatawad da ka man ang matuud yang mga kasalanan mu,” agaaning. ⁴⁹Numanyan pagkagngel yang dumang pamagsararu asan, ya ray ipinagkesen-kesen

ⁱ 7:38b Ya ray ugali nira atii kanay kung gustu nirang magpaita ta dakulong panggalang tung sasang tau, kapin da enged tung mga manigtulduk.

nira tung mga isip nirang maganing, “Abaa, tinu pa taang palangaasenay ang buat na pa pagpatawad ta mga kasalanan?” ⁵⁰Piru ti Jesus, belag ya magintindi tung nira, ya magsugpat tung baway ang maganing, “Ipag, tan taa pang pagtalig mu tung yeen yang mga kasalanan mu, tinapnaya rang lagi yang Dios. Purisu numanyan, ala mulika ra, may pagbakeraan da yang isip mu,” maganing.

May Mga Baway Kang Namagpakignunut Tung Ni Jesus (8:1-3)

8 ¹Taa numanyan, pagpanaw ra ta pira pang kaldaw, nagliliwutun da ti Jesus tung mga lansangan pati tung mga baryu. Nagparakawutun yang sasang matinlung balita ang yang Dios magimpisa rang magtukud yang paggaraemen nang baklu tung mga tau. Yang mga tauan nang atiang sam puluk may durua ya ra kay namagugpu tung anya. ²Kidispuis pa may mga baway asan ang namagpakignunut da ka tung anya ang tan taa pa pinampamaayen na tung mga laru nira ang yang дума dinimunya ra rin. Katulad ka tung ni Mariang atiang taga Magdala ang dinimunya ra rin ta pitu nga dimunyan ang ya ray pinalayas ni Jesus tung anya. ³Yang sam bilug pang baway ang pagpakignunut ka tung ni Jesus, yay nagaranan tung ni Juana ang kasawa ni Chusa ang may katengdanan duun tung palasiu ni Adi Herodes. Yang sam bilug pang baway yay nagaranan tung ni Susana. Kidispuis pa, dakele pa kang mga bawaing дума ang namagpakignunut da ka tung nira ang ya ray namaggastus ang namagarasikasuen tung mga kaministiran na Jesus.

Nagpananglit Ti Jesus Natetenged Tung Mga Tanek Ang Tarakbulan Ta Binik (8:4-8)

Mateo 13:1-9; Marcos 4:1-9

⁴Numanyan atiang pagliliwutun da ti Jesus, durug dakel yang mga taung namagarangayan tung anya ang yang pinanliitan nira maskin ay pang lansanganay. Numanyan kumus saragpun da tanirang tanan, pinakdulan da ni Jesus ta sasang pananglit. ⁵Maganing tanya, “Numanyan may taung minangay tung pinagbangteran na, ay magtarakbulun da ta binik ang trigu. Numanyan tung pagtarakbulun na, yang dumang binik nalagsik da tung dalan ang palanawan ta mga tau tung kakngaan. Purisu nagkaraliked-likeraan da. Tegka na, kinawutan da ta mga lamlam ang pinagsumpit. ⁶Yang дума duun nepa tung tanek ang manipis ang may batung tapik ang unayen ang alenget dang lumput tung ulit yang tanek. Numanyan tamang tamang pamagbukngil da, indi ka ilem nabuay, namanlumpayeng da, ay natetenged langu yang tanek ang magtedeken yang kinit. ⁷Yang дума duun nepa tung tanek ang may mga laskaw yang sapinit ang indi nadeegan ta kapwa yang aradu. Purisu derengan da ka ilem tanirang namagtubu ang asta pinanawed-saweran

da yang mga trigung asta indi ra namurak. ⁸Piru yang dumang binik duun da tung lunsan ang tanek nepa. Purisu nangapagtubu ra ang asta nangapamurak da ang yang mga pangaluay na arabubwat da ang tung kategkaan na ra,” agaaning. Numanyan tung pagtapus na tung pananglit nang atia, dayun dang nagpadakul yang busis nang maganing, “Ta, yang nagngel ta mga talinga mi, ya ra kay painu-inuan mi ta mupia,” maganing.

Yang Katuyuan Yang Pagparanangliten Ni Jesus (8:9-10)

Mateo 13:10-17; Marcos 4:10-12

⁹Numanyan yang mga taung atiang nagapangugyatan na, ya ray namanalimaan tung anya kung unu pay linegdangan yang ipinananglit nang atia. ¹⁰Tumuwal tanya, “Ta yamung pagpaugyat da tung yeen, linugtanamu ra yang Dios ang makdekan mi yang mga bagay ang nagaegteman na pa rin ang tukaw natetenged tung paggaraemen nang baklu tung mga tau kung ya pa agari yang palaksu na simanyan. Piru tung kadaklan, yang mga bagay ang atia asan da ilem nagipapanawayu tung pulus pananglit. Yang nagipagpananglitu tung nira ay ugud maskin sam puluk ang magteleng, anday sakpen ta mga isip nira, basin sam puluk ang mamati, anda ra kay mamaresmesan nira^l.

Nagipasanag Da Ni Jesus Kung Unu Pay Linegdangan Yang Ipinananglit Na (8:11-15)

Mateo 13:18-23; Marcos 4:13-20

¹¹“Piru para maintindian mi, ya ra taa yang linegdangan yang ipinananglitu ta nungayna. Yang binik ang atiang ipinanakbul, ya ra yang bitala yang Dios ang nagipagpakawut tung mga tau. ¹²Kung natetenged tung dalan ang atiang nalagsikan ta dumang binik, yang linegdangan na ya ra yang dumang pamamati tung bitala yang Dios ang pagkatapus nagapalengtan dang lagi ni Satanas ang ludasen yang bitalang nagagngel nira ugud indi ra ilem mananged tanira ang magpatapnay ra rin tung Dios. ¹³Yang linegdangan yang tanek ang atiang manipis ang may batung manipis ang natampek, ya ra yang duma ang kung mapamatian da nganing nira yang bitala yang Dios, magpauyun dang lagi ang duru rag sadya yang isip nira. Piru kumus indi nalamut ta ustu tung mga kinaisipan nira, indi ilem mabuay yang pagparanangeren nira. Ay kung mapasaran da nganing ta tuksu, mamalpas da ka ilem. ¹⁴Yang linegdangan yang tanek ang atiang may mga laskaw ang masapiniten, ya ra yang duma ang maskin pamati tung bitala yang Dios, piru tung pagpanaw yang uras, kumus durung pagpakabegbeg nira tung pagpangabui nira ubin may gustu

j **8:10** Inulit ni Jesus yang san tagang isinulat ni Isaias atiang tukaw (Isaias 6:9-10).

nirang magmaggad ubin may gustu nirang magpapsaw ra ilem tung mga kalelyagan nirang sadili, yang bitalang nagngel nira maning pa tung asan da ilem nga kipit ang asta anday pinakawut na. ¹⁵Piru yang linegdangan yang tanek ang atiang lunsan, ya ra yang duma ang malemek ta kinaisipan ang yang bitala yang Dios ang nagagngel nira, ya ray nagipatedek enged nira ta mupia tung mga isip nira ang asta may pakawutun na ra ka enged ang nagauyunan na. Maskin mapasaran pa ta mga kaliwagan ubin tuksu man, ya pa ka enged ay nagapadanayan nirang magtumanen yang mga kalelyagan yang Dios.

**Baklu Ra Ngaipabunayagay Ni Jesus Tung Mga Tau Yang Linegdangan
Yang Nagipananglit Na, Kung Eyangang Da Ta Gustu Nirang
Magpasadsad (8:16-18)
*Marcos 4:21-25***

¹⁶“Aywa, tinu pay nagaintindian ming tau ang magsindi ta kingki ang pagkatapus ya rag sukluway na ubin ya ra agipasirungay na tung katri? Simpri asan da agipabtangay na tung tapi-tapi, ugud kung tinu pay magtakwal, yag dawalay nira yang sadlaw na. ¹⁷Pariu ka tung yeen, anday itinaluku tung nagipananglitu sigun tung palaksu yang paggaraemen yang Dios ang indi ipabunayagu, anda kay tinipiganu asan ang indi ipalwawu. ¹⁸Purisu amligan mi ta mupia kung ya pa agari yang pagparamatien mi tung nagipananglitu. Kipurki yang taung maderep ang magpasadsad, mas pang paeyangan yang Dios ta ipagintindi na. Ig kung tinu pay mapinawaya-wayaeen tung pagirintindien na, maskin yang gesyeng nagalaum nang nagakdekan na, bawien da ka enged yang Dios tung anya,” agaaning duun ti Jesus tung nira.

**Pagpailala Ti Jesus Kung Tinu Pa Enged Ay Kawigen Nang May
Kaampiran Tung Anya (8:19-21)
*Mateo 12:46-50; Marcos 3:31-35***

¹⁹Atii ya ra kay pagkawut yang nanay ni Jesus may yang mga putul nang mga lalii. Ugaring ilem indi mangaalenget tung anya natetenged tanya ya ngaknga tung mga taung durug damel. ²⁰Numanyan inugtul da tung anya ang duun tung lua yang nanay na may yang mga putul nang mga lalii ang may gustu nirang mamagpakiksen tung anya. ²¹Maganing ti Jesus ang nagtimales, “Yang magkawigenung nanayu ubin mga putulung mga lalii ya ra yang kumpurming pamati tung bitala yang Dios ang naang nagipagpakawutu, ang pagkatapus magtumanen na ra ka,” agaaning.

**Yang Pagpalinaw Ni Jesus Tung Tampung Durug Ketel (8:22-25)
*Mateo 8:23-27; Marcos 4:35-41***

²²Numanyan, may dumang kaldaw ang ti Jesus nagsaay ra tung sasang balangay, kasiraan da ka tanira yang mga taung nagapangugyatan na.

Agaaning ti Jesus tung nira, “Ala, magpatindakita ra kanay.” Pagkatapus dayun dang namagpaabwat. ²³Numanyan atiating pamagpalayag da tanira, ti Jesus tanya, inalapan da ta elek. Buaywuay ta gesye, binungsaran da tanira ta tampung durug ketel. Numanyan alang-alang da yang pagkabetang nira, ay yang balangay nagapnukan dang nagapnukan. ²⁴Numanyan dayun dang pinaalengtan nira ti Jesus ang pinuaw ang inaning, “Ameey, Ameey, magkaralesita ra!” Pagkapuaw ni Jesus, dayun dang nagsambeng tung palet may tung mga lakun ang atiang durug kadarakul. Lagi-laging nagelteng da yang palet, pati yang awuyuk nagintang dang naglinaw rang anda rang pisan ay giup-giupun na. ²⁵Pagkatapus, maganing ti Jesus tung mga tauan na, “Aywa, ay ra ilem agari wasu yang pagtaraligen mi tung yeen?” Numanyan nangaimakluan da tanirang namagteleng tung anya ang nunut da ka ta pagkabereng nirang subra tung naita nirang atia. Namagaraning-aningan da ilem ang maganing, “Abaa, tinu pa kayang tauay taa? Baskin palet, baskin lakun pa, basta lalangan na ra ilem nganing, gulpi ra ilem ang mamananged!” agaaning.

Nagapamaayen Ni Jesus Yang Sasang Taung Pagaekel-ekelan Ta Mga Dimunyu (8:26-39)

Mateo 8:28-34; Marcos 5:1-20

²⁶Taa numanyan namagpadayun da yang pagsaay nira ang asta namanampet da duun tung bawanwaan yang mga Geraseno ang yag pagtinindakay yang Galilea. ²⁷Numanyan pagkalampud pa ilem ni Jesus tung balangay, may sasang taung taga lansangan ang pagaekel-ekelan ta mga dimunyu ang yag nagpakigbagas tung anya. Tung tantung kabuay ra, indi nagasuut-suut ta awel. Dispuis indi magtinir tung balay, kung indi, duun da ilem agpaglaug-laug tung mga leyang ang pinanluguran ta mga patay. ²⁸Taa numanyan, pagbagas na tung ni Jesus, dayun dang nagluud tung pinagtalungaan nira ig yang dimunyuang pagekel tung anya naglelpaken dang maganing, “Ay Jesus, yawang paganingen ang Ana Yang Dios ang makagagaem, aywa nagapalabtanaw pa nuyu? Yang nagipagpakiildawu wa tung nuyu ang indiaw ra parusaan mu,” maganing. ²⁹Napagpakiildaw ra nganing ta maning tia yang dimunyu, ay linalangan dang lagi ni Jesus ang maglayas da tung taung atia. Luyut dang luyut, yang taung atia muya-muyang pinaggaeman yang dimunyuang atia. Kidispuis pa, kada masinti yang mga masigkabanwa na ang tanya kawutun si, dayun da nirang deepen ang begkesen ta kadina tung kalima na may tung kakay na para tung matinlung pagbantay nira tung anya, piru indi ka enged magnaet. Agbuntut-buntutun na, ang pagkatapus, ya rag liwerengay yang dimunyuang ekel-ekelan duun tung mga kabiwinit-binitan ang malaka ka ilem yang mga tau. ³⁰Taa numanyan tinalimaan ni

Jesus yang dimunyu kung tinu pay aran na. Maganing kang nagtimalas, “Yang aranu ti Buntun.” Tama ka man tiing tuwal na ay duru-duru ka man ang mga kaarumanan nang mga dimunyang pamagekel-ekel tung taung atia. ³¹Numanyan yang binuat yang mga dimunyu, namagindra ra amu-amu tung ni Jesus ang tanira indi na lalangan ang ipaangay duun tung paganingen ang bulalut^k. ³²Numanyan may sasang kaayepan yang mga bawuy ang gawang ang pamanulyad-tulyad tung napabukatud ang alenget ilem duun. Purisu yang mga dimunyang atia, namagpakiluuy ra ilem tung ni Jesus ang basin duun da ilem tung mga bawuy tugtay nang mamansisuut. Pagkatapus tinugtan na ra ka man. ³³Purisu numanyan pagliit nira tung taung atia, diritsyu ra ka man ang namansilaked tung mga bawuy ang mamansisuut. Pagkasuut nira tung mga bawuy, dayun dang namansikurbut ang namagpataladtad ang diritsyu ra ilem tung awuyuk ang namampakpa ang asta nagkaralemes da ilem ang tanan. ³⁴Taa numanyan, yang mga manigasikasu tung mga bawuy, pagkaita nira yang nainabung atia, dayun dang namaglalsuan ang namagbawalitaen tung mga taung kumpurming nagapanawan nira duun tung lua ang asta duun tung lansangan. ³⁵Purisu numanyan yang mga taung nagkarabalitaan, diritsyu rang namansilua duun tung bakayan ang para mamanginsapu tung nainabung atii. Numanyan kawutan nira ti Jesus, unu pay maita nira, kung indi, ya ra yang taung atiang dinimunyu ra rin. Yag lalaptik tung tanek tung pinagtalungaan nira ni Jesus ang pagpatulduk ta maderep tung anya. Dispuis, belag da luas, kung indi, napagawel da ay naulikan da yang pagirisipen na. Numanyan pagpaniid yang mga taung atia tung anya, ya rag pandelaay. ³⁶Numanyan yang mga manigasikasu ang atiang nangaita tung nainabung atia, ya ray namagbawalitaen tung mga taung naang baklung namansikawut kung ya pa agaring nagmaayen da yang taung atiang dinimunyu ra rin. ³⁷Purisu anday dumang dinangat na, tanirang tanan ang mga Gerasenong nagkasagpun asan, namagpakigkesen da tung ni Jesus ang magliit da ilem duun tung nira. Ya ray iningaluk nira, ay natetenged pinamalayan da ta eled nirang duru tung binuat ni Jesus ang atia. Kapurisu ti Jesus, pagkagngel na yang bitala nira, dayun da ka man ilem ang suminaay tung balangay ang para magbalik si duun tung pinanliitan na. ³⁸⁻³⁹Pagkatapus, simanyan yang taung atiang pinalayanan na tung mga dimunyu, ya si ay nagpakiildaw tung anya kung puiding magpakignunut da tung anya ang para maging sasang tauan na. Piru indi ra tinugtan

^k 8:31 Yang bulalut ang atiang nasambit nira, yay sasang lugar duun tung kadalman ang yay pagkulungan tung dumang mga dimunyu ang ya kay pagparusaan dayun tung nira. Piru belagan pang atiy ultimung pamlekan tung nira tung kauri-urian ang pisan ang yay paganingen ang awuyuk ang pagapuy u impirnu (Mateo 25:41; Ipinagubligar 19:20).

na, kung indi, ya ra aganingay nang, “Maayen pa, ungkuy, mulika ra ilem, magbawalitaena ra tung mga masigkabanwa mu natetenged tung tanan ang binuat yang Dios tung nuyu,” agaaning. Purisu yang taung atia, diritsyu rang minulik ang nagligu ra tung intrirung lansangan ang nagbawalitaen tung mga tau kung unu pay binuat ni Jesus tung anyang durug tinlu.

**Yang Pagpamaayen Ni Jesus Tung Sasang Baway May Yang Pagpabui
Na Si Kang Uman Tung Sasang Mulang Baway (8:40-56)**

Mateo 9:18-26; Marcos 5:21-43

⁴⁰Taa numanyan, atiang pagparuung na Jesus duun tung tindak, durug dakel yang mga taung namagpakigbagas da tung anya, ay tanirang tanan pamagpakbat da kang lagi tung anya. ⁴¹Yang uras dang atii, may taung baklung kawut ang nagaranan tung ni Jairo. Tanya sasang may katengdanan tung pagsaraggpunan ta mga masigka Judio na. Pagkawut na tung ni Jesus, ya rag padagpa tung pinagtalungaan nirang durua ang nagpakiluuy tung anyang mangay ra kanay duun tung balay na. ⁴²Ay yang ana nang baway ang bugtung ka pa man tagumatayen da. Pagidaran da ta sam puluk may duruang takun.

Numanyan atiang pagkanunutan da tanira ni Jesus, yang mga tau pamagpakigsagese tung anya ang asta imurat da ilem ang mapanaw. ⁴³Taa numanyan tung kinadamel yang mga taung atia, naa pala may sasang baway ang nalaket ang tung seled sam puluk may duruang takun muya-muya ra ilem ang nagaawasan¹. ⁴⁴Purisu numanyan, anday dumang binuat na, yag sisikup ang papalenget tung ni Jesus ang nagdeen tung sam bilug ang mabiwilug-bilug ang atiang yag tataked tung sidsiren yang awel nang langkuy. Pagkadeen na, atiang lagi nagpeet da ka man yang dugu na. ⁴⁵Numanyan maganing ti Jesus ang nagtalimaan, “Tinu pay nagdeen tung yeen?” Kumus anda ray nangamin, ti Pedro ya ray nabngang nagtuwal ang maganing, “Ginuu, magtalimaana pa ka engaged atiang duru rang taung nangaliwut tung nuyung pamagsagese?” ⁴⁶Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Indi! Talagang may nagdeen tung yeen ta nungayna, ay natetenged napanimananu rang lagi tung sadiliu ang may sasang taung nagmaayen da ekel tung kagaemanu,” agaaning. ⁴⁷Numanyan pagkasinti yang baway ang atii pala indi nataluk, anday dumang binuat na, nagpalenget da ka engaged ang nagpadagpa ra ilem tung pinagtalungaan nirang durua ang duru ra atiang pagpangerel na^m.

¹ 8:43 Taa may mga bitalang isinalaet ta dumang mga manigkupa ang maning taa: “Nalubsan da ilem ta kuarta na ta pagpabulung na tung mga manigbulung.”

^m 8:47 Pagpangerel ay nagademdeman na yang pagkamansadu nang linuaan ta dugu ang tung ugali nira atii kanay, bawal ang magpalenget tung aruman nang tau. Yadwa pa muya ginlaan pa ni Jesus natetenged tung pagpalangaas nang atia tung anya.

Maskin duru pa ka man ang mga taung pamamati, binatas na ra ka enged yang eyak nang nagubligar tung ni Jesus kung unu pay ipinagdeen na tung anya ang pagkatapus ya ra kang lagi ay pinagmaayenan yang pagalaru na. ⁴⁸Numanyan maganing ti Jesus ang nagsugpat tung anya, “Ipag, nagmaayena ra nganing tung linaru mung atia ay natetenged itinalig mu ra kang lagi tung yeen. Ala, mulika ra, may paglimengan da yang isip mu,” maganing. ⁴⁹Taa numanyan, indi pa ngani nagatapus ti Jesus ta pagbitala, asan da kuminawut yang sasang taung duun manliit tung balay ni Jairo ang ya ray nagbawalitaen tung anyang maganing, “Napatay ra yang ana mu. Maskin indi mu ra awalaen ti Ameey,” agaaning. ⁵⁰Pagkagngel ni Jesus tia, dayun na rang pinaktel yang isip ni Jairo ang inaning, “India ra ilem magpadla, kung indi, magtaliga ra ilem tung yeen ta ustu. Atia, mabui si kang uman yang ana mu,” agaaning. ⁵¹Numanyan pagkawut nira tung balay, anday dumang tinugtan nang numunut tung anyang magpakled, kung indi, ya ra ilem ti Pedro, may ti Juan, duruang magaka ni Santiago, pati yang amaen may yang inaen. ⁵²Numanyan asan tung kakleran, durung mga taung pamagtarangiten dang pamagurulimengmengen natetenged tung mulang naang napatay. Pagkaita ni Jesus, dayun dang nagbitala tung nirang maganing, “Ustu ra tiang tangit mi. Belagan patay yang mula, ang indi agelken ilem,” agaaning. ⁵³Pagkagngel nira yang bitala ni Jesus, ya ra ilem agtalangkakay nira, ay natetenged nagasiguru ra nira ang talagang patay ra. ⁵⁴Piru ti Jesus tanya, anday dumang binuat na, pinalengtan na yang mulang pinggesan tung kalima na ang pagkatapus pinadakul na yang busis na ang maganing, “Nini, magbungkarasa ra!” agaaning. ⁵⁵Pagkatapus naulik da yang linawa yang mula, lagi-laging nagbungkaras da. Pagkatapus nagkalalangan da ti Jesus ang papaanen da kanay yang mulang baway. ⁵⁶Numanyan yang ginikanan na, nangabereng da ta mupia. Purisu pinagpaamanan dang lagi ni Jesus ang indi rang pisan mamagbawalitaen tung duma may ruma ang natetenged tung nainabung atia.

Yang Pagpiar Ni Jesus Ta Kagaeman Tung Mga Tauan Na (9:1-6)

Mateo 10:5-15; Marcos 6:7-13

9 ¹May dumang kaldaw ang ti Jesus nagpasagpun da tung mga tauan nang atiang pinagpilik nang sam puluk may durua. Pagkatapus pinamiaran na ta kagaeman nirang mamagpalayas ta maskin unu pang mga dimunyuay ang namagsuut tung mga tau ig mamagpamaayen ka tung mga taung may mga laru. ²Dayun dang nanuwul tung nira ang mamagliliwutun dang mamagparakawutun natetenged tung paggaraemen yang Dios ang baklu tung mga tau kung ya pa agaring mapalguran da nira. Pinanuwul na kang mamagpamaayen tung may mga laru. ³Baklu papanaway na, sinugpatan na pang inaning, “Kung magpanawamu ra nganing, paisanu ilem. Indi mi ka isipen ang

magekel-ekelamu pa ta sujud, maskin puyu-puyu pa ang pariu ka tung pagaekel-ekelan ta mga manigpalimus, maskin pamangan, maskin kuarta, maskin mga awel pang irimaraan mi. ⁴Dispui kung ariamu pang balayay nga patakwalay, duunamu ilem magdayun ang asta magliitamu ra ilem. ⁵Piru kung ariamu pa pangindiay ta mga tau, bakluamu magliit, pakdulan mi ta sasang sinyalis. Yang apuk tung banwa nirang nagadepet tung mga kakay mi, ya ray itagbeng-tagbengay mi ugud asan da nga paamanay mi ang yang pagpakuindi nirang atia tung numyu ya ray panuwalan nira tung Dios,” maganing. Atia, ya ray mga tuyun ang ipinakdul ni Jesus tung nira baklu papanaway na. ⁶Kapurisu numyanan namagpanaw ra ka man tanira ang namagliliwutun tung tanan ang mga baryu. Maskin ay pa mamagpanaw, sigi yang pagparakawutun nira may yang pagparamaayenen nira tung mga taung may mga laru.

Yang Mga Balitang Nagaliwagan Ta Pagisip Ni Adi Herodes (9:7-9)

Mateo 14:1-12; Marcos 6:14-29

⁷Taa numyanan nabalitaan da ni Adi Herodes natetenged tung mga bagay ang atiang makabewereng ang pagkarainabu ig naliwegan da ta mupia yang kula na natetenged ang pamansianing da yang duma ang ya unu ay kabuat-buatan ni Juan ang manigpamenyag ay nabui si ka unung uman. ⁸Piru may dumang pamansianing ang ya unu ay kabuat-buatan ni Elias ang nagbalik da. May duma pa ka enged ang pamansianing ang ya unu ay kabuat-buatan yang sam bilug pang manigpadapat yang bitala yang Dios ang tukaw ang mga panimpu ang ya si ka unu ay nabuing uman. ⁹Numyanan pagkagngel ni Adi Herodes yang balitang nagsari-sari ra ilem, agaaning tung sadili na, “Ti Juan yuu mismu ay nagpapugus yang dikel na. Tinu pa kayang tauay tiang sam bilug ang nagabalitaanung pagpalapus ta mga maning tiang pruiba?” agaaning. Purisu kumus nagaliwagan da ta mupia yang pagirisipen na, indi ra temegka mintras indi na mabagas ti Jesus ang para masisiguru na.

Yang Pagpapaan Ni Jesus Tung Mga Taung Buntun (9:10-17)

Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Juan 6:1-14

¹⁰Taa numyanan atiang pagbalik da yang mga taraligan ni Jesus ang sam puluk may duruang atiang pinanuwul nang mamagliliwutun, namagbawalitaen da tung anya natetenged tung tanan ang nagkarabuat-buat nirang kaayenan tung mga tau. Pagkatapus pinangelan da ni Jesus ang ipinampaages duun ampir tung lansangan ang paganingen ang Betsaida, ang tanira tanira ra ilem. ¹¹Numyanan yang mga taung buntun asan, pagkaintindi nira ang ti Jesus duun da nagpaages, dayun da nirang sinikad. Pagkawut nira, dayun na rang sinapet ang pinapagintindi natetenged tung paggaraemen yang Dios ang naang

baklung pagatukud na. Dispuis kumpurming tinu pay nangaministiran tung anyang pamaayenen tung laru na, luwus da kang pinampamaayen na. ¹²Numanyan atiang papakerep da yang kaldaw tung bukid, yang mga taung nagapangugyatan ni Jesus ang atiang sam puluk may durua, namagpalenget da tung anyang maganing, “Ameey, maayen pa, pampapanawen mu ra ilem yang mga taung atia ugud mamansiangay ra ilem duun tung mga baryung alelengeten, ang basi pa ra ilem mangaita ta mapangan nira may mga balay kang maelkan nira. Ay naawita ra ka pa man tung rugal ang naang kapas,” agaaning. ¹³Maganing ti Jesus ang nagtimalas, “Yamu ray magpapaan tung nira.” Maganing ka tanirang namagtimalas, “Abee yang nadipara yamen tung mga taung naa ya ra ilem yang limang bilug ang tinapay ang geregesye may durua ka ilem ang bilug ang ian. Nusias yang gustu mung ianing basu, yami pay papangalangen mu ta mapangan nira, yang kinadaramelen nirang atia pa man?” agaaning. ¹⁴Nangapagbitala ta maning tia ay yang kinadakel yang mga taung atii, pagdangat tung limang liwu nga tauan, puira pa tung mga baway may tung mga mamula. Numanyan agaaning ti Jesus ang nagtimalas, “Ala, bereblagen mi ra kanay ta mga tag lilimang puluk nga tauan kawa pampakarungun mi ra ka tung tanek,” agaaning. ¹⁵Pagkatapus dayun da nirang ipinampakarung ta maning ka tiing itinuwwul na tung nira. ¹⁶Numanyan ti Jesus, pagkadawat na yang mga tinapay ang atiang limang bilug may yang ian ang atiang duruang bilug, dayun dang tuminingarang nagpasalamat tung Dios. Pagkatapus diritsyurang pinagpingas-pingas nang ipinamakdul-pakdul tung mga aruman na ang para ipanagtag-tagtag da nira tung mga taung atiang buntun. ¹⁷Numanyan tanirang tanan nangapamangan dang asta namampabial dang luwus. Pagkatapus atiang tuwurun da yang mga aruman ni Jesus yang mga yeped-yeped yang pinamanganan nira, sam puluk may durua pa nga baayan yang napnuk nira.

Nagailala Ni Pedro Ang Ti Jesus Ya Ra Yang Paganingen Ang Cristo
(9:18-20)

Mateo 16:13-19; Marcos 8:27-29

¹⁸Taa numanyan, may dumang kaldaw ang ti Jesus nagampu ang tanya ilem ang sam bilug. Pati yang mga taung nagapangugyatan na duun ka. Matapus ta pagampu na, dayun dang nagtalimaan tung nirang maganing, “Elat kanay, ang yuu pagkeresen-kesenan ta mga tau, unu pay pagpabetang nira tung yeen?” ¹⁹Maganing ka tanirang namagtimalas, “Maganing yang duma ang yawa unu ti Juan ang manigpamenyag ang nabui si kang uman. Yang duma paganing ka ang yawa unu ti Elias. Yang pintu yang duma ang yawa unu sasang manigpalatay yang bitala yang Dios ta nagtukaw ang timpu ang ya si kay nabuing uman,” agaaning.

²⁰ Maganing ti Jesus ang nanalimaan si, “Ay ta numyu, unu pay numyung pagpabetang tung yeen?” Numanyan ti Pedro ya ray nagtuwal ang maganing, “Yawa ra ka man yang paganingen ang Cristo!”

Nagipasanag Ni Jesus Kung Unu Pay Dapat Ang Panawan Na, Pati Yang Dapat Kang Panawan Yang Kumpurming Mga Tauan Na (9:21-27)

Mateo 16:21-28; Marcos 8:31-9:1

²¹ Atii, dayun dang nagkalalangan ti Jesus tung nirang maganing, “Luay! Indiamu ra kanay magbawalitaen maskin tung ninu pa ang yuu yang paganingen ang Cristo”. ²² Ay ya pa agari, yang nagaingaluk ni Ama tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau, dapataung mapasaran ta pinitinsiang durug lebat ay pangindianaw yang mga pamagpakigmaepet may yang mga paring arabubwat ta katengdanan may yang mga sagad ang pagkatapus ipaimatayaw ra ka dayun nira. Piru maskin pang maning tiang dapat ang mapasaranu, tung pagkawut yang yaklung kaldaw, pabungkarasenaw ra ka enged yang Dios,” agaaning. ²³ Atii dayun dang nagpasanag tung nirang maganing, “Kung tinu pay nagalelyag dang magpakignunut tung yeen, yang sadili na ya lipatay na. Kaldaw-kaldaw yang isip na ya agipatentenay nang magagwanta tung mga pinitinsia, maskin ilansang pa tung krus^o. Dapat maning tia yay ipabalay na tung isip na kung gustu nang magpaugyat tung yeen. ²⁴ Ay kipurki kung tinu pay agalelyag ang yang sadili na ilibri na tung malain, asan da nga kapa-kapaay na yang kaampiran na tung yeen. Piru kung tinu pay mamirdi tung sadiling keleyagan na natetenged ilem tung yeen ang yuu ray nagipalusu na ta gegma na, yang taung atia, asan da ka nga siguruay na yang kaampiran na tung yeen ang yay pagnatisan nang asta tung sampa. ²⁵ Kipurki unu pa pay pakinawang yang sasang taung magkatinir da ta tanan ang nagalelyagan na taa tung kaliwutan ang naa ang pagkatapus asan da nga plekay ta ipagnatis na tung kaliwutan ang baklu? Andang pisan! ²⁶ Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay natetenged kung tinu pay maeyak ang mangerengan tung yeen taa tung kaliwutan ang naa ubin yang bitalaw ikaeyak na kang ipagngel tung mga masigkatau na, tung uri, tanya ra kay ikaeyakung ingwaraen ang belagan tauanu. Ay ta yeen ang paganingen ang Maninga Tau, kung maglekataw ra nganing ang para maggaraemenaw ra tung kaliwutan ang baklu, duru rag kasusulaw yang pagkabetangu ang yang pisan yang kasusulawen ang pagatiniran kang lagi ni Ama pati mga angil ang sagradu. ²⁷ Iugtulu tung numyu yang kamatuuran. May duma asan tung

ⁿ **9:21** Mele-mele yang isip ni Jesus ang ipagpailala yang mga aruman na tung mga masigkanasyun nirang mga Israel ang tanya yang paganingen ang Cristo. Ay tung pagirintindien nira yay magbawi tung nasyun nirang ipalibri tung kemkem yang mga taga Roma. Piru yang anyang pagirintindien yay magtukud tung paggaraemen yang Dios ang baklu tung mga taung kumpurming magpamangulu tung anya. ^o **9:23** Kung getesen ang ilakted maning taa: “kaldaw-kaldaw ya saknaya na yang krus na.”

numyu ang baklu magkarapatay, mabilugan da ka engaged nira yang palaksu yang paggaraemen yang Dios kung ya pa agari,” agaaning ti Jesus duun tung nira.

Yang Pagpaita Ni Jesus Yang Kasusulawen Na (9:28-36)

Mateo 17:1-8; Marcos 9:2-8

²⁸Numanyan atiang pagpanaw ra ta mga san linggu tung pagkainambit ni Jesus yang mga bagay ang atia, nanungul da tung sasang bukid ang para duun da magarampuen tung Dios. Pati ti Pedro may ti Juan durua ni Santiago ingkelan na ra ka duun. ²⁹Numanyan atiang yang pagarampuen da, inaling naglewad da yang ityura na. Pati yang awal na durung pisan agkakulit ig duru kang pisan agkasulaw. ³⁰Pagkatapus may durua nga tauan ang inaling nansilput duun ang ya ra ti Moises, durua ni Elias. Pamagkeresen tanira ni Jesus. ³¹Yang pirsunal nira duru ra kag kasusulaw ang telengan. Taa numanyan, anday dumang nadapatan yang keresen nirang tulu, kung indi, natetenged tung pagtalus ni Jesus tung ipiniar yang Dios tung anya ang indi ra ilem buay, tanya magpakugmatay ra duun tung Jerusalem. ³²Taa numanyan na Pedro manek dang pisan yang elek nira. Tung pagkapuaw nira, ya ray napuawan nira ti Jesus ang duru rag kasulaw pati naang durua nga tauan ang kemdengan tung tepad na. ³³Numanyan atiang pagpablag da rin yang duruang atia tung ni Jesus, ya ray pagbitala ni Pedro tung anyang maganing, “Ginuu, maayen ilem naawami ra ka. Tugtayami kang magpakdeng ta tulu nga layang-layangan, salegsam bilug mi ni Moises may ni Elias,” maganing. Naa pala ti Pedro, nagbitala ra ilem ta indi na naskean. ³⁴Numanyan indi pa nganing agatapus ta pagbitala, kinawutan da tanirang tanan ta sasang panganud ang ya ray nagpaulung tung nira. Pagkatapus atiang pinutus da ka tanira tung panganud ang atia, pinandelaan da na Pedro ta mupia. ³⁵Atii may naggel da nirang busis ang asan manliit tung panganud ang maganing, “Uay, atia ra yang paganingenung Anaw ang pinilikung magtalus tung kalelyaganu. Intindien mi ta maayen yang kumpurming ianing na tung numyu,” maganing. ³⁶Pagkatapus yang busis ta pagbitala, telengan nira, naa pala, ti Jesus da ilem ang sam bilug ang yag mana-mana. Kapurisu magimpisa pa tii, namagekmeng da ilem tanira. Mintras pagnurunutan pa tanira na Jesus, tung tanan ang naita nira tung uras ang atii, anda engaged ang pisan ay nabalita-walita nira tung duma may ruma, may san taga.

Yang Pagpamaayen Ni Jesus Tung Sasang Mulang Dinimunyu Ra Rin (9:37-43a)

Mateo 17:14-20; Marcos 9:14-29

³⁷Numanyan pangayag yang kaliwutan, baklu namagdanekan. Numanyan duun tung araneK, durug dakel yang mga taung namagpakigbagas tung ni

Jesus. ³⁸Pagkatapus, may sasang tau asan ang pagkekendalen da tung anyang maganing, “Aay, Aameey, ildawan mu ka nakaang anaw ang bugtung ka pa man ilem. ³⁹Ay kipurki muya-muyang balik-balikan ta sasang dimunyung papaggaluaken ta inali. Pagkatapus, dayun na rang papagpedlet-pedleten ang papagkegtengen ang asta magbura ra yang nganga na ang pagkatapus magingtang da ilem yang tinanguni nang pinanluluwayan. Alus pa ilem indi na ra pawayaan. ⁴⁰Dispuis idinangepu ra rin tung mga taung naang nagapangugyatan mung inamu-amu ang para palayasen da nira yang dimunyung atia, piru indi ra ka ilem nasarangan nira,” agaaning. ⁴¹Numanyan magtimalas ti Jesus, tung nira rang tanan asan iparumbuay na yang bitala nang maganing, “Uu, yamung mga tauamung mga masigkanasyunu simanyan! Ay ra yang pagtalig mi? Duru pa ka enged agkabaliskad yang laksu yang mga pagirisipen mi. Midyu tung maglakgasenaw ra tung numyu ang sanuamu ra kaya ngaeyangay ta ipagtalig ming ustu tung yeen. Kaministiran pang magagwantaw ta mabuay tung ugali ming maning tia?” Pagkatapus dayun na rang inaning yang may ana, “Ala, eklan mu ra tani tung yeen yang ana mu.” ⁴²Numanyan atiang pagpalenget da yang mula tung anya, gulpi ra ilem ang ibinegsak yang dimunyu tung tanek ang pinapagkegteng. Piru ti Jesus, pagkaita na, dayun na rang linalangan yang dimunyu ang maglayas da tung mula. Maning tia yang pagpamaayen na tung mula ang pagkatapus dayun na rang inintriga tung may ana. ⁴³Purisu yang mga taung atiang nangaita, nangabereng da ta mupia tung paggaraemen yang Dios ang durug purisa ang ya ray nabilugan nira tung ni Jesus.

**Nagasambit Si Ni Jesus Yang Dapat Ang Mapasaran Nang Durug Liwag
(9:43b-45)**

Mateo 17:22-23; Marcos 9:30-32

Taa numanyan, durung pagkabereng yang kadaklan ang mga tau tung tanan ang mga maning tiang buat-buat na. ⁴⁴Purisu ti Jesus tanya nagpaaman dang lagi tung mga taung nagapangugyatan na. Maganing tung nira, “Ta yamu, ipabtang mi tung mga isip mi yang nagianingung naa tung numyu ang para indi mi malipatan. Yuung paganingen ang Maninga Tau anday dumang mabtanganu tung uri, yuu ra agintrigaay tung pudir yang mga tau,” agaaning. ⁴⁵Piru yang mga aruman na, anday naerem kung unu pay nalagpakan yang ibinitala nang atia. Yang indi nira nasangkad yang linegdangan na, ay nakiputan da tanira ta pagirisipen nira. Dispuis pa, may dalenden nirang magtalimaan pa tung anya kung unu pay gustu nang ianing.

**Yang Magparanek Tung Pagkabetang Na, Yay Landaw Tung
Pagterelengen Yang Dios (9:46-50)**

Mateo 18:1-5; Marcos 9:33-40

⁴⁶Taa numanyan, yang mga tauan ni Jesus ang atia, namagintra ra baralalaan kung tinu pay pinakalandaw tung nira. ⁴⁷Numanyan

pagkasiman ni Jesus yang laksu yang pagirisipen nira, anday dumang binuat na, may sasang mulang ingkelan na ang ya ra kay ipinakdeng na tung tepad na. ⁴⁸Maganing tung nira, “Kung tinu pay magsapet tung mulang maning ka ilem taa yang pagkabetang nang araneK ang pisan arangan da ilem tung yeen, katimbang nang yuu kay nagasapet na. Dispuis pa, kung tinu pay magsapet tung yeen, katimbang nang yang nagtuwul tung yeen, ya kay nagasapet na. Kipurki tung numyung tanan, kung tinu pay mapinagparaneK, ya ray pinakalandaw tung pagterelengen yang Dios,” maganing. ⁴⁹Numanyan pagkagngel ni Juan tia, dayun dang nabngang nagubligar ang maganing, “Ginuu, nuntaa, may sasang taung naita yamen ang atia pala nagapagpalayas ta mga dimunyu ekel tung kagaeman mu ang yang aran mu yay ininambit na. Purisu dayun dang pinagsambeng yamen ay natetenged belagan kang laging ugpu yamen ang mga tauan mu,” maganing. ⁵⁰Maganing ti Jesus ang minles, “Eey, dapat ang indi mi ra rin pinagsambeng. Tatal yang taung indi nganing pagbatuk tung yaten katimbang nang pagtawang ka tung yaten,” agaaning.

Yang Mga Taga Samaria Pamagpakuindi Tung Ni Jesus (9:51-56)

⁵¹Taa numanyan, ti Jesus, kumus agalenget-lenget da yang uras ang itinipu tung anya ang tanya pablag dang eklan duun tung langit, anday dumang binuat na, pinatenten na ra ilem yang isip nang magdistinu ra ka enged duun tung Jerusalem, maskin unu pay mapasaran na duun. ⁵²Numanyan may pira pa nga tauan ang pinanuwul nang mamagtukaw ra tung anyang mamagsimpan da yang tanan ang mga kaministiran na. Numanyan namagpanaw ra ka man ang namansiangay tung sasang baryu ang yang mga sakep na pulus Samarianen yang nasyun nira. ⁵³Numanyan pagkainsapu yang mga taung atia ang yang rumbu ni Jesus anda duun tung nira, kung indi, duun enged tung Jerusalem, ya ray pinaglainan yang mga isip nira ang indi ra pinadayun nira na Jesus tung baryu nira^p. ⁵⁴Numanyan pagkasinti yang mga tauan nang ti Santiago duruang magari ni Juan, ya ray namagkiga tung ni Jesus. Pagkatapus dayun dang nagtalimaan ang maganing, “Ginuu, gustu mung pabungsaran da ilem yamen ta apuy ang supukun?” agaaning^q. ⁵⁵Piru ti Jesus tanya, dayun dang nagbedleng tung nirang nagampalar. ⁵⁶Yang pinakawut na, duun da ilem namagpadayun tung dumang baryu.

^p 9:53 Ya ray pinaglainan ta mga isip nira tung anya ay naskean da nira ang anday planu nira na Jesus ang mamagtuu tung Dios duun tung sasang bukid tung banwa nira ang tung pagintindi nira, yay ultimu ilem ang pagtuuan tung Dios. Asan da nga basaay mu tung Juan 4:20 natetenged tung pagirintindien nirang mga Samarianen. ^q 9:54 Ang katulad ka tung binuat ni Elias atiang tukaw ang sinambit tung 2 Mga Adi 1:9-16.

**Yang Nagasikad Enged Ni Jesus Tung Sasang Taung Nagalelyag Dang
Maging Tauan Na (9:57-62)
Mateo 8:18-22**

⁵⁷Numanyan atiating pagparanawen nira tung dalan, may sasang taung nagprisintar tung ni Jesus ang maganing, “Magpakignunutaw ra tung nuyung magpaugyat, maskin aria pa manganing,” agaaning. ⁵⁸Maganing ti Jesus ang minles, “Maayen pa yang mga dayap tung talun, may mga anas nirang siguradu, pati mga lamlam, may mga bayay nirang sadili. Indi ra ilem yuung paganingen ang Maninga Tau ang anday pirmaminting pagelkanu,” maganing. ⁵⁹Pagkatapus may sam bilug pa asan ang inimbatar ni Jesus ang inaning, “Magpakignunuta ra ka tung yeen ang magpaugyat.” Maganing ka yang taung atiang minles, “Ameey, bakluaw ra magpakignunut tung nuyu, kung maimu ilem, tugtayaw ra kanay nuyung mulik ang para mapalguru tung leyang ti tatay,” agaaning. ⁶⁰Maganing ti Jesus ang nagtuung tung baliwad na, “Ipatugay mu ra ilem tia tung duma ang pamanalugpatay pa tung Dios. Bagay ang pisan tung nira ang mamagpalgud tung leyang tung mga aruman nirang patay ra^r. Pira ta yawa, bilugun mu ra ilem yang isip mung magparakawutun tung mga tau natetenged tung paggaraemen yang Dios ang naang baklung pagatukuru, kung ya pa agaring mapalguran da nira.” ⁶¹Atii, may sam bilug pa ka enged ang nagprisintar tung anyang maganing, “Ginuu, magpakignunutaw ra tung nuyung magpaugyat. Ugaring kung maimu ilem tung nuyu, mulikaw ra kanay ang magpaske tung na nanay.” ⁶²Maganing ti Jesus ang minles, “Indi mu ra ilem pambungun yang sasang manigaradu ang napges da tung kaling yang aradu ang pagkatapus yag bawalikid. Kipurki kung ya ray pambungun mu, indi ra magkabagay ang palguruna pa yeen tung paggaraemen yang Dios ang naang baklung pagatukuru,” maganing.

**Yang Nagipaetad Ni Jesus Tung Mga Tauan Nang Pitung Puluk
May Durua Ang Pagapanuwul Nang Mamagliliwutun (10:1-12)**

10 ¹Taa numanyan tung pira pang kaldaw, ti Ginuu ta nagpanulduktulduk si tung dumang mga tauan nang pitung puluk may durua ang para pamakdulan na ra ka ta mga katengdanan nira. Pagkatapus ya ray pinanuwul nang mamagpanaw ra ta taludua-taludua nga tauan ang para mamagtukaw ra tung anya duun tung mga lansangan may tung

^r **9:60** Kung pasadsaran ta ta maayen yang itinuwal ni Jesus ang atia, indiita magisip ang atia yay sasang pagpaented na tung mga tumatalig ang para indi ra mamagpakigsasa tung napatayan. Kung indi, dapat ang gegmaan nira yang tanan ang mga masigkatau nira (Mateo 5:43-48; 22:39).

mga baryu ang kumpurming nagaplanu nang bisitaan. ²Numanyan, baklu ra papanaway na yang mga tauan nang atii, pinampagngel na pa ta sasang pananglit ang maganing, “Duru-durung mga tau ang simpan dang mamagpamati tung bitalaw. Yang kaalimbawaan nira, maning pa tung paray ang malapad ang arayegen da. Piru durug kakulang yang mga manigayeg. Purisu kumus yang Dios yay maning pa tung pagerekelen yang ayeg, magampuamu ra tung anya ang may duma pang matuwul nang mamagtawang ta ayeg yang paray na. ³Purisu ala, magpanawamu ra tung pagipanuwulu tung numyu. Piru mangamanamu. Yang kaalimbawaan mi, yamu maning pa tung mga karnirung mga butu pa ang duunamu ra ipaangayayu tung mga taung maning pa tung mga kirung talunanen ta kaiseg. ⁴Ugaring indiamu ilem magekel-ekel ta mga kuarta pati mga puyu-puyu ang pariu ka tung pagaekel-ekelan ta mga manigpalimus. Maskin mga sandalyas pang mga risirba mi, anda ray kaministiran ang magekel-ekelamu pa. Kidispuis pa, alimbawa kung may mga taung mabagas mi tung dalan, indiamu magpaerekerek ang magpakalingat ang mangesen-kesen tung nira. ⁵Dispuis kung ariamu pang balayay ngangay, bakluamu ra magtakwal, aningen mi yang may balay ang ‘Yamung tanan ang pagtinir asan, puidiamu rang pakaayenen ta mupia yang Dios.’ ⁶Pagkatapus, kung mamananged tanira tung ipagpakawut mi tung nira natetenged tung kaayenan ang atiang sinambit mi, tung nira ra ka man magineteg. Piru kung indi ra mamananged, indi ra ka mangapakinawang tung kaayenan ang atiang ipakdul da rin yang Dios tung nira. ⁷Dispuis pa, kung ariamu pang balayay patakwalay, ay duunamu ra ilem magdayun ang magineteg. Ang papaanenamu ra nganing nira, mamanganamu ra ilem ang anday dalenden mi. Ay yang sasang manigparakawutun, bagay kang asikasuen tung mga kaministiran na ang yay maning pa tung suul na. Indiamu ilem maglaktad-laktad tung duma-rumang balay. ⁸Dispuis kung ariamu pang lansanganay nga distinu, kung risibienamu nira, kumpurmi ilem yang ipapaan nira tung numyu, ya ray pasalamatan ming risibien. ⁹Dispuis, kung tinu pay may mga laru tung lansangan ang atia, pampamaayenen mi. Panganingen mi ka dayun yang mga tau ang, ‘Atia, ya ray pruibang pagpailala ang kinawutanamu ra ka man yang puiusa yang paggaraemen yang Dios ang baklu.’ ¹⁰⁻¹¹Piru kung ariamu pang lansanganay nga distinu, kung alimbawa, indiamu ka enged risibien nira, tung paglua mi tung lansangan nira ang duunamu pa tung mga karsadag pagpanaw, yamu ra agaaning tung mga taung atia, ‘Maskin apuk da ilem taa tung lansangan mi ang nadpet tung mga kakay yamen, pipien pa yamen ang ibutwan ang para asan da nga maladmaray mi ang yang kasalanan asan da ilem tung numyung magineteg. Piru naa wa yang dapat ang intindien mi. Pinakdulanamu ra ka ta lugar ming magpalgud da rin tung

paggaraemen yang Dios ang baklu, ang pagkatapus yamu kay panulmun.' Maning tia, ya ray ianing mi tung nira. ¹²Iugtulu tung numyu, kung kawutun da nganing yang uras ang ipagpabungkaras yang Dios tung tanan ang belagan mga tauan na ang para sintinsiaan na, malakan-lakan pa yang sintinsiang dangaten yang mga taga lansangan ang Sodoma kay tung dangaten yang mga taung taga maskin ay pang lansanganay ang kumpurming indi ra namagrisibi tung numyu," agaaning.

**Nagapanganugunan Ni Jesus Yang Mga Taung Namagpakuindi Tung
Anya (10:13-16)
*Mateo 11:20-24***

¹³Maganing ti Jesus ang nagsugpat yang bitala na, "Iugtulu tung numyu, tung uri ta kaldaw, kanugun yang mabtangan yang mga taung taga Corasin may yang taga Betsaida. Kipurki kung duunaw ra rin tung Tiro may Sidon napagpalapus ta mga pruibang maktel ang pariu ka tung ipinagpaluaw duun tung mga lansangan nirang atia, siguru nabuay ra ka rin ang nangapanligna tung mga kasalanan nira. Nabuay ra ka rin ang nangapagsuut ta awel ang magigilek ang nangapagrumug ta kawu tung mga tinanguni nira ang para asan da mamagpailala ang tanira pamanligna rang matuud. ¹⁴Piru maskin indi ka man nangapanligna, kung kawutun da nganing yang uras ang ipagsintinsia yang Dios tung tanan ang mga tau, malakan-lakan pa yang parusang dangaten yang mga taga Tiro may Sidon kay tung dangaten yang mga taga Corasin may taga Betsaida. ¹⁵Pati yang mga taung atiang taga Capernaum, ya ka, kanugun ka yang mabtangan nira. Ay kipurki ang kanisip nira mamagkatinir da ta dengeg nirang mas abwat ang asta mamanungkuk da tung langit, ang pagkatapus duun da ka ilem mangalambeg tung paganingen ang Hades. ¹⁶Kapurisu ta yamung pagapanuwulu, tandaan mi yang bitalaw. Kung tinu pay mamati tung numyu, katimbang nang yuu kay pamatien na. Piru kung tinu pay magpakuindi tung numyu, katimbang na kang yuu kay pangindian na. Kidispuis pa, belagan ilem yuuy pangindian na, kung indi, pati yang nagtuwul tung yeen, ya kay pangindian na," maganing. Atia ya ray ipinampaetad ni Jesus tung mga tauan na baklu papanaway na.

**Namagbaralikan Da Yang Pitung Puluk May Durua Ang
Mga Tauan Ni Jesus Ang Pinanuwul Na (10:17-20)**

¹⁷Taa numanyan tung pagbalik yang pitung puluk may dura nga tauan ang atia, pinangampayan da ta kasadyaan nirang duru. Maganing yang balita nira, "Ginuu, maskin nganing yang mga dimunyung pamagpasilawet tung mga tau, kung lalangan nganing yamen, antimanung mamananged dang laging mamaglayas ay natetenged

tung kagaeman ang ipinagpiar mu tung yamen.”¹⁸ Maganing ti Jesus ang minles, “Anday dumang pagpamalaru tung pagparanangeren nirang atia tung numyu, kung indi, duun da nga bistu ang ti Satanas ang pagmangulu tung nira talagang lumagpak da ka enged tung uri. Manulad tung kudlap ang gulpi ra ilem ang lumagpak.”¹⁹ Kapurisu asan da ngaintindiy mi ang matuud ka man ang pinakdulanamu ra yeen ta kagaeman mi ang para madeegan mi yang pagapanuwul ni Satanas ang atia. Maskin durug kaansianu tanira ang katulad ka tung mga iraw, maskin madalit pa ang katulad ka tung mga sipitan, kayanan mi ka enged yang tanan ang puiusa nirang deegen. Indiamu maunu pa tung nira^s.²⁰ Ugaring ilem, kaministiran ang belagan masyadu ang yay ipagkalipay mi yang pagsurukuen yang mga dimunyu tung numyu, kung indi, yang pagkalipayan mi enged ang yamu rinisibiamu ra yang Dios ang yang mga aran mi ipinaglista na ra duun tung langit,” maganing.

**Yang Pagpilik Yang Dios Tung Mga Taung Inusinti Yay
Nagikasadya Ni Jesus (10:21-24)
*Mateo 11:25-27***

²¹ Yang uras dang atii, ti Jesus pinaeyangan da yang Espiritu Santo ta kasadyaan nang duru ang nagampu tung Dios ang maganing, “Amang makagagaem tung tanan, maging tung kalangitan may tung katanekan man, durug dakul yang pagpasalamatu tung nuyu. Ay pinapaglawuk mu ra yang isip yang mga taung pagtalig tung pagkamataku nira ang para indi ka ilem maintindian nira sigun tung paggaraemen mung naang baklu ang nagipagpakawutu. Ang pagkatapus binuskad mu yang isip yang mga taung mga inusinti ugud mamesmesan da nira yang mga bagay ang atia. Selamat, Ama, ang nagkamaning da ka man ta maning tia, ay natetenged ya kang lagi ay uyun tung kalelyagan mu,” maganing.²² Numanyan pagkatapus na ta pagampu, dayun dang nagpasanag tung mga tau ang maganing, “Yang tanan ang atiang nagipagpalatayu tung numyu, luwus dang ipinagintriga tung yeen ni Ama. Andang pisan ay nagasangkad yang kabagay-bagayan yang pagkabetangu ang yuyu paganingen nang Ana na, kung indi, tanya ilem ang paganingenung Amaw. Pati tanya, anda kang pisan ay nagasangkad yang kabagay-bagayan yang pagkabetang na ang tanyay paganingenung Amaw kung belagan yuu ka ilem ang paganingen nang Ana na pati yang kumpurming nagalelyaganung pabunayagan,” maganing.²³ Numanyan, pagkatapus ta pagpasanag na tung mga tau, dayun dang nanalunga tung mga taung atiang nagapangugyatan na. Ay may iksen na tung nira ang indi na mapanggel tung kadaklan. Maganing tung nira, “Teed mi tiang kaayenan

^s 10:19 Ikumpalar tung Marcos 16:18.

ang nagipakdul yang Dios tung numyung nagaita tung mga bagay ang nagaita mi simanyan tung yeen. ²⁴Aganingenamu ra yeen ta maning tia ay atiang tukaw pang mga panimpu, dakeleng mga manigpalatay yang bitala yang Dios pati mga adi pa ang duru ka rin ang kalelyag nirang mangaita yang nagaita mi numanyan tung yeen, ang pagkatapus indi ra ka naita nira. Duru ka rin ang kalelyag nirang mangagngel yang nagagngel mi numanyan tung yeen ang pagkatapus indi ra ka nagngel nira,” agaaning.

**Yang Paggeregmaen Ang Anday Pinilikan
Yay Dapat Ang Usuyun (10:25-37)**

²⁵Taa numanyan may sasang pagpakigmaepet asan ang sagad tung pinanubli tung mga kinaampu ang ya ray kumindeng ang nagtalimaan tung ni Jesus ang basi pa ra ilem matuung na. Maganing, “Ameey, may gustuu rin ang magtalimaan tung nuyu. Unu pa wasu ay dapat ang buatenu ang para mapagpasapenaw tung Dios ang anday katapus-tapusan?” ²⁶Maganing ka ti Jesus ang tuminuwal, “Abir, unu pay napabtang tung kasulatan? Unu pay pagintindi mu tung nagabasa mu asan?” ²⁷Tumuwal yang pagpakigmaepet, “Yang katuwulan ang nagaintindianu maning taa: ‘Pabuyukan mi ta gegma mi ti Yawi ang yay Dios mi. Yang paggeregmaen mi tung anya dapat ang tedek ang pisan tung mga kinaisipan mi ang indi ka magtenakan. Ya ra kay papruibaan mi tung tanan ang mga buat-buat mi,’ maganing^t. Dispuis may sam bilug pang maganing, ‘Gegmaan mi yang mga aruman mi ang katulad ka tung paggeregmaen mi tung sadili mi,’ maganing^u. Atia, yay nagaskeanu,” agaaning. ²⁸Maganing ka ti Jesus ang minles, “Tama ka man tiang tuwal mu. Kung yay pirming tumanen mu, atia mapagpasapena ra tung Dios ang anday katapus-tapusan,” maganing. ²⁹Numanyan yang taung atia, kumus naseekan da, yang gustu na, magdipinsa tung sadili na. Purisu dayun na sing tinalimaan ti Jesus ang inaning, “Piru Ameey, tinu pa engaged ay arumanu ang dapat ang gegmaanu?” agaaning. ³⁰Numanyan anday dumang itinuwal ni Jesus tung anya, kung indi, nagpananglit dang maganing, “May sasang taung nanliit tung Jerusalem ang minangay duun tung Jerico. Numanyan atiang panulda da tung karsada, napanawan da ta mga tulisan. Pagdeep nira tung anya, dayun da nirang linuasan ta mga awel na ang pagkatapus tinarawangan da nira ta palu ang pinaepdan da ilem nira ta linawa nang gesye, baklu butwanay nira. ³¹Taa numanyan may sasa kang paring panulda da ka tung karsadang atii. Numanyan pagkaita na tung taung atiang tinulisan, dayun na ra ka ilem ang linilingan ang tinakliwan. ³²Utru si may sasa kang manigasikasu tung

^t 10:27a Deuteronomio 6:5 ^u 10:27b Levitico 19:18

pagtuuan ang pinakalusu ang pagpanaw ka tung karsadang atii. Kawutan na yang tinulisan, pinaalengtan nang tinelengan ang pagkatapus, tinakliwan na ra ka ilem ang binutwanan. ³³Taa numanyan may sasang Samarianen' ang pagpanaw ra ka tung karsadang atii. Kawutan na yang tinulisan, pagteleng na, ya ra ngaidaw. ³⁴Anday dumang binuat na, dayun na rang pinaalengtan ang binulung yang mga luka na. Ninagnagan na ra ta irinemen ang gesye, ang pagkatapus piniiran na ra ka ta lana, baklu putusay na ta sinabat. Pagkatapus ta pagbulung na, dayun na rang ipinasaay tung asnung atiang pagasaayan na ra rin ang ginuyuran duun tung balay ang darayunan ta mga dayuan ang para masikasu na duun. ³⁵Pangayag yang kaliwatan, dayun dang nanduuk ta kuarta tung puyu-puyu nang ipinakdul tung may balay ang maganing, 'Kung mga sarang tung nuyu, asikasuen mu ra kanay yang taung naa. Ugaring kung alimbawa magkakulang da yang ipinakdulu tung nuyu, kung pira pay magastus mu tung anya, yuu ray balang magbayad tung nuyu tung uman ang pagbaliku taa,' agaaning yang Samarianen duun tung may balay." ³⁶Agaaning ti Jesus ang nagsugpat yang bitala na tung pagpakigmaepet, "Ta, tung nuyung pagintindi, tung tulung atiang nagkarapanaw duun tung taung atiang tinulisan, tinu pa wasu tung nira ay nagilala tung anyang yay aruman nang dapat ang gegmaan na?" ³⁷Maganing yang pagpakigmaepet ang tuminuwal, "Siguru yang naildaw tung anya". Tumuwal ti Jesus, "Ala, pati yawa, maning ka tia yang buaten mu," maganing.

Yang Pinilik Ni Maria Ang Mas Matinlu (10:38-42)

³⁸Taa numanyan atiang pagpadayun da na Jesus yang pagparanawen nirang pamagdistinu tung Jerusalem, nanakluy ra kanay ti Jesus tung sasang baryu. May baway duun ang nagaranan tung ni Marta ang yay nagimbitar tung anyang magpadayun tung balay na. ³⁹Yang baway ang naa may ari nang nagaranan tung ni Maria ang ya ray luminupakpak tung pinagtalungaan nira ni Jesus ang para mamati tung pagituldok na. ⁴⁰Ugaring naang aka na, yang isip na duru rag kalingalag tung pagsirimpanen nang duru. Purisu numanyan, anday dumang binuat na, nagpalenget dang nagkiga tung ni Jesus ang maganing, "Ay yawa Ginuu, anda ra pala tung isip mu ang yang ariung atiang ya ra ilem aglupakpak asan, pinawayaanaw ra ilem anya tani tung tanan ang pagsirimpanenung

† 10:33 Atii kanay yang mga Samarianen may yang mga Judio dating pagkasuayan. Yang mga Samarianen pagalamku yang mga Judio ang mga kaliwugan ilem ang laket-laket unu yang mga dugu nira. Belagan unu pariung tung nirang mga Judio ang piur ang pisan. Dispui nagalamku ka nirang belagan unu tama yang pagturuuen nira tung Dios. Telengan mu ilem asan tung 10:37. † 10:37 Indi nganing nagsambit yang nasyun yang naggegma tung masigkatau na ay naglignaan da kang lagi tung mga Samarianen.

naa? Purisu kung panganuguna ka wa tung yeen, aningen mu ra kanay ang magtawang da tani tung yeen,” maganing. ⁴¹Maganing ka ti Ginuu tang nagtimaales, “Aa Marta, midyu nagabegbegan da ta mupia yang kulu mu. Duru-durung nagapatarantaan mu. ⁴²Piru sam bilug ilem yang dapat ang impurtaen. Yang ipinalandaw ni Maria, ya ra yang durug tinlu ang indi ra engaged mabawi tung anya,” maganing.

Yang Ipinasanag Ni Jesus Natetenged Tung Pagarampuen Yang Mga Tauan Na (11:1-4)
Mateo 6:9-13

11 ¹Taa numanyan may dumang kaldaw ang ti Jesus pagampu tung Dios duun tung sasang lugar. Numanyan pagkatapus yang pagarampuen na, maganing yang sasang nagapangugyatan na tung anya, “Ginuu, tuldukayami kang magampu ang katulad ka tung binuat ni Juan ang manigbenyag tung mga tauan na,” agaaning. ²Kapurisu, maganing ti Jesus ang minles, “Kung magampuamu ra nganing tung Dios, maning taa yang inaning mi tung anya:

‘Ama, tawangayami ka ang para yang pangalang yamen tung nuyu magatu tung pagkadios mung durung pisan agkasagrado.

Gustu yamen ang tung makali ipabistu mu ra engaged ang pisan yang paggaraemen mu tung tanan.

³Pakdulayami ka yang kaministiran yamen ang mapangan tung kaldaw-kaldaw.

⁴Dispuis, patawarayami ka, tung mga kasalanan ang nagkarabuat yamen tung nuyu ay natetenged ta yami nagapatawad da ka yamen yang kumpurming pagbuat ta kasalanan tung yamen.

Indiami ka ilugut mu tung mga maliliwag ang sukda ang muya indi masarangan yamen.’

Tung maning tiang palaksu ipausuyay mi yang pagarampuen mi tung Dios,” maganing.

Yang Pinananglitan Ni Jesus Natetenged Tung Dios Ang May Unur Nang Pagakegngan Na Tung Pagarasikasuen Na Tung Mga Kaministiran Yang Mga Tauan Na (11:5-8)

⁵Numanyan dayun da ti Jesus ang nagpananglit ang maganing tung nira, “Ipabetangu, yamu may sasang unguay mi tung baryu ang ya ray pandampan mi tung tenganan ta lawii ang aningen, ‘Ungkuy, pablesay kanay ta tulung bilug ang tinapay. ⁶Bakluaung kinawutan ta bisita ang sasa kang unguayu ang alawid yang pinagliitan na. Kulangaw pa ka man ta mapapaanu tung anya.’ ⁷Magkatama wasung tuwalenamu ra anyang, ‘Aa unguay, indiauw ra pasilabtan mu. Yawa rag teteleng, siradu ra yang purta, lumbunganami ra nganing ang mamagana. Ya pa agaring

mapangunaw pang mapamakdul tung nuyu, ungkuy?'⁸ Iugtulu tung numyu, alimbawa, maskin baliwalaen na pa yang paginungkuyay mi, piru natetenged anday gustu nang mapaeyak tung kadaklan ang mga masigkabaryu mi, anday dumang buaten na, kung indi, magbungkaras dang lagi ang para magpakdul da yang kumpurming unu pay nagaministir mi tung anya. Ya pa yang Dios ang indi maskeng magkereng tung unur nang magasikasu tung mga kaministiran mi?

**Yang Nagipakdul Yang Dios Ang Landaw Pa Tung Nagipakdul Yang
Amaen Tung Ana Na (11:9-13)**

Mateo 7:7-11

⁹“Kidispuis pa, nani pa yang sam bilug ang agipaetaru tung numyu natetenged tung pagarampuen mi tung Dios. Kung unu pay pagkakulang mi, ya ray ingalukun mi tung Dios ta muya-muya. Atia, ipakdul na tung numyu yang nagaingaluk mi. Muya-muyang idangep mi tung anya yang nagasagyap mi. Atia, papagitaenamu ka anya yang nagasagyap mi. Kung ya ray pambungun mi yang taung muya-muyang managbalay, ay patakwalenamu ra ka anya. ¹⁰Aganingenamu ra yeen ta maning tia, ay kipurki kumpurming tinu pay magingaluk tung Dios ta muya-muya, ya ray pakdulan na. Kumpurming tinu pay magdangep ta muya-muya tung anya, ya ray papagitaen na yang nagasagyap na. Kumpurming tinu pay mambung tung taung muya-muyang managbalay, ya ray maning pa tung patakwalen na. ¹¹Yamung mga amaen, kung yang ana mi pandawat da ta ian tung numyu, magkabagay wasu ang yang ipakdul mi, iraw? ¹²Kung pandawat ta kiklug, magkatama wasu ang yang ipakdul mi, sipitan? ¹³Ig disir kung yamu nganing ang mga taung pagkamali pa ngani, nagaskeamu nganing ang magpakdul yang matinlu tung mga ana mi, ya pa yang Ama mi duun tung langit ang indi maskeng magpatinir tung Espiritu Santo tung kumpurming pagingaluk tung anya?” maganing.

**Yang Itinuwal Ni Jesus Tung Ibinangdan Tung Anya Ang Ti Satanas
Unu Yay Pagpaktel Tung Anya (11:14-23)**

Mateo 12:22-30; Marcos 3:20-27

¹⁴Taa numanyan may dumang kaldaw ang ti Jesus nagpalayas da ta dimunyu ang yay nagpaapa tung taung atiang pagaekel-ekelan na. Purisu numanyan, pagkalayas da yang dimunyu, diritsyu rang nabitala yang taung atiang nagapa ra rin. Pagkagngel yang mga tau, ya ray naberengan nira ta mupia. ¹⁵Piru may дума asan ang namansianing, “Natetenged ilem tung ni Satanas^x ang pagmangulu tung mga dimunyu,

^x 11:15 ‘Satanas’ tung bitalang Giniriego ‘Beelzeboul’ ang yay sasang pangguuy nira atii kanay tung ni Satanas.

nagapagalayas ta mga dimunyu yang taung atia!” agaaning. ¹⁶ Yang дума may gustu nirang mamagtagam ta tuung tung ni Jesus. Purisu pirming pagasig-asig nirang magpaita ta pruibang liit tung langit ang para ya ray magpailala tung anyang talagang may kagaeman na ka man ang liit tung Dios. ¹⁷ Numanyan ti Jesus, kumus nagaskean na ra kang lagi kung unu pay laksu yang pagirisipen nira, dayun dang nagtuwal ang maganing tung nira, “Agaskean mi, maskin ay pang inadianay, kung mamagkuruntraan da yang mga kinasakpan nang mamagbaratukan, makali ra ilem ang madiadu yang inadian ang atia. Maskin tung sam pamilya, kung magkuruntraan dang magsuruayan, diadu ra ka yang pagsarasaan nira. ¹⁸ Kapurisu kung tama yang numyung rasun ang ti Satanas yay pagpaktel tung yeen ang pagpalayas tung mga dimunyu, ig disir, pagsuruag-suagan da rin tanira yang mga dimunyung nagamanguluan na. Ya pa agaring magdayun pa yang paggaraemen na? ¹⁹ Kidispuis pa kung tama yang numyung atia ang yuug paktelay ni Satanas, tinu pa kaya ay pagpaktel tung mga aruman ming pagpalayas ka tung mga dimunyu kung belagan ka tanya! Maski nganing yang mga aruman ming atia, puidi ra kang mamarik tung katadlengan ming atia. ²⁰ Ugaring kung ya ka man yang Dios mismu yang pagpaktel tung yeen ang para mapagpalayasaw tung mga dimunyu, ig disir, duun da ka nga pruibay mi ang kinawutanamu ra ka man yang puiisa yang paggaraemen nang naang baklung pagatukuru. ²¹ Para maintindian mi yang pagkinuntraay yamen ni Satanas, maning taa tung pananglit ang naa. Kung may sasang mupiang lalii ang armadung pisan ang yay pagbantay tung balay na, indi maunu pa yang mga ekel-ekel na. ²² Piru kung may sasang mas maktel tung anya ang yay manuyu duun tung anya, ya ray mandeeg tung anyang magpangalaw yang mga armas nang atiang panaligan na ra rin. Pati mga ekel-ekel nang pinanulisan na tung дума, pangkelan na ra ka ilem ang ipamarti-parti tung mga kaarumanan na. ²³ Intunsis kumus maning da ka man tia yang pagbinatukay yamen ni Satanas, kung tinu pay indi magpakigsasa tung yeen tung panagpunu tung mga tau, katimbang nang pagpakigkuntra tung yeen ang pagpangwasak tung nira ang para mas dang mamampalawid tung yeen,” agaaning.

**Ipinananglit Na Yang Pamagkuntra Tung Anya Tung Sasang Balay Ang
Maskin Siniligan Da, Piru Anda Pay Pagtinir (11:24-26)
Mateo 12:43-45**

²⁴ Numanyan dayun dang sinugpatan ni Jesus yang bitala nang maganing, “Alimbawa, kung may dimunyung lumayas da tung sasang taung sinuutan na ra rin, unu pay mainabu? Anday дума, duun da ilem magpaalyu-alyu tung banwang palag-palag yang tau na, ay magsagyap

da rin ta taung masuutan na. Piru kung anday maita na, maning taa yang ipagkesen-kesen na tung isip na: ‘Maayen pang magbalikaw ra ilem duun tung dating pinagtiniranung liniitanu.’²⁵ Numanyan tung pagbalik na, kawutan na yang taung atiang liniitan na, yang kaalimbawaan na, maning pa tung sasang balay ang siniligan dang ipinatayu-tayu yang mga garamiten.²⁶ Purisu anday dumang buaten yang dimunyung atia, magpangkel da tung mga aruman nang pitu nga dimunyuan ang mas pang malain kay tung anya. Pagkatapus tanirang tanan, dayun dang mamagsuut tung taung atia ang para asan da mamagtinir tung anya. Purisu yang luan na, mas dang maliwag yang malambegan yang taung atia kay tung primiru ang sam bilug pa ilem din yang dimunyung pakekel-ekel tung anya,” maganing.

**Pakaayenen Enged Yang Dios Yang Taung Mananged Tung
Nagipagpakawut Ni Jesus Ig Magtuman (11:27-28)**

²⁷Pagkaaning ni Jesus tia, may sasang baway asan ang pamati ang tininluan da ta mupia tung pagparasanagen nang atia. Purisu dayun dang nabnga ang nagpadakul yang busis nang maganing tung anya, “Talagang pinakaayen da yang Dios ta mupia yang nangana tung nuyung nanalaana, ay natetenged tung nuyung ana nang agikadengeg na,” agaaning.²⁸ Maganing ti Jesus ang minles, “Sabagay tama ka man. Piru mas pang pakaayenen na yang kumpurming pagintindi tung bitala nang nagipagpakawutu ang pagkatapus ya ra kay magtumanen na,” maganing.

**Yang Sasang Pruibang Dapat Ang Intindien Yang Mga Tau (11:29-32)
Mateo 12:38-42**

²⁹Taa numanyan atiang ya rag pagdulang agpagdulang yang kinadakel yang mga taung pamagsaragpun asan, napagbitala ra ti Jesus ang maganing, “Durug kalain yang palaksu yang pagirisipen yang kadaklan ang mga tau simanyan. Pamagtagam ta reges tung yeen ang magpaitaw ta pruibang makabewereng ang para ya ray magpailala ang yuug tuwulay ka man yang Dios. Piru indi ra paitaanu ta pruibang maning tia, puira pa tung sam bilug ang magkaanggid tung napanawan ni Jonas.³⁰ Kipurki tung napanawan nang atia, asan da nga pruibaay yang mga taga Nineve ang tanya tinuwul ka man yang Dios ang magparakawutun tung nira. Pariu ka tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau. Ay may sasang mapanawanu ang asan da ka nga pruibaay mi ang yuu tinuwul ka man yang Dios ang magparakawutun tung numyu’.³¹ Kung kawutun da nganing yang uras ang ipagsintinsia yang Dios tung mga tau ang tanirang tanan pampabungkarasen na, yang sasang baway ang yay manigmangulu tung sasang banwa ang ampir duun

† 11:30 Kung unu pang pruibaay, ikumpalar ta tung Mateo 12:40.

tung salatan atiang tukaw, ya ray pakdengen yang Dios ang sasa kang mulidung ipagpasunaid na tung mga taung katulad ka tung nainambitu nungayna ang duun da ka ipatielay na yang katadlengan nang magsintinsia tung nira. Kipurki yang baway ang atii, maskin alawid ang pisan yang banwang pinanliitan na, piru nagpaawat da ka enged ang nagangay taa tung banwa ta, basta mapagpamati ilem tung nagitulduk ni Adi Solomon ang makawawayang ta isip. Ang pagkatapus yang mga taung naang nainambitu, agad nani rang pisan tung tepad nira yang sasang taung landaw pa ta nagaskean kay tung ni Adi Solomon ang ya kay pagturuldukun tung nira, ang pagkatapus indi ra ka nirag pamatien. ³²Dispuis pa tung uras ang atia, pati yang mga taung atiang tukaw pa ang taga Ninive, ya ra kay pakdengen yang Dios ang sasa kang mulidu ang ipagpasunaid na tung mga taung katulad ka tung nainambitu nungayna. Duun da ka ipatielay na yang katadlengan nang magsintinsia tung nira. Kipurki yang mga taga Ninive, atiang pinagpakawutan da ni Jonas, lagi-lagi rang namanligna tung mga kasalanan nira. Ang pagkatapus yang mga taung naang nainambitu, indi pa ka enged nagapanligna tung mga kasalanan nira, agad nani ra tung tepad nira yang sasang landaw pa tung ni Jonas ang pagparakawutun ka tung nira.

**Nagipananglit Ni Jesus Ang Yang Nagipagdiskumpiar
Yang Duma Tung Anya Natetenged Ilem Tung
Katetegasen Yang Mga Kinaisipan Nira (11:33-36)**

³³“Aywa, tinu pay nagaintindian ming tau ang magsindi ta kaas ang pagkatapus ya ra ita^lukay na ubin ya ra sukluway na? Simpri asan ipabtangay na tung bistuan ugud masanagan da yang mga taung pamagtakwal. Ya ray kaalimbawaanung pagparasanagen tung numyu. ³⁴Ipananglitu ra kanay tung mga tinanguni mi. Yang maning pa tung kaas na, ya ra yang mga mata mi. Kung masadlaw, pati intirung tinanguni mi, damay ra ka tung masadlaw. Piru kung makiklep, tay pati intirung tinanguni mi, umid da ka tung makiklep. ³⁵Kuidaw, pati mga isip ming maning pa ka tung kaas tung mga sadili mi ang kanisip ming malemek, nusias nagapategas mi pa ka enged tung nagipagpasanagu ra rin tung numyu. ³⁶Piru kung yang pambungun mi, ya ra yang sasang taung masadlaw yang mata na ang yang intirung tinanguni na damay ra ka tung masadlaw ang andang pisan ay makiklep ang nagalaket, ig disir, kayananamu ra ka yeen ang pasanagan. Maning pa tung asanamu ra nga patingkalayu ta kaas,” maganing.

**Nagapatemengan Ni Jesus Yang Sistima Yang Mga Pariseo May Yang
Mga Sagad (11:37-54)**

Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40

³⁷Pagkatapus ni Jesus ta pagbitala, may sasang Pariseo ang yay nagimbatar tung anyang mamangan tung balay na. Purisu dayun

dang nagpakled ti Jesus tung balay nang nagpakigsaru tung anya. ³⁸Numanyan yang Pariseong naa, durug dakul yang pagkabereng na tung ni Jesus ang aywat indi ra nangugas yang kalima na ta magkabagay baklu namisik yang pamangan^z. ³⁹Numanyan pagkaita ni Ginuu ta yang pagkabereng yang Pariseong atia, dayun na rang inaning, “Abaa yamung mga Pariseo, duruamug kasinulipeten tung pagrilimpiuen mi tung mga tasa mi may tung mga pinggan mi sigun tung mga riglamitung atiang pinanubli mi tung mga kinaampu ta ang yang kanisip mi ya ray mauyunan yang Dios tung numyu. Piru naa pala yang tung pundu yang mga pupusukun mi, indi mi pala aginsapuen ang yay kargadung pisan ta mga malalain ang pagtirimaen. Kuwali panalensenamu tung tanan ang bagay sibaya malepes mi yang mga masigkatau mi. ⁴⁰Midyu baliskad dang pisan yang mga pagirisipen mi. Aywa, yang nagimu tung sagpaw ang yag dawalay belag ba ang pati yang tung adalem ang indi maita ya kay inimu na? Belag bang dapat ang ya kay intindien ming insapuen? ⁴¹Purisu yang tung sagpaw indi mi pagsulipeten ang limpiuan, kung indi, yang mas matinlung buaten mi, kung unu pay nagipabtang mi tung tasa mi may mga pinggan mi, ya ray ipamarti-parti mi tung mga taung nagaliwagan. Indiamu ilem mabereng ang aningenamu ra yeen ang kung ya ray pabilugan ming usuyun, pati nganing yang tanan ang garamiten mi, limpiu ra tung pagterelengen yang Dios, maskin indi mi intraan pangugas sigun tung pinanubli ming atia. ⁴²Piru ay pa wa? Yamung mga Pariseo, kanugun yang pagkabetang mi tung uri ay kipurki maski nganing yang mga luak ming geregesyeng pisan ang ya ilem agipasaburay mi tung mga sera mi^a, pati yang tanan ang gurulayen mi, ya pay panepet-sepeten ming pamateng-patengen ta sam puluk ang parti ang para yang sang parti ya ray nagibuluntad mi tung Dios^b. Piru yang nagipatuman enged yang Dios tung numyu ang yamu ra rin ay magpabuyuk yang gegma mi tung anya ig ang yamu ra rin ay magbuat ta magkatama tung mga masigkatau mi, ya pay nagbaliwalaen mi. Dapat da rin ang ya enged ay pabilugan ming tumanen atiang may mga timbang na ang indi mi ka pawayaan yang pagpalartien ming atia tung Dios ta yasampuluk ang parti. ⁴³Yamung mga Pariseo, kanugun yang pagkabetang mi tung uri. Kipurki yang pagasikad ming magsimba tung mga pagsaragpunan mi ang yamu pakleramung kumarung tung parada ang para maitaamu ra ta kadaklan ang mga tau ang yamu dayawen

^z 11:38 Yang pagurugasen nirang atia belagan natetenged tung buling, kung indi, natetenged tung rilyun nira. Sagyapen ta tung Diksyunaryung Diput tung may bitalang “pagurugasen ta kalima.” ^a 11:42a Tulung klasi ang yang pangguuy tung Tagalog ‘yerbabuena’, ‘ruda’, ‘linga’. ^b 11:42b Yang pagpalartien nirang mga Judio tung Dios, bilang ya ray panggastus yang pamagsirbisyu tung Dios duun tung pagtuuan nirang atiang pinakalusu.

nirang duruamu kag katinuuen. Dispuis pa kung yamu mamasyar tung mga plasa, yang kalelyag mi ang pakigbagasanamu ta tanan ang mga taung kumustaen. ⁴⁴Yang sasa pang panganugunanu tung numyu ya taa. Yang kaalimbawaan mi yamu maning pa tung leyang ang pinanluguran ta taung patay ang pagkatapus anday marka na. Ang masagiran ta mga tau, anday kaliwutan nirang asan da tanira nga mansaay ta sasang patay^c. Yang pisan yang kalimbawaan mi ay natetenged yang mga taung pamagpatulduk tung numyu, anda kay kaliwutan nira ang naa pala asan da ka tanira nga saliray tung mga ugali ming sayud,” agaaning. ⁴⁵Atii, may sasang sagad ang matakung tung mga urdinansang pinanubli ang ya ray suminublang ang maganing, “Elat kanay, Ameey. Ang magbitalaa, anda kay pagpateng-pateng mu! Pati yami agigapil mu kang naginsultuen,” agaaning. ⁴⁶Maganing ti Jesus ang minles, “Pati yamung mga sagad, ya ka, kanugun ka yang pagkabetang mi tung uri. Kipurki yang mga tau ya rag palbatay ming nagiksiren tung sari-sari ilem ang mga urdinansang inimu-imu mi ka ilem ang idinulang tung mga katuwulan yang Dios. Kung tung mga sarakanen pa, imurat da ilem ang kayanan nira. Piru indiamu ka engaged magtawang ta sakan, maskin tung madeen da ilem yang mga kalima ming magduul. ⁴⁷Talagang kanugun yang pagkabetang mi tung uri. Buat na pa durung pagmaal mi tung mga manigpalatay yang bitala yang Dios ang tukaw sindu yang mga leyang ang pinanluguran tung nira nagapaisa-isaan mi nganing ang nagapakdengnan ta mga matitinlung pantiu. Piru yang mga kinaampu mi yay namagpangimatay tung nira. ⁴⁸Purisu asanamu ra pagpailala ang yang binuat nirang atii nagapauyunan mi ka gated taniray namagpangimatay, yamung may mga irinsia tung nira, yamu ray pagpaisa-isang pagtapus tung inimpisaan nira. ⁴⁹Kapurisu para matuungamu, ya taa yang disisiun yang Dios para tung numyu: Paangayanamu si ka anya tung mga manigpalatay yang bitala na ang yay magparakawutun tung numyu ang katulad ka tung binuat na tung mga kinaampu ming tukaw ang para asanamu ra nga sukdaay na kung ya pa agari yang paggaralangen mi tung nira. Pagkatapus anday dumang buaten mi tung nira, yang дума ya ra ipaimatayay mi, yang дума ya ra pandeeg-deegay ming panigbakay. ⁵⁰⁻⁵¹Purisu yang pagpakuindi ming atia tung nira, anday dumang pakawutun na, tung numyu engaged ang mga masigkanasyunu nga dilemay yang Dios yang dugu yang tanan ang mga manigpadapat yang bitala na, magimpisa pa tiing primiru tung ni

^c 11:44 Yang sistima nira tung sasang patay maskin tau maskin ayep, bawal ang masagiran nira. Kung disgrasia masagiran nira, asan da nga mansaay ang indi ra mapagtuu tung Dios duun tung pagtuuan ang pinakalusu mintras indi pa agatuman nira yang sasang riglamintu ang para malimpiuan da yang pagkamansadu nira.

Abel ang asta ra tung kauri-urian ang tung ni Zacarias ang yay inimatay yang mga kinaampu mi tung kakleran yang pagtuuan ang pinakalusu. Duun ka pa man mismu imatayay nira tung pagelaan yang karakulan na may yang midyu lamisaan ang atiang darasagan ta mga ayep. Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, yamung mga masigkanasyunu numanyan tung panimpung naa, talagang tung numyu enged dilemay na yang kamatayen nirang tanan^d. ⁵²Dispuis pa yamung mga sagad kanugun yang pagkabetang mi tung uri, ay dakulu yang panuwalan mi tung Dios. Ay yang maning pa tung liabi ang ipagabri mi ra rin tung linegdangan yang kasulatan, ipinlek mi ra. Purisu indi mi ra nagatultulan yang gustu nang ianing. Pati yang mga taung nagapanuldukan mi ang duru ka rin ang kalelyag nirang matultul, ya ra ilem agintraay mi ta lingalag,” agaaning ti Jesus duun tung nira. ⁵³⁻⁵⁴Taa numanyan, paglampud ni Jesus asan tung balay ang atiang pinamanganan na, pagademtan da ta mupia naang mga Pariseo may naang mga sagad tung pinanubli. Purisu nagapabalitektekan nirang nagapabalitektekan ta pagpaysplikar tung sari-saring bagay ang para madeepan ilem nira ta puntus tung mga tuwal na, ang yay sarang ang mapadatelan nira ta kasalanan.

Nagapaamanan Ni Jesus Yang Mga Tauan Nang Indi Enged Magpauyun-uyun (12:1-3)

12 ¹Numanyan mintras nagapataregesan nira ta pabalitektek ti Jesus, ya kay pagsaragpun yang mga taung liniwu-liwu ang asta pagliliked-likeran da ilem. Numanyan ti Jesus may gustu nang ianing ang teed ilem tung mga taung atiang nagapangugyatan na. Maganing tung nira, “Kuidaw, indiamu ra enged magusuy tung ugali yang mga Pariseo ang yang kadagmitan tung nira pamagpatunu-tunu ilem. Muya masaliranamu ra ilem nira tung ugali nirang atia ang yang kaalimbawaan na maning pa tung pampaleskag tung san masang tinapay ang gulpi ra ilem ang tumagmak ang indi ra masuspindian. ²Agpaamanenamu ra yeen ta maning tia ay natetenged anday nagatipigan ang indi luwawan, anday kay nagitaluk ang indi makdekan. ³Kapurisu kung unu pay inaning mi tung sikritu, magngel da ka enged tung publiku. Kung unu pay ialas-alas mi tung kakleran, mabandilyu ra ka enged tung kadaklan.

^d 11:50-51 Kung gustu tang maintindian kung ya pa agaring malgud asan yang tanan ang mga manigpadapat yang bitala yang Dios ang tukaw, ay maning taa. Ti Abel ang atiang tukaw ang sinambit ni Jesus, yang kapanawan na kung ya pa agaring inimatay ni manung na, napabtung tung Genesis 4:1-12 ang yay primirung libru tung tanan. Ti Zacarias ang atiang uring sinambit ni Jesus, yang kapanawan na kung ya pa agaring inimatay napabtang tung 2 Cronica 24:20-21 ang yay pinakauring libru tung kasulatan ang ginamit ang tukaw yang mga Judio. Purisu pati yang kadaklan ang mga manigpalatay ang nagkarasaleet tung elaan nirang durua, lugud da ka asan ang tanan.

**Nagapaktel Nang Magpakatenten Ang Magagwanta Tung Padeeg-deeg
(12:4-7)**

Mateo 10:26-31

⁴“Mga ungkuyu, iugtulu tung numyu, indiamu mageled tung mga taung gustu nirang mangimatay tung numyu, ang ya ka ilem yang mga tinanguni mi ay sarangan nirang patayen, ang pagkatapus anda ra kay dumang mabuat nira tung numyung malain. ⁵Kung indi, yang dapat ang eldan mi enged, ipakdeku ra tung numyu. Anday дума, ya ra yang kung tapusun na ra nganing yang linawa yang sasang tau, may pudir na pa tung uri ang mamlek tung anya duun tung impirnu. Atia, iugtulu tung numyu, yay mas pang dapat ang eldan mi. ⁶Dispuis para tung indiamu mageled tung buaten yang mga tau tung numyu, pademdeman mi ra ilem yang mga kutung ang mga balaynen. Indi wa, kung mangalangamu tung palingki, maskin limang bilug, durung pisan agkabaratu? Piru inding pisan nagapawaya-wayaan yang Dios, may sam bilug. ⁷Ya pa yamung mga tauanu, pawaya-wayaanamu pa anya? Ultimung mga bua mi ilem ngani pinamilang na rang tanan. Kipurki sasa may sasa tung numyu, mas maalamu tung Dios kay tung mga kutung ang paneng.

Natetenged Tung Pagurubligaren May Pagiringwaraen (12:8-12)

⁸“Kidispuis pa, iugtulu tung numyu, kung tinu pay magubligar tung katalungaan yang mga masigkatau na ang tanya sasa rang tauanu, ig disir ta yeen ang paganingen ang Maninga Tau, kung kawutun da nganing yang uras, yuu kay magpailala tung anya tung katalungaan yang mga angil ang pagapanuwul yang Dios ang tanya sasa ra ka man ang tauanu. ⁹Piru kung tinu pay magingwara tung yeen tung katalungaan yang mga masigkatau na ang tanya belagan tauanu, ig disir, ta yeen, yang buatenu, ingwaraenu ka tung katalungaan yang mga angil ang pagapanuwul yang Dios ang tanya belagan ka man ang tauanu.

¹⁰“Kidispuis pa tung mga taung ituwulu tung numyung pampakawutan yang Matinlung Balita natetenged tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau, kung tinu pay magpakuindi tung yeen, puiding pasinsiaen yang Dios basta pagsugatan na. Piru kung tinu pay manambing tung Espiritu Santong pagtandeg tung kinaisipan nang magpasirung din tung yeen, atia indi ra enged patawaraen yang Dios. ¹¹Kidispuis pa kung lagunutunamu ra nganing ta mga tau ang para ipabistaamu ra nira tung mga pamagpakigmaepet duun tung mga pagsaragpunan nira ubin duun tung katalungaan yang ustisia, indiamu magpakabegbeg kung ya pa agari yang pagdipinsa mi tung mga sadili mi u kung unu pay maayen ang ituwal mi tung nira. ¹²Kipurki yang Espiritu Santong pagerekelen tung numyu, yay magpainunuku tung numyu tung uras ang atiang mainabu tung numyu, kung unu pay matinlung ituwal mi,” maganing.”

**Yang Manggaranen Ang Ipinananglit Ni Jesus
Ang Anday Isip Na (12:13-21)**

¹³Numanyan may sasang tau asan tung mga taung atiang buntun ang yay nagbugnu tung ni Jesus ang maganing, “Ameey, maimu ilet, aningen mu ra kanay naa ti manung ang ipakdul na tung yeen yang partiu tung surublien yamen tung ni tatay yamen,” agaaning. ¹⁴Maganing ti Jesus ang minles, “Abee, yang taung naa! Aywa, kanisip mu ang yuuy may pudir ang magari glu tung numyung durua ang para magpamarti tung numyu yang surublien mi tung ginikanan mi?” agaaning. ¹⁵Pagkatapus tia, dayun dang nagbira tung mga tau ang nagpasanag tung nirang maganing, “Yamong tanan asan, mangamanamu ang indiamu magamluk ang kuwali manalensenamu tung maskin unu pang bagayay! Kipurki yang matinlung pagpangabui yang sasang tau, belagan liit tung mga kaayenan ang sarang maeklan na tung kaliwatan ang naa, maskin unu pag kadakel,” agaaning. ¹⁶Pagkatapus, dayun dang nagpakdul ti Jesus ta sasang pananglit ang maganing, “May sasang manggaranen ang puiti yang umintu yang kaluakan na. ¹⁷Simanyan, pagakesen-kesen na yang isip nang maning taa: ‘Unu pa kaya ay maayen ang buatenu? Kulang yang pagluuganu yang patebas yang kaluakanu,’ agaaning. ¹⁸Numanyan pagkatimbang na tung isip na, maganing si tung sadili na, ‘Aa, nagaskeanu ra yang buatenu. Pampatastasanu ra ilet yang mga tambuwuung pampadakulun, ang para bastanti ra yang pagluuganu yang tanan ang prroduktu yang kaluakanu pati mga garamitenu. ¹⁹Matapusu ra nanging ta pagpaubra, matimes dang pisan yang tanan ang kaministiranu, maskin pira-pira rang takun, indiaw ra ka enged kulangen. Maenayanaw ra ka tung tanan ang pagurubraenu, mapapsawaw ra ka tung kumpurming iblen yang linawaw, mapagustuaw ra kang mapagtarangwayanaming magbararkada ang para mapagpakasadyaami ta ustu,’ agaaning. Atia, ya ray ipinagkesen-kesen na tung isip na. ²⁰Numanyan maganing yang Dios tung anya, ‘Naa pala, anday isip mung pagkatau! Indi mu nagaskean? Muyang lawii, bawienu ra yang kabui mung ipinablesu ra ka ilet tung nuyu. Ta, yang tanan ang atiang pinagluug mu, tinu pa pa wasu ay makinawang?’ agaaning yang Dios tung anya. ²¹Purisu yang pisan ay kaalimbawaan yang taung pagtuwud dang pagtuwud ta manggad, ang pagkatapus, belagan kang manggaranen tung nagauyunan yang Dios,” maganing.

**Nagatuldukan Ni Jesus Yang Mga Tauan Nang Indi Enged
Magpakabegbeg Ta Kulu (12:22-34)**

Mateo 6:25-34

²²Numanyan dayun dang nanalunga ti Jesus tung mga taung atiang nagapangugyatan nang nagsugpat yang bitala na. Maganing tung

nira, “Purisu ya man taang nagipaganingu tung numyu, ang indiamu enged magpakabegbeg ta kulu natetenged tung pagpangabui mi, kung ariamu pa mangkel ta mapangan mi, u kung ya pa agari yamu mangkel ta awel ang masuut mi tung mga tinanguni mi. ²³Kipurki telengan mi. Pinakdulanamu ra nganing yang Dios yang mga linawa mi. Ya pang pamangan mi ilem, indiamu sarangan nang pakdulan? Pati mga tinanguni mi, pinakdulanamu ra ka nganing anya. Ya pang awel mi ilem, indiamu sarangan nang paablan? ²⁴Telengan mi ra ilem yang mga lamlam. Indi pamagtugda, indi ka pamangayeg. Anda kay mga pagtalukan nira ta pamangan ang para luug nira tung timpung pamigapiga. Piru indi ka pangalulutan, ay natetenged agasikasuen yang Dios. Pagkatapus yamung mas maal tung anya kay tung mga lamlam, indiamu ka wasu asikasuen na? ²⁵Sam pulukamung magpakabegbeg ta mga kulu mi, inding pisan matawang ang mapalagway tung mga kabui mi basin tung sang uras ilem. ²⁶Kapurisu kung indi mi nganing kayanan yang gesyeng bagay ang atiang sang uras ilem, ya pa yang dumang bagay ang pabegbegan mi pa? ²⁷Kidispuis, kung natetenged tung pagarawelen mi, isipen mi ra kanay yang mga talay. Indi pagpakabedlay tung tanek, anda kay tiral ang pagubraan nira ta mga awel nira. Piru iugtulu tung numyu, maski nganing ti Adi Solomon ang yay nagaskean tang pinakamanggaranen atiang tukaw ang durung pisan agkatitinlu yang mga bisti na, yang katitinlu na inding pisan temepeng tung katitinlu yang mga talay ang naa. ²⁸Kidispuis pa, kung yang ilamunun ka ilem nganing ya pay nagapatinlu yang Dios ang nagapaeyangan ta mga talay ang simanyan yag dawalay mi ang pagkatapus mangayag yang kaliwutan, puiding sirukun da ka ilem, ya pa yamu, indiamu pa kayanan nang patinluen ang paablan? Masyadug kagegetey yang pagtaraligen mi tung Dios! ²⁹Purisu ta yamu, indiamu ra magpakalingalag natetenged tung mga pagpangabui mi. Belagan ya tia ay pabegbegan mi. ³⁰Indi mi sakaen yang kadaklan ang mga tau tung bilug ang kaliwutan ang alawid pa tung Dios ang alus pa ilem ya ra ilem ay pagasikad nira tung kaldaw-kaldaw. Yang indi mi ipagpakabegbeg ta mga kulu mi tung pangabui mi, ay natetenged yamu may Ama mi ang yay nagaskeng pisan kung unu pay mga kaministiran mi. ³¹Kung indi, yang ipalusu ming sikaren ang yamu pirming magparanek ang magpagaem tung Dios. Atia, kung yay sikaren mi, tay puis tanya ray balang magarasikasuen tung tanan ang mga kaministiran mi ang ya ra rin ay nagaliwegan ta mga kulu mi.

³²“Yamung mga tauanu ang pirming nagabantayanu ang pariu ka tung sasang kaayepan, tung bagay gesyeamu ka man ilem, anday puirsa mi tung kaliwutan ang naa kung ikumpalar pa tung mga darakulung mga tau. Piru indiamu ra ilem magpatalaw. Kipurki uyun ang pisan tung isip ni Ama ming palgurunamu ra anya tung mga kaayenan ang ipinagsimpan

na tung kumpurming pagpagaem ang bugus tung anya. ³³Purisu ipaalang mi yang mga ganadus mi. Yang kabayaran na, ipamakdul-pakdul mi tung mga maliliwigen. Ay maning ka tia yang pagtaralukun mi ta manggad duun tung langit ang anda ray kaluwus-luwusan na. Kung duun yang manggad ming ipinagtaluk mi, indi maalengtan ta takawan, indi ka mapangan ta andap. ³⁴Purisu maayen pa duunamu ra ilem magtaluk yang manggad mi. Kipurki kung ariamu pa magmanggad, duun da ka nga gamen yang mga isip mi,” agaaning.

**Yang Dapat Pagamenan Nira Ta Mga Isip Nira Belagan Yang Kaliwutan
Ang Naa, Kung Indi, Yang Kaliwutan Ang Baklu (12:35-48)
*Mateo 24:45-51***

³⁵⁻³⁶Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, “Kaministiran ang yang pambungun mi, ya ra yang mga turuwulun ang pamagelat tung agalen nira ang duun manliit tung sasang kumbirang pinasakpan na. Yang pagpakbat nira tung anya, pirming riparasiun ig pirming dekal yang mga kaas nira ugud kung kumawut da nganing tanya ang gumuuy tung nira, alistu ra ilem ang abrian nirang pakleren. ³⁷⁻³⁸Kung tinu pay mga turuwulun nang kawutan nang pamagpulaw, durug dakul yang kaayenan ang ipakdul na tung nira. Maskin tenganan da ta lawii yang ipagkawut na, maskin alenget dang mangayag, ang tanira pamagpulaw pa ka enged, anday dumang ibles na tung nira, tanya ra mismu ang agalen nira ya pay magasikasu tung nirang maglamisa. ³⁹Naa wa ya ra kay sasang isipen mi. Yang sasang may balay, kung naskean na ra rin yang uras ang ipagkawut yang takawan, indi na ra rin pinawayaan ta pamangbang yang balay na, kung indi, pinulawan na ra rin ang binantayan ta mupia. ⁴⁰Purisu ta yamu kaministiran ang pirmiamung riparasiun tung ipaglekatu. Ay ta yeen ang paganingen ang Maninga Tau, yang uras ang ipaglekatu inali. Muya matuun tung uras ang yang laum mi indiaw pa malkat,” maganing.

⁴¹Numanyan maganing ti Pedrong nagtalimaan, “Ginuu, tinu pay agapatemengan mu tung ipinananglit mung atia? Yami ilem ang mga tauan mu u maskin tinu pa?” ⁴²Numanyan maganing ti Jesus ang nagtimalas, “Yang sasang turuwulun ang kataligan ig mawayang ta kinaisipan, ya ray nagapiaran yang agalen nang magerekelen tung mga kaarumanan nang mga turuwulun ugud yay mamarti-parti yang mga pamangan nira ang kada kawutun yang ipagkaministiran nira. ⁴³Teed mi tiang kasadya yang isip yang turuwulun ang atia kung kawutan da yang agalen nang pagintindi tung itinuwal nang atia tung anya. ⁴⁴Iugtulu tung numyu, ya ray piaran yang agalen na tung tanan ang prupidad na. ⁴⁵Piru, ipabetangu, kung yang turuwulun ang atiang nagianingu, maning taa yang kesen-kesen yang isip na, ‘Aa, siguru mabuay pang

kumawut yang agalenu.' Ang pagkatapus magintra ra pamalu tung mga masigkaturuwulun na, tig lalii tig baway, pariu ilem yang aplit na, ig pagustuan na ra ilem yang linawa na tung tanan ang mga pamangan ang masasabur ig magpakigbarkada ra ka tung mga taung mga tarainem, atia aparti kusas. ⁴⁶Pagkatapus numanyan inaling kawutan yang agalen na tung uras ang inding pisan nabantay ang andang pisan ay laum-laum nang kumawut da. Anday dumang buaten yang agalen na tung anya, kastiguen nang anday kategkaan na. Duun da ipaugpuay na tung mga taung belagan kang kataligan. ⁴⁷Utru si ipabetangu si, kung may kirepen ang maskin nagaintindian na yang itinuwal yang agalen na tung anya, piru inding pisan nanalugkamay ang para magtuman da rin, anday dumang buaten tung anya, paburdunan da ta mupia yang agalen na. ⁴⁸Piru yang sam bilug ang indi nakdek kung unu pay kalelyagan yang agalen na, ang pagkatapus napagbuat ta kamali ang yay dapat ang masalapuan na ka ta paburdun, paburdunan ka, piru malakan-lakan pa tung ipinakdul tung sam bilug. Kung tinu pay piniaran yang Dios ta dakele, sagyapan na ka ta dakele. Kung tinu pay piniaran na ta mas dakele kay tung mga aruman na, dileman na ka ta mas dakele kay tung nira," maganing^e.

Ti Jesus Ya Ray Pagbelaganan Ta Isip Yang Sam Pamilya (12:49-53)

Mateo 10:34-36

⁴⁹Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, "Yang inangayu taa tung kaliwatan ang naa, magpagkalaw ta maninga sasang apuy. Basi pa ra ilem ang tung makali madeetan da. ⁵⁰Piru baklu ra madeetan dang magdekal, kung napasaranu ra yang pinitinsiang malbat ang yay dapat ang pasaranu. Baklu ra lumakan yang isipu kung yuu napasara da. ⁵¹Aywa, kanisip mi ang yang inangayu taa ang para yang tanan ang mga tau mamaguruyunan dang mamagsarasaan? Iugtulu tung numyu, anday dumang dangaten na, mamagsuruag-suagan da natetenged tung pagpabetang nira tung yeen ang indi enged magkapariu. ⁵²Aywa indiamu paamanenu sindu anday dumang pakawutun na, magimpisa ra simanyan puiding may sam pamilya ang limang mamagana ang magberelag ta kinaisipan may kinaisipan natetenged tung yeen. Puidi ang yang tulu mamagpasirung tung yeen, yang durua ya ra kay mamagpakuindi. Ubin yang durua mamagkereng tung yeen, yang tulu ya ra kay mamagkuntra. ⁵³Ang kaisan yang mga mamaepet yay mamagpasirung tung yeen, ang yang mga ana nira, mamagpakuindi. Ang kaisan yang mga mamula yay mamagpasirung tung yeen, ang yang mga ginikanan nira yay

^e 12:48 Katulad ang pisan tung mga manigtulduk yang bitala yang Dios ang sinambit tung Santiago 3:1.

mamananging. Ang kaisan tung magpurungyanan, yang mga mamaepet yay mamagpasirung tung yeen, ang yang mga minagad nira, indi. Ang kaisan yang mga minagaren yay mamagpasirung tung yeen, piru yang mga punyangan nira yay mamagpakuindi. Purisu magsuruag-suagan dang magberelag ta kinaisipan natetenged tung yeen,” maganing.

**Nagapaamanan Ni Jesus Yang Mga Tau Ang Yang Pagsuku
Nira Tung Dios Indi Nira Ipatawen-tawen, Kung Indi,
Atiang Lagi Ubligaduen Da Nira (12:54-59)**

⁵⁴Taa numanyan ti Jesus dayun dang nagbitala tung mga taung atiang buntun ang pamagtaripukpuk tung anya ang maganing, “Kung mabandaw mi ra nganing yang galem ang pagunup dang ampir tung abagat, diritsyuamu rang maganing ang kumuran da buay-wuay. Ang pagkatapus kumuran da ka man. ⁵⁵Kidispuis kung mageyep da nganing yang salatan, maganingamu ka ang manginit da ta duru. Ang pagkatapus manginit da ka man. ⁵⁶Matakuamu nganing ang magpamalad tung nagaita mi tung kaliwatan may tung kalangitan, piru yang palaksu yang pagkarainabu tung panimpu tang naa, indiamu pala maskeng magpamalad yang nagadapatan na^f? ⁵⁷Aywa kaya indiamu maskeng magtimbang-timbang tung mga isip mi kung unu pay dapat ang buaten mi tung mga uras ang naa? ⁵⁸Para maintindian mi yang dapat ang buaten mi, magpananglitaw ra kanay. Ipabetangu, may utang ming dakulu tung sasang tau. Piru kumus panginluasamu ang anday nautangan mi, anday duma, eklanamu ra ilem anya duun tung ustisia. Maayen pa indiamu ra magelat, kung indi, atiang lagi ang duunamu pa tung dalan, magsukuamu rang lagi tung anya. Indiamu ra maganing ang tawen da intindiy mi ang yamu duun da tung katalungan yang usgadu. Kipurki kung duunamu ra nganing, masintinsiaanamu ra nganing anya, anday duma, ipiaramu ra ilem anya tung sasang pulis ang yamu ra iplekay na duun tung kalabus. ⁵⁹Iugtulu tung numyu, indiamu ka enged palpasan ang asta indi mi mabayaran yang utang ming luwus ang andang pisan ay pagkakulang na, may sang iki. Yang pisan ay kaalimbawaan mi simanyan ang mga uras ang naa,” agaaning ti Jesus.

**Nagasig-asig Ni Jesus Yang Mga Tau Ang Mamanligna
Ra Tung Mga Kasalanan Nira (13:1-9)**

13 ¹Yang uras dang atii, may mga taung namagpalenget da tung ni Jesus ang namagbawalitaen natetenged tung mga taung taga

^f 12:56 Yang nagkarainabu tung panimpu nirang atii ya ra yang mga pruibang makabewereng ang ipinagpalua ni Jesus. Ya ray nagpailala ang yang panimpu nirang atii, ya ra yang panimpung nagaelatan kang lagi nirang ipagkawut yang paganingen ang Cristong magbawi tung nira.

Galilea ang ipinagpaimatay ni Gubirnadur Pilato atiang pagpadasag nira ta mga ayep ang nagiprisintar nira tung Dios duun tung pagtuuan ang pinakalusu. Purisu yang dinangat na, yang dugu nira may yang dugu yang mga ayep ang atiang nagipadasag nira naglalaketan da ilem duun. ²Maganing ti Jesus ang nabalitaan, “Aywa, yang kanisip mi tia ang yang kamatayen ang atiang nalambegan nira, ya ray pruiba ang tanira mas pang naklewan ta kasalanan kay tung kadaklan ang mga kaarumanan nirang taga Galilea? ³Belag kang maning tii! Kung indi, iugtulu tung numyu, pati yamung tanan taa, kung indiamu enged manlignang lagi tung mga kasalanan mi, pati yamu, masapulamu ra ka tung kalainan. ⁴Pati yang sam puluk may walu nga tauan ang atiang naktangan yang laturi duun tung Siloe, muya maning si ka yang laum mi tung nira, ang kumus maning da tii yang kamatayen ang nalambegan nira, purisu ya ray pruiba ang tanira mas pang naklewan ta kasalanan kay tung kadaklan ang mga kaarumanan nirang pamagistar ka duun tung Jerusalem. ⁵Belag kang maning tii! Kung indi, iugtulu tung numyu, pati yamung tanan taa, kung indiamu enged manlignang lagi tung mga kasalanan mi, pati yamu, masapulamu ra ka tung kalainan,” maganing. ⁶Atii, dayun dang nagpakdul ta sasang pananglit ang maganing, “May sasang tau ang may sang kapungul ang paganingen ang igus duun tung kaluakan na. Numanyan tinelengan na yang igus na kung may burak na. Naa pala, anday burak na. ⁷Purisu dayun na rang ginuuyan yang manigasikasu nang inaning, ‘Teed mu! Pagpanaw ra tung tulu rang takun yang pagpabalik-baliku taang panginsapu tung igusung naa kung may burak na, piru anda enged ang pisan ay nagaitaw, may sam bilug. Maayen pa pelaren mu ra ilem. Linget da ilem taa tung tanek ang kindengan na ang anda ka ilem ay pakinawang tung anya,’ maganing. ⁸Maganing ka yang manigasikasu ang nagtimalas tung agalen na, ‘Kung yuu pay patimbangan mu, maayen pa siguru ang pawayaan ta ra kanay ilem. Pamalaran ta ra kanay ta seled san takun. Yang buatenu, kaluganung paliwut, pagkatapus pabtanganu ra ta mga abunu. ⁹Basi pa ra ilem ang mamurak taa tung matakun. Piru kung indi pa ka enged mamurak, baklu ra ituwulay mu tung yeen ang pelaren,’ ” maganing.

Yang Pagkakontraan Na Jesus May Yang Pagpakigmaepet Natetenged Tung Urdinansa Sigun Tung Kaldaw Ang Nagipamaenay Nira (13:10-17)

¹⁰Taa numanyan, may dumang kaldaw ang nagipamaenay ang ti Jesus pagparakawutun da tung mga tau duun tung pagsaragpunan nira. ¹¹Naa pala duun may sasang baway ang pagpasakep ka ang tung seled sam puluk may walung takun pagaekel-ekelan ta dimunyu ang yay pagpabuktut tung anya ang indi ra manuklid. ¹²Numanyan pagteleng ni Jesus tung anya, dayun na rang ginuuyan ang magpalenget. Tung

pagpalenget na, dayun na rang inaning, “Ipag, libria ra tung pagalaru mung atia.”¹³ Yang paganing nang atia, ya ra kay pagdeen na tung anya. Pagdeen na tung anya, lagi-laging nanuklid da yang pagkererengen na ang pagkatapus duru rang pagdarayawen na tung Dios.¹⁴ Numanyan yang sasang pagmaepet-epet asan, duru rang kasilag na tung ni Jesus natetenged yang kaldaw ang nagipamaenay, ya ray ipinagubra na buat ang nagpamaayen tung baway ang atia. Purisu diritsyung nagbitala tung mga taung pamagsaragpun asan ang maganing, “Tung seled san linggu, nagapakdulanita ra yang Dios ta enem ang kaldaw ang yay dapat ang ipagubra ta. Purisu yang mga kaldaw ang atia, ya ray agipagdangep mi tung sasang tau ang para pamaayenenamu anya, belagan tung kaldaw ang nagipamaenay ta,” maganing.¹⁵ Numanyan ti Ginuu ta, yay nagtuwal tung anya, “Abaa yamung paganing ang duruamug katinuuen tung Dios, piru naa pala pagpakaayen-ayenamu ilem. Pati nganing yamu, maskin kaldaw ang nagipamaenay, nagabadbaran mi nganing yang baka mi ubin asnu mi ang para maguyuran mi duun tung wai ang papaigmen.¹⁶ Ya pa taang baway ang naa ang sasa pa ka man ang kanubli ni apu tang Abraham ang katulad ka tung yaten, ang tung seled sam puluk may walung takun, maning pa tung kinemkem ni Satanas, indi wa yay dapat ang tawangan ang ipapuklut tung kagaeman na, maskin natuun da ka man tung kaldaw ang nagipamaenay ta?” agaaning.¹⁷ Numanyan tung itinuwal ni Jesus ang atia, yang mga taung atiang pamagkuntra tung anya, luwus dang nangapaeyak ta mupia. Piru yang kadaklan ang mga taung atiang buntun, durung pagkalipay nira natetenged tung tanan ang atiang pagabuhat ni Jesus ang durung pisan agkatinlu.

**Yang Palaksu Yang Paggaraemen Yang Dios Nagipananglit Na Tung
Gegesyeng Mga Bagay (13:18-21)
Mateo 13:31-33; Marcos 4:30-32**

¹⁸Pagkatapus tia, ti Jesus nagpadayun da yang pagparakawutun na tung mga tau ang maganing, “Tung unu pa wasu ipananglitay ta yang palaksu yang paggaraemen yang Dios ang baklu tung mga tau? Tung unu pa wasu ipapariuay tang yay magatu ta maayen? ¹⁹Puiding ipananglit ta tung lisu ta mustasa[§] ang ingkelan yang sasang taung ipinanakbul tung sular na. Pagkatapus may tuminubu rang nagyari rang sasang ayu ang yang mga lamlam duun da mamagbayay tung mga sanga na,” maganing.

²⁰Numanyan nagsugpat si ti Jesus yang bitala nang maganing, “Tung unu pa si ipananglitay ta yang palaksu yang paggaraemen yang Dios

[§] 13:19 Yang mustasa duun tung banwang Israel aparti tung mustasang nagiluak ta tung Pilipinas. Yang kaabwat na ang asta tung limang depa ang magkapariu tung kaabwat yang malunggay.

ang baklu tung mga tau? ²¹Puiding ipananglit ta tung pampaleskag ang ilinaket yang sasang baway tung sang palangganang arina ang pagabuat nang tinapay ang asta pinaleskag na yang intirung pagamasa na,” agaaning.

**Nagapamanan Ni Jesus Yang Mga Tau Ang Kung Indi
Pakleran Nira Yang Purtang Piet Numanyan, Indi Ra Enged
Malgud Tung Kaliwutan Ang Baklu Tung Uri (13:22-30)**

²²Taa numanyan, sigi-sigi yang pagparanawen ni Jesus ang yang rumbu na duun tung Jerusalem. Yang bida na, panakluy-takluy tung mga lansangan pati mga baryu ang pagparakawutun yang bitala yang Dios tung mga tau. ²³Taa numanyan may nagtalimaan tung anyang maganing, “Ameey, gesye ilem wasu yang mga taung tapnayan yang Dios ang ipalibri tung sintinsia na?” agaaning. Numanyan yang itinuwal ni Jesus, tung nira rang tanan iparumbuay na. ²⁴Maganing, “Yang kalibrian maning pa tung may purta nang durug kapiet. Purisu kaministiran ang ya imurasay ming selselay ang para mapakleran mi. Kipurki iugtulu tung numyu, duru-durung mga tau ang mamagtagam ang mamagpakled din, piru indi mangapakled. ²⁵Ay yang purtang naang nagianingu, kung kawutun da nganing yang uras ang yang may balay kemdeng da nganing ang magsiradu, ta yamu, asanamu ra ilem tung lua magkererengan, ang yang kanisip mi abrianamu pa ka anya. Ang pagkatapus ang indiamu abrian na, magtagamamu ra ilem ta guuy ang maganingamu tung anya, ‘Ameey, kung maimu ilem, paklerayami ka asan.’ Piru tuwalenamu ra ka ilem anyang aningen, ‘Indiamu nagailalaw kung taga ariamu pa. Anday kalalabten mi tung yeen!’ ²⁶Pagkatapus dayunamu rang magriklamu tung anyang maganingamu, ‘Elat kanay,

“‘Ameey. Belag bang nagpakisarunami ra tung nuyu? Belag bang nagpamatiami ra ka tung nuyung pagturuldukun tung mga banwa yamen? Umpat indiami ra nagailala mu?’ ²⁷Piru tuwalenamu si anyang aningen, ‘Iugtulu tung numyu, indiamu nagailalaw kung taga ariamu pa. Anday kalalabten mi tung yeen! Paawigamu ra taa tung yeen, ay ta yamu, nagpadayunamu ra ka enged tung mga ubra-ubra ming malalain tung pagterelengenu,’ agaaning. Maning ang pisan tia yang ituwalu tung numyu tung uri. ²⁸Pagkatapus, kung maita mi ra nganing yang mga kinaampu tang na Abraham, ni Isaac, may ni Jacob pati yang tanan ang mga manigpalatay yang bitala yang Dios ang tukaw ang pamagsararuan da tung kaliwutan ang baklu ang nagagaeman da yang Dios, ang pagkatapus yamu agipapawigay duun tung lua, magintraamu rang magtarangiten ang nunut da ka ta pangereketek mi. ²⁹Dispui pa, may mga tau kang taga maskin ay pang banwaay ang taga duma-rumang nasyun ang ya ra kay panlugtan yang Dios ang mamagpakigsaru ka tung

nira asan tung baklung kaliwutan. ³⁰Indiamu mabereng ang aningenamu ra yeen ang may mga taung pagatelengan ang araneke numanyan ang tung uri ya pay ipampaabwatay ig may mga tau kang pagatelengan ang abwat simanyan ang tung uri ya pay ipamparanekay,” maganing ti Jesus.

**Nagapanganugunan Na Yang Mga Taga Jerusalem Natetenged Tung
Pagpakuindi Nira Tung Anya (13:31-35)
*Mateo 23:37-39***

³¹Yang uras dang atiang pagbitala ni Jesus, may mga Pariseong baklung namansikawut ang ya ray namagbawalitaen tung anyang maganing, “Maayen pa, magliita ra ilem taa. Ay ti Adi Herodes ang yay may kagaeman taa, nagatimaana ra anya ang yawa ipaimataya ra ilem anya,” maganing. ³²Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, “Durug kaidya pala yang Ading naa. Aningen mi ang papatandaan na ta mupia yang bitalaung naa. Yuu magpadayunaw pa kanay tung pagurubraenung naang pagpalayasaw tung mga dimunyu tung mga tau kag pagpamaayenaw tung may mga laru ig may uras ka man ang kawutun ang ya ray ipagtapusu tung mga pagurubraenung naa. ³³Ugaring naa wa yang gustuung ianingu tung numyu. Dapataw pa kanay magpadayun yang pagparanawenung naa ay natetenged yang sasang manigpalatay yang bitala yang Dios indi enged magkabagay ang imatayen tung ay pa, kung indi, duun enged tung siudad ang Jerusalem,” maganing.

³⁴Numanyan atiang pagkasambit ni Jesus yang siudad ang atiang Jerusalem, ya ra manganugun ang maganing, “Aay yang mga taung naang taga Jerusalem, kanugun yang pagkabetang nira tung uri. Kada paangayan yang Dios tung mga manigpadapat yang bitala na, ya ra ileg batway nirang imatayay. Pira-pira rang bisis ang gustuu rin ang managpun tung nira ang katulad ka tung manung inayen ang pagayupup tung mga butu na. Piru indi ra ka enged mangalelyag ang mamagpaayupup tung yeen. ³⁵Naa wa yang dapat ang isipen nira. Yang siudad nira ang kanisip nirang indi ra maunu pa, pawayaan da ilem yang Dios ang ilugut tung kadiaduan. Talagang indiauw ra maita nirang uman ang asta kawutun da ilem yang uras ang ipagilala ka enged nira tung yeen ang ustu ang nunut da ka ta pagingaluk nira tung Dios ang yuung pagatuwul nang magerekelen yang kagaeman na, pakaayenenaw ra kang pirmi anya,” maganing ti Jesus duun.

**May Sasang Taung Nagapamaayen Ka Enged Ni Jesus Tung Kaldaw
Ang Nagipamaenay Maskin Kuntra Tung Mga Pariseo (14:1-6)**

14 ¹Taa numanyan, may dumang kaldaw ang nagipamaenay ang ti Jesus inimbatar da ta sasang pagpakigmaepet tung mga Pariseo ang para magpakigsaru duun tung balay na. Numanyan yang

mga imbitasiun nang duma, nagamalungan nira ta mupia ti Jesus kung unu pay urubraen nang lampas tung riglamintu nira sigun tung kaldaw ang atia. ²Naa pala may sasang laliing nagpakigtalunga tung ni Jesus ang paglambuk yang mga tinanguni na. ³Numanyan ti Jesus, tanya, dayun na rang binugnu yang mga kasadu nang atiang mga Pariseo pati mga sagad tung pinanubli. Agaaning tung nira, “Elat kanay, kung mga sarang tung numyu, unu pay pagintindi mi tung katuwulan natetenged tung kaldaw ang nagipamaenay? Uyun wasu ang yang taung paglaru puiding pamaayenen, u bawal?” ⁴Numanyan pagkagngel nira yang itinalimaan nang atia, inding pisan namagiwek-iwek. Pagkatapus, anday dumang binuat ni Jesus, diritsyu rang dineenan na yang taung atia ang pinamaayen. Pagkatapus tinugtan na rang mulik. ⁵Numanyan dayun na rang pinakdulan ta pagisipan nira yang mga kasadu nang atia ang inaning, “Alimbawa kung may sasang ana mi ubin baka mi ang nabugsu tung bugang, indi mi wasu bataken ang lagi ang ipalua maskin natuun tung kaldaw ang nagipamaenay ta?” agaaning. ⁶Atii, andang pisan ay mabitala nira, may san taga.

Yang Ipinaetad Ni Jesus Tung Mga Inimbitasiun May Tung Nagimbitar Tung Nira (14:7-14)

⁷⁻⁸Numanyan nagapaniiran ni Jesus yang mga aruman nang mga imbitasiun ang pamagkaralaw tung mga puistung nagitigana para tung darakulung mga tau. Purisu dayun dang nagpakdul ta sasang alimbawa ang maganing, “Alimbawa, kung imbitarenamu ra nganing ta sasang taung magpasakep tung kumbira yang ana na, maayen pang indiamu magpilik ta mga puistung nagitigana na para tung darakulung mga tau. Muya may kumawut dang dumang inimbitar na ang mas abwat ta pagkabetang tung numyu. ⁹Anday duma, palengtanamu ra anyang aningen ang, ‘Ungkuy, indi ilem maglain yang isip mu. Ipatugay ta ra tia tung aruman tang naang baklung kawut.’ Unawis maeyakamu ra ka ilem ang magpapiustu tung binit. ¹⁰Kung indi, yang mas maayen pang usuyun mi, kung imbitarenamu ra nganing tung sasang punsiun, ay duunamu ra kanay ilem magpapiustu tung binit. Ay tia, kung may gustu yang may punsiun, palengtanamu ka anyang aningen ang ‘Ungkuy, tania ra magpapiustu tung alenget-lenget tung yeen.’ Ta, indi magkadengeganamu ra tung katalungan yang kadaklan ang mga kasadu mi? ¹¹Ay ya pa agari, kung tinu pay pagpalandaw tung sadili na, ya iparanekay, piru kung tinu pay pagparanek tung sadili na, ya ipalandaway,” maganing.

¹²Numanyan dayun na rang inaning yang nagimbitar tung anyang maganing, “Ungkuy, tung dumang uras, kung magimbitara ra nganing tung mga tau tung balay mu ang para mamagsararuanamu ra, india magpilik ang maning ya ra ilem yang mga barkada mu may yang mga

putul mu may yang may mga kaampiran tung nuyu may yang mga kamalay mung maraayen ka ta pagkabetang. Kipurki anday dumang pakawutun na, balesena si ka ilem nirang imbitasiun. Asana ra ka ilem nga balesay tung binuat mu. ¹³Kung indi, yang pangimbitaren mu enged, ya ra yang mga maliliwagan, yang mga barik, yang mga pilay, asta yang mga buray. ¹⁴Ay kung yay buaten mu, talagang pakaayenena ra yang Dios, ay kipurki maskin anda ka man ay mables nira tung nuyu, balesana ka enged yang Dios tung uras ang ipagpabungkaras na tung mga taung kumpurming matadleng tung pagtereleng na,” agaaning.

Yang Taung Magpakuindi Tung Pagimbitar Ni Jesus Tung Anya, Indi Enged Malgud Tung Kaayenan Ang Anday Katapusan Na (14:15-24)

¹⁵Taa numanyan yang sam bilug ang kasadu ni Jesus, pagkagngel na tia, dayun dang nabnga ang maganing tung anya, “Tama ka man tia, pakaayenen da ka man yang Dios yang kumpurming tugtan nang magpakigsaru tung punsiun ang dakulu^h ang tukurun na tung uras ang ipagpabistu na ra enged yang paggaraemen na tung kaliwatan ang baklu,” agaaning. ¹⁶Pagkagngel ni Jesus tia, dayun dang nagtimalas ang nagpangngel ta sasang pananglit ang maganing, “May sasang taung pagtukud ta punsiun nang dakulu ig dakele ra yang mga taung pinangimbitar na. ¹⁷Numanyan pagkawut da yang uras ang ya ray tipu yang pagpunsiun na, nanuwul da tung sasang turuwulun nang maganing, ‘Panliguen mu ra yang tanan ang mga taung pinangimbitaru. Panganingen mu ang magarangayan da, ay simpan da yang tanan ang bagay,’ agaaning. ¹⁸Numanyan tung pagligu yang turuwulun na, naa pala sasa may sasa tung mga imbitasiun yang agalen na, masigbaliwad da ang indi ra masakep. Maganing yang sam bilug ang nagbaliwad, ‘Aningen mu ti unگوی ang tanya ra kanay ay balang magpasinsia tung yeen ta dakulung pagpasinsia. Indiw masakep, ay bakluaung nangalang ta tanek. Kaministiran angayenu ra kanay ang telengan,’ agaaning. ¹⁹Maganing ka yang baliwad yang sam bilug, ‘Aningen mu ti unگوی ang tanya ra kanay ay balang magpasinsia tung yeen ta dakulung pagpasinsia. Indiw masakep, ay bakluaung nangalang ta limang pariang mga baka. Kaministiran ang angayenu ra kanay ang para maprubalanung iaradu,’ agaaning. ²⁰Yang sam bilug kang imbitasiun, yang anyang baliwad maning taa: ‘Bakluaw ilem ang pisan nga kasawa. Purisu indiw ra siguru masakep,’ agaaning. Maning dang maning yang baliwad

^h 14:15 Yang nagaelatan yang nasyun ang atiang mga Judio, kung kawutun da nganing yang uras ang ipagpalua ra enged yang Dios yang paggaraemen na, may sasang maning pa tung punsiun ang tukurun na ang inding pisan mapasiring-siringan ang ya ray kategkaan ta kasadyaan yang kumpurming malgud.

yang mga tau. ²¹Numanyan pagkatapus yang turuwulun ta pagligu na, dayun dang nagbalik tung agalen nang nagbawalitaen. Pagkagngel yang agalen na, durung kasilag na. Dayun sing nanuwul tung turuwulun nang maganing, ‘Ala, pakalia rang magliliguen tung mga karsada taa tung lansangan, pati mga dalan pabalik-balikan mu. Kung tinu pa man ay mapanawan mung maliliwagay, kung mga barik, basin mga buray, ubin mga pilay man, ya ray pangkelan mu taa,’ maganing. ²²Numanyan indi ilem nabuay yang turuwulun na ta pagligu, asan da tung anyang nagbalik ang maganing, ‘Ameey, tinumanu ra yang itinuwal mu tung yeen. Piru kulang pa midyu, malugar pa yang balay ta,’ agaaning. ²³Numanyan diritsyu sing nanuwul yang agalen na tung anyang maganing, ‘Kung malugar pa, maayen pa lumua kanay duun tung mga kabiwinit-binitan, maskin ay pang dalanay patungul paranek man, yay usuyun mu. Kumpurming tinu pa man ang tauay mapanawan mu, yay pangimbitaren mung magpasakep tung punsiun ta ugud getek dang pisan ta tau yang balay ta,’ agaaning yang agalen na tung anyang. ²⁴Atia, ya ray pananglit ang nagngel mi ra tung yeen. Purisu iugtulu tung numyu, kumpurming tinu pay imbitarenu ang pagkatapus ya ray pangindian na yang pagimbitaru tung anyang, indi ra engaged mapagpakigsaru tung punsiun ang tukurunu tung uri,” agaaning ti Jesus.

**Nagipasanag Ni Jesus Kung Unu Pay Kundisiun Ang Dapat Usuyun
Yang Sasang Tau Baklu Risibiyang Nang Tauan Na (14:25-33)**

²⁵Numanyan ti Jesus nagpadayun da yang pagparanawan na. Durug dakel yang mga taung pamagpakignunung tung anyang. Numanyan dayun dang nagtadeng ti Jesus ang nagbedleng tung nirang nanalunga. ²⁶Maganing tung nira, “Kung tinu pay magpalenget tung yeen ang para magpaugyat da tung yeen, kaministiran yuuy ipalusu na engaged tung tanan ang nagagegmaan na ang katulad ka tung ginikanan na ubin tung kasawa na ubin tung mga ana na ubin tung mga putul na ang kapin da engaged tung sadili na. Kaministiran ang yang gegma na tung yeen lusu engaged ang pisan ang kung ikumpalar pa tung gegma na tung duma, ya ra aganingay nirang demet. Kung belag maning tiag kalusu yang gegma na tung yeen, indi pa ka engaged maimung magpaugyat tung yeen. ²⁷Kung tinu pay indi magpakatenten ang magagwanta tung mga kaliwagan ang maskin ipalansang pa tung krusⁱ, yang

ⁱ 14:27 “Kung tinu pay indi magpakatenten ang magagwanta tung mga kaliwagan ang maskin ipalansang pa tung krus” tung bitalang Giniriego maning taa: “Kung tinu pay indi magsakan yang sadiling krus na. Yang gustu nang ianing, belagan ang maganing ang yang tanan ang mga tauan na dapat ang masigpalansang tung krus ang katulad ka tung anyang. Kung indi, yang linagpakan na, kumpurming tinu pay tauan na, dapat ang pirming magparanek ang magpalalang tung anyang, maskin unu pay pakawutun yang pagparanek na, kung kalugian man, u kung kaeyakan man u kung tigbaken man u kung imatayen man, agwantaen nang tanan.

taung atia indi ka enged puiding magpaugyat tung yeen. ²⁸Talagang matuud tia, ay kipurki maskin tung numyu, kung may sam bilug asan ang malelyag dang magpakdeng ta balay nang dakulu, simpri baklu impisaay na, ipaenay na ra kanay ang ipamateng-pateng kung pira pay magastus na ang para maskean na kung yang kuartang natuwud na bastanting ipagpatapus na tung balay na u kung kulangen. ²⁹⁻³⁰Ay kung indi na ra pateng-patengen ang ya ra ileg kali-kaliay nang impisaan ta pakdeng yang mga adili na, muya indi na ra ka ilem mapatapus yang balay na. Kung tinu pay magteleng asan, intraan da ilem nira talangkak ang magaraning-aningan ang ‘Abaa yang taung nakaa! Naimpisaan na ra ta pakdeng yang balay na, piru naa pala, indi na ra ka ilem masarangan ang mapatapus,’ agaaning. ³¹Utru si ipabetangu, may sasang ading pagisip dang magbatuk tung gira. Yang ading naa may mga sundalu nang mga sam puluk ang liwu nga tauan. Yang ading kabatuk nang pagayat ta gira, may mga sundalu nang duruang puluk ang liwu nga tauan. Simpri baklu magpadayun yang sam bilug tung panuyu na, ipaenay na kanay ang ipamateng-pateng ta mupia kung kayanan nirang talungaen yang kuntrariu nira. ³²Kung mapateng-pateng na ra nganing ang midyu indi nira masarangan, anday dumang buaten na, mintras alawid pa yang kabatuk na, manuwul da tung mga tauan nang mamagpakigbagas da duun tung Ading sam bilug ang panuyu ra ang para mamagpakigkesen da kung unu pay kundisiun ang para indi ra idayun yang gira. ³³Kapurisu ya ra ka man tiang nagipaganingu tung numyu, maskin tinu pa asan tung numyu ang indi manalyud tung tanan ang nagamaal na ang para yuyu ipalusu na ta gegma na, ay tia, indi pa ka enged puiding magpaugyat tung yeen,” maganing.

Kung Tinu Pay Belagan Maning Pa Tung Tema Yang Gegma Na Tung Ni Jesus, Indi Maimung Maging Tauan Na (14:34-35)

³⁴Maganing ti Jesus ang nagpadayun yang bitala na, “Maskin tung kasin puidi kang ipananglitu. Kung tung bagay masabur ang gamiten. Piru kung magkasa-kasa ra natetenged nalaktan da ta dumang bagay, anda ray rimidyung sarang mabuat ang para maulkan pa yang pagkatema na^k. ³⁵Indi ra ka tia magamit tung dumang bagay, maskin

j 14:33 Tung intirung sam bulus ang naa (14:26-33) yang pinabilugan na, may mga bagay ang baklu impisaay ta ubra, dapat ang pateng-patengen da kanay yang sasang tau kung tanya simpan dang magrisibi yang kapirdian na. Katulad tung gastus yang sam bilug ang magpakdeng ta balay nang dakulu ubin yang mapirdian yang sasang ading nagaisip dang maningayaw tung gira. Kung gustu yang sasang taung magpakigkapulit da tung ni Ginuung Jesus ang para magpaugyat da tung anya, dapat kang pateng-patengen na ra kanay yang mapirdian na. Anday dumang mapirdian na, ya ra yang sadiling kalelyagan na pati yang tanan tung pudir nang nagamaal na, dapat luwus ang ipalalang na tung ni Jesus ang para bugus yang pagtaraligen na tung anya. ^k 14:34 Atii kanay duun tung banwa nira, yang kasin nira laket-laket da ta duma-rumang bagay. Pagkatapus kung magumidu ra nganing, matunaw ra yang kasin, piru yang mga kalaket na ya ray mabutwan ang yay durug kalasay.

iabunu pa, basin ilaket pa tung tarambakan ang pangkelan ta abunu, andang pisan ay gamitan na. Kung indi, anday dumang buaten asan, iplek da ilem. Kapurisu, kung tinu pay agagngel, ipabalay na ra tung isip na yang nagagngel na,” agaaning ti Jesus.

**Yang Pagdipindir Ni Jesus Tung Sadili Na Tung
Nagipagbangdan Tung Anya Natetenged Tung Pagpakigbarkada
Na Tung Mga Malilignang Mga Tau (15:1-32)**

15 ¹Taa numanyan durung mga taung namagpalenget tung ni Jesus ang para mamagpamati tung nagitulduk na. Ya ra yang mga manigpanukut ta mga balayaran tung gubirnu pati yang dumang atiang pagatelengan ka ta duma may ruma ang teleb ang pisan ta kasalanan. ²May duun kang mga Pariseo may yang mga sagad tung pinanubli. Pagkaita nira tung ni Jesus ang midyu durung kalelyag na tung mga taung mga maning tia, dayun dang namagburutung-butungan ang namagaraning-aningan ang maganing, “Yang taung naa durug ka sayud yang pagabuat na. Pagpakibarkada pala tung mga taung atiang anday kuinta ang punuk ang pisan ta kasalanan. Pagpakisadu pa ngani tung nira!” agaaning. ³Numanyan pagkasiman ni Jesus yang laksu yang pagirisipen nira, dayun dang nagpanggel tung nira ta mga pananglit.

Yang Ipinananglit Ni Jesus Natetenged Tung Karnirung Naplek (15:4-7)

⁴Maganing ti Jesus tung nira, “Ipabetangu may asan tung numyung sasang manigpastur ta kaayepan ang sang gatus nga karniruan. Numanyan ang bilangen na, naa pala may sam bilug ang nalsik. Unu pa wasu ay buaten na? Simpri anday dumang buaten na asan, yang siam ang puluk may siam, butwanan na ra ilem kanay duun tung pangarawan nira ang italig tung mga aruman na ugud naang sam bilug ang naplek, ya ray dilemen na ang asta maita na. ⁵Numanyan, kung maita na ra nganing, anday duma, saknen na ra ilem ang mulik ang pagkasadya ra ta duru. ⁶Numanyan kumawut da nganing tung balay, dayun dang magimbitar tung mga kamalay na may tung mga ungkuy nang maganing, ‘Aliamu ra, mangayamu ra tani! Magkalipayitaamu ra. Ay yang karniruung naang naplek, naitaw ra.’ Maning tia ya ray ianing na tung nira. ⁷Iugtulu tung numyu, maning kang pisan tia duun tung langit. Mas magkalipay yang Dios tung sam bilug ang makinasalananen ang panligna ra tung mga ubra-ubra na kay tung siam ang puluk may siam ang buat na pa maraayen ang mga tau ang yang kalaum nira anday kaministiran nirang manligna,” agaaning.

Nagipnananglit Ni Jesus Yang Mga Tau Tung Kwartang Naplek (15:8-10)

⁸Maganing ti Jesus ang nagsugpat, “Utru si ipabetangu si, may sasang baway ang may kuarta nang sam puluk ang bilug ang pulus nival, ang

pagkatapus naplek da yang sam bilug¹. Ta, unu pa wasu ay buaten na, kung indi, magsindi ra kanay ta kingki, pagkatapus dayun na rang siligan yang balay nang magdilem ta mupia tung kuarta na ang asta maita na. ⁹Numanyan kung maita na ra nganing, dayun dang magimbitar tung mga kamalay na may tung mga ungkuy nang maganing, 'Aliamu ra, mangayamu ra tani, magkalipayitaamu, ay yang kuartaung naang naplek, naitaw ra.' Maning tia ya ray ianing na tung nira. ¹⁰Purisu iugtulu tung numyu, maning kang pisan tia tung mga angil ang pagapanuwul yang Dios. Kung maita ra nganing nira yang sasang tau ang makinasalananen ang panligna ra tung mga ubra-ubra na, durug dakul yang kasadyaan nirang pamagteleng tung anya," maganing.

Nagipananglit Ni Jesus Yang Mga Tau Tung Duruang Magputul Ang Pariung Nagpablag Ta Kinaisipan Tung Ni Tatay Nira (15:11-32)

¹¹Maganing si ti Jesus ang nagsugpat, "Utru si ipabetangu si, may sasang maepet. Yang maepet ang naa, duruay ana nang lalii. ¹²Numanyan maganing yang gesye tung ni tatay na, 'Tatay, ipakdul mu rang lagi numaan tung yeen yang partiu ang masubliu tung nuyu,' maganing. Purisu numanyan yang maepet, nagpaayun da ilem ang namarti yang intirung ganadus na tung nirang duruang mga ana na. ¹³Numanyan yang gesye, indi pa ilem nabuay tung kalima na yang anyang kaparti, ipinaalang na ra, ang pagkatapus yang bayad nang kuarta ingkelan na rang naglayas duun tung alalawid ang banwa. Ang duun da, sigi ra ilem yang pagwaraswasen na yang kuarta na tung mga barkada na ang anda ray pamateng-pateng na. ¹⁴Numanyan atiating nalwusan da ta kuarta na, kinawutan da ta puring panuwuk yang banwang atiating pinaglayasan na. Purisu pati tanya nadamay ra ka duun ang nagkaliwag ta duru. ¹⁵Purisu kumus alang-alang da yang pagkabetang na, anday dumang naisip na, nagpalenget da tung sasang tau ang taga duun. Ya ray pinagamu-amu na ang maskin anday suul na, basta papaanen da ilem tanya. Purisu anday dumang ipinakdul tung anyang trabaw, yang kaaranekan ang pisan, manigbuug da ilem tung mga bawuy. ¹⁶Numanyan kumus kulang yang nagipapaan tung anya, maski nganing yang mga burak ang atiang mapakit-pakit ang nagapapangan yang mga bawuy, ya ray nalelyagan nang mabialan na ra rin. Basin maning da tii yang pagkabetang na, piru anda ka enged ay nagteleng tung anya. ¹⁷Numanyan atiating namanmanan da, pinagkesen-

¹ 15:8 Atii kanay, yang pangguuy tung kuarta nirang atia ay 'darakma' ig yang balur na pariu tung kinaldaw yang sa nga tauan. Puiding yay arandeman yang baway tung pagkakasawaan nira yang kasawa na. Ya agitakeray na tung begeng na ang para sasang pasadya tung tinanguni na.

kesen na ra yang isip nang maning taa: ‘Duun tung ni tatay, kadakel yang mga ubriurus na ang pagustu ilem yang pamangan nira. Piru yuu taa, yuu ra agalulutay! ¹⁸Maayen pa magpanawaw rang mulik duun tung ni tatay. Maning taa yang bitalaenu tung anya, “Ama, nagbuataw ta kasalanan ang durug dakul tung Dios, pati tung nuyu. ¹⁹Indi ra engaged magkabayang ang aningenaw pa nuyung ana mu. Maayen pa, ipaklerayaw ra ilem nuyung sasa ra ilem ang ubriurus mu.”’ Atia, ya ray ipinagkesen-kesen na tung isip na. ²⁰Kapurisu numanyan, nagpanaw ra ka man ang minulik duun tung ni tatay na. Numanyan atiing alawid-lawid pa tung baryu, nabandaw ra ni tatay na. Pagkabandaw na, inampayan da ta kaildaw nang duru. Anday duma, ya rag paglaksung pagpakigbagas tung ana na, ang pagkatapus ya ra ngalwu tung anyang inara-araan ta mupia. ²¹Pagkatapus dayun dang nagbitala yang ana nang maganing, ‘Ama, nagbuataw ta durug dakul ang kasalanan tung Dios, pati tung nuyu. Indi ra engaged magkabayang ang aningenaw pa nuyung ana mu,’ maganing. ²²Numanyan yang maepet, dayun dang nagkalalangan tung mga turuwulun nang namanikad da ka tung anya ang maganing, ‘Ala, kalitan mi ra kanay ang eklan yang awelung atiing langkuy, atiing pinakamatinlu. Ya ray ipasuut mi taa tung anaw. Pati yang titingu, eklan mi ra kang ipasuut tung tulduk na, asta sapatusu pa, ya ka, eklan mi ra kang ipasuut tung kakay na^m. ²³Pati tiang sinday tang baka ang pinatambek ta, eklan mi ra ka duun tung balay ang imatayen. Ay magpasalamatitang magkumbira. ²⁴Kipurki yang anaung naa, yang kanisipung pisan patay ra, piru maning pa tung nabui sing uman. Naplek da rin tung yeen, ang pagkatapus naitaw si,’ agaaning ti tatay na.

“Purisu numanyan duun tung balay namagimpisa ra tanirang namagsararuan. ²⁵Yang uras dang atii, yang ana yang maepet ang dakulu, duun tung kaluakan pagubra. Pagkatapus numanyan atiing agulik da rin ang alenget da tung balay, naa pala, may nangel na rang pamagkarantaan tung kakleran, may nasirib na pang pamagtaralekan. ²⁶Numanyan anday dumang binuat na, ginuuyan na yang mulang lalii ang pamagkarayam tanira yang mga aruman na asan tung lua. Pagpalenget yang mula, pinabalitaan na kung unu pa kaya ay nagadapatan na tii. ²⁷Maganing yang mulang minles, ‘Yang ari mu takaa ra, minulik da. Purisu ti ama mi nagpaimatay ra yang sinday ming baka

^m 15:22 Yang pagasikad yang maepet ang nagpasuut yang awel na tung ana na ay ugud indi ra ka sawayan ang duminaren yang mga masigkabaryu nira. Kibali duun da ngaintindiy nira ang yang ana na pinatawad na rang rinisibi. Pati yang titing man ang ipinasuut nira tung tulduk yang ana na, ya kay pagpailala tung kadaklan ang dakulu yang pagtalig tung anya ni tatay na. Asta yang sapatu man ang ipinasuut yang mga turuwulun na tung kakay yang ana na, ya kay pagpailala ang tanyang pinasuutan nira, agalen ka nira ang pariu ka tung ni tatay na.

ang pinatambek mi, ay natetenged tung ari mung naulik dang maayen ang tinanguni,' agaaning duun yang mula. ²⁸Numanyan, pagkagngel na tia, nasilag da ta duru. Anda ra engaged ay gustu nang magpakled pa tung balay. Piru ti tatay na ya pa ka engaged ay naglua ang nagintra ra alam-alam tung anya ang para magpasakep tung kumbira. ²⁹Piru tinabkaw yang ana nang inaning, 'Teed mu, tung tantung kabuay rang pira-pira rang takun yang pagpakirepenu tung nuyu, indiaw ang pisan naglampas tung katuwulan mu may sam bilug. Piru indiaw ang pisan pinakdulan mu ta maskin kambing da ilem ang para mapagkalipayami ka rin yang mga barkadaw. ³⁰Pagkatapus pagbalik yang ana mung nakaa ang yang manggad mu ya ra ilem durugasay nang iginastus tung mga baway ang impurtada, pagkatapus ya pa ka engaged ay pinaimatayan mu yang sinday tang baka ang pinatambek ta?' agaaning. ³¹Maganing ti tatay nang nagtuwal, 'Abaa, anaw, pirmia taa tung yeen. Purisu yang tanan ang bagay taa tung ganadus ta nuyu kang lagi. ³²Piru indi maimu ang yang ari mu indi ta ipagkasadya ang kumbiraen ay natetenged yang kanisip ta tia patay ra, ang pagkatapus maning pa tung baklu sing nabui. Naplek da rin tung yaten, ang pagkatapus naita ta si,' agaaning yang maepet duun tung ana nang dakulu. Atia, ya ray mga pananglit ang painu-inuan mi ta maayen," agaaning ti Jesus duun tung nira.

**Nagipananglit Ni Jesus Ang Dapat Mas Pa Pataremen
Yang Mga Tauan Na Yang Isip Nira Tung Pagpakignunut
Nira Tung Mga Masigkatau Nira (16:1-8)**

16 ¹Utru si nagpagngel si ti Jesus ta sasang pananglit tung mga taung nagapangugyatan nang maganing, "May sasang manggaranen. Yang manggaranen ang naa, may kubransadur na. Numanyan naugtul da tung manggaranen ang yang kamanggaran na unu nagapalangaasan da yang kubransadur na. ²Purisu anday dumang binuat yang manggaranen, dayun na rang pinaguuyan yang kubransadur nang inaning, 'Unu pa taang nagadengel-dengelu ang natetenged tung nuyu?' Yang kubransadur na, inding pisan nagiwek-iwek. Maganing si yang agalen na tung anya, 'Buinu, ipakdul mu ra tung yeen yang tanan ang listaan yang mga agsaduru, ay indi ra puidi ang yawa magpadayun pa tung pagkakubransadur mu taa tung yeen.' ³Numanyan dayun dang luminampud yang maning kubransadur na rin. Yang mabtangan na ya ray ipinagkesen-kesen na tung isip nang maning taa: 'Abaa, ya ra agari wasu taa, naang magkuatenaw ra pa man yang agalenu tung pagkakubransaduru? Indiaw ka pa man makayan ang magagsa, makakaeyak kang magpalimusaw. ⁴Aa, nagaskeanu ra yang pagpalusutanu. Kung yay magdayun yang planuung naa, maskin paliitenaw ra nganing tung ubraw, may mga tau kang magasikasu tung

yeen tung mga pamalay-walay nira,' maganing. ⁵Purisu numanyan yang binuat na, yang tanan ang atiang mga agsadur ang may mga paraulikan tung agalen na, luwus dang pinampaguuyan nang sasa may sasa ang kinsen. Numanyan yang primirung kuminawut, tinalimaan na ang, 'Ta, magkatama ka taa yang paraulikan mu tung agalenu?' ⁶Maganing ka yang agsadur ang nagtuwal, 'Ee, walung gatus ka man ang galun ang lana.' Maganing ka yang kubransadur, 'Ia, yang listaan mu. Kumarunga ra kanay asan. Umanen mu yang nabtang asan. Epat da ilem ang gatus yang ilista mu asan. Kali-kalien mu, aa?' ⁷Pagkatapus, pagkawut yang nagdasun, tinalimaan na kang, 'Ta, magkatama ka taa yang paraulikan mu tung agalenu?' Maganing ka yang agsadur ang nagtuwal, 'Ee, sang gatus ka man ang sakung trigu.' Maganing ka yang kubransadur, 'Ia, yang listaan mu. Umanen mu, walung puluk da ilem yang ilista mu asan.' Maning dang maning yang binuat na tung nirang tanan. ⁸Numanyan tung pagpakdul na yang mga listaan tung agalen na, naskean da yang agalen na kung unu pay binuat na. Pagkatapus ya rag dayaway na yang kubransadur na rin ang mandaraya, belagan natetenged tung pagdarayaen na, kung indi, natetenged ginamif na yang isip na. Kipurki duru ka man agtaku yang mga taung pamagpaguyud tung sistimang pangkaliwutan tung pagpakignunut nira tung mga masigkatau nira. Kung isip-isipenu, midyu magdereegen nira ta kataku yang mga taung namampalaked da tung kasadlawan," agaaningⁿ.

Yang Nagipasanag Ni Jesus Tung Mga Tauan Na Natetenged Tung Paggaramiten Nira Tung Kamanggaran (16:9-15)

⁹Maganing si ti Jesus tung nirang nagsugpat yang bitala na, "Taa numanyan, may gustuu pang ianing tung numyu. Gamiten mi yang manggad ming pangkaliwutan ang itawang tung mga putul ming pagparakawutun natetenged tung yeen. Ay kung ya ray buaten mi, kung kawutun da nganing yang uras ang anda ray kaministiran mi, yang kumpurming nagkaratawangan ming para magkatinir da ka ta kalibrian, duru rag sadya yang mga isip nirang mamagpakigbagas tung numyu duun tung sasang pamalay-walay ang ya ray pagnatisan ming tanan ang asta tung sampa. ¹⁰Kipurki yang taung mataligan, maskin tung gesye ilem ang bagay, maski tung dakulu, puidi kang mataligan. Piru yang taung indi nganing mataligan maskin tung gesye ilem ang bagay, maskin tung dakulu, indi ra ka engaged mataligan. ¹¹Kapurisu kung indiamu mataligan tung manggad ang pangkaliwutan simanyan, ya pa agaring mataliganamu tung matuud ang manggad tung uri? ¹²Ig kung indiamu mataligan tung belagan kang

ⁿ 16:8 Kung tagaman tang deepen yang linedangan yang pananglit ang atia, midyu yang gustu ni Ginuung Jesus ang ianing tung mga tauan na, pataremen nira yang mga isip nira tung pagpakignunut nira tung mga masigkatau nira.

laging numyung sadili ang ya ka ilem kanay nagipaepetay yang Dios tung numyu, ya pa agaring mataliganamu anya tung kaayenan ang pagielat na ang ya ra rin ay gustu nang ipasadili tung numyu? ¹³Yang sasang tau, indi enged maimung magbilug yang isip na kung duruay pangagalenan na. Ay kung durua, anday dumang mainabu, yang sam bilug ya ray maalen nang panirbian ta ustu, piru yang sam bilug, ya ray silagan nang duminaren. Purisu asan da ngaintindiy mi ang kung manggad yang nagapagamenan mi, indi enged maimu ang yang Dios ya pay mapanirbian mi,” maganing.

¹⁴Atii pala, may mga Pariseo asan ang tung pagkagngel nira yang tanan ang atiang inaning ni Jesus, dayun da nirang dinagesan. Ay ya pa agari, tanira durug kaamluk tung kuarta. ¹⁵Purisu ti Jesus, dayun dang nagtuwal tung nirang maganing, “Yamu, yang ugali mi, pagpaita-itaamu ilem tung katalungaan yang mga tau. Piru yang Dios yay nagasangkad kung unu pa enged ay pagasikad mi. Ay ya pa agari, may nagapakumaal ta mga tau ang ya kang pisan ay nagalawayan yang Dios,” agaaning.

Yang Baklung Pitik Ang Panuwalan Yang Mga Tau Tung Dios (16:16-18)

Mateo 11:12-13

¹⁶Maganing si ti Jesus tung nirang nagpadayun, “Nagaskean mi ang yang mga katuwulan yang Dios pati yang ipinagpadapat yang mga manigpalatay yang bitala na ya ray pagandar ang asta luminua ra ti Juan ang manigbenyag. Magimpisa tii, nagipagpakawut da yang Matinlung Balita ang yang Dios magtukud da yang paggaraemen nang baklu tung mga tau. Purisu duru rang mga taung pamagimuras dang mampalgud. ¹⁷Piru belagan ang maganing ang yang mga katuwulan yang Dios naplekan da ta puiarsa na. Ay matunaw pa yang langit may yang kaliwutan, indi ka enged magpurawas yang mga katuwulan ang atia, maskin sam parti ilem ang gesye. ¹⁸Kapurisu kung tinu pay magpakiblag tung kasawa na ang pagkatapus mangasawa sing uman tung dumang baway, tung pagterelengen yang Dios, asan da nga limbungay na yang kasawa nang dati. Dispui pa kung tinu pay mangasawa tung sasang baway ang binlagan da yang dating kasawa na, tung pagterelengen yang Dios, asan da ka nga sirungay na yang dating may kasawa,” agaaning^o.

Natetenged Tung Panampetan Yang Sasang Tau Ang Yang Nagapagamenan Yang Isip Na, Belagan Yang Dios, Kung Indi Yang Manggad Na (16:19-31)

¹⁹Maganing ti Jesus ang nagpananglit, “May sasang manggaranen. Yang manggaranen ang naa, yang pagasuut na pulus mga awel ang

^o **16:18** Ikumpalar tung Mateo 5:32. Yang ilyag nang ianing, tung pagterelengen yang Dios, yang ultimung may kasawa tung baway ang atia, ya pa ka enged yang dating nagpakiblag tung anya.

pinakamatitinlu ang durug maal. Dispui kaldaw-kaldaw kang pagpundar ta midyu sasang punsiun ang ya ray pagkalipayan nirang magbararkada. ²⁰Numanyan may sasang maliliwagan ang nagaranan tung ni Lazaro. Ya ra ileg lalakday asan tung pirlgula yang balay yang manggaranen. Yang tinanguni na bawakukangen. ²¹Yang gustu na ang basi pa ra ilem asan da masngat tung mga eped nirang pamamangan duun tung lamisaan yang manggaranen ang ya ra ka ilem agipamlekey tung lua. Belagan ilem maning tia yang pagkabetang na, kung indi, pati mga kirung pagpalenget tung anya, indi na ra kayanan ang tawuyun, kung indi, nagapawayaan na ra ilem asan ta patilak-tilak tung mga luka na.

²²“Numanyan may sasang kaldaw ang yang maliliwagan ang naa nadayunan da ka enged ang napatay. Yang ispiritu na dinulung da yang mga angil ang ingkelan duun tung pagatiniran ni Abraham ang kinaampu ta ang para magpakpad da duun tung anyang magpakiugpu tung kasadyaan. Pagkatapus pati naang manggaranen, unawis napatay ra ka ang pagkatapus ipinalgud da ka tung leyang. ²³Tung pagapatay na, yang ispiritu na diritsyu rang minangay duun tung paganingen ang Hades, ang yang pagkabetang na duun, durung pinitinsiang nagaagmaan na. Numanyan natingara na ti Abraham duun tung alawid, durua tanira ni Lazarong pagteparan. ²⁴Pagkatingara na, dayun dang nangendal ang maganing, ‘Ay, apung Abraham, ildaway ka! Tuwulun mu ra kanay ti Lazaro ang maskin ya ra ilem yang tulduk na ay itulpuk na tung wai ang pagkatapus iangay na tani ang ipaturuk tani tung dilaku ang para malinaynayan ka ta gesye. Kipurki ya ray nagapasaranu yang pinitinsiang naang durug lebat tani tung apuy ang nani,’ maganing. ²⁵Maganing ka ti Abraham ang nagtimalas, ‘Ay duduy, ya ra ilem ay demdemen mu atiang buia pa rin tung kaliwutan, ang napagustua ra ka tung tanan ang kaayenan ang nakalima mu, piru naa ti Lazaro, yang natiniran na pulus kaliwagan. Pagkatapus numanyan tanya aglingalingaen da tani, ang ta yawa, durug kapinitinsia yang nagaagmaan mu asan. ²⁶Yadwa pa, atii wa tung pagerelaan ta may bulalut ang yag ngangang durug dalem. Nagkamaning da ta maning tia ay ugud yang mga tau tani, kung alimbawa malelyag da rin ang magpalakted asan tung numyung magtawang, indi maimung malakted asan. Asta yang taga asan ka tung numyu indi ka maimung malakted tani.’ ²⁷Maganing ka yang manggaranen ang nagtimalas, ‘Tay kung maning tii, apu, anday dumang ipakiildawu tung nuyu, kung maimu ilem, tuwulun mu ra kanay ti Lazarong mangay duun tung balay yang tatayu. ²⁸Kipurki may mga putulu duun ang lima nga laliian. Paamanen na tanirang mamanligna ra tung mga kasalanan nira ugud indi ra ka magkaradayun tani tung lugar ang naang durug kapinitinsia.’ ²⁹Agaaning ka ti Abraham ang nagtimalas, ‘Dengel nirang pirmi yang kasulatan. Pirming agbasaan yang

isinulat ni Moises may yang nagkarasulat yang mga manigpalatay yang bitala yang Dios atiang tukaw. Kaministiran yay intindien nira ta mupia kung unu pay gustu nang ianing.’³⁰ Maganing ka yang manggaranen ang nagtimaless, ‘Aa apu, kulang pa siguru tia. Piru kung may sasang minatay ang magbungkaras dang magbalik duun tung nira ang bilug ang tinanguni, talagang asan da mamanligna tung mga kasalanan nira.’³¹ Agaaning ka ti Abraham ang nagtimaless, ‘Kung yang isinulat ni Moises may yang nagkarasulat yang mga manigpalatay ya ra nganing ay nagapabengel-wengelan nira, maskin pang may sasang minatay ang magbungkaras pang magpaaman tung nira, indi ra ka engaged tia mamagimpurmi,’ maganing. Atia ya ray pananglit ang painu-inuan mi ta mupia,” agaaning ti Jesus duun tung nira.

**Kanugun Yang Mabtangan Yang Kumpurming Magpatalang Tung
Sasang Pagtalig Da Tung Ni Jesus (17:1-3a)**

Mateo 18:6; Marcos 9:42

17 ¹⁻²Numanyan maganing ti Jesus tung mga taung nagapangugyatan na, “Indi maimung anday makanayan ta ipagpatalang yang sasang taung may pagtalig na tung yeen ang asta magpakasalak da ubin mamalpas da dayun tung yeen. Ugaring kung tinu pay matengeran yang pagpakasalak na ubin yang pamalpas na, kanugun yang pagkabetang na tung uri. Ay mas malbat yang kalainan ang maagmaan na kay tung buntugan da ilem duun tung alauran. Indi ilem magdayun ang papagtalangen na yang maskin sam bilug ang araneke ta pagkabetang ang pariu ka tung mga mamulang naa. ³Purisu ya man taang nagipaganingu tung numyu ang magbantayamu ta mupia tung mga sadili mi.

**Yang Pagparatawaren Tung Aruman Tang
Nagpakasalak Tung Yaten (17:3b-4)**

“Dispuis pa kung may aruman ming nagbuat ta kasalanan tung numyu, pakigkesenan mi ta matinlu ang basi pa ra ilem mademdeman na yang binuat na. Kung tanya aminadu tung kasalanan na, ay tia patawaren mi. ⁴Maski pang muya-muyang magbuat ta kasalanan tung numyu ang pagkatapus kada magpakasalak, kung aminen na ka tung numyu, dapat mi ka engaged ang patawaren,” agaaning.

**Andang Pisan Ay Indi Ta Kayanan Maskin Unu Pag Liwag,
Kung Ustu Ilem Yang Pagtaraligen Ta Tung Dios (17:5-6)**

⁵Maganing yang mga apustul ni Ginuu ta tung anya, “Ginuu, kung maimu ilem, tawangayami kang para mas dumakul yang pagtaraligen yamen tung Dios.” ⁶Maganing ka ti Ginuu tang nagtimaless, “Maskin

magadawa ra ilem din agkadakul yang pagtaraligen mi tung anya, kayanan mi ra rin ang buaten yang pagatelengan ming midyu indi maimung buaten^p,” agaaning.

Yang Pagpaturuwulun Yang Sasang Tumatalig Tung Ni Ginuung Jesus Belagan Pautang Ang Kaneeman Ang Ubligadung Balesan Na (17:7-10)

⁷Maganing si ti Jesus tung mga tauan na, “Ipabetangu, yamu may sasang turuwulun ming pagaradu, ubin pagpastur tung kaayepan mi. Kung matapus na ra nganing yang ubra nang mulik da tung balay, magkatama wasung aningen mi ang tanya ra kanay ay tukaw ang mamangan? ⁸Belag bang yang ianing mi tung anya ang tanya ra kanay ay magsimpan yang mayapun mi ang pagkatapus mangimara rang maglamisa tung numyu ang asta matapusamu ra ta pagyapun mi, baklu ra mamangan tanya? ⁹Aywa, may utang mi pang kaneeman tung turuwulun ming atia natetenged tung pagturumanen na yang itinuwl mi tung anya? ¹⁰Maning kang pisan tia tung numyung mga tauanu. Kung matuman mi ra nganing yang tanan ang agituwulu tung numyu, yamu ra agaaning, ‘Yami, mga turuwulun mu ka ilem. Belag bagay ang yami balesan mu pa. Tatal, yang tinuman yamen, ya ra ka ilem yang dapat kang laging ubligaren yamen,’ ” agaaning duun ti Jesus tung nira.

Pagpamaayen Ti Jesus Tung Sam Puluk NGA Laliian Ang May Dispirinsiang Makamamansa Tung Ulit Nira (17:11-19)

¹¹Taa numanyan sigi-sigi yang pagparanawen ni Jesus ang pagdistinu duun tung Jerusalem. Duun tanya napanaw tung pagelaan yang Samaria may yang Galilea. ¹²⁻¹³Numanyan, atiang alenget da tung sasang baryu, may napanawan nang sam puluk nga laliian ang may mga dispirinsia nira tung mga ulit nirang makamamansa tung sadili nira. Namagtadeng da ilem ang namagpadistansia ang sigi ra ilem yang pagkekendalen nirang maganing, “Maginuung Jesus, ildawayami ka!” ¹⁴Numanyan pagteleng ni Jesus tung nira, dayun na rang inaning, “Ala, mangayamu ra kanay duun tung mga paring masigparikisa tung nira yang mga tinanguni mi kung puidiamu rang tugtan nirang magpakilaket si tung mga kaarumanan mi,” maganing. Numanyan tung pagparanawen nira, namagmaayen da. ¹⁵Numanyan yang sam bilug, mapanimanan na yang

P 17:6 Tung bitalang Giniriego maning taa: “puidiamu ra rin ang magkalalangan tung ayung atiang dakulu ang papunduk da ilem duun tung pinanlamutan na ang paluak da dayun duun tung teeb ang pagkatapus mananged dang lagi tung numyu.” Piru sasang pananglit ilem yang ayung atiang dakulung nasambit. Yang linegdangan na ya ra yang maskin unu pay indi kayanan ang buaten. Purisu ya ra ilem tia ay ingkelan ang ilinaked tung bitalang Tinagbanwa.

tinanguni nang maayen da, diritsyu rang nagbalik tung ni Jesus ang durug tunul yang busis nang nagdarayawen tung Dios. ¹⁶Pagkawut na tung ni Jesus, ya ra papadagpa tung pinagtalungaan nirang durua ang nagpasalamat. Naa pala yang taung naa sasang Samarianen. ¹⁷Numanyan pagteleng ni Jesus tung anya, dayun dang nagbitala tung mga aruman nang maganing, “Belag bang sam puluk nga tauan ang namagmaayen da? Ay ra kaya yang siam? ¹⁸Naa pala anda ray dumang nagbalik taa ang para magdayaw tung Dios, ya ra ilem taang sam bilug ang belag ka pa man masigkanasyunu ta?” agaaning. ¹⁹Pagkatapus dayun na rang binugnu yang taung atiang pinamaayen nang inaning, “Ala, kemdenga ra, padayunan mu ra kanay yang pagparikisa mu tung mga pari. Natetenged itinalig mu ra tung yeen yang sadili mu, nagmaayena ra,” agaaning.

**Yang Paggaraemen Yang Dios Naa Rang Lagi Tung Tepad Piru
Yang Kabugusan Na Ya Pa Kay Ipaluaay Ni Jesus Tung Paglekat Na
(17:20-37)**

Mateo 24:23-28, 37-41

²⁰Numanyan may mga Pariseong namagtalimaan tung ni Jesus kung sanu pa kumawut yang paggaraemen yang Dios tung bilug ang kaliwutan. Agaaning ti Jesus ang nagtuwal, “Yang paggaraemen yang Dios, anday mga sinyalis nang matandaan kung sanu pa kumawut. ²¹Belag kang igbaralita ang maganing, ‘Uay, telengan mi wa, nani ra!’ ubin ‘Uay, atii ra!’ Kipurki yang palaksu yang paggaraemen yang Dios naa ra tung tepad mi, pagandar da nganing,” agaaning^q.

²²Pagkatapus dayun dang nagbira ang nagpasanag tung mga taung atiang nagapangugyatan nang maganing, “May uras ang kawutun ang duru rang paglalangkagen mi tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau ang para balikanamu ra yeen tung makali ugud ipalapusu ra yang kabugusan yang paggaraemen yang Dios tung bilug ang kaliwutan. Piru indi mapalapusu mintras indi pag kawutun yang tipu nang kaldaw. ²³Muya aningenamu ta mga tau ang, ‘Uay, yang paganingen ang Cristo nani ra!’ ubin aningenamu nirang, ‘Uay, atii ra!’ Indiamu enged magsagyap. ²⁴Kipurki ta yuung paganingen ang Maninga Tau, kung magpalapusaw ra nganing yang kabugusan yang paggaraemen yang Dios, maintindian da tung bilug ang kaliwutan. Ay yang kaalimbawaan na, maning pa tung kidlat ang inali yang singgat na ang bistu ra tung duwali magduwaling langit. ²⁵Piru baklu ra ipalapusayu tia, kaministiran ang mapasaranaw ra ta pinitinsiang durug lebat natetenged tung panambing

^q 17:21 Pagandar da ay duun yang pagpundar tung tepad nira. Belag tung bistuan ang yay gustu nirang maita, kung indi, tung kinaisipan yang mga taung kumpurming magpagaem tung ni Ginuang Jesus.

tung yeen yang mga masigkanasyun ta. ²⁶Dispuis pa kung ya pa agari yang palaksu yang panimpu ni Noe, yang pisan yang palaksu yang panimpu ang yuung paganingen ang Maninga Tau makaliaw rang maglekat. ²⁷Kipurki atii kanay, baliwala ka ilem tung mga isip yang mga tau yang sintinsiang magkakawut da tung nira. Yang pinadayunan nirang pinabilugan ta mga isip nira, ya ka ilem yang mga pagurubraen nira tung pangaldaw-kaldaw ang katulad ka tung pagparanganen nira may yang pagirinemen nira may yang pagkarasawaen nira may tung pagparakasawaan nira tung mga ana nira. Ya ra ka ilem tii yang inintindi nira ang asta ra ilem kinawut yang uras ang ipinagsaay na Noe tung parka, ang pagkatapus kuminawut da yang paleman ang ya ra kay nalmesan nirang tanan^r. ²⁸Pati yang mga tau atii kanay ang taga Sodoma tung timpu pa ni Lot pariu kang pisan yang palaksu yang mga pagirisipen nira. Baliwala ka ilem tung mga isip nira yang sintinsiang magkakawut da tung nira. Yang pinagamenan yang mga isip nira, ultimu ka ilem yang pagparanganen nira, yang pagirinemen nira, yang pagaralangen nira ta mga kaministiran nira, yang pagnirigusyuen nira, yang pagluluaken nira, may yang pagparakdengen nira ta mga balay nira. Asan da ilem agtetegka yang mga isip nira. ²⁹Piru pagkawut yang uras ang na Lot namansiliit da duun tung siudad ang atiang Sodoma, inaling pinabungsaan yang Dios yang banwang atii ta apuy ang midyu tung kuran ang may kalaket na kang asupri ang ya ray nagsupuk tung nirang tanan^s. ³⁰Maning kang pisan tia yang palaksu yang pagirisipen yang mga tau kung uras dang yuung paganingen ang Maninga Tau makaliaw rang maglekat taa tung kaliwutan ang naa ang para magsintinsiaaw ra tung nira. ³¹Kung kawutun da nganing yang uras ang atia, kung tinu pay pagpalimasma tung sagpaw yang balay na, indi na ra kanugunun yang mga ekel-ekel na duun tung kakleran ang maning paranekan na pang eklan. Ya ka yang taung duun dag kawutay tung kaluakan na, indi na ra balikan yang balay na. ³²Pademdeman mi ra ilem yang nainabu tung kasawa ni Lot atiang pagbalyed nang nangandem tung mga ekel-ekel nang nagkarabutwan duun tung Sodoma^t. ³³Kipurki kung tinu pay agaleyag ang yang sadili na ilibri na tung malain, asan da nga kapa-kapaay na yang kaampiran na tung yeen. Piru kung tinu pay mamirdi tung sadiling kalelyagan na natetenged ilem tung yeen ang yuu ray nagipalusu na ta gegma na, asan da nga siguruay na yang kaampiran na tung yeen ang yay pagnatisan nang asta tung sampa. ³⁴Iugtulu tung numyu, tung uras ang atiang kawutun, kung alimbawa lawii yang ipaglekatu, puiding may durua nga tauan ang magelken ang pagdalan. Yang sam bilug eklan, yang aruman na mabutwan. ³⁵Ubin

^r 17:26-27 Genesis 6:5-8; 7:6-24 ^s 17:28-29 Genesis 18:20-19:25 ^t 17:32 Genesis 19:26

may durua nga bawayan ang pagtinawangay ta paggaling yang beyed yang trigu, yang sam bilug eklan, yang aruman na mabutwan. ³⁶Dispuis duun tung kaluakan puiding may durua ka nga tauan ang pamagubra. Yang sam bilug eklan, yang aruman na mabutwan,” maganing. ³⁷Numanyan maganing yang mga tauan nang namagtalimaan, “Ginuu, ay pang banwaay kaya mainabu yang mga bagay ang atia?” Maganing ti Jesus ang tuminuwal, “Basta mainabu, indi mataluk tia. Magkapariu ra tung nagipananglit yang mga mamaepet ang kung ay pa unu ay may patay, indi unu mataluk ay natetenged duun ka unu pamaglanget ang pamagpatipay-tipay yang mga lamlam ang atiang pamamangan ta mga ayep ang patay,” agaaning ti Jesus.

**Yang Nagipananglit Ni Jesus Natetenged Tung Kadererepen
Yang Mga Tauan Nang Pangambay Tung Dios (18:1-8)**

18 ¹Numanyan may sam bilug sing pananglit ang ipinangel ni Jesus tung mga tauan na. Yang pagasikad na ang tanira pirming magpaderep ang magampu tung Dios, ang maskin magpanaw pa tung mabuay-wuay yang tuwal na, indi ka enged magpaluway yang mga kinaisipan nira. ²Maganing yang pananglit na, “Numanyan may sasang wis ang pagtinir duun tung sasang lansangan. Yang wis ang naa, anday pageded na tung Dios ig anda kay panggalang na tung mga masigkatau na, maskin tinu pa. ³Numanyan may sasang balung baway tung lansangan ang atii. Pirming pagpabalik-balik tung wis ang pagpatawang enged ang maganing, ‘Maginuung wis, taawaw si pagdangep tung nuyu, tawangay kang dipindiran tung taung atiang panlepes tung yeen,’ agaaning. ⁴Nabuay ra yang pagpabalik-balik na, piru indi ra ka enged sinapet yang wis. Numanyan atiang masyadu ra enged yang pagpatawang yang balu, napagisip da yang wis. Pinapagkesen-kesen na ra yang isip nang maning taa: ‘Yuu, tung bagay anday pageleru tung Dios, pagpadamelaw ra ilem yang ityuraw tung mga masigkatauu. ⁵Abaa piru magamu ra ilem tung kuluu yang pagpabera-wera yang balung naa tung yeen. Maayen pa dipindiranu ra ilem tung makali ang para mapalus da tung kuluu. Muya kung indi tawanganu, paluwayanaw ra ilem anya ta pagpabalik-balik.’” ⁶Numanyan maganing ti Ginuu tang nagpasanag, “Ta, isipen mi ra kanay ta mupia yang inaning yang wis ang atiang durug kasayud ta ugali. ⁷Yang Dios pa kaya ang pulus tama yang pagabuat na, indi wa mas pang magdipindir tung mga tauan nang sadili ang yay pangambay tung anyang pagpatawang kaldaw lawii? Aywa kanisip mi tia pawaya-wayaan na ra ilem tanira? ⁸Iugtulu tung numyu, dipindiran na tia tung makali. Ugaring ilem, ta yeen ang paganingen ang Maninga Tau, kung kawutun da nganing yang uras ang ipaglekatu taa tung kaliwutan ang naa ang duru ka man agliwag yang nagapasaran yang mga tau, duru

pa wasung kawutanung pagpadayun pa ka enged yang pagtaraligen nira tung yeen“?”

**Yang Pagpaabwat, Ya Iparanekay, Yang
Pagparanek, Ya Ipaabwatay (18:9-14)**

⁹Numanyan may sasa si kang pananglit ang ipinagngel ni Jesus. Yang rumbu na para tung duma asan ang pagtalig tung mga sadili nira ang tanira nagkabagay ra tung pagterelengen yang Dios ang yang mga masigkatau nira yay nagalamku nirang teleb ta kasalanan. ¹⁰Maning taa yang pananglit na, “Simanyan may durua nga tauan ang nanungul duun tung pagtuuan ang pinakalusu ang para magtuu tung Dios. Yang sam bilug Pariseo, yang sam bilug manigpanukut ta mga balayaran tung gubirnu. ¹¹Numanyan, pagkawut nira duun, naang Pariseo nagpaages-ages da tung kadaklan ang yay nagapamiruan na ang pagkatapus nagampu ra ta maning taang pagarampuen ang ya ka agipagngelay na tung sam bilug. ‘Ampuanung Dios, pagpasalamataw tung nuyu ang yuu belaganaw pariung tung kadaklan ang mga manlelepes, mga mandaraya, mga maniglimbung, ang katulad da enged tung manigpanukut ang naang talagang teleb ang pisan ta kasalanan. ¹²Ay ta yeen, tung seled san linggu may duruang kaldaw ngani ang agipamleku yang pagparanganenu. Dispui yang tanan ang mga pangitaw pati yang tanan ang mga prroduktuu, luwus agparti-partienu ngani ta sam puluk ang parti ang para yang sam parti yay nagikdulu tung nuyu’, agaaning. ¹³Taa numanyan naang manigpanukut tanya, duun da ilem ngakdeng tung alawid-lawid tung kadaklan ang pamagtuu ang yang anyang pagarampuen, indi ra nganing natingara tung langit, kung indi, ya ra ilem mamukpuk tung debdeb naang maganing, ‘Ay Ampuanung Dios, duruaug kakinasalananen. Ildaway kang patawaren ugud indiauw dangaten yang kasisilagen mu.’” ¹⁴Numanyan maganing ti Jesus ang nagpasanag, “Tugtulu tung numyu, yang taung naang sam bilug, baklu ra nandanek ang minulik tung balay na, ya ra kang lagi ay inusgaran yang Dios ang salu rang pisan tung pagterelengen na, belagan yang sam bilug. Kipurki kung tinu pay pagpaabwat tung sadili na, ya iparanekay yang Dios ang kaskasay. Piru kung tinu pay pagparanek tung sadili na, ya ipaabwatay nang tapnayay,” agaaning.

^u **18:8** Gustu ni Jesus ang yang tanan ang mga tauan na bilugun da nira yang mga isip nira ang tanira mabilang da tung mga taung pagpadayun pa ka enged yang pagtaraligen nira tung anya ang asta tung uras ang ipaglekat na, maskin durug liwag yang nagapasaran nira. ^v **18:12** Atii kanay yang sam parting atiang nagikdul na tung Dios, yay gastus yang mga pari may yang mga tumatawang ang namagsirbisuyu tung pagtuuan nirang mga Judiong pinakalusu duun tung Jerusalem.

**Yang Taung Risibien Yang Dios Ya Ra Yang May Pagkamula Na
(18:15-17)**

Mateo 19:13-15; Marcos 10:13-16

¹⁵Taa numanyan maskin mga mamulang geregesye, pagapangkelan da yang mga ginikanan nira duun tung ni Jesus ang para pampabisaen da nira tung anya. Piru pagkaita yang mga taung atiang nagapangugyatan ni Jesus, diritsyu rang sinambeng nira. ¹⁶Piru ti Jesus tanya, anday dumang binuat na, yang mga mamulang atia ginuuyan nang mamagpadayun da ka engaged tung anyang mamagpalenget. Pagkatapus dayun na rang inaning yang mga taung nagapangugyatan na ang “Eey, yang mga mamulang atia, pawayaan mi ra ilem ang mamagpalenget da tani tung yeen. Indi mi ra engaged pagsagangen, ay kipurki kung tinu pay may pagtalig nira tung Dios ang katulad ka tung pagtaraligen yang mga mamulang naang bugus tung mga ginikanan nira, lugud da tung mga taung pamagpagaem dang bugus tung Dios. ¹⁷Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung indiamu ra magpakbung tung mga mamulang mapinagparanek tung mga may idad tung nira, tay puis, indi mi ra engaged maispirinsiaan tung mga sadili mi kung unu pay palaksu yang paggaraemen yang Dios tung pagpangabui mi.”

**Yang Sasang Manggaranen Durug Liwag Ang Magpalamtuk Yang
Pundu Yang Kinaisipan Nang Magpagaem Tung Dios (18:18-30)**

Mateo 19:16-30; Marcos 10:17-31

¹⁸Numanyan may sasang taung may katengdanan duun tung banwang atii ang ya ray nagbugnu tung ni Jesus ang maganing, “Ameey, nagaskeanu ang yawa sasang maayen ang tau. Kung mga sarang tung nuyu, may gustuu rin ang talimaanenu tung nuyu. Unu pay dapat ang buatenu ang para mapagpasapenaw tung Dios ang anday katapus-tapusan?” ¹⁹Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, “Muya indi mu ilem nagaskean kung unu pay linagpakan na atiang inaningaw ra nuyung maayen. Anday dumang sarang ang maaning mung maayen kung indi ultimu ilem yang Dios. ²⁰Yang mga katuwulan na, nagaskean mu ra ka siguru. Ulitenu ra kanay ang ipademdem tung nuyu. ‘India maglimbung tung kasawa mu, india mangimatay tung masigkatau mu, india manakaw, india manistigus ta bukli tung katalungaan yang ustisia, ig galangen mu ti tatay mu may ti nanay mu.’” ²¹Agaaning ka yang taung atiang nagtimalas, “Piru elat kanay, Ameey. Yang tanan ang atiang mga katuwulan ang sinambit mu, luwus dang nagatumanu magimpisa pang atiang paran-paranaw pa.” ²²Pagkagngel ni Jesus yang tuwal na, maganing tung anya, “Ya ra ilem taa yang pagkakulang tung nuyu. Mulika ra kanay. Yang tanan ang kamanggaran mu ipaalang mu ra. Yang

kabayaran nang kuarta ipamakdul-pakdul mu ra tung mga maliliwagen. Kung yay tumanen mu, ay tia simpanana ra yang Dios ta kamanggaran mu duun tung langit. Pagkatapus ta pamakdul-pakdul mu, magbalika ra ka tani ang magpaugyat tung yeen,” maganing. ²³Numanyan pagkagngel na tia inampayan da ta kapupungawen nang duru. Ay ya pa agari, durung kamanggaran na.

²⁴Numanyan pagkaita ni Jesus tung anyang magpungawen da, dayun dang nagbitala tung mga tau ang maganing, “Durug liwag ang yang sasang manggaranen magpalamtuk yang pundu yang kinaisipan nang magpagaem ta bugus tung Dios. ²⁵Kung maliwag ngani ang yang kamilyu pumuyuk tung buli yang tingway, mas pang maliwag ang yang sasang manggaranen magpalamtuk yang pundu yang kinaisipan nang magpagaem ta bugus tung Dios,” agaaning. ²⁶Atii, yang nangagngel tung inaning ni Jesus ang atia, namagaraning-aningan da, “Tay, kung maning tii pala ang maski nganing yang mga manggaranen ang kanisip tang alenget tung Dios, indi nganing pala matapnay, ya pa yang kadaklan ang mga tau?” ²⁷Maganing ka ti Jesus ang nagtuwal, “Yang indi kayanan ta mga tau, yay kayanan yang Dios,” agaaning. ²⁸Atii, ti Pedro ya ray nabngang maganing, “Teed mu, Ameey, ta yaming pagpaugyat tung nuyu, pinalpasan da yamen yang tanan ang nabtang tung pudir yamen basta magpakignunutami ra ilem tung nuyu.” ²⁹⁻³⁰Maganing ti Jesus ang nagtimalas tung nirang tanan, “Iugtulu tung numyu, kumpurming tinu pay namutwan tung sadiling pamalay-walay na ubin tung kasawa na, ubin tung mga putul na, ubin tung mga ginikanan na, ubin tung mga ana na man arangan da ilem tung pagparakawutun na tung mga tau natetenged tung paggaraemen yang Dios ang naang baklung pagatukuru, ya ray pakdulan na ta kapakli yang tanan ang atiang pinamutwanan na ang pira-pira rang dubli numanyan tung panimpung naa ig tung baklung panimpung kawutun tung uri, magpasapen da ka tung Dios ang asta tung sampa,” maganing.

**Maklung Mainambit Ni Jesus Ang Natetenged Tung Kamatayen Na
(18:31-34)**

Mateo 20:17-19; Marcos 10:32-34

³¹Numanyan yang mga tauan ni Jesus ang atiang sam puluk may durua, pinampaligbin nang pinampasanagan ang inaning, “Ta, taawita rag panungul ang panganing duun tung Jerusalem. Muya maberengamu tung ianingung naa tung numyu. Kung kumawutita ra nganing duun, magkamatuud da yang tanan ang nagkarasulat yang mga manigula natetenged tung yeen ang paganingen ang Maninga Tau. ³²⁻³³Kipurki iintrigaaw ra tung pudir yang belagan mga masigkanasyun ta ang anda enged ay pagintindi nira tung Dios. Buatenaw ra nirang sasang

kayaman, deeg-deeganaw ra ka nirang lawayan yang mga tinanguniu ang pagkatapus pikadaanaw ra ka nira ta burdun bakluaw ra imatayay nira. Piru tung pagkawut yang yaklung kaldaw, pabungkarasenaw ra ka enged yang Dios,” maganing. ³⁴Piru yang mga aruman nang pinaganing na, midyu tung anda ray naerem. Midyu tung sasang pasigem ang indi enged nira namaresmesan kung unu pay nagadapatan na.

Yang Pagpabuskad Ni Jesus Tung Mata Yang Sasang Buray (18:35-43)

Mateo 20:29-34; Marcos 10:46-52

³⁵Numanyan ating alenget da tanira tung Jerico, may sasang buray ang yag kakarung tung binit yang dalan ang pagpalimus. ³⁶Numanyan, pagkasinti na ang may mga taung buntun ang pamagtaklib da, nagtalimaan da tung mga taung katepad na kung unu pay nagadapatan na. ³⁷Maganing ka yang dumang nagtimalas, “Ti Jesus ang atiang taga Nazaret magtataklib da.” ³⁸Pagkagngel na ang ti Jesus da tia, dayun dang nagkekendalen ang maganing, “Jesus, yawang manubli ra tung paggaraemen ni Adi David, ildaway ka!” ³⁹Numanyan yang mga taung atiang pamagtukaw tung nirang sam paluyugan, ya ray namagsambeng tung anyang magipes da. Piru belag ya magipes, kung indi, mas pang ya magkekendalen ang magkekendalen ang maganing, “Yawang manubli ra tung paggaraemen ni Adi David, ildaway ka!” ⁴⁰Numanyan diritsyu rang nagtadeng ti Jesus ang nagkalalangan tung mga tau ang yang buray guyuran da kanay duun tung anya. Numanyan pagkawut yang buray, dayun dang tinalimaan ni Jesus ang inaning, ⁴¹“Ta, unu pay gustu mung buatenu para tung nuyu?” Maganing yang buday ang nagtuwal, “Ay Ameey, gustuu rin ang maitaw si.” ⁴²Agaaning ti Jesus ang minles, “Ala, maitaa si! Natetenged itinalig mu ra tung yeen yang sadili mu, naulikan da tia!” ⁴³Atii, lagi-laging naita si ka man. Pagkatapus dayun dang nagpakignunut tung ni Jesus ang sigi-sigi ra ilem yang pagdarayawen na tung Dios. Asta yang tanan ang mga taung nangaita tung nainabung atia, duru kang pagdarayawen nira tung Dios.

Nagasagyapan Da Ni Jesus Yang Sasang Taung

Natalang Da Tung Dios (19:1-10)

19 ¹Pagkatapus ti Jesus nagpadayun da yang pagparanawen na duun tung lansangan ang Jerico. Pagkawut na, namalaknga ra ilem tung lansangan ang pagpanaw. ²Duun may sasang taung nagaranan tung ni Zaqueo. Tanya sasang manigpanukut ta mga balayaran tung gubirnu ang abwat ta katengdanan. Purisu ya ray pinagmanggaranan na. ³Numanyan pagkagngel na ang ti Jesus magtataklib da, gustu na rin ang magteleng tung anyang mangilala. Piru yang mga taung pamagpakigluyug tung ni Jesus buntun. Purisu anday maimu ni Zaqueo

ang magteleng ay tanya putut ang tau. ⁴Kapurisu yang binuat na, napalaksu ra tung tukawan ang panawan ni Jesus, pagkatapus dayun dang nagtakwal tung sasang ayung dakulu ugud kung tumaklib da nganing ti Jesus, ya ray masurungan na. ⁵Simanyan, pagakpeng da ni Jesus asan tung ayung atia, tiningara na ti Zaqueong binugnu ang inaning, “Zaqueo, pakalia ra. Paaraneke ra tani ay numaan kaministiran ang yuu asanaw ra rin magdayun tung balay mu,” agaaning. ⁶Atii, kali-kali ra ka man ang nagparaneke ti Zaqueo ang nagasikasu tung ni Jesus duun tung balay nang duru rag sadya yang isip na. ⁷Numanyan atiang pagkaita yang duma tung ni Jesus ang nagnunut da tung ni Zaqueo duun tung balay na, dayun dang namagburutung-butungan ang maganing, “Abaa, ti Jesus ang naa ka, kaduma ka! Nagakdekan na ka tia teleb ang pisan ta kasalanan, tung anya pa ka enged magdayun?” agaaning. ⁸Taa simanyan, buay-wuay ra ta gesye, nagkereng da ti Zaqueo ang nagbitala tung ni Ginuu ta ang maganing, “Buinu, Ginuu, binilugu ra yang isipu. Anday dumang buatenu, ya ra taa: Yang katengaan yang kamanggaranu ipamakdul-pakdulu ra tung mga maliliwagan. Kung tinu pay nadayaanung pinanukutan ta subra, paulikanu ra ka ta epat ang dubliw,” agaaning. ⁹Agaaning ka ti Jesus ang nagbitala, “Numaan ang kaldaw, yang sam pamilyang naa kinawutan da ta kalibrian ay natetenged pinapruibaan da yang pagmangulu ang ya ray nasugut na yang irinsia ni Abraham ang nagtalig ka tung Dios ang bugus yang isip na. ¹⁰Kipurki yuung paganingen ang Maninga Tau, yang inangayu taa tung kaliwutan ang naa ay ugud magsagyapaw tung mga taung kumpurming natalang da ang ya ra ka rin ay ikadiadu nira ang para yay tapnayenung ipaulik tung Dios,” maganing.

May Nagipananglit Ni Jesus Kung Unu Pay Dapat Ang Impurtaen Yang Mga Tauan Na Mintras Pamagelat Tung Anyang Maglekat (19:11-27)

Mateo 25:14-30

¹¹Numanyan yang mga taung atiang pamamati tung inaning ni Jesus ang atia tung ni Zaqueo, ya si ay pinasanagan nang pinagngelan ta pananglit. Kumus tanya alenget da tung Jerusalem, yang kalaum nira, kung makawut da nganing duun tung siudad, atiang lagi ipalapus na ra enged yang kabugusan yang paggaraemen yang Dios ang duru ra atiang pagpakbat nira. ¹²Purisu maning taa yang pananglit ang ipinagngel na: “May sasang taung abwat ta pagkabetang ang nagdistinu duun tung alawid ang banwa ang para pakdulan da ta katengdanan nang maggaraemen tung banwa na kung uras dang magbalik. ¹³Numanyan

^w 19:8 Usuy ang pisan tiang sinambit ni Zaqueo tung sasang katuwulan ang nabtang tung kasulatan tung Exodo 22:1.

baklu nagliit duun tung banwa na, pinampaguuyan na ra kanay yang mga turuwulun nang sam puluk nga tauan. Numanyan pinamakdulan na ta kuarta ang pariu-pariu yang kantidad ang ipinamakdul na tung sasa may sasa. Maganing tung nirang nagbutwan ta bitala, 'Yang kuartang atia, ya ray buaten ming puunan ang ipagnigusyu mi ang asta kawutun yang ipaglekatu.' ¹⁴ Piru atia pala yang mga masigkabanwa nang yay magaeman na tung pagbalik na, anday gustu nira tung anya. Purisu yang binuat nira, namanuwul da tung mga kaarumanan nira ang mamanan da duun tung banwang atiang nagadistinu na ang para duun da mamagriklamu tung mas abwat tung anya ang talagang anda enged ay gustu nira tung anya ang yay maggaraemen tung nira. ¹⁵ Numanyan duun da tung banwang inangayan na, piniaran da ka enged ta katengdanan nang maggaraemen duun tung banwa na. Pagkatapus, dayun dang naglekat duun. Pagkawut na, dayun na rang pinampaguuyan yang mga turuwulun nang atiang pinamakdulan na ta kuarta ang para insapuen na tung nira kung unu pay pinakawut yang pagnigusyu nira. ¹⁶ Numanyan pagpalenget yang sam bilug, maganing tung anya, 'Maginuung Adi, yang kuarta mung atiang ipiniar mu tung yeen, nagumintu ra ta sam puluk ang dubli.' ¹⁷ Maganing yang agalen nang minles, 'Maayen! Talagang yaway sasang baling turuwulun. Kumus pagpailalaa rang maskin gesyeng bagay, mataligana, purisu piarana si ka yeen ta katengdanan mung magerekelen tung sam puluk nga siudaran taa tung banwa ta.' ¹⁸ Pagkatapus, pagpalenget si yang sam bilug, maganing tung agalen na, 'Maginuung Adi, yang kuarta mung naang ipiniar mu tung yeen, nagumintu ra ta limang dubli.' ¹⁹ Maganing ka yang agalen nang minles, 'Pati yawa piarana ra ka yeen ta katengdanan mung magerekelen tung lima nga siudaran taa tung banwa ta.' ²⁰ Numanyan ya si yang sam bilug ang nagpalenget ang maganing, 'Maginuung Adi, atia ra yang kuarta mu. Pinagputusu ra ilem tung panyu ang pinagtaluk ta maayen ang para indi maplek. ²¹ Ya ray binuatu ay kipurki duru kang laging eleru tung nuyu, ay yang nagaskeanu tung nuyu, yawa durua ka pa man agipit ang tau. Pagpakinawanga tung indi mu pinakabedlayan, pagpakaayena tung belagan pinaturukan ta ulas mu.' ²² Maganing yang Ading minles, 'Abaa, yawang inutilang turuwuluna! Mismung sadiling bitala mu ya ra kay ibaliku tung nuyung ipatemeng. Agaaninga ka palang nagaskean mu ang yuu duruaug kaigpit ang tau. Pagpakinawangaw tung indi pinakabedlayanu, maskin yang indi pinaturukanu ta ulasu, ya ka. ²³ Aywa, indi mu idinipusitu yang kuartaw tung bangku ugud tung pagbaliku, maeklanu pa ka rin pati tubu na? Atii ra rin.' ²⁴ Atii, diritsyu rang nagbira ang nanalunga tung mga turuwulun nang kadaklan ang kemdengan asan. Maganing tung nira, 'Ala, eklan mi ra tung anya yang kuartaung atia. Ipakdul mi ra asan tung aruman nang napakawut ta sam

puluk ang dubli.’²⁵ Agaaning tanirang namagriklamu, ‘Abee, Maginuung Adi, may kuarta na kang laging sam puluk ang dubli!’²⁶ Maganing yang Ading nagtuwal, ‘Iugtulu tung numyu, kung tinu pay maderep ang magpapanaw tung ipiniar tung anya, piaran pa ka enged ta mas pa. Piru yang taung pawayawayaen tung ipiniar tung anya, maski nganing yang gesyeng atiang ipiniar tung anya, bawien pa ka enged tung anya.’²⁷ Piru kung natetenged tung mga taung atiang pamagpakigkuntra tung yeen ang anday gustu nirang mamagpagaem tung yeen, ala, pangkelan mi ra tani ang para pangimatayen ming luwus tung katalungaanu,’ agaaning yang Adi tung mga turuwulun na.”

Yang Pagparakleren Ni Jesus Tung Siudad Ang Jerusalem (19:28-40)

Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Juan 12:12-19

²⁸Numanyan pagkatapus ni Jesus ta pagpananglit, nagpadayun da yang pagturungulun na ang yang rumbu na duun tung Jerusalem. Nagtukaw-tukaw ra tung mga kaarumanan nang sam paluyugan. ²⁹⁻³⁰Numanyan atiang pamanungul da na Jesus tung bukid ang atiang durung ayung paganingen ang olibo ang alenget da duun tung Betania may tung Betpage, nanuwul da tung durua nga tauan ang nagapangugyatan nang maganing, “Ala, mangayamu ra kanay tung baryung atii tung tukawan ta. Kung kumawutamu ra nganing asan, ya rang lagi ay mapanawan mi yang sasang asnung sinday pa ang yag kekedked ang inding pisan nagasaay-saayan ta tau. Ya ray badbaren ming guyuran tani. ³¹Kung tinu pay magbugnu tung numyung aywa nagabadbad mi tiang asnu, yamu ra agaaning ‘Kaministiran ilem ni Ginuu ta.’” maganing. ³²Kapurisu numanyan namagpanaw ra ka man yang durua nga tauan ang atiang pinanuwul ni Jesus. Mansikawut tanira tung baryu, ya ka man ang pisan ay napanawan nira. ³³Numanyan atiang nagabadbaran da nira yang asnung sinday, binugnu ra ka man yang may mga asnung inaning, “Ay tia, aywa agabadbaran mi ra atiang sinday?” ³⁴Maganing yang duruang atiang nansituwal, “Kaministiran ilem ni Ginuu ta.” ³⁵Pagkatapus dayun dang ginuyuran nira tung ni Jesus. Pagkawut nira, dayun da nirang sinapinan ta mga panlamig nira ang pagkatapus ya ray pinasaayan nira tung ni Jesus. ³⁶Numanyan yang pagsaay na tung asnu, ya kay paggaralangen yang mga tau tung anya ang maskin yang mga panlamig nira, ya ray pinanluas nirang ipinameklad tung dalan ang pagpanawan yang asnu. ³⁷Numanyan pagkawut nira tung salapay yang bukid ang atiang durung ayung paganingen ang olibo, nabandaw ra nira yang siudad tung tukawan. Pagkabandaw yang tanan ang mga taung atiang, nagapangugyatan nang pamagpakigluyug tung anyang durug dakel, pinangampayan da ta kasadyaan nirang duru ang pamagawayag dang nunut da ka ta pagdarayawen nira tung Dios. Yang

idinayaw nira tung anya ay natetenged nademdeman nira yang tanan ang nagkaraita nirang mga pruibang makabewereng ang ipinagpalapus ni Jesus. ³⁸Maning taa yang mga bitala nira: “Pakaayenen dang pirmi yang Dios yang Ading naang ya kang lagi ay pagaelatan ta ang yay pagatuwul nang magpalua yang paggaraemen na. Ya ray magtukud yang kalibrian ta ang yay dayawen ta tung Dios duun tung kaabwat-abwatan!” maganing. ³⁹Taa numanyan, may mga Pariseong namagpakiglaket asan tung mga taung atiang buntun ang pamagpakigluyug da kang lagi tung ni Jesus. Numanyan, pagkagngel nira yang bitala yang mga tau, dayun dang namagriklamu tung ni Jesus ang maganing, “Ameey, sambengen mu ka yang mga taung atiang nagapangugyatan mu!” ⁴⁰Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Iugtulu tung numyu, kung sambengenu tia, yang mga batu ya si ay mamansibles ang mamagkerendalen ang mamagdarayawen tung yeen,” agaaning.

Nagipanangit Ni Jesus Yang Mga Taga Jerusalem (19:41-44)

Mateo 23:37-39

⁴¹Numanyan atiang nagalenget-lenget da ti Jesus tung siudad ang ya rag bandaway na tung tukawan, unawis ya ra nga panangit natetenged tung panganugun na tung mga taga Jerusalem. ⁴²Maning tanya, “Aay, kanugunamung taga Jerusalem! Kisira rin pati yamu, nagamaresmesan mi ra rin numaan kung unu pay dapat ang buaten mi ang para tung ikalimeng mi ra rin. Piru indiamung pisan maintindi. ⁴³Kipurki may uras ang kawutun ang yang siudad mi liwutun da yang mga kuntrariu mi. Yang mga tanek idesel da nira tung padir na ang para may pamdungan nirang mamagtumbak ang asta magewa. Lesewenamung pisan nirang sangsangen. ⁴⁴Pagkatapus kung pakleranamu ra nganing nira, gewaen dang pisan nira yang siudad mi, pati yamung pagtinir asan diaduenamu ra ka nira. Pati mga balay mi, mga padir pa, lubsun da nira ta panumba, ang asta andang pisan ay batung pinasaging maita ang maganing ang magderepetan pa. Yang tanan ang atiang nagianingu talagang yay mapasaran mi ay natetenged ang yang mga uras ang naa ang ya ra rin ay uras ang ipagtapnay yang Dios tung numyu, ang pagkatapus andang pisan ay naerem tung mga isip mi, kung indi, agipataklib mi ra ka ilem,” maganing. Atia ya ray mga bitala ni Jesus ang ipinanangit nang nanganugun tung mga taung atiang taga Jerusalem.

Yang Pagpalayas Ni Jesus Tung Mga Nigusyanti Tung Palayas Yang Pagtuuan Ang Pinakalusu (19:45-46)

Mateo 21:12-17; Marcos 11:15-19; Juan 2:13-22

⁴⁵Taa numanyan, atiang duun da tanira na Jesus tung siudad, tanya nagpakled da tung palayas yang pagtuuan ang atiang pinakalusu.

Pagpakled na, dayun dang nagpalayas tung tanan ang mga nigusyanting kumpurming pinangawutan na duun. ⁴⁶Maganing tung nira, “May sasang inaning yang Dios ang napabtang tung kasulatan ang yang balay unung naang ya enged ay pagatiniran na, dapat unu ang yay pagampuan yang mga tau tung anya^x. Piru ay pa wa? Ta numyu binuat mi ra ilem ang kuinta leyang ang pantalukan ta mga tulisan, ay natetenged taa ra mismu agpandayaay mi yang mga tau^y,” agaaning.

**Yang Pinakawut Yang Pagpalayas Ni Jesus
Tung Mga Nigusyanti (19:47-48)**

⁴⁷Numanyan kaldaw-kaldaw pagturuldukanen ti Jesus tung mga taung pamagsaragpun-sagpun duun tung palayas yang pagtuuan nirang atiang pinakalusu. Piru yang mga paring arabubwat ta katengdanan may yang mga sagad pati mga pamagpakigmaepet, anday dumang pagatima nira tung uras ang atii, kung indi, kung ya pa agari yang pagpaimatay nira tung ni Jesus. Pati mga taung arabubwat ka ta mga pagkabetang, namampasanyug da ka tung nira. ⁴⁸Kasu ilem anday rimidyung mabuat nira ay pamangaman tung mga taung atiang buntun ang sumasakep tung pista. Ay tung pagparamatien nira tung nagitulduk ni Jesus pamangganaan ta maayen.

**Yang Pagusisa Yang Mga Pamagpakigmaepet Tung Ni Jesus Natetenged
Tung Katengdanan Na (20:1-8)**

Mateo 21:23-27; Marcos 11:27-33

20 ¹Numanyan may sasang kaldaw ang ti Jesus duun tung pagtuuan ang pinakalusu pagturuldukan tung mga tau ig nunut da ka ta pagparakawutun na natetenged tung paggaraemen yang Dios kung ya pa agaring mapalguran da nira. Numanyan limput da yang mga paring arabubwat ta katengdanan may yang mga sagad, pati yang mga pamagpakigmaepet tung banwa nira. ²Maganing tung anya, “Eey, iugtul mu ra tung yamen kung ay pa ngaeklay mu yang katengdanan ang yawa magbuat yang mga maning tia taa tung pagtuuan tang naa? Tinu pay naglugut tung nuyu?” ³⁻⁴Agaaning ka ti Jesus ang nagtimalas, “Elat kanay, kung mga sarang tung numyu, may talimaanenu rin tung numyu. Naang pagberenyagen ni dipuntu Juan tung mga taung pamanligna tung mga kasalanan nira, ay pa liit yang katengdanan na? Tung Dios manliit u tung tau ka ilem?” ⁵Atii, pagkagngel nira, nagaralas-alasan dang maganing, “Unu pa kaya ay maayen ang ituwal ta? Kung aningen ta ang tung Dios manliit yang katengdanan ni dipuntu Juan, muya sulilienita si anyang talimaanen ang aywat indiita ra nananged tung anya. ⁶Piru

^x 19:46a Isaias 56:7 ^y 19:46b Jeremias 7:11

kung aningen ta ang tung tau ka ilem manliit, muya tarawanganita ra ta pamatu yang mga taung naang imatayen, kipurki yang pagterelengen nira tung ni dipuntu Juan tanya talagang sasang tinuwul yang Dios ang magpadapat yang bitala na,” agaaning. ⁷Purisu numanyan anday dumang natuwal nira, namanginay ra ilem. ⁸Maganing si ka ti Jesus ang nagtimalas, “Tay kung maning tii, indiaw ra ka magugtul tung numyu kung ay pa liit yang katengdananung pagbuat ta mga maning tia,” maganing.

**Yang Mga Pamagpakigmaepet Nagipananglit Ni Jesus Tung Mga
Agsadur May Tung Mga Manigpakdeng Ta Balay (20:9-19)**
Mateo 21:33-46; Marcos 12:1-12

⁹Pagkatapus numanyan, anday dumang naisipan ni Jesus, dayun dang nagpanggel ta sasang pananglit tung mga taung atiang pamamati ang maganing, “Numanyan may sasang tau ang may tanek nang pinagluakan na ta panay ubas. Pagkatapus ipinasikasu na tung mga agsadur na. Pagkapiar na tung nira, dayun dang nagliit ang minangay duun tung dumang banwa ang duun da nagtinir ta mabuay. ¹⁰Numanyan pagkawut da yang kutitsya na, nagtuwul da tung sasang turuwulun nang mangay duun tung mga agsadur na ang para eklan na ra yang kaparti na tung patebas. Numanyan pagkawut yang turuwulun na duun, anday dumang binuat yang mga agsadur tung anya, pinagtagaman da nira ta palu. Pagkatapus pinabalik da ilem nira ta paisanu. ¹¹Utru si, pinaangayan si yang may prupidad tung sam bilug ang turuwulun na. Pagkawut na, pinagtagaman da ka yang mga agsadur ta palung ineyak. Pagkatapus pinabalik da ka ilem nirang paisanu ang andang pisan ay ekel na. ¹²Maguman, may turuwulun nang pangyaklu ang ipinangay na duun. Pagkawut na, pinagtigbak nira ta mupia ang pagkatapus ibinalilang da ka ilem nira duun tung lua yang kaubasan. ¹³Numanyan pagkabalita yang may tanek, napagisip da ang maganing tung sadili na, ‘Unu pa kayay maayen ang buatenu? Maayen pa siguru, yang anaung naang nagagegmaanu ta duru, ya si ay tuwulunu ang mangay duun. Basi pa ra ilem ang ya ray galangen nira.’ ¹⁴Numanyan pagkabandaw ra yang mga agsadur tung ana nang magkakawut da, namagkeresen dang namagparaigu ang maganing, ‘Naa pala, taa rag panganing yang manubli tung kaluakan ang naa. Maayen pa, imatayen ta ra ilem ugud yaten da yang surublien na ra rin ang naa,’ agaaning. ¹⁵Purisu numanyan dayun da ka man nirang dineep ang ginuyuran duun tung lua yang kaubasan ang inimatay. Ta, unu pa wasu ay buatan yang may prupidad tung mga agsadur na? ¹⁶Iugtulu tung numyu, anday dumang buatan na, angayen na ra ilem ang pangimatayen. Pagkatapus yang kaubasan na, ipaagsa na ra ilem tung duma,” agaaning. Numanyan naang pamamati,

pagkaintindi nira yang linegdangan yang pananglit ang atia, dayun dang namansituwal ang maganing, “Belek eey! Indi ka tia siguru kunsibiren yang Dios!”¹⁷ Numanyan pagkagngel ni Jesus yang bales nira, baklu nagpadayun ang nagpaintindi yang gustu nang ianing, tinelengan na ra kanay tanira. Pagkatapus maganing tung nira, “Tay kung tama yang numyung atia, ay pa agari yang pagintindi mi tung sam bilug pang pananglit ang naang napabtang tung kasulatan ang may batu unung pinasagi ang ya ray pinangindian yang mga manigpkadeng yang balay ay anda unu ay kuinta na, ang pagkatapus ya pa ka enged unu ay nagluang pinakaimpurtanting batung panielan yang lebat yang intirung balay?”¹⁸ Utru si kung tung dumang batu ipananglitayu ang katulad ka tung napabtang tung kasulatan, kung tinu pa unu ay mabugsu ang tempa tung batung naa, asan da ilem unu nga barik-barikay. Dispuis, kung tinu pa unu ay mabugsuan na, pulbus da unung pisan,” agaaning^a.¹⁹ Numanyan yang mga sagad tung mga urdinansa may yang mga paring arabubwat, pagkagngel nira yang mga pananglit ang atia, tinagaman da rin nirang deepen dang lagi ti Jesus tung uras ang atia. Ay pa agari, durung kasilag nira tung anya, ay nasiman da nira ang taniray nagapatemengan na tung mga pananglit ang atiing ibinitala na. Kasu ilem may pangamanan nira tung mga taung atiing buntun ang pamagpaayun tung ni Jesus.

Ti Jesus Nagatagaman Ang Papanuwalen Ta Kamali Natetenged Tung Pagbalayaren Tung Gubirnu (20:20-26)

Mateo 22:15-22; Marcos 12:13-17

²⁰Kapurisu numanyan anday dumang binuat yang may mga katengdanan ang atia, namagbantay ra ilem ta ketat ang para matinlung ipagpadeep nira tung anya. Purisu namanuul da tung mga tau ang para mamagpaseen da ilem ang mamagpatulduk tung anya ang basi pa ra ilem madeepan nira ta kamali tung pamitala na, ang para may mapadatelan yang namanuwul tung nirang mamagdimanda tung ni Adi Herodes.²¹ Kapurisu numanyan yang mga taung atiing pinanuulan, namagpalenget da tung ni Jesus. Primiru pinagtagaman da nira ta buladas ang pinagdayaw-dayaw ang inaning, “Ameey, nagakdekan da yamen ang yang mga nagitulduk mu tung mga tau natetenged tung Dios purus tama. Dispuis tung pagparadapaten mu ta bitala tung nira, anday pinilikan, kung indi, pagturuldukuna yang kamatuuran kung unu pay kalelyagan yang Dios ang yay dapat ang tumanen nira.²² Kung mga

^z 20:17 Mga Karantaen 118:22 ^a 20:18 Yang pananglit ang atia duun ngaeklay ni Jesus tung kasulatan tung Isaias 8:14-15 may Daniel 2:34-35, 44-45. Yang gustu nang ianing, ya ray kaalimbawaan yang dangaten yang mga taung kumpurming mamagpakuindi tung anya. Bali sintinsiaan da yang Dios tung kalainan ang anday katapusan.

sarang tung nuyu, may talimaanen din yamen tung nuyu. Naang mga balayaran ang naang pagipagawad ni Adi Cesar tung yaten ang mga Judio, uyun wasu tung mga katuwulan yang Dios ang ita manggawad u balawag?” maganing^b. ²³⁻²⁴Piru kumus nadeep dang lagi ni Jesus yang manyu nira, napaganing da tung nira ang, “Ipateleng mi ra kanay tung yeen yang sam pidasang kuarta.” Pagteleng na, dayun dang nagtalimaan tung nira, “Ninu pang itsyuraay ang nabtang taa tung nical ang naa? Ninu pang aranay ang namarka taa?” Maganing ka tanirang namansituwal, “Ni Adi Cesar.” ²⁵Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, “Ig disir, yang kumpurming ipinasuad ni Adi Cesar tung pagkabetang na, ya iintrigaay ta tung anya, pati yang kumpurming ipinasuad yang Dios tung sadili na, ya ka iintrigaay ta tung anya,” maganing. ²⁶Purusu indi ra nasarangan nira ti Jesus ang papagkamalien tung pamitala na ang para ya ra rin ay ipagpakulain tung anya yang mga taung pamamati. Kung indi, kumus dineeg da yang pagkabereng nirang duru tung itinuwal nang atia tung nira, namagpaekmeng da ilem.

Ti Jesus Nagatagaman Da Yang Mga Saduseo Ta Suga Natetenged Tung Mga Patay Kung Mabui Si Kang Uman (20:27-40)

Mateo 22:23-33; Marcos 12:18-27

²⁷Taa numanyan, yang namagdasun ang namagpalenget tung ni Jesus, ya ra yang mga pamagmangulung mga kinasakpan yang sasang partidung nagaranan tung mga Saduseo. Yang nagapaktelan nirang nagitulduk tung mga tau ay yang mga tau unung mga patay, indi ra unu magkarabui si kang uman. ²⁸Numanyan maganing tanira tung anya, “Ameey, may sasang urdinansang isinulat ni Moises ang ibinutwan na tung yaten ang kung mapatay unu yang sasang laliing kasawaan piru anda pay ana nira, yang putul nang kadasun na, ya unu ay dapat ang ipulin tung ni ipag nang nabalu ugud kung maana tung anya, mapabtang dang ana yang putul nang napatay. ²⁹Ipabetang ta may pitu nga laliian ang magpurutul. Yang pangulu nangasawa tung sasang baway ang pagkatapus napatay ang indi naana. ³⁰Numanyan yang putul nang nagdasun tung anya, ya si kay ipinulin ang ipinakasawa tung ni ipag nang nabalu. Ya ka, napatay ka ang indi ka naana. ³¹Pati yang putul nirang pangyaklu, ya ka, ang asta ra ilem tung yapitu. Luwus dang nagkarapatay ang andang pisan ay naana tung nira. ³²Pagkatapus tung kauri-urian da, pati yang baway, napatay ra ka. ³³Ta, agaaninga ka ang yang mga taung nagapatay mabui si kang uman. Kung matuud ang yang pitung atiang magpurutul pati yang baway

^b 20:22 Asan da ipakakngaay nira Ti Jesus tung batang padir may batang dakulu. Kung magtuwal ang uyun, petelan da nirang pagtraidur tung nasyun nira. Kung maganing ang kuntra, iugtul da nira tung gubirnu ang tanya pagbatuk da.

pabungkarasen yang Dios tung uri, abir, tinu pa wasu tung nira ay magnatis ang may kasawa tung baway ang atia, sindu parariung nangasawa-kasawa ra tanirang pitu tung anya? Abir, kung unu pay matuwal mu asan,” agaaning. ³⁴Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Simanyan tung panimpung naa, pagkarasawaan ka man yang mga tau. ³⁵Piru kumpurming tinu pang laliay ubin baway ang binilang da kang lagi yang Dios ang magkabagay ang magpalgud tung panimpung baklu ang ya ra kay uras ang ipagpabungkaras na tung nira, tanira yay indi magkarasawaan ang uman. ³⁶Ministir pang magkarasawaan ay indi ra enged mapatay ang uman natetenged mamananulad da tung mga angil ang anday kamatayen. Bilang mga ana ra ka man yang Dios ang analadu gated pinagpabungkaras na ra nganing ang banal da. ³⁷Dispuis pa kung natetenged tung pagpabungkaras yang Dios tung mga patay tung uri ta kaldaw ang yay midyu maliwag ang panangden mi, maski nganing ti Moises mismu ang yay panaligan mi, nagpakdek da nganing ang talagang yay buaten yang Dios. Duun mi beklaray tung isinulat na natetenged tung naita nang palumpung ang atiang nagapuy ang pagkatapus indi ra ka nasiruk. Ya ray uras ang ipinagpailala yang Dios tung anya ang tanya unu ti Yawi ang yay Dios ang may mga tauan tung mga kinaampu nang na Abraham ni Isaac may ni Jacob^c. ³⁸Yang Dios tanya anday mga tauan nang patay, kung indi, pulus bui. Ay kipurki yang tanan ang mga tauan na, luwus bui tung anya ig pati nganing mga tinanguni nira, damayen na ra kang buien si kang uman tung uri,” agaaning duun ti Jesus^d. ³⁹Numanyan may mga taung mga sagad tung mga urdinansa asan ang pamamati. Pagkagngel nira yang ipinamarik ni Jesus tung katadlengan yang mga Saduseo, dayun dang inaning nira ti Jesus ang, “Ameey, talagang puinti yang pangatadlengan mung atia,” agaaning. ⁴⁰Nangapagbitala ra ta maning tia, ay naita ra nira ang yang mga Saduseo namampaluway ra ilem ang indi ra namagpalangaas ang mamagpakigsugang uman tung anya.

**Nagapaisip Ni Jesus Yang Mga Sagad Kung Unu Pa Enged Ay
Pinanliitan Yang Paganingen ang Cristo (20:41-44)
*Mateo 22:41-46; Marcos 12:35-37***

⁴¹Kapurisu simanyan, anday dumang binuat ni Jesus, yang mga sagad ang atia, ya ray tinalimaan nang inaning, “Naang paganingen ang

^c 20:37 Exodo 3:6, 15, 16 ^d 20:38 Atii kanay tung pagirintindien nirang mga Saduseo, kung mapatay ra nganing yang sasang tau, pati ispiritu na papaunung da kang mapatay. Piru tung pagirintindien ni Ginuung Jesus, maskin patay ra yang sasang tauan yang Dios, tung pagterelengen na, bui pa ka enged ay natetenged tauan na. Anday dumang linagpakan na tia, kung indi, pati tinanguni na, buien na si ka enged ang uman tung uri ta kaldaw ang para maginunungay si yang tinanguni nang baklu may yang ispiritu na ang para malgud da tung kaliwatan ang baklu ang yay pinangakuan yang Dios tung kumpurming binuat nang mga tauan na.

Cristo, ya pa agaring aganingen yang дума ang tanya kanubli ka ilem ni Adi David? ⁴²⁻⁴³Ti Adi David nganing mismu aparti yang anyang pagpabetang tung anya. Kipurki may isinulat na tung librung atiang paganingen ang mga Karantaen ang maning taa yang bitala na^e.

‘Yang Ginuuu pinaganing da ni Yawi ang kumarung da kanay unu tung tepad na tung tuu ang asta pamirdien na unu yang pamagkuntra tung anya ang asan da ka unu ipampabtangay na tung tarampakan yang kakay na.’

⁴⁴Ta, telengan mi. Yang paganingen ang Cristo duun da sambitay ni Adi David ang Ginuu na. Ya pa agaring magyaring kanubli na ka ilem?” maganing.

**Nagapaamanan Ni Jesus Yang Mga Tauan Nang Indi Enged Magusuy
Tung Ugali Yang Mga Sagad (20:45-47)
*Mateo 23:1-12; Marcos 12:38-40***

⁴⁵Numanyan may bitalang ipinanggel ni Jesus tung mga taung atiang nagapangugyatan na ang nagngel ka yang kadaklan ang pamamati.

⁴⁶Agaaning tung nira, “Mangamanamu ang indiamu enged magusuy tung ugali yang mga taung naang mga sagad tung mga urdinansa ay yang pagasikad enged nira ang tanira dayawen ta mga tau. Katulad da asan tung panggawi-gawi nira ang yang awel nirang atiang langkuy, pirmi ra ilem ang nagipabeka nirang nagipasapet tung mga tau. Ig kung mamasyar da nganing tung mga plasa, duru kang kalelyag nirang kumustaen ta mga taung galangen ta maayen ang tanira darakulu ka man ang mga tau. Pariu ka ta laksu kung mamagsimba ra nganing tung mga pagsaragpunan. Yang piliken nirang karungan, ya ra yang nagitigana tung darakulung mga tau ang mas abwat ta pagkabetang tung nira. Ubin tung mga punsiun man, ya ka. Piliken nira yang pinakamatinlung karungan. ⁴⁷Dispuis pa masyadung magpanlepes tung mga baway ang mga balu ang para yang mga ganadus nira mapiar da tung nira. Pagkatapus ang para manalig da yang isip yang balu, papagmuugun da ilem nira yang pagarampuen nira. Purisu yang mga taung mga maning tia, asan da nga dulangay nirang nga dulangay yang kalelebaten yang sintinsia ang ipakdul tung nira,” maganing.

**Natetenged Tung Pagburugsuen Ta Kuarta Ang Nagauyunan Yang Dios
(21:1-4)
*Marcos 12:41-44***

21 ¹Numanyan, atiang duun pa ti Jesus tung pagtuuan ang atiang pinakalusu, pagpaniid da tung mga manggaranen ang

^e 20:42-43 Mga Karantaen 110:1

pamagburugsan ta kuarta tung mga alkansia, ang ya ray nagibuluntad nira tung Dios^f. ²Pagkatapus, may sasang baway ang balu ang durug liwag yang pakabetang na ang yay nagpalenget tung alkansiang namugsu ta nigal ang duruang bilug ang pagbaluran ta pinakabratu. ³Pagkaita ni Jesus, dayun dang nagbitala tung mga tau, “Teed mi tiang balung maliliwagan! Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, kung timbangan yang Dios, mas dakulu ta kantidad nakaang ibinugsu na kay tung tanan ang nakaang ipinamugsu nirang kadaklan. ⁴Ay ya pa agari, yang kaalimbawaan yang ipinamugsu nira, maning pa tung ya ra ilem yang kinalis nira tung gantangan ang nagsubra. Piru tiang balu, maskin anggana da ilem yang kuarta nang nagitigana na ra rin tung pagpangabui na, luwus na ra ilem ang ibinugsu,” maganing.

**Nagaula Ni Jesus Ang Yang Pagtuuan Ang Atiang Pinakalusu Magewa
(21:5-6)**

Mateo 24:1-2; Marcos 13:1-2

⁵Numanyan yang mga tauan ni Jesus ang duma pamagkeresen-kesen da natetenged tung pagtuuan ang atiang pinakalusu. Pamaninluan dang pamagteleng tung mga batung darakulung malinang-linang ang tinambi-tambi tung padir na may tung mga pasadyang ipinamuluntad ta duma may ruma ang ipinadpet asan. ⁶Maganing ti Jesus ang naggel yang keresen-kesen nira, “Kung natetenged tung mga bagay ang atiang magatelengan mi numanyan, may uras ang kawutun ang yang mga batung atiang darakulung pinasagi ang tinambi-tambi asan, anda rang pisan ay mabutwan pang magsarampaw-sampawan, kung indi, luwus dang magkarapanan tung tanek,” agaaning.

**Nagipaaman Ni Jesus Tung Nira Yang Sari-saring Mga Kaliwagan Ang
Dapat Mapasaran Nira (21:7-19)**

Mateo 24:3-14; Marcos 13:3-13

⁷Pagkagngel nira tia, dayun dang namagtalimaan tung anyang maganing, “Ameey, sanu pa wasu magkamaning da ta maning tiang nainambit mu nungayna? Unu pang pruiabaay ang sarang matandaan yamen ang alenget dang kumawut?” agaaning. ⁸Agaaning ti Jesus ang nagtimales, “Mangamanamu ta mupia ang para indiamu madayaan ta dumang mapatalang. Kipurki durung maglua ang magambu ang tanya unu ya ray yuung paganingen ang Cristo. Aningenamu ka anya ang kinawut da unu yang uras ang ipagpalua na unu yang paggaraemen na. Piru ta numyu indiamu enged magpaekel ta kulu ming magpanunut tung

^f 21:1 Yang nagipamugsu nira duun yay maggastusun yang pamagsirbisyu duun tung pagtuuan nirang atiang pinakalusu.

mga taung mga maning tia. ⁹Dispuis, kung mabalitaanamu ra nganing natetenged tung mga gira ubin mga gulu, indiamu ilem magpakataranta. Ay kipurki yang mga bagay ang atia, dapat ang magkarainabu, piru indiamu maglaum ang yang magdasun, ya ra yang uras ang ipagtapus yang Dios tung panimpung naa.” ¹⁰Maganing ti Jesus ang nagsugpat yang bitala na, “Nasyun may nasyun magbaratukan. ¹¹Dispuis may magpanaw ang mga yegyeg ang maktel tung duma-rumang banwa pati mga panuwuk ya ka, asta mga dilikadung mga laru dumalpet ka tung mga tau ang maninga panilig. Dispuis pa may mga pruibang maktel duun tung langit ang maita yang mga tau ang ya ray eldan nirang ipagpangerel ta duru. ¹²Piru baklu magkarainabu yang mga bagay ang atia, deepenamu ra ta mga taung papinitinsiaen. Idimandaamu ra ka nirang ipabista tung mga pamagmaepet-epet duun tung pagsaragpunan nira ang pagkatapus ipakalabusamu ra nira. Ang kaisan guyuranamung patalungaen tung mga adi may tung mga gubernadur natetenged ilem tung yeen ang nagakegngan mi. ¹³Asanamu ra nga pakdulay ta lugar ming magpaingmatuud tung nira natetenged tung nagaskean mi natetenged tung yeen. ¹⁴Yang ipabtang mi rang lagi tung mga isip mi ang indiamu magsuma-suma ta mga katadlengan mi bakluamu manalunga tung nira. ¹⁵Anday ministir ming magsimpan ta maning tia, ay kipurki yuuy magpainunuku tung numyu ta matinlung ipanuwal mi tung pamagkuntra tung numyu ang inding pisan masarangan nirang bariken. ¹⁶Dispuis, maski nganing yang sadiling mga ginikanan mi, sadiling mga putul mi ubin yang may mga kaampiran tung numyu, pati mga ungkuy mi, ya pay mamagdimanda tung numyu tung katalungaan yang mga usgadu ig may duma pa asan tung numyu ang ipaimatay pa nira. ¹⁷Dispuis demtanamu ra ka ta maskin tinu pang tauay arangan da ilem tung yeen ang nagakegngan mi. ¹⁸Piru maskin imatayenamu nira, indi ra maunu pa yang kaampiran mi tung Dios^g. ¹⁹Kung magpatentenamu yang mga isip ming magpadayun ka enged tung pagtaraligen mi tung yeen, maskin imatayenamu pa, asan da nga siguruay mi yang kaampiran mi tung Dios ang asta tung sampa magsarapenanamu ra.

Yang Siudad Ang Jerusalem Magewa (21:20-24)

Mateo 24:15-22; Marcos 13:14-20

²⁰“Piru kung maita mi ra nganing yang siudad ang naang Jerusalem ang magkulungun da ta mga sundalung buntun, ya ray pruibang tandaan mi ang makali rang magewa. ²¹Pagkawut yang uras ang atia, kung tinu pay pagtinir tung sinakepan yang Judea, kaministiran ang

^g **21:18** Tung bitalang Giniriego maning taa: “maskin sa nga buaan mi ka ilem, inding pisan maplek.”

magpalaksu rang lagi duun tung kabukiran. Kung tinu pay kawutan na taa tung siudad ang naa, kaministiran ang maglua rang lagi. Kung tinu pay kawutan na tung lua yang siudad, kaministiran ang indi magpakled ang para magpakubri, ang indi, magpalaksu ra ka. ²²Kipurki tung uras ang atia, ya ray uras ang ipagbales yang Dios tung nasyun ang naang Israel natetenged tung mga kabuat-buatan nira. Ay magkamatuud da ka enged yang tanan ang napabtang tung kasulatan ang natetenged tung nira. ²³Kanugun yang pagkabetang yang mga baway ang pamagmalbat may yang mga talaana tung uras ang atia. Kipurki durug liwag yang pinitinsiang magkawut tung banwang naa. Talagang parusaan da ka enged yang Dios ta mupia yang nasyun ang naang mga Israel. ²⁴Yang duma panibatan da ilem ta sabling pangimatayen. Yang duma, pandeepen da ilem ang pangguyuran duun tung maskin ay pang banwaay tung bilug ang kaliwutan. Asta yang siudad ang naang Jerusalem, kemkemen ta duma-rumang nasyun ang ya ray magsurubli-subli ang mamaggaraemen ang asta kumampus da yang uras ang itinugut yang Dios tung nira^h.

**May Mga Pruibang Dapat Ang Magtukaw Tung Ipaglekat Ni Jesus
(21:25-28)**

Mateo 24:29-31; Marcos 13:24-27

²⁵“Dispui pa, tung uri ta kaldaw, may mga pruibang makakaeled ang magkaraita tung kalangitan. Duun maita tung kaldaw, tung bulan, may tung mga dumakel. Dispui tung katanekan, durug kagulu ay natetenged yang tanan ang mga tau, maskin unu pang nasyunay, mangataranta rang mamagiwaleg ta mupia. Ay yang pagkurian ta pagisip nira, ya ra yang teeb natetenged tung lakun ang pamageyang ang belag dang patinumas yang kadarakul nira. Kung mamuka ra nganing, pamngel yang mga talinga nira natetenged tung dinagunu. ²⁶Purisu panluluwayan da ilem tanira tung eled nirang pamagelat tung kalainan ang magdarangat tung kaliwutan. Ay kipurki yang tanan ang bagay tung kalangitan papagwaldang-waldangen da yang Dios tung dating pagkarabetangen nira. ²⁷Kung magkarainabu ra nganing tia, yuung paganingen ang Maninga Tau maitaw ra yang mga tau ang yuug sasaay tung panganud ang paparanek ang yuu ra kag dawalay nirang duru rag kasusulaw yang pagkabetangung paggaraemen. ²⁸Purisu ta numyung mga tauanu, kung magimpisa ra nganing ang magkarainabu ra yang mga pruibang atiang nagianingu, indiamu magpaluway, kung indi, magpakasadyaamung pagpakbat tung yeen, ay alenget da yang uras ang ipagpalibriu tung numyu,” maganing.

^h 21:24 Maayen ang ikumpalar ta tung Ipinagubligar 11:2.

**Yang Magkarainabu Tung Uri Nagipananglit Ni Jesus Tung Panguruk
Yang Ayung Paganingen Ang Igus (21:29-33)
*Mateo 24:32-35; Marcos 13:28-31***

²⁹Numanyan dayun dang nagsugpat ti Jesus tung nira ang nagpanggel ta sasang pananglit ang maganing, “Isipen mi ra kanay yang ayung igus ubin maskin unu pang ayuay. ³⁰Kung maita mi ra nganing ang panguruk da, maskean mi ra ang makali rang kumawut yang tagkinitⁱ. ³¹Maning ka tia tung numyu. Kung maita mi ra nganing yang mga bagay ang atiang nagkarasambitung pagkarainabu ra, maskean mi ra ka ang alenget da yang uras ang ipagpalapus da engaged yang Dios yang paggaraemen na tung bilug ang kaliwutan. ³²Iugtulu tung numyu yang kamatuuran, baklu ra magkarapatay yang kadaklan ang mga masigkanasyun ta simanyan, kung magkarainabu ra yang tanan ang atiang inulaw ta nungayna. ³³Matunaw yang kalangitan may yang kaliwutan, piru yang kumpurming nagibitalaw indi ra engaged ang pisan matunaw.

**Yang Mga Tauan Ni Jesus Dapat Ang Pirming Riparasiun
Tung Uras Ang Ipaglekat Na (21:34-36)**

³⁴⁻³⁵“Ugaring ta yamung mga tauanu, kaministiran ang insapuen ming pirmi yang mga sadili mi. Indiamu engaged magpakalingat tung pagpakasadyang subrang pagpabuu. Pati yang pagpangabui mi tung kaliwutan ang naa, indi mi ka paliwegan ta mga kulu mi. Muya kawutanamu ra yang uras ang atiang makakaeled ang belaganamu riparasiun ang yang kaalimbawaan na maning pa tung sasang balatik ang inali ra ilem ang meyas. Kipurki yang tanan ang mga tau tung sagpaw yang kaliwutan, luwus ang mangasapul tung uras ang atia. ³⁶Purisu pirmiamu rang riparasiun ang nunut da ka ta pagarampuen mi tung Dios ang paktelenamu ra engaged anya ugud kayanan ming agwantaen yang tanan ang mga bagay ang atiang magkarainabu ang indiamu ka engaged mamalpas tung yeen. Ay kung maagwantaan mi ra tia, anda ray ikaeyak ming manalunga tung yeen ang yuu ka man yang paganingen ang Maninga Tau,” maganing.

³⁷Numanyan kaldaw-kaldaw pagparakawutun ti Jesus tung mga taung pamamati tung anya duun tung pagtuuan nirang atiang pinakalusu. Kung lawii ra nganing, ya ray paglua na tung siudad ang para mangay duun tung tinenaran yang bukid ang atiang durung mga ayung paganingen ang olibo, ay duun nagaelek. ³⁸Dispuis, yang mga tau, timpranu pang pisan, duun da pamagtaragbu tung anya tung pagtuuan ang atia ay natetenged durung kalelyag nirang mamagpamati tung anya.

ⁱ 21:30 Aparting mga ayuay duun tung banwang Israel kay tung yaten taa.

**Yang Mga Pari Pamagplanu Ra Kung Ya Pa Agaring Mapadeep Nira Ti
Jesus (22:1-2)**

Mateo 26:1-5; Marcos 14:1-2; Juan 11:45-53

22 ¹Taa simanyan alenget da yang pistang paganingen yang mga Judio ang Nagipagpangan Ta Tinapay Ang Indi Pinaleskag ang lugud yang iapun nirang paganingen ang Taklib. ²Tung uras ang atii, yang mga paring arabubwat may naang mga sagad tung mga urdinansa, pamagdilem da ta matinlung idya ang para ipaimatay nira ti Jesus. Yang indi ilem nira mapasinawan ang mapadeep ay pamangaman tung mga taung naang buntun ang pamagpauyun tung anya.

**Pagprisintar Ti Judas Tung Mga Pari Ang Tanya Ray Magpadeep Tung
Ni Jesus (22:3-6)**

Mateo 26:14-16; Marcos 14:10-11

³Pagkatapus numanyan naang ti Judas ang Iscariote ang yay sam bilug tung nirang mga tauan ni Jesus ang sam puluk may durua, pinaalengtan da ni Satanas yang isip nang linuyuk ang asta nagbilug. ⁴Purisu numanyan, anda ray dumang binuat na, diritsyu rang nagangay duun tung mga paring arabubwat ta katengdanan may tung mga kapitan yang mga manigbantay yang pagtuuan ang pinakalusu. Nagpakigkesen da tung nira kung ya pa agaring mapadeep na ti Jesus ang para maintriga ra tung pudir nira. ⁵Numanyan pagkanggel nira tia, namagkalipay ra ta duru. Dayun dang namagpangaku tung anya ang mapadeep na ilem ti Jesus, ay pakdulan nira ta kuarta. ⁶Purisu nagpaayag da tung nira. Numanyan nagbantay ra ta ketat ang para mapadeep na ti Jesus tung nira ang indi ka makdekan ta kadaklan ang mga tau.

**Pagpasimpan Ti Jesus Tung Pagsilibra Nira Tung Pistang Paganingen
Ang Taklib (22:7-13)**

Mateo 26:17-25; Marcos 14:12-21; Juan 13:21-30

⁷Taa numanyan kuminawut da yang pistang paganingen ang Nagipagpangan Ta Tinapay Ang Indi Pinaleskag ang ya ra kay kaldaw ang dapat ipagdasag nira tung mga karnirung ipagsera nira tung iapun nirang paganingen ang Taklib. ⁸Purisu ti Jesus nanuwul da tung ni Pedro durua ni Juan ang maganing, “Ala, magsimpanamu ra yang iapun tang para silibraen ta yang pistang naang Taklib,” agaaning. ⁹Maganing tanirang namagtimalas, “Ariami pa wasung balayay magsimpan?” ¹⁰Maganing ti Jesus ang nagtuwal, “Patandaan mi, kumawutamu ra nganing duun tung siudad, may mabagas ming sasang laliing pagsakan ta tiwud ang punuk ta wai^j. Ya ray nuntun mi ang asta pumakled tung balay. ¹¹Kung magpakleramu ra nganing duun, yamu ra agaaning tung

^j 22:10 Tung ugali nira, yang panawu ubra ilem ta mga baway.

may balay, ‘Yami minangayami ra ilem taa, ay yang tuyun ni Ginuu tang pagturuldukanen tung yaten, itulduk mu unu tung yamen yang kuartung pagyapunan nang magsilibra tung pistang naang Taklib, kasiraanami ra kang mga taung nagapangugyatan na.’¹² Atia itulduk na ra tung numyu yang kuartung dakulu duun tung yadwang gradu yang balay ang simpan da ka yang tanan ang garamiten ang tatal kaministiran ta. Asanamu ra magsimpan yang yapun ta,” maganing.¹³ Kapurisu numanyan, nansiayang ra ka man duun tung siudad yang durua nga tauan ang atia. Pagkawut nira duun, kumpurming unu pay inaning ni Jesus tung nira, ya ra kang pisan ay kinawutan nira. Purisu numanyan duun da ka man namagsimpan yang yapun nirang mamagsilibra tung pistang Taklib.

May Sasang Nagatukud Ni Jesus Ang Para Yay Ipausuy Na Tung Mga Tauan Nang Mamagdemdem Tung Anyang Nagpakugmatay (22:14-23)
Mateo 26:26-30; Marcos 14:22-26; 1 Corinto 11:23-25

¹⁴Numanyan pagkawut yang uras ang ipagsilibra nira, nagpasintar da ti Jesus tung lamisaan ang para magyapun da, kasiraan da ka tanira yang mga taraligan na. ¹⁵Numanyan maganing ti Jesus tung nira, “Duru-durung paglalangkagenu ang bakluaw mapasaran ta pinitinsia ang ita mapagsararuan da tung yapun tang naang pagipagsilibra ta tung pistang Taklib. ¹⁶Kipurki iugtulu tung numyu, yang yapun tang naa, may mas pang nagadapatan na ang indi pa maglutawan. Purisu yuu maskin indiaw ra mapagsilibrang uman yang yapun ang naa, yang nagaletanu enged, kung mabilugan dang pisan yang ultimung nagadapatan na tung uras ang ipagpabistu rang pisan yang Dios yang paggaraemen na,” maganing. ¹⁷Pagkatapus numanyan namisik da ta sam basung binu ang ya ray pinasalamatan na tung Dios ang pagkatapus ipinarawat na tung mga aruman nang inaning, “Ia, ya ray pagbereles-belesan ming igmen. ¹⁸Kipurki iugtulu tung numyu, magimpisa numanyan, indiaw ra manginem ang uman ta binung maning taa. Bakluaw ra manginem si kung kawutun da nganing yang uras ang ipagpabistu ra enged ang pisan yang Dios yang paggaraemen na,” maganing. ¹⁹Pagkatapus numanyan dayun dang namisik ta tinapay ang ya ray pinasalamatan na tung Dios. Pagkatapus ya ra kay piningas-pingas nang ipinarawat tung mga aruman nang maganing, “Atia, ya ra taang tinanguniu ang ya ray buatenung sasang dasag ang para asanamu ra nga paluasay tung sintinsia yang Dios. Kada mapangan mi tia, ya ray ipagdemdem mi tung yeen ang nagpakugmatay para tung numyu.” ²⁰Numanyan pagkatapus nira ta pagiapun, maning ka tia yang binuat na tung sam basung binu. Tung pagparawat na tung nira, maganing tung nirang nagpasanag, “Yang binung atiang inemen mi, ya ra taang duguu ang ipaturuku arangan da ilem tung numyu ang para ya ray mapatielan yang Dios ang magtukud tung baklung ipagpakigpaigu na tung mga tau ugud asan da nga panapnayay na.

²¹“Piru teed mi, yang magtraidur tung yeen pagpakigsadu ra nganing taa tung lamisaan ang naa! ²²Tung bagay, ta yeen ang paganingen ang Maninga Tau, lugud kang lagi tung planu yang Dios tung yeen ang yuug imatayay. Piru kanugun yang taung naang magtraidur tung yeen. Durug dakul yang panuwalan na tung uri,” agaaning. ²³Numanyan, pagkagngel yang mga aruman na, diritsyu rang namagbaralalaan ang namagturugyan-tugyanan ang tinu pa tung nira ay pagtimang magbuat yang maning tia.

**Agbaliskaren Da Ni Jesus Yang Sistima Yang Kaliwutan Ang Naa
Natetenged Tung Pagerekelen Ta Katengdanan (22:24-30)**

²⁴Taa numanyan, indi ilem nabuay, namagbaralalaan si kung tinu pa tung nira ay telengan ang abwat. ²⁵Numanyan pagkagngel ni Jesus yang pagbaralalaan nirang atia, dayun dang nagpainunuku tung nirang maganing, “Telengan mi ra ilem yang mga ading pamaggaraemen tung duma-rumang banwa. Yang kagaeman nira ya agipandeeg-deegay nira tung mga kinasakpan nira. Teed mi, tanirang pamagpanlepes tung mga sakep nira, ya pay pamagpadayaw ang tanira unu pamagpakaayen buat yang banwa! ²⁶Piru ta numyu, indiauw ka enged malelyag ang yay usuyun mi yang sistima nirang atia. Kung indi, kung tinu pa tung numyu ay pagatelengan ang abwat yang mga aruman na, anday dumang pagpabetang na tung sadili na, tanya maning pa tung sasang ari nirang tanan. Dispuis kung tinu pa man tung numyu ay pagmangulu tung mga kaarumanan na, yang pagpabetang na tung sadili na, tanya maning pa tung sasang maniglamisa tung nira. ²⁷Tinu pa wasu ay abwat tung sasang pagpalamisa may tung paglamisa tung anya? Belag bang yang pagpalamisa yay abwat? Piru ta yeen, yang pusisiunu tung grupu ta maningaw ra ilem tung sasang maniglamisa tung numyu. ²⁸Piru maskin nagapagbitalaw ra ta maning tia, pagpasalamataw ka enged ang ta yamu durug tinlu yang pagpakiunung mi tung yeen tung tanan ang mga kaliwagan ang napasaranu. ²⁹⁻³⁰Purisu ta yeen, kumus pinakdulanaw ra ni Ama ta katengdananung maggaraemen tung uri, pakdulanamu ra ka yeen ta maning ka tia ugud kung kawutun da nganing yang uras ang atia, yang kaalimbawaan ta, maning pa tung sa nga lamisaananita ra ilem ang magsararuan ay pakarungunamu ra yeen tung mga puistu ming abuwat ang para maggaraemenamu ra tung sam puluk may duruang pinalaana yang nasyun tang Israel,” maganing.

**Nagaula Ni Jesus Ang Yang Mga Tauan Na Mamalpas Da Tung Anya
Maskin Pa Ti Pedro, Ya Ka (22:31-34)**

Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Juan 13:36-38

³¹Pagkatapus numanyan, ti Simon Pedro ya ray binugnu ni Jesus ang inaning, “Aay Simon, pagkeba-keba ra yang dedlaanu natetenged tung nuyu. Agaskean mu, ti Satanas napagingaluk da ang yamung tanan itugut da tung anya ang

para tunggunamu ra anya. Yang kaalimbawaan yang pagtuung na tung numyu, maning pa tung taung pangaap ta paray. Muya yang pagtaraligen mi tung yeen, manulad da ka ilem tung kaap ang kalpes da ilem ang iplad. ³²Piru atiang pagingaluk na tung numyu, yawa engaged ay ipinagampuu, Simon, ang yang pagtaraligen mu tung yeen, indi na ra masarangan ang ludasen ang pisan. Purisu kung mademdema si nganing tung yeen ang magbalik, yawa ray magpadagen-dagen tung mga kaarumanan mu ang para mas pang kemeet yang pagtaraligen nira tung yeen,” agaaning. ³³Maganing ti Simon ang nagtimalas, “Ginuu, bilug da yang isipung magpakiunung tung nuyu maskin yawa kalabusay, maskin yawa imatayay!” agaaning. ³⁴Maganing ti Jesus ang minles, “Aa Pedro, iugtulu tung nuyu, numaan ang lawiing naa, baklu ra manuluk yang manu, maklua rang magingwara tung yeen ang indiaw pala agailala mu,” maganing.

Nagapaktel Ni Jesus Yang Mga Tauan Nang Mamagpatenten Da Yang Mga Isip Nirang Mamanalunga Tung Mga Kaliwagan (22:35-38)

³⁵Numanyan nagbitala ra ti Jesus tung nirang tanan ang maganing, “Ta, atiang tinuwulamu ra yeen ang magliluwutun ang indiamu tinugtanung magekel ta balun ming kuarta ubin mga balutan yang awel ming irimaraan, pati mga sandalyas mi pang mga risirba, nakulanganamu ra wasu tung mga kaministiran mi^k?” Maganing tanirang namansituwal, “Andang pisan ay kakulangan yamen.” ³⁶Maganing ka ti Jesus ang nagtimalas, “Piru numanyan aparti ra. Purisu kung tinu pa tung numyu ay may kuarta na ubin mga awel nang irimaraan, kaministiran ang ekel-ekelan na rang magpanaw-panaw. Kung tinu pay anday sabli na, ipaalang na ra kanay yang lambung na ang para may ipangalang na ta sabli na. ³⁷Kipurki iugtulu tung numyu, may sasang napabtang tung kasulatan ang dapat ang magkamatuum da ang yuu unu, ipabtangaw ra ilem yang mga tau ang sasang kriminal ang dapat ang sintinsiaan tung kalainan^l. Agaskeanu ang indi ra ilem buay, ya ray mapasaranu,” agaaning. ³⁸Maganing yang mga aruman na, “Ginuu, nani wa may durua ra nga sablian.” Maganing ti Jesus ang minles, “Aa ustu ra tia. Midyu indiita ra ka ilem nagperetetan^m,” maganing.

Yang Nagipagampu Ni Jesus Natetenged Tung Pinitinsiang Atiang Nagatalunga Na (22:39-46)

Mateo 26:36-46; Marcos 14:32-42

³⁹Numanyan paglampud ni Jesus tung balay ang pinagyapunan nira, dayun dang nagangay duun tung tinenaran yang bukid ang

^k 22:35 Balikan yang 9:3 ubin 10:4. ^l 22:37 Isaias 53:12 ^m 22:38 Yang indi nira ipinagperetetan na Jesus ay tung pagintindi nira yang inaning nang atia matuum ang garamiten nira, piru sasang pananglit ilem. Yang sabli, kuarta, may awel ang irimaraan, ya ra yang mga kinaisipan nirang patentenen nirang mamanalunga tung mga kaliwagan ang makali rang kumawut.

atiang durung mga ayung paganingen ang olibo. Ay ya ra kang lagi ay ugali na kung mga lawii. Pati yang mga taung nagapangugyatan na, namagpakignunut da ka tung anya. ⁴⁰Numanyan pagkawut na duun tung lugar ang atii, pinaganing na yang mga aruman nang, “Magampuamu ra tung Dios ang paktelen na yang mga isip mi ang para indiamu madeegan ta tuksu,” agaaning. ⁴¹⁻⁴²Pagkatapus, nagpaages da kanay tung nira ang yang pinaalawiran na, kumpurmi yang kawutun yang ketel yang sasang taung mamatu. Pagkawut na duun, dayun dang luminuud ang nagintra ra pagarampuen ang maganing, “Amaw, kung uyun ilem tung kalelyagan mu, ipataklib mu ra ilem tung yeen yang lain ang naang nagatalungaw. Piru maskin pagianingu tii, belagan yang yeen ang sadiling kalelyagan ay matuman, kung indi, yang nuyu,” agaaning. ⁴³⁻⁴⁴Atii, may sasang angil ang liit tung langit ang ya ray nagpaita tung anyang nagpaktel tung kinaisipan na sigun tung kalelebaten na ang nagaliwagan na ta mupia ang ya ra kay nagipagpadegte na tung pagarampuen nang duru. Ay nagaeyangan da ta ulas nang midyu ra ilem tung dugu ang magbuwugsuk tung tanek.

⁴⁵Numanyan, pagkatapus ni Jesus ta pagampu, diritsyung kumindeng ang nagbalik tung mga aruman nang tulu. Kawutan na tanira, naa pala mga elek da. Atii pala pinangampayan da ta kapungaw nirang duru ang ya ray inlek nira. ⁴⁶Numanyan dayun dang pinamuaw ni Jesus ang inaning, “Baa tia! Elek mi rang elek! Ala, magbungkarasamu rang magampu tung Dios ugud indiamu ra madeegan ta tuksu!” agaaning.

Yang Pagpadeep Ni Judas Tung Ni Jesus (22:47-53)

Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-52; Juan 18:3-12

⁴⁷Numanyan atiang indi pa nganing nagatapus ta pagbitala, asan da namansilput yang mga taung buntun. Anday dumang pagerekelen tung nira, ya ra taa ti Judas ang naang sasang aruman nirang mga tauan ni Jesus ang sam puluk may durua. Pagkawut na, dayun dang nagpalenget tung ni Jesus ang para ara-araan na. ⁴⁸Agaaning ti Jesus tung anyang nagbugnu, “Baa tia, Judas, yuung paganingen ang Maninga Tau, pagaara-araanaw ka nuyu, piru naa pala, yuu rag traiduray mu!” maganing. ⁴⁹Numanyan naang mga kaarumanan ni Jesus, pagkasinti nira yang mainabu, agaaning tanira tung anya, “Ta, Ginuu, maganinga ilem kung tarawangan da yamen ta sibat.” ⁵⁰Unawis may sam bilug tung nirang nanibat tung sasang turuwulun yang paring pinakalandaw ang pagkatapus yang talinga na tung tuu, ya ray nalampung. ⁵¹Numanyan pagkaita ni Jesus tia, dayun dang nagsambeng tung anyang maganing, “Eey, ustu ra tia!” Pagkatapus diritsyung pinisik na yang talinga yang turuwulun ang atiang inulik duun tung nalampung na, ang ya ra kay pinagmupiaan na dayun. ⁵²Numanyan asan tung mga taung atiang

namanuyu duun ang para mamagdeep tung ni Jesus, may mga paring arabuwat ta katengdanan may mga kapitan tung mga manigguardia tung pagtuuan ang pinakalusu may mga pamagpakigmaepet tung nasyun nirang mga Judio. Numanyan yang mga taung atia, ya ra engaged ay binugnu ni Jesus ang inaning, “Aywa yuu sasang ribildi ang yuu rag sulungay mi ta mga geed may mga palu? ⁵³ Aywa kung yuu may kasalananu, aywa indiaung laging dineep mi tan taa pa? Tatal kaldaw-kaldaw nagkasira-siraanita ra ka duun tung pagtuuan ang pinakalusu. Piru nagaskeanu, nagkamaningaw ra ta maning taa, ay ya ra ka man taa yang uras ang ilinugut yang Dios tung numyu ang kumpurming unu pay kalelyagan ming buaten tung yeen, matutuman mi ra yang tanan. Ay ya pa agari, ya ra ka man taa yang uras ang kemtel da engaged yang trabaw ni Satanas ang durug kiklep,” agaaning ti Jesus duun tung nira.

Magbistaen Da Ti Jesus (22:54-55)

Mateo 26:57-58, 69-75; Marcos 14:53-65; Juan 18:12-18, 25-27

⁵⁴Atii dayun da ka man nirang dineep ang ingkelan duun tung balay yang paring pinakalandaw. Naa ti Pedrong naa, nanikad da ka tung nira, piru atii ra tung kauri-urian da ilem ang pisan. ⁵⁵May apuy ang pinagkalan duun tung kakngaan yang plasa-plasa yang balay. Nagpakilaket da ti Pedro tung mga taung kumarungan tung paliwut yang apuy ang pamamarang.

Maklung Magingwara Ti Pedro Tung Ni Jesus (22:56-62)

Mateo 26:69-75; Marcos 14:53-54, 66-72; Juan 18:12-18, 25-27

⁵⁶Numanyan may sasang turuwulun ang baway ang naita tung ni Pedrong yag kakarung tung pagalanyagan yang apuy ang pamarang. Pinateek-teekan na ta mupia ang inilala. Pagkatapus dayun na rang binugnu ang, “Uay, atia pala sasa kang tauan yang taung nakaang nadeep!” agaaning. ⁵⁷Pagkagngel ni Pedro tia, dayun dang nagingwara ang maganing, “Bee, yang baway kang naa ka! Indi nganing nagailalaw yang taung atiang nagianing mu kung tinu pa!” ⁵⁸Buay-wuay ta gesye, may duma sing naita tung anya ang pagkatapus nagbugnu ka tung anyang maganing, “Eey, yawa talagang sasang aruman na!” Maganing ti Pedrong nagtuwal, “Bee, yang tau kang naa ka, yuu belaganaw tauan na, ey!” ⁵⁹Numanyan, siguru may mga sang uras dang nagtaklib, may sam bilug sing tau asan ang nagpaugtun tung mga aruman nang nangilala. Ya si ay nabngang maganing tung mga ugpu na, “Eey, kamatuuran ka man, yang taung naa, talagang sasang aruman yang taung nakaa, kipurki sasa kang Galileanen.” ⁶⁰Maganing ti Pedrong nagtuwal, “Indi ilem nagaintindianu kung unu pay gustu mung ianing!” Numanyan atiang laging indi pa nganing nagatapus ta pagbitala, may manung nanuluk da. ⁶¹Pagkatuluk da yang manu, ti Ginuu ta dayun dang nagbalyed ang

tumineleng tung ni Pedro. Pagbinagasay yang mga mata nirang durua, baklu ra nga demdemay ni Pedro yang inaning ni Ginuu na tung anya ta nungayna, ang maganing, “Pedro, numaan ang lawii, baklu manuluk yang manu, ang maklua rang magingwara tung yeen ang yuu pala indiw agailala mu.”⁶² Numanyan pagkademdem ni Pedro ti, diritsyu rang luminua ang nagintra ra tarangiten ang duru rang pagsurugaten naⁿ.

Magbistaen Da Ti Jesus (22:63-71)

Mateo 26:57-68; Marcos 14:53-65

⁶³⁻⁶⁴Taa numanyan yang mga taung naang pamagbantay tung ni Jesus, yang binuat nira tung anya, pinaalengtan da nirang pinedengan. Pagkatapus, pinikadaan da nira ta suntuk ang ya ray pagkalipayan nirang pagatalangkakan. Kada suntukun, dayun da nirang talimaanen ang, “Ta, atiang yawa bantug ang prupita, abir, pintuen mu kung tinu pa atiang nagtigbak tung nuyul!”⁶⁵ Dispuis duru pang mga bitalang malalain ang nagipanalunga nira tung anyang nagipagsaway.

⁶⁶⁻⁶⁷Numanyan atiang pangayag da yang kaliwatan, namagsaragpun da yang mga pamagpakigmaepet tung nasyun ang Israel, may yang mga paring arabubwat ta katengdanan asta yang mga sagad tung mga urdinansa. Pagkasagpun da nirang tanan, dayun da nirang pinaguuyan ti Jesus ang pinatalunga ang para bistaen da nira. Maganing tanira tung anyang pamagbista, “Kung matuud ang yawa yang paganingen ang Cristo, idikta mu taa mismu tung katalungan yamen,” agaaning. Tumuwal ti Jesus, “Aa maskin magtuwalaw pa, indiw ra ka ilem panangeren mi.”⁶⁸ Dispuis kung unu pay talimaanenu tung numyu, indiw ra ka ilem tuwalen mi.⁶⁹ Piru yang nagianingu tung numyu ya ra taa. Yuung pinagulang tukaw ang Maninga Tau, maskin naanaw ra tung pudir mi simanyan, piru indi ilem buay, pakarungunaw ra yang Dios tung tepad na tung tuu ugud kasiraanami rang maggaraemen,” maganing.⁷⁰ Pagkagngel nira tia, pinabalitektekan si nirang tinalimaan ang, “Aywa, yang gustu mung ianing yawa yang paganingen ang Ana Yang Dios?” Agaaning ka ti Jesus ang nagtimales, “Yamu ka nganing ay paganing.”⁷¹ Pagkagngel da nira tia, dayun dang namagaraning-aningan dang maganing, “Ta, telengan mi. Aywa magkaministiranita pa ta dumang magsistigus, sindu atia ra, nanggeng ta ra, nabitala na ra!” maganing.

Magbistaen Da Ni Gubirnadur Pilato Ti Jesus (23:1-7)

Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Juan 18:28-38

23 ¹Numanyan tanirang tanan, diritsyu rang namansikdeng ang namagekel tung ni Jesus duun tung katalungan ni Gubirnadur

ⁿ 22:62 Balikan ta yang nabitalaan ni Pedro tung 22:33-34.

Pilato ang para bistaen na. ²Mamansikawut tanira duun, ti Jesus pinagindraan da nira bangdan ta sari-saring kasalanan. Maganing tanira, “Maginuung Gubirnadur, yang taung naa nadeep yamen ang pagsulsul tung mga masigkanasyun yamen ang para mamagbatuk tung gubirnu ta. Nagngel da nganing yamen ang pagsunlug tung nira ang indi ra mamaggawad yang nagipagpagawad ni Maginuung Adi Cesar duun tung Roma. Ay ya pa agari, pagambu ang tanya unu yang paganingen ang Cristo. Bilang tanya unu yang pinilik yang Dios ang maggaraemen tung yamen,” maganing. ³Numanyan pagkagngel ni Pilato tia, dayun na rang binista ti Jesus ang inaning, “Ta, atii matuud? Yawa yang Adi yang mga Judio?” Agaaning ti Jesus ang tuminuwal, “Yawa ka nganing ay paganing.” ⁴Numanyan pagkagngel ni Gubirnadur Pilato yang itinuwal ni Jesus, dayun dang nagbitala tung mga paring arabubwat ta katengdanan ang atiang pamagbangdan may tung mga taung nagkarasagpun da duun tung pagusgaran na. Maganing tung nira, “Kung tung yeen mi ngaeklay yang disisiun, tung pagbistaw tung anya, andang pisan ay naitaung kasalanan ang para matumaranu ta aksion,” agaaning. ⁵Piru naang pamagbangdan, belag ya mamagpauyun tung disisiun ni Gubirnadur Pilato, ang indi, ya mamagpatireges ang maganing, “Piru elat kanay, Maginuung Gubirnadur, yang taung naa, ekel tung nagitulduk na tung mga tau, pagpausbung tung kulu nirang para mamagbatuk tung gubirnu ta. Ya ray nagabuat nang impisa pa atiang primirung paglua na duun tung sinakepan yang Galilea, pati tung intirung sinakepan mung naang Judea, asta ra ilem simanyan ang taa ra tung siudad ang naa,” maganing. ⁶Pagkagngel ni Gubirnadur Pilato tia, dayun dang nagtalimaan tung nirang maganing, “Aywa, yang taung naa taga Galilea?” ⁷Numanyan, pagkaintindi ni Pilato ang ti Jesus taga duun ka man tung Galilea, anday dumang binuat na, diritsyu rang ipinaated na tung ni Gubirnadur Herodes ang yay may katengdanan tung banwang atii, ay nagkatuun ang tanya duun ka tung Jerusalem tung uras ang atii. Yang ipinagpangay ni Gubirnadur Pilato duun ay ugud basi pa ra ilem ang ti Gubirnadur Herodes yay madisisiun.

Yang Pagtalunga Ni Jesus Tung Ni Adi Herodes (23:8-12)

⁸Numanyan pagkawut ni Jesus duun tung ni Adi Herodes, sinadyaan da ta mupia yang Adi. Ay tung tantung kabuay ra, gustu nang magilalaan da tanira natetenged tung nagkarabalitaan na natetenged tung anya. Ay yang pagasikad na enged ang basi pa ra ilem ang maita na ti Jesus ang magpalapus ta pruibang makabewereng. ⁹Purisu numanyan duru-durung talimaan na tung anya, piru ti Jesus tanya, inding pisan nagiwek-iwek. ¹⁰Numanyan yang mga paring arabubwat may yang mga sagad, ya ray namagpakigtalunga tung Adi ang namagindra ra bangdan ta mga

malelbat tung ni Jesus. ¹¹Purisu numanyan, anday dumang dinangat na, ti Adi Herodes may yang mga badigard na, namagintra ra saway tung pagkabetang ni Jesus ang ya ray pagatagaman nira ta talangkak. Pinasuutan pa nganing nira ta awel ang durug tinlung biristien ta mga adi. Pagkatapus ipinabalik da ilem ni Adi Herodes duun tung ni Gubirnadur Pilato ang maning da tia yang pagkabetang na. ¹²Naa pala, ti Adi Herodes ang naa may ti Gubirnadur Pilato, nabuay rang nagkasuayan tanira, piru tung kaldaw ang atii, naginulikay ra yang pagilalaan nira natetenged tung pagginalangay nirang naginilalaay yang anya-anyang katengdanan.

Nagipatugay Ni Gubirnadur Pilato Ti Jesus Tung Kalelyagan Yang Mga Tau (23:13-25)

Mateo 27:15-26; Marcos 15:6-15; Juan 18:39–19:16

¹³Numanyan, pagkabalik ni Jesus tung ni Gubirnadur Pilato, naang mga paring arabubwat ta katengdanan pati naang mga pamagpakigmaepet asta yang mga taung atiang buntun, pinampaguuyan na rang para mamagsaragpun si tung katalungaan na. ¹⁴Pagkasagpun nira, dayun na rang inaning, “Yang taung naa ingkelan mi ra taa tung yeen ta nungayna ay pagabangdanan ming pagsulsul tung mga tau ang para mamagbatuk tung gubirnu. Pagkatapus pagbistaw tung anya taa tung katalungaan mi mismu, andang pisan ay naitaung kasalanan tung anya ang katulad tung nagibangdan mi tung anya. ¹⁵Pati ti Gubirnadur Herodes, anda kay naita nang kasalanan tung anya. Telengan mi ra ilem, ipinabalik na ra nganing tung yeen. Purisu tama ka man ang yang taung naa, anday nabuatan nang kasalanan ang dapat ang matumbasan yang linawa na. ¹⁶⁻¹⁷Purisu maayen pa, paburdunanu ra ilem, baklu palpasayu,” agaaning ti Gubirnadur Pilato^o. ¹⁸Ang kasu ilem, belag ya mamagpauyun yang mga taung atiang buntun da tung nagaplanu ni Pilato, ya mamagintra kerendalen ang maganing, “Yang taung atia dapat ang patayen da ilem! Ti Barabbas, yay gustu yamen ang palpasan mu,” agaaning. ¹⁹Naa pala ti Barabbas ang naang pagaingaluk nira, kinalabus natetenged tung gulung tinukud na tung siudad ang Jerusalem ang pagkatapus tung gulung atii, may tau pang inimatay na. ²⁰Numanyan, kumus yang kagustuan ni Gubirnadur Pilato ang ti Jesus yay palpasan na, ya ra kay inulit na tung mga tau. ²¹Atii namangiseg

^o 23:16-17 Taa may mga bitalang isinaleet yang dumang mga manigkupia ang duun ngaeklay nira tung Mateo 27:15 kag Marcos 15:6. Maning taa yang palaksu na: “Kaministiran ang kada kawutun yang pistang atiang paganingen nirang Taklib, may sa nga prisuan ang ya palpasay ni Pilato ang kumpurming tinu pay malelyagan yang mga tau.” Piru indi maita tung pinakatukaw ang mga kupia. Purisu asan da ngaintindiy ta ang belagan dengan tung panulat ni Lucas.

dang namaglelpaken yang mga taung atiang buntun ang maganing, “Ipalansang mu ra ilem tia tung krus!” ²² Atii inulit si ni Gubirnadur Pilato yang inaning na ta nungayna. Bilang maklu rang bisis ang inaning na ang, “Aywa, unu pang kasalananay ang binuatan na? Andang pisan ay naitaw tung anya ang dapat ang matumbasan yang linawa na. Purisu paburdunanu ra ilem baklu palpasayu,” agaaning. ²³ Piru mas pang namagpatireges ang namaglelpaken ang ti Jesus unu dapat ang ipalansang da ilem tung krus. Pagkatapus ya pay namandeeeg ta nganga. ²⁴ Purisu numanyan anda ray dumang binuat ni Gubirnadur Pilato, nagpauyun da ilem tung pagpatireges nira. ²⁵ Yang taung pinatuwulan nang pinalpasan, ya pa ka enged yang pagaingaluk nira ang ya pa ka man ay nagtukud ta gulu ang nangimatay ka pa man ta tau ang ya ra kay nakalabusan na. Ang pagkatapus, ti Jesus tanya, ya ra ipatugayay na tung kalelyagan yang mga tau.

Yang Paglansang Nira Tung Ni Jesus Tung Krus (23:26-38)

Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Juan 19:17-27

²⁶ Kapurisu numanyan, ti Jesus, ginuyuran da yang mga sundalu duun tung lua yang siudad ang para ilansang da nira tung krus. Numanyan tung pagparanawen nira, may sasang taung nabagas nirang taga Cirene ang nagaranan tung ni Simon. Duun liit tung lua ang ya rag papakled tung siudad. Yang taung naa, ya ray pinapagsakan nira yang kawala yang krus ang pagasakan ni Jesus ang pagkatapus pinapagdasun da ilem nira tung anya. ²⁷ Numanyan duru-durung mga taung namagdasun tung ni Jesus ang para mamagpaniid. Dakele kang mga baway ang nangalaket ang pamagtarangiten dang pamamukpuk yang mga debdeb nira natetenged tung panganugun nira tung anyang duru. ²⁸ Numanyan pagkagngel ni Jesus yang pagtarangiten nira, dayun dang minalikid ang nagbitala tung nira ang maganing, “Yamung mga baway ang pagistar taa tung Jerusalem, belag da yuuy pagtangitan mi, kung indi, ya ra mismu yang mga sadili mi may yang mga ana mi, ya ray dapat ang pagtangitan mi. ²⁹ Kipurki iugtulu tung numyu, may uras ang kumawut tung banwang naa yang sasang kaliwagan ang durug lebat. Ya ray uras ang yang mga tau mamagaraning-aningan dang maayen pa unu yang mga baway ang mga bawas ang inding pisan napasara ta panalaana. Indi ilem yang mga kaarumanan nira ang may mga ana nira. Kipurki mabtangan ang pisan ta mga mata nira yang mga ana nirang pamagpaanut tung pinitinsia. ³⁰ Kipurki kung kawutun da nganing yang uras ang atiang nagianingu, yang mga bukid ya ray tagaman nira ta lalang ang aningen, ‘Aay, tambakayami ra ilem!’ Pati yang mga bundu aningen ka nirang, ‘Aay, italukayami ra ilem,’ agaaning^p. ³¹ Talagang kumawut ang kumawut yang mga uras ang

^p 23:30 Matinlung ikumpalar ta tung Ipinagubligar 6:16.

atia. Kipurki naa ra ilem tung yeen nga pruibaaay mi. Kung maning taa nganing yang pagabuat yang mga taung naa tung yeen ang anda nganing ay nabuatanung kasalanan, ya pa yamung panalana tung uras ang panalungaan, malikayan mi pa wasu yang durug lebat ang atia?” maganing ti Jesus duun tung mga baway⁴.

³²Taa numanyan may durua nga tauan ang mga kriminal ang pagaguyuran ka yang mga sundalu ang para ipagngan da nira tung ni Jesus ang imatayen. ³³Numanyan yang rumbu nira duun tung sasang bundu ang yay pagaguuyan nirang *Kulu*^r. Numanyan pagkawut nira duun, ti Jesus dayun da nirang ilinansang tung krus. Asta naang durua nga kriminalan, ipinanlansang da ka nira tung krus tung binit ni Jesus ang nagtimbang. ³⁴Numanyan ti Jesus tanya, nagampu ra tung Dios ang maganing, “Ama, patawaren mu tanira kipurki indi nira nagamaresmesan yang pagabuat nirang naa,” agaaning. Numanyan anday dumang binuat yang mga sundalu, namagburunutan dang para maintindian da kung unu pang pidasuay ta mga awel ni Jesus yang maeklan yang sasa may sasa tung nira. ³⁵Numanyan atiing pagpapinitinsia ra ti Jesus tung krus, yang bida yang mga tau, paniid da ilem ang paniid tung anya. Naang mga pamagpakigmaepet, ya ray namaginsultu tung anya ang pamagaraning- aningan dang maganing, “Agaaningamu ang duru rang napalibri nang tau. Ay ra takaa? Kung matuud ang tanya yang paganingen ang Cristong pinilik yang Dios, abir, kung kayanan na ra ka yang sadili nang ilibri,” maganing. ³⁶Pati naang mga sundalu, binuat da ka ilem nirang kayaman. Nagapalengtan nirang nagapatuuy-tuuyan ta binung baratung pisan ang belagan bagay ang irinemen ta sasang adi. ³⁷Ya ra aganingay nira, “Abir, kung yawa matuud ang Adi yang mga Judio, ipalibri mu ra asan yang sadili mu,” agaaning. ³⁸Dispuis pa belagan ilem maning tia ay pagabuat nira tung anya, kung indi, may sasa pang karatula ang itinaked duun tung tagbu yang kulu na ang yay pagpailala yang nagipagbangdan tung anya, ang yang isinulat asan ya taa: “Naa yang Adi yang mga Judio.”

Pagpademdem Yang Sam Bilug Ang Ribildi Tung Ni Jesus (23:39-43)

³⁹Pati atiang sam bilug ang ribildi ang ilinansang tung krus tung tepad ni Jesus, pagtawang da ka ta insultu tung anyang maganing, “Maganing ang yaway pinilik yang Dios ang magpundar yang paggaraemen na. Ala, bawien mu ra yang sadili mu, pati yami bawien mu ra ka,” agaaning. ⁴⁰Pagkatapus ya ra sambengay yang aruman na kang ribildi tung

⁴ 23:31 Tung bitalang Giniriego maning taa: “Kipurki kung maning taa nganing yang pagabuut nira ang ilaw pa yang ayu, unu pay buaten nira kung langu ra nganing?”

^r 23:33 Yang bundung atii kung bandawen mu, maninga enged ang tabas ta kulu ta taung patay.

duwali ni Jesus ang inaning, “Abaa yang nuyung atia, india pa ka enged ageyangan ta ipageled mu tung Dios, naang naawita ra tung sa nga sintinsiaan? ⁴¹Ta yaten ang durua, tung rugal yang sintinsiang naang ipinakdul tung yaten, ay magbalesenita ra natetenged tung mga binuatan ta. Piru yang aruman tang naa, andang pisan ay binuatan nang malain.” ⁴²Pagkatapus, dayun na rang inaning ti Jesus ang, “Jesus, demdemayaw ka kung kawutun da nganing yang uras ang ipaggarraemen mu.” ⁴³Tumuwal ti Jesus “Naang bitalaung naa ang ipagngelu tung nuyu, ya ray pagbakeran yang isip mu. Numaan ang kaldaw, magkanunutanita ra duun tung kaismayaang,” maganing.

Yang Pagpakugmatay Ni Jesus (23:44-49)

Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Juan 19:28-30

⁴⁴Numanyan atiang pagkereng da yang kaldaw, nangiklep da yang intirung banwang atii. Baklu ra ngaulikay yang sadlaw na ang mga pagalas tris da yang apun. ⁴⁵Dispui atiang makiklep pa, duun tung siudad, tung pagtuuan nirang atiang pinakalusu, yang kurtinang atiang yag sasalaga tung kuartung pinakasagradu, unawis ya ra nga bakbak ang nautas tung kasubngan na. ⁴⁶Numanyan duun tung krus, ti Jesus tanya nagkendal da ta maknul ang maganing, “Amaw, italigu ra tung nuyu yang ispirituu.” Pagkabitala na tia, ya ra kay pagkabuntuk yang linawa na. ⁴⁷Numanyan yang kapitan ang atiang pagerekelen tung mga sundalung namanlansang tung na Jesus, pagkaita na yang tanan ang atiang nagkarainabu, ya ra ngabnga ang maganing, “Matuud ka man ang yang taung naa, andang pisan ay binuatan nang kasalanan,” maganing. Yang ibinitala nang atii, midyu tung sasang pagdayaw na tung Dios. ⁴⁸Numanyan yang tanan ang mga taung namagsaragpun da duun ang para mamagpaniid, pagkaita nira yang nainabu, namagurulikan da ilem ang masigpamukpuk yang anya-anyang debdeb natetenged tung kapupungawen nirang duru ang nangasakep tung sasang durug kalain ang buat. ⁴⁹Dispui duun tung tukaw-tukaw may mga kailala ni Jesus pati mga baway ang atiang namagpakigluyug tung anyang atiang pagliit na duun tung Galilea ang para magangay ra tung Jerusalem. Pamagpaniid da ka tung mga bagay ang atiang pagkarainabu.

Nagipalgud Da Yang Tinanguni Ni Jesus Tung Lembang (23:50-56)

Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Juan 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹Naa pala may sasang tau duun ang nagaranan tung ni Jose. Tanya duun ipanganaay tung Arimatea ang yay sasang lansangan ang pagistaran ta mga Judio. Dispui tanya maayen ang tau ig matinumanen ka tung mga katuwulan yang Dios. Maski sasa kang pagpakigmaepet tung nasyun nirang mga Judio, piru indi na ra ka enged pinauyunan yang

pinagiriguan yang mga kaarumanan na ang ti Jesus dapat ang ipaimatay nira. Dispuis tanya durung pagpakbat na tung uras ang ipagpalapus yang Dios yang paggaraemen nang magbawi tung nasyun nira. ⁵²Purisu numanyan naa ti Joseng naa, ya ray minangay duun tung ni Gubirnadur Pilato ang nagingaluk kung maimung itugut na tung anya yang tinanguni ni Jesus ang para ipalgud na tung leyang. ⁵³Numanyan pagkatugut tung anya, dayun na rang binalikan ang ipinatangtung tung krus. Pagkatapus dayun na ra kang pinasawed-saweran na ta awel ang makulit ang matitinlung klasi. Pagkatapus tia, itinuwul na rang ipalgud da tung sasang leyang ang ipinabangbang na kang lagi tung batung padir. Dispuis pa yang leyang ang atia, baklung pagwad, indi pa nganing nagapalguran ta taung patay. ⁵⁴Yang uras dang atii nagkatuun da tung uras ang dapat ang ipagtapus yang mga tau tung tanan ang pagurubraen nira ang para simpan da tanira tung pagkawut yang uras ang nagipamaenay nira ang ya rang ya rang magimpisa tung pagkasantek yang kaldaw. ⁵⁵Taa numanyan atiang pagekel na Jose tung tinanguni ni Jesus duun tung leyang ang atia, naang mga baway ang namagpakigluyug tung ni Jesus atiang pagliit na duun tung Galilea, namagpakignunut da ka tung nira. Purisu naita ra ka nira yang pinanluguran tung anya. Pati yang pagpalgud na Jose tung anya duun tung leyang, naita ra ka nira kung ya pa agari. ⁵⁶Pagkatapus, diritsyu ra tanirang namansibalik tung siudad ang namagsimpan da ta mga paamut ang para idulang nirang ipandasek tung awel ang atiang isinawed-sawed tung tinanguni ni Jesus. Numanyan pagkasantek da yang kaldaw ang ya ray uras ang ipagimpisa tung kaldaw ang nagipamaenay nira^s, namamaenay ra ka tanira ang katulad ka tung nagasambit tung katuwulan yang Dios.

Natetenged Tung Pagbungkaras Ni Jesus Tung Yaklung Kaldaw

(24:1-12)

Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Juan 20:1-10

24 ¹Numanyan pagkawut yang primirung kaldaw tung seled sang linggu^t, bilang kaldaw ta Linggu ang baklu pa ilem agpandiklat yang sagiid, namagbalik da tanira duun tung pinanluguran tung ni Jesus. Ekel-ekel nira tiing mga paamut ang pinagsimpan nira. ²Numanyan pagkawut nira duun tung leyang, naa pala abirtu ra. Yang batung atiang pinasaging bilug ang itinakep tung purta na, napaligid da tung sam belak. ³Purisu numanyan diritsyu rang namampakled. Pagkapakled nira,

^s 23:56 Kung tung yaten pa, Biyernes ang lawii. Atii kanay yang pamilang nira tung mga kaldaw, magimpisa tung pagkasantek yang kaldaw. Magdamal may magapun pa baklu yang sang kaldaw. ^t 24:1 Tung pagbilang nirang mga Judio, impisa tung kaldaw yang Linggu matapus tung kaldaw yang Sabadu, sang linggu ra.

indi ra nira naita yang tinanguni na. ⁴Numanyan atiating nagaliwagan da ta durung pamagisip kung unu pa kayay linaggapan na, pinainalian dang limput ta durua nga lalihan ang pamagawel ta durug kasusulaw. ⁵Numanyan kumus pinamalayan da ta eled nirang duru, indi nganing mangateleng ta ustu tung mga laliing atia. Purisu ya ray nansibugnu tung nirang maganing, “Ay tia, aywat taa ra tung leyang ang naa agsagyapay mi yang taung bui? ⁶⁻⁷Anda ra taa, kung indi, pinabungkaras da yang Dios. Demdemen mi ra kanay yang inaning na tung numyu atiating duunamu pa rin tung Galilea ang tanya unung paganingen ang Maninga Tau dapat unung iintriga tung pudir yang mga taga dumang nasyun ang mga malalain ang mga tau, ang pagkatapus ilansang ka unu nira tung krus ang imatayen ang pagkatapus tung yaklung kaldaw unu magbungkaras ka,” agaaning. ⁸Atii, baklu ra nga demdemay nira yang pinaganing ni Jesus ang atii tung nira. ⁹Numanyan diritsyu tanirang namansiliit duun tung leyang ang namansibalik tung siudad. Pagkawut nira duun, namagbawalitaen da tung mga tauan ni Jesus ang atiang dating sam puluk may sasa, pati tung kadaklan ang mga tauan na ang kinawutan nira duun. ¹⁰Ya ra taa yang mga aran yang mga baway ang atiating namagbawalitaen tung mga apustul: ti Mariang atiang taga Magdala, ti Juana, may ti Mariang atiang sam bilug ang yay nanay ni Santiago, pati yang mga kaarumanan ka nirang duma. ¹¹Dispirinsia ilem, kung pamatian yang mga apustul yang nagibalita nira, indi ra ilem pinananged nira ay midyu tung anday kapulutan na tung nira. ¹²Piru ti Pedro tanya, pagkagngel na yang balita nira, diritsyu rang kumindeng ang naglaksu duun tung leyang. Numanyan tung pagkawut na, dayun na rang tinirib yang kakleran. Anday dumang natirib na, ya ra ilem yang mga awel ang atiang ipinagsawed-sawed tung tinanguni ni Jesus ang ya ra ileg bebtang asan. Pagtirib na, dayun dang nagbalik ang duru rang pagkabereng na tung naita nang atii.

Yang Pagpailala Ni Jesus Tung Mga Tauan Nang Durua Ang Pansiangay Ra Duun Tung Emaus (24:13-35)

¹³Taa numanyan tung kaldaw ang atii, tung nirang tanan ang mga tauan ni Jesus, may mga aruman nirang durua ang pansiangay ra duun tung baryung pagguguuyan ang Emaus, ang yang lawid na tung Jerusalem mga sam puluk may sasang kilometro. ¹⁴Numanyan yang pagparanawen nira ya kay pagkesen nira natetenged tung tanan ang atiang nagkarainabu. ¹⁵Numanyan atiating siging kesen nira ang nagalaktan da ta balalaan nirang kaisan, ti Jesus mismu nagpalenget da tung nirang nagpakignunut. ¹⁶Tung bagay, naita ra nira, piru indi ilem nailala nira ay natetenged pinapanlawuk-lawuk da yang Dios yang paneleng nira. ¹⁷Numanyan maganing ti Jesus ang nagbugnu tung nira,

“Elat kanay, unu pa atiang pagkesenan ming pagbalalaan?” Atii, dayun dang nansitadeng. Indi mataluk tung mga itsyura nira ang tanira may pagasinti nirang kapupungawen ang duru. ¹⁸Numanyan yang sam bilug ang yay nagaranan tung ni Cleopas, ya ray nagtimales ang maganing, “Siguru yawa ilem ang sam bilug ang pagdayu duun tung Jerusalem ang anday kaliwatan kung unu pay nagkarainabu.” ¹⁹Maganing ka tanyang nagtimales, “Aywa, unu pay nagkarainabu?” Agaaning ka tanirang nansituwal, “Atii wa, yang nagkarainabu tung ni Jesus ang taga Nazaret. Tanya sasang manigpalatay yang bitala yang Dios ang bistung pisan yang kagaeman na tung mga pruibang ipinagpalapus na may tung ipinagtulduk nang durug kabuili. Nauyunan da ngani ta mupia yang Dios, pati yang kadaklan ang mga tau. ²⁰Ang pagkatapus, yang mga paring arabuwat may yang pamagmangulu tung nasyun ta, anday dumang binuat nira tung anya, ya ra iintrigaay nira tung ni Gubirnadur Pilato ugud masintinsiaan nang dapat ang imatayen ang pagkatapus ya ra ka dayun ipalansangay nira tung sasang krus. ²¹Abaw, piru ta yami, ya ra rin ay nataligan yamen ang magbawi tung nasyun tang Israel. Dispui pa yaklu rang kaldaw numaan yang ikinagmatay na. ²²Belagan ilem ya tii ay nainabu, kung indi, naberengami ra ka ta dakulung pagkabereng tung ibinalita tung yamen yang dumang mga aruman yamen ang mga baway. Ay kipurki ta nungaynang pangayag, namansiangay ra duun tung leyang ang atiang pinanluguran tung anya. ²³Kawutan nira, indi ra naita nira yang tinanguni na. Purisu tung pagbalik nira, yang balita nira tung yamen, belag ilem ya tii, kung indi, tanira unu limput da ta mga angil ang ya unu ay namagbawalitaen tung nira ang tanya unu nabui ra. ²⁴Purisu pagkabalita yamen tung nira, may mga aruman yamen ang namansiangay ra ka duun tung pinanluguran tung anya. Insapuen nira, ya ra ka man ang pisan tiing ibinalita yang mga baway. Piru ang aywat indi ra ka naita nira tanya?” ²⁵Maganing ka tanyang minles, “Aay, midyu tung anday naerem mi! Durug liwag pala tung mga isip mi ang yang tanan ang nagkarasulat yang mga manigpadapat ang tukaw yay luwus ang panangden mi! ²⁶Belag bang may nagkaraula nira ang yang mga pinitinsia unung mga maning tiang naaning mi, ya unu ay dapat ang mapasaran yang paganingen ang Cristo baklu unu nga padengegay yang Dios?” agaaning. ²⁷Pagkatapus dayun na rang pinamadbaran yang mga painu-inu nira tung tanan ang napabtang tung kasulatan ang kumpurming nagadapat tung sadili na, impisa pa tung isinulat ni Moises ang asta ra tung nagkarasulat yang tanan ang mga manigpadapat sasa may sasa.

²⁸Numanyan atiang alenget-lenget da tanira tung baryung nagadistinu yang durua, ti Jesus tanya midyu tung manlawunus da ilem. ²⁹Pagkasinti nira, dayun da nirang inagapan ang inasig-asig ang inaning, “Ungkuy,

maayen pang taawa ra ilem magdayun tung yamen. Apun da ka pa man. Muya malawiiiana pa tung dalan,” agaaning. Numanyan, kumus matinlung imbitar tung anya, nagpaawek dang nagdayun duun tung nira. ³⁰Pagkatapus numanyan atiang pagtaralungan da tanira tung lamisaan ang mamagypun da, ti Jesus ya ray nagmangulung namisik yang tinapay. Pagpisik na, dayun na rang pinasalamatan tung Dios yang yapun nira. Pagkatapus yang tinapay, ya ray piningas-pingas nang ipinarawat tung nira. ³¹Atii, baklu ra nga liwayay yang paneleng nira tung anya. Duun da ngailalaay nira tung pagurulagen nang atii. Pagkatapus, napareng da ilem ang napalipat tung pagteleng nira. ³²Numanyan yang duruang naang nagkarabutwan, nagkesen dang maganing, “Aa ka pala ya ray natengeran na nungayna tung dalan ang ginanaan dang lagi ta mupia yang mga isip tang namati tung anyang pagbadbad yang kasulatan tung yaten,” agaaning.

³³Numanyan anday dumang binuat nira, atiang lagi, nansikdeng dang nansibalik duun tung Jerusalem. Numanyan kawutan nira yang sam puluk may sasang mga tauan ni Jesus ang atiang dati, saragpun da tanira yang mga kaarumanan ka nirang duma. ³⁴Taa numanyan tingkawan da tanirang binalitaan yang kinawutan nirang inaning, “Matuud ka man pala, ti Ginuu ta binui si ka man ang uman yang Dios! Nagpaita ra nganing tung ni Simon!” agaaning. ³⁵Pagkatapus yang duruang naa, pinatuguran da nira yang balita kung unu pay nainabu tung pagparanawen nira tung dalan, kung ya pa agari yang pagkailala nira tung ni Jesus atiang pagpingas-pingas na yang tinapay.

**Yang Pagpailala Ni Jesus Tung Mga Tauan Na Duun Tung Jerusalem
(24:36-43)**

Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Juan 20:19-23;

Mga Binuat-buatan 1:6-8

³⁶Numanyan atiang indi pa nganing agatapus tanira ta pagbitala, asan da lumimput ti Jesus tung pinagtaralungan nirang tanan. Maganing tung nira, “Paeyanganamu ra yang Dios ta paglimengan yang mga isip mi.” ³⁷Atii ya ra ngaklag tanirang pinamalayan da ta eled nirang duru. Ay kanisip nira ang yang nagaita nirang atia sasang kalag. ³⁸Purisu agaaning ti Jesus tung nira, “Aywa nagatarantaamu ra? Aywa pagdua-dua pa yang mga isip mi?” ³⁹Ala, telengan mi wa yang mga pursuu pati mga kakayu ang yuu ra ka man taa mismu. Ala pameges-pegesanaw ra ka numyu ugud masiguru mi ra ang yuu belaganaw sasang kalag. Kipurki yang kalag, anday isi na, anda kay duli na ang katulad ka tung yeen ang yag dawalay ming bilug ang tinanguni.” ⁴⁰Pagkaaning na tia, dayun na rang ipinaita tung nira yang mga ulat na

^u 24:34 Maayen ang ikumpalar ta tung 1 Corinto 15:5.

tung pursu na may tung kakay na. ⁴¹Numanyan kumus dereegen pa yang kasadyaan nirang subra may yang pagkabereng nirang duru, kanisip nira ang muya tanira ya ra ilem agkalang-kalangay. Purisu anday dumang binuat ni Jesus ang para makuat yang pagdua-dua nirang atia, nagtalimaan da tung nirang maganing, “Anday pamangan mi asan?” ⁴²Pagkatapus dayun da nirang pinakdulan ta sam pukis ang ian ang kiniaw. ⁴³Pagdawit na yang ian, diritsyu rang pinangan na tung pinagtaralungan nirang tanan.

Nagabadbaran Da Ni Jesus Yang Mga Isip Nira Tung Mga Kasulatan Ang Kumpurming Nagadapat Tung Anya (24:44-49)

⁴⁴Pagkatapus numanyan, dayun dang nagpasanag ti Jesus tung nirang maganing, “Yang mga bagay ang naang pinasaranu ya ra kang lagi ay ipinakdeku tung numyu tan taa ang pagnurunutanita pa rin ang yay dapat ang mainabu. Kipurki agaaningaw kang lagi tung numyu ang yang tanan ang ipinagpasulat yang Dios ang tukaw tung ni Moises pati yang ipinagpasulat na tung mga manigula asta yang napabtang tung Mga Karantaen, yang tanan ang atia ang kumpurming nagadapat tung yeen, agaaningaw, indi maimung lumalis, kung indi, dapat luwus dang magkamatuud,” agaaning. ⁴⁵Pagkatapus, yang mga painu-inu nira dayun na rang pinamadbaran tung mga kasulatan ang atia ang para mamesmesan da nira ta mupia yang kumpurming nagadapat tung anya. ⁴⁶Numanyan atiing alenget dang matapus yang pagbaradbaren na, maganing tung nira, “Ta, kung papagbilugunu ra yang tanan ang atiang ipinagpasanagu tung numyu, yang pinakaisi na ya ra taa. Yang paganingen unung Cristo, dapat unung mapasaran ta pinitinsiang durug lebat ang imatayen ang pagkatapus magbungkaras da ka unu tung yaklung kaldaw. ⁴⁷Yadwa pa, ekel unu tung pagpakugmatay nang atia pati pagbungkaras na, ya unu ay panielan yang Dios ang magpatawad tung mga tau ang kumpurmi unung manligna tung mga kasalahan na. Ya unu ay kamtangan yang balita ang dapat unung ipagpakawut tung tanan ang nasyun tung bilug ang kaliwutan, magimpisa unu taa tung siudad ang naang Jerusalem. ⁴⁸Purisu ta yamu, yang intindien mi ta mupia ang magpaingmatuuramu ra tung mga tau natetenged tung yeen ang yang nagkaraulang atiang napabtang tung kasulatan luwus da ka man ang nagkamatuud tung yeen. ⁴⁹Ta yeen, paangyanamu ra yeen tung sasang pinangakuan ni Amang ang ipatinir na tung numyu. Purisu ta yamu magpabutwanamu ra kanay taa tung siudad ang asta malampuranamu ra yang Espiritu Santong liit tung langit ang yang kaalimbawaan mi pasuutanamu ra yeen tung puirsu na ang yay maning pa tung sasang awelen mi,” maganing.

Natetenged Tung Pagpaabwat Ni Jesus Ang Napalangit (24:50-53)
Marcos 16:19-20; Mga Binuat-buatan 1:9-11

⁵⁰Taa numanyan may sasang kaldaw ang ingkelan da ni Jesus yang mga tauan nang naglua tung siudad ang asta nangakawut da duun

tung alenget yang Betania. Pagkawut nira duun, ti Jesus dayun dang nagpaabwat yang kalima nang nagingaluk tung Dios ang paktelen na ra ta mupia yang mga aruman na. ⁵¹Numanyan mintras pagarampuen pa tanya ta maning tia, amat-amat dang papaabwat ay pagaeklan da yang Dios duun tung langit. ⁵²Numanyan tanirang nagkarabutwan, dayun dang namagpadagpa tung tanek ang namagtuu tung anya. Pagkatapus namansibalik da duun tung Jerusalem ang duru rag kasadya yang mga isip nira. ⁵³Numanyan yang kadagmitan tung nira, muya-muyang mamagsaragpun-sagpun duun tung pagtuuan ang atiang pinakalusu ang para mamagdarayawen tung Dios.